

1. Çay Bitkisinin Dünyada ve Türkiye'deki Tarihi Gelişimi

1.1. Dünyada Çay

1.1.1. Tarihi Gelişimi

Çay, doğada yabani olarak yetişen çay bitkisinin yapraklarının ilk kez işlenmesiyle hazırlanmıştır. Çayın anavatanı çeşitli kaynaklarda, **Çin ve Hindistan** olarak kabul edilmekte, bu ülkelerde kültür bitkisi ve içecek olarak yaygınlaşmasında Çin imparatoru ShenNung ve ünlü filozof Confucius'un büyük etkisinin olduğu bilinmektedir. Çin ve Hindistan'dan sonra çayı tanıyan üçüncü ülke Japonya ve diğer Asya ülkeleridir. Çay tüketim alışkanlığının 16. yüzyıldan itibaren Avrupa ülkelerine ve oradan da tüm dünyaya yayılmaya başladığı, konu hakkında yazılan çeşitli kaynaklardan anlaşılmaktadır.

Bir Çin efsanesine göre; M.Ö. 2737 yılında çay bitkisi Çin'de yetiştirilmiştir. Büyük Çin İmparatorluğu'nda tarımın babası olarak anılan İmparator ShenNung kurduğu çay bahçeleriyle çayın yararlı bir bitki olduğunu halka anlatmaya çalışmıştır.

Ünlü filozof Konfüçyüs **M.Ö. 500**'lü yıllarda çaya ait bilgileri derleyip toparlamış, faydaları nedeni ile çay bitkisinin yetiştirilip tüketilmesini önermiştir. Bu çalışma çayın Çin'de ulusal bir bitki haline gelmesine büyük katkı sağlamıştır. Nitekim "Formoza" kökenli çay paketlerinin üzerinde son zamanlara kadar Konfüçyüs'ün resminin bulunması bu inanca ait bir gösterge olmuştur.

Çin'den sonra M.S.805 yılında **Japonya'da** çay tarımına başlanmıştır. Daha sonra 1815 yılında Formoza'da, 1824'de Seylan'da, 1827'de ise Java'da ilk çay dikimi denemeleri yapılmıştır. Adı geçen ülkelerde hızla çay tarımını geliştirme planları yapılırken 1847'de Rusya, 1907'de İran ve 1937'de ise Türkiye çay tarımına başlamıştır. Dünyada birçok devletin çayla tanışması asırlar öncesine dayanmaktadır:

Araplar M.S 805, Japonlar M.S 850, Venedikliler M.S 1559, İngilizler 1598, Seylanlılar ve Ruslar 1870, Portekizliler 1600, Uganda ve Kenyalılar 1900'lü yıllarda çayla tanışmışlardır.

Fransız doktorlar 1671-1685 yılları arasında çayın yararlı olduğunu etkili bir şekilde savunup tanıtım ve yaygınlaşmasında büyük emek sarf etmişlerdir.

İngiltere'de soyluların gittiği kahvede çayı tedavi amaçlı kullanmışlardır. 1658 yılında İngiltere'deki gazeteler, çeşitli ilanlarla çayın önemini duyurmuşlardır. Çay tüketiminin hızla yayılması İngiliz hükümetinin gelirinin artmasına sebep olmuş; kahvehanelerden vergi toplamaya başlamışlardır. 1675 yılında çeşitli sebepler öne sürülerek çay satımı ve içilmesi İngiliz Kralı tarafından yasaklanmış; fakat gelen yoğun tepkiler nedeni ile kısa süre sonra yasak kaldırılmıştır.

Dünya üzerinde çay bitkisi, kuzey yarım kürede yaklaşık 42 enlem derecesinden, güney yarım kürede 27 enlem derecesine kadar olan kuşak üzerinde yetiştirilmektedir. Yağışın bol ve iklimin sıcak olduğu bölgelerde yetiştirilmesine rağmen dünyada çay üretiminin ekonomik olarak yapıldığı yerler sınırlıdır. Hindistan, Çin, Sri Lanka, Endonezya, Kenya ve Japonya çay bitkisinin yaygın olarak yetiştirildiği ve çay üretiminin yoğun olarak yapıldığı ülkelerdir. Bu ülkeler ve Türkiye ile birlikte 30'a yakın ülkede ekonomik düzeyde çay üretimi gerçekleştirilmektedir.

Dünyada 2022 yılı itibarıyla yaklaşık 5,3 milyon hektar (ha) alanda 29,8 milyon ton yaş çay yaprağı üretimi gerçekleşmiştir. Çay üretim alanlarında Çin, Hindistan, Sri Lanka, Kenya ve Vietnam ilk sıralarda yer almaktadır. Dünyadaki toplam çay alanlarının yaklaşık %64'ü, toplam üretimin ise %49'u Çin'de bulunmaktadır (FAO, 2024).

Tropikal ve ekvatorial bölgelerde yılın 12 ayında çay tarımı yapılırken, Türkiye gibi nispeten yüksek enlemlerde olan ülkelerde yılda sadece 6 ay çay üretimi yapılabilir.

1.1.2. Çay Alanları

Çay Alanları Dünyada 2022 yılında çay yetiştiriciliği yapılan toplam alan 5,3 milyon hektardır. Toplam alanın yaklaşık %64'ü Çin'de, %11'i Hindistan'da bulunmaktadır. 2018 yılında 4,9 milyon ha olan dünya çay alanı son 5 yılda yaklaşık %8 oranında artış göstererek 2022 yılında 5,3 milyon hektara ulaşmıştır.

Dünya çay alanları (bin ha)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Çin	2.986	3.185	3.217	3.308	3.394
Hindistan	622	627	557	586	587
Sri Lanka	203	265	266	267	267
Kenya	236	269	269	250	251
Vietnam	117	108	110	111	112
Endonezya	110	111	112	102	101
Myanmar	89	90	90	91	92
Türkiye	78	79	83	82	83
Bangladeş	67	54	59	55	57
Japonya	42	41	39	38	37
Diğer	323	314	297	295	287
Toplam	4.873	5.143	5.099	5.185	5.268

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim tarihi: 27.06.2024)

1.1.3. Üretim

Dünya yaş çay üretimi son 5 yılda yaklaşık %10 artarak 2022 yılında 29,8 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Üretimde ilk sırada 14,5 milyon ton ile Çin yer almaktadır. Çin'i yaklaşık 6,0 milyon ton ile Hindistan, 2,3 milyon ton ile Kenya, 1,4 milyon ton ile Sri Lanka ve 1,3 milyon ton ile Türkiye takip etmektedir.

Dünya yaş çay üretimi (bin ton)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Çin	11.800	12.600	12.747	13.757	14.531
Hindistan	5.820	6.044	5.485	5.864	5.969
Kenya	2.143	1.995	3.050	3.050	2.326
Sri Lanka	1.500	1.490	1.500	1.800	1.400
Türkiye	1.481	1.407	1.418	1.450	1.300
Vietnam	1.081	1.018	1.065	1.091	1.117
Endonezya	610	560	626	599	595
Bangladeş	340	394	412	410	440
Arjantin	360	362	335	336	355
Uganda	323	262	390	400	326
Diğer	1.558	1.522	1.492	1.508	1.402
Dünya	27.016	27.654	28.520	30.265	29.761

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim tarihi: 27.06.2024)

Dünya kuru çay üretimi ise 2017-2021 dönemini kapsayan beş yılda yaklaşık %19 artarak 2021 yılında 6,8 milyon tona yükselmiştir.

Dünya kuru çay üretimi (bin ton)

Ülkeler	2017	2018	2019	2020	2021
Çin	2.460	2.610	2.777	2.932	3.164
Hindistan	1.325	1.339	1.390	1.262	1.349
Kenya	440	493	459	570	538
Sri Lanka	308	304	300	278	299
Türkiye	260	296	282	284	290
Diğer	942	967	934	1.137	1.167
Dünya	5.735	6.009	6.142	6.463	6.807

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim tarihi: 25.07.2024)

1.1.4. Verim

Dünya çay veriminde 2022 yılında Türkiye 1.563 kg/da ile ilk sırada yer alırken, Zimbabve 1.448 kg/da ile ikinci, Malavi 1.222 kg/da ile üçüncü sırada yer almaktadır. Dünya ortalama çay verimi 2022 yılı itibarıyla 2021'e göre yaklaşık %3,3 azalarak 565 kg/dekar olarak gerçekleşmiştir.

Dünya çay verimi (kg/da)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Türkiye	1.895	1.791	1.699	1.763	1.563
Zimbabve	1.433	1.444	1.438	1.443	1.448
Malavi	1.183	1.204	1.200	1.211	1.222
Arjantin	909	1.061	1.016	1.008	1.019
Hindistan	936	964	985	1.001	1.016
Vietnam	927	943	972	981	995
Brezilya	985	973	971	975	972
Moritus	1.228	1.270	765	752	964
Kenya	907	741	1.132	1.221	927
Uganda	884	922	918	922	926
Dünya	554	538	559	584	565

Kaynak: FAO, 2024 (Erişim tarihi: 01.07.2024)

1.2. Türkiye’de Çay

1.2.1. Tarihi Gelişimi

Türkiye’de çay üretimine; çay ekolojisinin olduğu 42 derece Kuzey enleminde bir başka ifadeyle; Doğu Karadeniz Bölgesi’nde yetiştirilmesiyle başlanmıştır.

Çay üretimi Sarp sınır kapısından- Araklı deresine kadar olan 180 km. uzunluktaki kıyı şeridi ile kıyından 10-35 km. kadar mesafede bulunan iç bölgelere kadar ve mikro klima özellik gösteren dar kesimde yapılmaktadır. Sanayi bitkisi özelliğini taşıyan çay; Rize, Trabzon, Artvin illerinde üretilmektedir. Ordu ve Giresun çay yetiştiriciliğinde tali bölge olarak adlandırılmaktadır.

Türkiye’de çay üretmek için ilk girişim 1888 yılında yapılmıştır. Bu girişimle ilgili bilgiler 1892 yılında yayınlanan “**Coğrafyayı Sınai ve Ticari**” adlı kitapta yer almaktadır. Söz konusu yazılı kaynaktan; zamanın Ticaret Nazırı Esbak-ı İsmail Paşanın aracılığı ile Japonya’dan çay fidanları ve tohumlarının getirildiği ve getirilen bu tohum ve fidanların Bursa ilinde denendiği, ancak çay fidanlarının gelişme göstermediği, aynı çabanın 1892 yılında tekrarlandığı ve ekolojik koşulların çay yetiştiriciliğine uygun olmaması nedeniyle her iki denemeden de sonuç alınmadığı belirtilmektedir.

Çay tarımı ile ilgili ilk önemli girişim ise 1917 yılında olmuştur. Batum ve çevresinde incelemeler yapmak üzere, bölgeye aralarında **Halkalı Ziraat Mektebi Alisi Müdür Vekili Ali Rıza ERTEN**’in de yer aldığı bir heyet gönderilmiştir. Yapılan inceleme sonucu hazırlanan raporda, Batum ile benzer ekolojiye sahip Doğu Karadeniz Bölgesinde çay ve narenciye bitkilerinin yetiştirilebileceği belirtilmiştir.

1.Dünya savaşıdan sonra bölgede yaşanan ekonomik ve sosyal bunalımlar, işsizlik dolayısıyla meydana gelen aşırı göç, bölge insanına gelir kaynağı ve yeni iş alanlarının açılmasını zorunlu hale getirmiştir. Bölgede yaşanan işsizlik, göç ve ekonomik sorunların çözüme kavuşturulması için, 1917 yılında hazırlanan Rapor da dikkate alınarak, TBMM’nde 1924 yılında, Rize ili ve Borçka Kazasında Fındık, Portakal, Mandalina, Limon ve Çay yetiştirilmesine dair **407 Sayılı Kanun** kabul edilmiştir. Çay tarımı bu Kanun ile yasal güvenceye kavuşturulmuştur. Bu Kanuna göre başlatılan çay üretimi çalışmalarının yürütülmesinde Ziraat Umum Müfettişi Zihni Derin görevlendirilmiştir. 1924 yılından 1937 yılına kadar yapılan çalışmaların olumlu netice vermesi ile Batum’dan 1937 yılında 20 ton, 1939 yılında 30 ton çay tohumu, 1940 yılında 40 ton çay tohumu ithal edilerek çay bahçesi

tesisi çalışmalarına başlanmıştır. 1938 yılında ilk çay ürünü hasat edilmiş ve 138 kg kuru çay elde edilmiştir.

Mart 1940 yılında çıkartılan 3788 Sayılı Çay Kanunu ile çay tarımı ve üretimi, Girdi ve Kredi sübvansiyonları ile önemli ölçüde desteklenmiş, ayrıca bahçe tesis edeceklere çay bahçesi ruhsatnamesi alma zorunluluğu getirilmiştir.

Bu Kanunun yayınlanmasından sonra çay tarım alanları hızla genişlemeye başlamıştır. Bu tarihten sonra da giderek Araklıdan –Sarp sınır kapısına kadar olan yerler ve Ordu ile Giresun ili muhtelif Kanun ve Bakanlar Kurulu Kararları ile çay yetiştiriciliği alanlarına alınmıştır. 1950-1960 yılları arasında tesis edilen çay bahçesi alanı 137.000 dekar üretici sayısı 63.500 kişiye, 1960-1965 yılları arasında ise çaylık alan 214.000 dekar üretici sayısı ise 100.000'e ulaşmıştır.

3788 sayılı çay kanunu ile ülkemiz çaycılığı güvence altına alınarak çiftçilere teşvikler sağlanmıştır. O dönemlerde yaş çay ürününün satın alınması işlenmesi paketlenmesi ve pazarlanması ziraat işleri kurumuna verilmiş olup bu yasal gelişmelerle beraber çay tarımı hız kazanmıştır.

İlk çay fabrikası, **1947 yılında, 60 ton/gün kapasiteli**, Rize Fener Mahallesinde, Merkez Çay Fabrikası adı altında işletmeye açılmıştır. **1947** yılında inşa edilen ilk çay fabrikasının (Zihni Derin) ardından 1950 yılında ekonomik boyutta üretime geçildi. Türkiye'de çay üretiminin artması Bölgenin ekonomik ve sosyal yönden kalkınması, geliştirilmesi ve göç olgusunun yarattığı sosyal problemleri azaltmak amacıyla, çay tarım ve sanayi uzun yıllar devlet tarafından desteklenmiş ve teşvik edilmiştir. Üretimin yıllık tüketim ihtiyacını karşılamaya başladığı 1960'lı yıllarda ise teşvikler azaltılmış bir süre sonra ise durdurulmuştur. 1963 yılına kadar ithalat ile karşılanan iç tüketim talebi 1963 yılından sonra yurt içi üretim ile karşılanmaya başlanmıştır.

Türkiye'de çay tarımı ve sanayi faaliyetleri 1938-1948 yılları arasında Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunca, 1949-1973 yılları arasında ise Tekel Genel Müdürlüğü ve Tarım Bakanlığı işbirliği ile sürdürülmüştür. Çay tarımı ve sanayisinin ekonomik ve sosyal yönden daha etkin hale getirilmesi amacıyla **1971 yılında 1497 sayılı Çay Kurumu Kanunu** çıkarılmış, çıkarılan bu Kanun ile çay ile ilgili tüm faaliyetler, bir İktisadi Devlet Kuruluşu olarak kurulan Çay Kurumuna devredilmiştir.

1973 yılından 1984 yılına kadar ÇAYKUR, ülkenin tarım politikasına uygun olarak çay tarımını geliştirmek, kalitesini ıslah etmek ve işlenmesini teknik esaslara göre yürütmek, iç ve dış pazar isteklerine uygun ürün üretmek gibi konularda tekel konumunda faaliyetlerini sürdürmüştür.

1984 yılına kadar devlet tekeli altında sürdürülen çay işletmeciliği Aralık 1984 tarih ve 3092 sayılı **“Çay Kanunu”** ile serbest bırakılarak Çaykur tekel konumundan çıkartılmıştır. Kanunun 1. Maddesinde; gerçek ve tüzel kişilerin yaş çay işleme ve paketleme fabrikaları kurup işletebilecekleri, ihtiyaçları olan yaş çay yaprağını doğrudan üreticilerden satın alabilecekleri belirtilmiştir. Ancak 2.madde ile de çay bahçesi kuracak olanlara önceden ruhsatname alma zorunluluğu getirilmiştir. Aynı Kanunun 3. Maddesiyle de 3788, 4223 ve 6133 Sayılı Kanunların çayla ilgili hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

3092 sayılı Çay Kanunu ile; bu kararın yayımından önce tesis edilen ruhsatlı çay bahçelerinin ruhsatları geçerli kılınmış, bu tarihten sonra da yeni tesis edilecek çay bahçelerine ruhsatname verilmesi uygulamasına başlanmıştır. Bu tarihten 1994 yılına kadar 27.12.1993 tarih ve 21801 sayılı Resmi gazetede yayımlanan Çay Bahçelerinin ıslahı ve kaliteli çay üretiminin temini amacıyla budamaya tabi tutulan çaylıklar nedeniyle üreticilerin uğradığı gelir kaybının tazminine ilişkin 93/5096 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereği ruhsatlandırma işlemleri yapılmıştır. Bu Karar ile hem mevcut ruhsatlı çay bahçelerinin yeniden ölçülmek suretiyle ruhsatları yenilenmiş hem de 1994 yılına kadar ruhsatsız olarak tesis edilen çay bahçelerine ilk defa ruhsat verilmiştir. Bu işlemler sonucunda 767 bin dekar çaylık alan tespit edilmiştir. Söz konusu Kararnamenin 6.maddesi ile de yeni çaylık tesisi yasaklanmıştır. 93/5096 sayılı Bakanlar Kurulu Kararından sonra da 2012/3067 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı yayınlanıncaya kadar yeni alanlar için ruhsatlandırma işlemi yapılmamıştır.

2012/3067 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile hem mevcut ruhsatlar, tapu kayıtları doğrultusunda yenilenmiş hem de ruhsatsız olarak kurulan çay bahçeleri ilk defa ruhsatlandırılmıştır. Bu Karar doğrultusunda ruhsatsız olarak kurulan çay bahçelerine ilk defa ruhsat verilmesi sonucunda 2021 yılı sonu itibari ile çaylık alan miktarı 789 bin dekara ulaşmıştır.

1.2.2. Çay Alanları

1.2.2.1. Çay Alanları ve Üreticilerin İllere Göre Dağılımı (2025)

Çay tarımı bölgede çoğunlukla küçük aile işletmeciliği şeklinde yapılmaktadır. İllere göre değişmekle birlikte üretici başına ortalama 3,76 dekar çay alanı düşmektedir. Çay üreticilerinin % 62'si 0-3.760 m² arasında, % 15'i 3.761–5.000 m² arasında, % 19'u 5.001-10.000 m² arasında ve % 4'ü 10.001 m² ve üzerinde çaylık alana sahiptir.

Çaylık alanların % 66,99'ü Rize, % 19,28'i Trabzon, %11,61'i Artvin ve % 2,12'si ise Giresun ve Ordu illerinde bulunmaktadır.

İlin Adı	Üretici Sayısı	Oranı (%)	Çay Alanı (dekar)	Oranı (%)	Üretici Başına Düşen Çay Alanı (dekar)
Rize	132.354	62,85	531.010	66,99	4,01
Trabzon	50.319	23,89	152.852	19,28	3,04
Artvin	20.234	9,61	92.040	11,61	4,55
Giresun	7.669	3,64	16.712	2,11	2,18
Ordu	26	0,01	68	0,01	2,62
Toplam	210.602	100	792.682	100	3,76

1.2.2.2. Türkiye’de çay üretimi.

1985 yılında sektördeki toplam yaş çay alımının % 95'i Çaykur, % 5'i Özel Sektör tarafından yapılıyor iken, bu oran özel sektör fabrika sayısındaki artış paralelinde her yıl değişerek yıllar itibari ile değişmekle birlikte 2017 yılına kadar genelde % 50-60'ı Çaykur,% 40-50'si Özel Sektör tarafından gerçekleştirilmiştir. Ancak ilk defa 2017 yılında özel sektör tarafından satın alınan yaş çay miktarı Çaykur'un satın aldığı miktarın oldukça üzerinde gerçekleşmiş olup yaş çayın % 41,3'ü Çaykur, % 58,7'si ise özel sektör tarafından satın alınmıştır.

Yıllar İtibariyle Çaykur ve Özel Sektör Tarafından Satın Alınan Yaş Çay Miktarları Tablosu

YILLAR	ÇAYKUR		ÖZEL SEKTÖR		Toplam Miktar (Ton)
	Miktar (Ton)	%	Miktar (Ton)	%	
2017	525.363	41,3	747.396	58,7	1.272.759
2018	732.536	49,5	747.998	50,5	1.480.534
2019	750.328	53,3	657.120	46,7	1.407.448
2020	752.425	51,9	698.131	48,1	1.450.556
2021	860.383	59,2	593.580	40,8	1.453.963
2022	582.497	45,9	687.049	54,1	1.269.546
2023	591.531	43,6	765.025	56,4	1.356.556
2024	783.484	54,0	666.549	46,0	1.450.033

2. Çay Bitkisinin Özellikleri

2.1. Botanik Sınıflandırma

Çay, çiçekli bitkilerin kapalı tohumlarının alt kısmının iki çenekli sınıfının serbest taç yapraklı alt sınıfından *Parietales* takımının *Theaceae* familyasının *Camellia* cinsindendir. Çay bitkisinin sınıflandırılması ilk kez Carl VonLinne tarafından 1753 yılında yapılmıştır. 1950 yılında ise çayın ismi (*camelliasinensis* (L) O. Kuntze) olarak kabul edilmiştir.

Birkaç asır yaşayabildiği bildirilen *Camelliasinensis* (L) O. Kuntze adındaki çay bitkisinin morfolojik farklılıklar gösteren üç varietesi olduğu konusunda botanikçilerin çoğu hemfikirdir. Bunlar Çin çayı, Assam çayı ve Kambodia çayıdır

Çin çayı (*Camelliasinensis* var. *Sinensis*) doğal büyümeye bırakıldığında 1-3 m boylanabilir. Sık dallı, sağlam yapılı olup soğuk, kuraklık ve hastalıklara dayanıklıdır

Assam çayı (*Camelliasinensis* var. *assamica*) 6-18 m boylanabilir. Soğuk, kuraklık ve hastalıklara duyarlıdır. Yaprakları ince dokulu olup seyrek dallı bir görünüme sahiptir. İyi yetiştirme ortamında diğer çeşitlere göre daha verimli ve kalitelidir.

Kambodia çayı (*Camelliasinensis* var. *cambodiensis*) Hindi Çini kökenli olup 6-8 m boylanabilir. Daha çok Assam ve Assam * Çin hibritleri görünümündedir.

Çin Tipi Çay

Assam Tipi Çay

Kambodia tipi çay

Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki çayların kökeni olan Gürcistan çayları Çin çay tipi melezleridir. Çay bitkisinin yabancı döllemeye meyli sonucu tohumla kurulan bahçelerde binlerce değişik yapıda çay ocakları ortaya çıkmıştır.

2.2. Çay Bitkisinin Bitkisel Özellikleri

Bir asırlık bir ömre sahip olan çay bitkisi doğada serbest olarak büyümeye bırakıldığında bir ağaç görünümünü alır. Kültür tipleri çalı formunda olup tek gövde halinde olduğu gibi çok gövdeli olanlarda vardır. Herdem yeşil olan bir bitkidir. Yaz ve kış yaprağa sahiptir. Yeterli düzeyde sıcaklık ve nemin bulunduğu yerlerde, (ekvatorun 18 derece kuzey ve güneyinde) örneğin Sri Lanka ve Kenya gibi ülkelerde dormant dönem oluşmayıp yıl boyu sürgün oluşumu devam eder. Çay bitkisi aktif vejetasyon periyodunda, sürgün oluşumunu tamamladığında ekolojik şartlarına bağlı olarak zorunlu bir dinleme (periyodise) gösterir. Bu dönemde sürgünü oluşturan yapraklar tazeliğini kaybeder genişler ve sertleşir.

2.2.1. Kök

Çay bitkisi güçlü bir ana köke ve Bir ana kökten çıkan kuvvetli 2- 3 sıralı yan köklere ve bu yan kökler üzerinde daha ziyade toprak yüzeyine yakın saçak köklere sahiptir. Saçak kökler genelde 3 yaşından sonra oluşmaya başlar ve toprak yüzeyine çok yakındır. Bazı çeşitlerde yan kökler kazık kök gibi toprak derinliklerine de gidebilir. Bitkiyi besleyen köklerin ağırlığı genel kök ağırlığının % 5 kadardır. 1-2 mm den kalın köklerin hücrelerinde bol miktarda nişasta bulunur. Budanan bitki depo edilmiş olan bu besin maddesi sayesinde gelişmesini sağlar.

2.2.2. Gövde ve Taç Çay bitkisinin gövdesi esmer veya koyu kahverenginde olup dallanma yeteneği yüksektir. Gövde ve dallarda çok sayıda belirsiz gözler vardır. Bu konu ürün miktarı ile yakından ilişkilidir

Tacı piramit şeklinde olan çay, her dem yeşil bir bitkidir. Yaşlı yapraklar periyodik olarak dökülür. Yapraklar oval ve yumurtamsı şekilde olup kenarları dişlidir.

2.2.3. Yaprak

Çay bitkisinde genel olarak yaprak geniş elips şeklinde olmakla beraber çay tipleri arasında farklılık gösterir. Tomurcuk ve körpe yaprakların alt yüzeyi tüycüklerle kaplıdır. Çay bitkisinde yeni yaprak ve dallar olgunlaşmış yaprakların koltuklarında bulunan vejetatif gözlerinden oluşur. Kısa bir sapa sahip olan ve herdem yeşil olan yapraklar, yumurta biçiminde uca doğru sivridir. Olgunlaşmış yaprakların kenarları az veya çok dişlidir. Boyları tür ve çeşide göre değişik olarak 3-35 cm uzunluktadır.

Çay Yapraklarının Görünümü

Çay yaprağının yüzeyi düz veya kabarık, ucu küt veya sivri (gagalı) sarı yeşilden koyu yeşile kadar değişik tonlarda bir renk oluşmaktadır. Doku özelliği itibarı ile yaşlı yapraklar daha sert olup deri hissini verir, taze yapraklar daha yumuşak olur. Üst yüzeyleri parlak ve koyu yeşildir.

Yaprak koltuklarındaki subterminal (koltuk altı) tomurcuklar uygun sıcaklığı bulunca şişmeye başlar. Dalların en yukarısında bulunan yaprakların koltuklarındaki tomurcuklar gelişme üstünlüğüne sahiptir. Patlayan tomurcuktan sırasıyla pulcuk, balık yaprak ve ürün yaprakları çıkmaya başlar. Sürgünler ortalama 42 günde toplama olgunluğuna erişir. Sürgünün gelişme hızı ise mevsimsel farklılıklar gösterir. Sürgün gelişmesini maksimum ve minimum sıcaklık, oransal nem, gün uzunluğu ve yağış birlikte etkilemektedir.

Sürgün gelişimini etkileyen birçok faktörden biri de bitkinin kalıtsal özellikleridir. Yapılan araştırmalarda sürgün gelişimini başlatan minimum sıcaklığın 7 ile 12-13 °C arasında değiştiği ve bu durumun bitkinin genetik yapısı ile ilişkili olduğunu bildirilmiştir. Ekvator'a yakın sıcak bölgelerde belli aralıklarla bütün yıl sürgün toplanabilirken, Ekvator'dan uzaklaştıkça bu süre yılın belli aylarında toplanmaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesinde iklim koşullarına bağlı olarak Nisan sonu veya Mayıs ayının ilk yarısında çay sürgünlerinin toplanmasına başlandığı ve Kasım sonuna dek sürdürüldüğü bilinmektedir.

2.2.4. Çiçek

Çay yetiştirilen Doğu Karadeniz Bölgesi'nin ekolojik şartlarında Temmuz ayının ikinci yarısından itibaren yaprak koltuklarında kısa bir sapın ucunda iki veya üç gözlü çiçek tomurcukları belirmeye başmaktadır. Ağustos sonunda veya Eylül başında bu tomurcuklar daha da gelişerek sapı uzar, beyaz ve gösterişli çiçekler açılır. Çiçeklerin açılımı periyodik olarak birbirini takip eder. Ekim ve Kasım ayları çiçeğin bol görüldüğü aylardır. Aralık sonunda ise çiçeklenme biter. Ekvator'a yakın bölgelerde ise yılın her ayında bitki üzerinde çiçek vardır.

Çay Çiçeklerinin Açılım Peryodu

Beyaz renkli ve güzel kokulu çiçeklerinde erkek ve dişi organlar bir arada bulunur. Tam teşekkül etmiş bir çiçekte genel olarak 5 adet çanak yaprak ile 5 adet taç yaprak bulunur. Çiçek dizilişi helezonidir. Genellikle yabancı döllenme hakimdir. Erkek çiçek organları çok sayıda olmakla birlikte dişi borusu üç parçalı olup tek bir dişi borusu ile yumurtalığa uzanmaktadır. Yumurtalık üç, nadiren dört gözlüdür.

Çay Çiçeklerinin Tozlaşma Peryodu

2.2.5. Meyve ve Tohum Oluşumu

Tozlaşma olduktan sonra taç yapraklar dökülür çiçek sapının ucunda aşağı doğru küçücük meyvecikler oluşur. Bu meyveler bahara girince şişmeye başlar ve eylül ayında normal boyuta ulaşır parlak yeşil bir renk alır. Ekim ayı içinde olgunlaşmaya başlayan meyveler kirli yeşil veya kırmızımsı bir renk alırlar, tohumlar tam olgunlaştıktan sonra meyve kabuğu açılır tohumlar kendiliğinden açığa çıkmış olur.

Çayda Tohum Oluşum Peryodu

Meyveler genellikle üç gözlü ve kalın kabukludur. Meyve içinde genellikle 3 adet tohum bulunur. Bazen yumurtalıktaki parçaların dumura uğraması nedeni ile tohum adedi azalmaktadır. Bazen de meyve gözünde bir tohum tam ortadan bölünmüş şekilde oluşabilmektedir. Olgunlaşmamış meyveler yeşil olgunlaştıktan sonra meyveler kahverengi fındık iriliğinde normal olarak 12 mm çapındadır. Tohumların bünyesinde % 20-30 nispetinde yağ bulunur ve bu yağda saponin maddesi vardır. Saponin maddesi alındıktan sonra yemeklik yağ olarak değerlendirilebilir.

3. Çay Bitkisinin Yayılış Koşulları

3.1. Çay Alanlarının Dünyadaki Dağılışı

Çay bitkisi Dünya üzerinde oldukça geniş bir alana yayılmıştır. Dünyada çay üretimi, tropik ve subtropik iklim koşullarında, yıllık toplam yağışın bol olduğu (yıllık yağışın 1150-5000 mm) ve aylara düzenli dağıldığı, nemli bölgelerde yapılmaktadır. İklim, verim, kalite ve ürün dağılımını doğrudan etkileyen en önemli faktördür. Çayın Dünya üzerindeki yayılış alanı oldukça geniş bir yer kaplar. Kuzey yarım küresinde, çayın yetişme alanı sınırı 42. Kuzey enlemindeki Gürcistan'a kadar uzanabilmektedir. Türkiye'deki çay üretim alanları ise Doğu Karadeniz Bölgesi'nde hemen hemen aynı enlem derecesindedir. Güney yarımkürede ise çayın yetiştiği alanlar, 33. enlem derecesine kadar uzanır.

3.2. Çay Bitkisinin Yetiştirilebildiği Yükselti (Denizden).

Çay bitkisi, Çin'in Yunnan kesimindeki ormanlarda 1500 ila 3000 m yüksekliklerde yabani olarak bulunmaktadır. Taiwan'da denizden 1400-1780 m yüksekliklerde çay bitkisinin yabani tiplerine rastlanmıştır. Adı geçen bölgede 1100 m yükseklik ve daha aşağısında yarı kültür tipleri bulunmaktadır.

Dünya üzerinde çay kültürünün yapıldığı sahalardan deniz seviyesi ile 2200 – 2500 m yükseklikler arasında bulunmaktadır. İran'da ise deniz seviyesinin dahi altında çaylıklar bulunduğu bildirilmektedir. Tropik bölgelerde en uygun dikim alanları denizden 800-1800 m bazı yerlerde ise 2000 m yüksekliklerde bulunmaktadır. Ilıman bölgelerde ise, yükseklerde don tehlikesi olduğundan çay daha çok deniz seviyesine yakın yerlerde üretilir.

Hindistan'daki toplam çay alanlarının %80'i Kuzey Hindistan'dadır. Kuzeydoğu Hindistan'daki toplam çaylıkların %75'i deniz seviyesine yakın düzlüklerde olup, sadece %10'u 300 m den daha yükseklerde bulunmaktadır. Kuzey Hindistan'ın Darjeeling bölgesinde, Himalaya eteklerindeki çaylıklar 1000-2500 m yüksekliklerde bulunmaktadır. Dünyanın en çok beğenilen çayları bu bölgelerden elde edilmektedir. Güney Hindistan'ın High Range bölgesindeki Nilgiris'te, 2500 m yüksekliklerde çaylıkların bulunmaktadır.

Japonya ve Çin'de denizden 1000 m, Jawa'da 1000-1600 m, Uganda'da ise 1000-1680 m yüksekliklerde başarı ile çay yetiştirilmektedir. Nepal'daki çay alanlarının bir kısmı deniz seviyesindeki düzlüklerde yer alırken, diğer kısmı 1000 ila 2000 m yükseklerde bulunmaktadır. Formosa'daki çaylıklar denizden 200-300 m, Sumatra ve Gine'dekiler ise yalnız 500 m yüksekliklerde yer alır.

Seylan'daki çay sahalalarının %25-28'i deniz seviyesi ile 600 m, %38-42'si 600-1200 m, yükseklikler arasında, %32-37'si ise 1200 m den daha yükseklikler arasındadır. Kenya'da 2500 m yüksekliklerde de çaylıklar bulunmaktadır.

Türkiye'deki çaylıklar en fazla 1000 m yüksekliğe kadar yayılmaktadır. Klon fidanlarla yapılan denemede, çay bitkisinin 450 – 500 m rakımlara kadar iyi geliştiği, daha yüksek rakımlarda ise gelişimin gerilediği bildirilmektedir.

4. Çay Bitkisinin İklim İstekleri

Çay bitkisi için arzu edilen iklim ılık bir sıcaklık ve nemdir. İklim; verim, kalite ve ürün dağılımını doğrudan etkileyen en önemli faktördür. Bu nedenle çay yetiştiriciliğinde önce elverişli iklim faktörü temel alınmalıdır.

4.1. Çay Bitkisinin Işık İstekleri

4.1.1. Güneşleme ve Gölgeleme

Çay bitkisi doğal olarak orman altı bitkisi olup yoğun ışık ve yüksek sıcaklıktan hoşlanmaz. Parlak güneş ışınlarının doğrudan çay bitkisine gelmesi kimi zaman zararlı olabilmektedir. Sürekli yağın bir yağmurdan sonra bulutlar arasından kesintili ışınların gelmesi daha yararlıdır. Güney Afrika'da yapılan çalışmalarda; kurak dönemdeki sıcak zamanlarda güneşli bakılardaki çay ocaklarının gelişmesi baskı altında olup özel bakımı gerektirdiği ve

güneşli bakılardaki çay ocaklarına ait sürgünlerin boğum aralarının gölgeli bakılardakilere göre % 9 daha kısa olduğu saptanmıştır.

Hava sıcaklığının 30 °C yi nadiren aştığı bölgelerde gölgeleme gereksiz olup çay verimini düşürür. Gölgelemenin soğuğa karşı koruyucu etkisi nedeniyle, kışın gölgelenen çaylarda fotosentezin arttığı, buna karşın yazın yapılan gölgelemenin ise fotosentezi azalttığı saptanmıştır.

Yüksek bölgelerde; günlük sıcaklık farklarının fazla ve ortalama sıcaklığın düşük olduğu yerlerde, alçak bölgelerde ise; sıcaklığın yüksek, nemin düşük olduğu bölgelerde, gölgelemenin gerekli olduğunu bildirmektedir.

4.1.2. Gün Uzunluğu

Gün uzunluğu çay bitkisinde dormansiyi ve büyümeyi etkiler. Gün uzunluğu azaldığında çay bitkisi dormant döneme girmektedir. Bu nedenle Ekvatordan uzaklaştıkça vejetasyon periyodu kısalmaktadır. Yer küresinde enlem derecesi büyüdükçe ısınma şiddeti azalır. Bu durum Odunsu bitkilerde fotoperyot, tomurcuk dormansisini ve sürgün gelişimini etkiler.

Ekvatorun 18 °kuzey ve güney enlemlerde çay bitkisinde mevsimsel dormansi meydana gelmektedir. Örneğin; Kuzey Doğu Hindistan, 25. ve 27. enlem dereceleri arasında olduğundan düşük sıcaklık ve kısa gün etkisi ile kışın üç ay boyunca çay ocakları dormant dönemde kalmaktadır.

Ülkemiz ise çay tarımının yapıldığı en kuzey bölgede (42 enlem derecesi) yer alması nedeni ile oluşan düşük sıcaklık ve kısa günden dolayı 6 ay çay bitkisinde dormant dönem oluşmaktadır. Ekvatorda ise mevsimsel değişim olmadığından, Kenya ve Sri Lanka gibi ülkelerde yılın 12 ayı çay toplanmakta olup dormant dönem oluşmamaktadır. Bu farklı ekolojik şartlara rağmen sürgün sayısı bakımından önemli bir fark oluşturmadığından, Kenya ve Sri Lanka gibi Ekvatora yakın ülkelerde 4 sürgün dönemi; ülkemizde ise, 3 sürgün dönemi oluşmaktadır.

Çay bitkisi, Dünya üzerinde 9,4'den 15 saate kadar değişen farklı gün uzunluklarına sahip geniş bir tropikal sıcaklık zonunda gelişebilmektedir. Araştırmacılara göre Ekvator bölgesinde, mevsimsel farklılıkların çayın gelişmesi üzerine olan etkisi hissedilmeyecek düzeyde iken, Ekvator'dan uzaklaştıkça kışın toplanan ürün miktarında azalma olmaktadır.

Malawi'de aralıklı gece aydınlatması uygulanan çalışmada, ışıktan süresi ile verim arasında pozitif ilişki elde etmiştir.

Gece sıcaklığı 10°C ye düştüğünde gün uzunluğunun sürgün uzamasını etkilemediği, gece sıcaklığı 20°C ye eriştiğinde ise gün uzunluğunun 11 saate düşmesinin büyüme oranını geriletmediği bildirilmektedir.

4.2. Çayın Sıcaklık İsteği

Sıcaklığın etkisi, çay bitkisinde dormansiyi, büyümeyi, fotosentezi ve sonuçta verimi doğrudan etkilemektedir. Genelde çevre sıcaklığı 13 °C'nin altına düşmemeli ve 32 °C'nin üzerine de çıkmamalıdır. Bu sıcaklık sınırları dışında çay bitkisinde gelişme durmaktadır. Kışın düşük sıcaklık ve kısa gün dormansiyi oluşturmaktadır. Kışın (Ekim-Mart) 12°C'nin altında dormant periyodu oluşmakta ve büyüme durmaktadır. Yine 32°C üzerindeki sıcaklık fotosentezi durdurmakla bitki gelişimi olumsuz etkilemektedir.

Çay bitkisi -15°C de donar, 40°C nin üzerindeki sıcaklıklarda ise yanarak kavrulur. Minimum sıcaklığın sık sık 0°C nin, ortalama sıcaklığınsa 14°C nin aşağısına indiği yerlerde ekonomik çay tarımı yapılması güçtür. Gürcistan, Türkiye, Çin, Japonya, Darjeeling gibi Dünya çay alanlarının en kuzeyinde kalan kesimlerde ara sıra kar yağmakta ve sıcaklık donma noktasının altına düşmekte; ancak bu durum uzun sürmediğinden çay bitkisi yaşamını sürdürebilmektedir. Genellikle sıcaklığın 13°C nin altına düşmesi ve 30°C nin üzerine çıkması büyümeyi kesintiye uğratmakta ve zararlanmaya neden olmaktadır.

Üzerine kar yağan Doğu Karadeniz Çayları

Çay bitkisi için kışları ılıman, yazları nemli, günlük sıcaklık farkları az ve yıllık sıcaklık ortalaması 18°C olan subtropik iklimi, en uygun iklim tipi olarak tanımlanmıştır. -5°C de genç sürgünlerin hatta kambiyumun donduğu, -6°C de bitkinin yapay olarak korunması gerektiği bildirilmektedir.

Bazı araştırmacılar; çay bitkisinin optimum gelişme göstereceği sıcaklık 18-29°C arasında olduğunu ve 21°C nin altında ve 36°C nin üzerinde sıcaklığa sahip gün sayısı ile verim arasında negatif ilişki bulunduğunu bildirilmektedir.

Rusya’da Takve ve Anaseuli bölgelerindeki çay plantasyonlarında 8 yıl süreyle yapılan gözlemlerde yeşerme döneminde, 18-20°C deki hava sıcaklığının verim ve gelişmeyi artırdığı saptanmıştır.

Rize’ye ait meteorolojik değerlere göre Aralık, Ocak, Şubat ve Mart aylarında ortalama sıcaklık 10°C nin altında seyrederek. Bu dönemde çay bitkisinin dinlenmeye girdiği, kısa sürelide olsa sıcaklığın 0°C nin altına düştüğü ve bunun da çay bitkisi için istenmeyen bir durum olduğunu bildirmektedir.

Yapılan çalışmalara göre sürgün gelişme hızının soğuk mevsimde azalma nedeni büyük olasılıkla düşük gece sıcaklığıdır (10°C). Soğuk mevsim içinde, ılık gecelerin hüküm sürdüğü dönemlerde, sürgün gelişme hızının sıcak yağışlı mevsim seviyesine çıkabildiği bildirilmektedir. Gece sıcaklığının sık sık 12°C nin altına düşmesinin sürgün gelişme oranını büyük ölçüde etkilediğini bildiren araştırmacılar, soğuk mevsimde gece sıcaklığını yapay olarak 20°C ye yükselterek bu çok düşük olan sürgün gelişme hızının, ılık ve yağışlı mevsimdeki seviyesine yükseldiğini saptamışlardır.

Çay bitkisinde gelişmenin başlaması için, hava sıcaklığı bitkideki fizyolojik faaliyetleri başlatacak düzeye erişmelidir. Çevre sıcaklığının 10°C den fazla olduğu sürede, çay bitkisindeki metabolik faaliyetin yaklaşık iki misli arttığı, bundan sonraki sıcaklık artışı daha çok bitkinin gelişme hızını etkilediği bildirilmektedir.

Sürgün gelişimini başlatan hava sıcaklığı (bazı sıcaklık) farklı klonlarda 10,5 ile 14-15 °C arasında değişmekte olduğu, bazı klonlarda ise 7°C dahi olabildiği bildirilmektedir.

Çay sürgünlerinin gelişmesi için gerekli min. sıcaklığın 13-14°C, optimum sıcaklığın ise 18-30°C ler arası olduğu bildirilmektedir

Açık havada atmosfer sıcaklığı 30-32°C iken yaprak sıcaklığının 40-45°C ye eriştiği, yatay pozisyonlu yaprakların, dik olanlardan 2-4°C daha sıcak olduğu, 35°C sıcaklıkta fotosentezin hızla azaldığı 39-42°C de durduğu, buna karşın solunumun 48°C bile sürdüğü bildirilmiştir.

İklim çay kalitesi üzerinde çok büyük bir etkiye sahiptir. Düşük rakımlı bölgelerde çay mahsulü çok verimli olduğu aylarda, asgari sıcaklık derecesi 25°C ve 32°C arasında değişmekle birlikte havanın nispi rutubeti % 98 civarındadır. Bu şartlarda sürgün gelişimi süratli olmakla birlikte ihtiva ettikleri su miktarı fazla, buna karşılık kaliteleri düşüktür. Yine aynı bölgedeki yüksek rakımlarda, sıcaklık ve rutubetin az olması neticesinde, sürgün gelişimi daha yavaş

olduğundan bol rutubet ve yüksek ısı altında büyüyen filizlere nazaran kafein, tanen, glikozitler ve çay enzimleri birikmesi fazla olacaktır. Bu nedenle yüksek rakımlı bölge çayları düşük rakımlı bölgelere nazaran daha kaliteli ve çeşnili olurlar.

4.3. Çayın Yağış İsteği

Çay yetiştiriciliğin de yağış en önemli faktördür. Özellikle vejetasyon periyodu içerisinde de yağışın düzenli ve hafif olmasını ister. Hızlı ve aşırı yağışlar çay tarımında arzu edilmeyen bir durumdur. Vejetasyon periyodu boyunca ortalama 1200 mm yağış olması çay tarımı için uygundur. Bu sınırlar dışında çay bitkisi istenen verim ve kalite oluşmamaktadır.

Çay bitkisinin dünya üzerinde, yıllık yağışın 1150-5000 mm arasında değiştiği çok geniş iklim kuşağında; uyum sağlayıp geliştiğini vurgulanmaktadır.

Genellikle yıllık 1800 mm, aylık ile 150 mm yağış alan çay alanlarında verimde sürekliliğin sağlandığı, yıllık yağışın 1150 mm den daha az olduğu yerlerde sulama yapılmasının zorunlu olduğu bildirilmektedir. Ülkemiz koşullarında çay bitkisinin normal gelişmesi için yıllık minimum yağışın 2000 mm olması ve aylara düzenli dağılması gerektiği bildirilmektedir.

Seylan'da yapılan çalışmada çayın toplanmasından önceki 2-3 ay boyunca yağın yağmurla, çay verimi arasında oldukça yüksek pozitif ilişki bulunmuştur. Hindistan'da sıcak mevsimde ortalama 180 mm den daha fazla yağış ve yükselen hava sıcaklığının erkenci ve ana ürünü artırdığı bildirilmektedirler.

Doğu Karadeniz Bölgesinde ortalama aylık yağışın 100-350 mm arasında değiştiği Rize'de meteorolojik parametre sonuçlarının ortalamasına göre; en az yağış Nisan ve Mayıs aylarında, en fazla yağış ise Ekim ve Kasım aylarında gerçekleşmektedir. Türkiye'deki çay bölgesinde, kıyıda içe doğru yağışın azaldığı, çayın gelişmesi için gerekli olan yıllık 1500 mm'nin üzerindeki yağışı Yeniyay yöresinin Doğusundaki kıyı kesiminin (ekonomik gelişme bölgesi) aldığı bildirilmektedir.

4.4. Çayın Bağlı Nem Ve Rüzgâr İstekleri

Doğu Karadeniz bölgesinde çay bitkisinin iyi gelişmesi ve bol ürün verebilmesi için yıllık ortalama bağlı nemin en az % 70 olması gerektiğini bildirilmektedir.

Çay sürgünlerindeki su potansiyeli ve fotosentez ile atmosferdeki nem açığı arasında doğrusal ilişki saptanmıştır. Çay sürgünlerindeki su potansiyeli topraktaki su miktarından çok, havadaki nem açığı ile ilişkilidir. Havanın nem açığının, transpirasyonu artırarak transpirasyon nispetini (yıllık ürün /transpirasyonla su kaybı) azalttığı, fotosentezin aynı oranda artmadığı saptanmıştır.

Rüzgar, yağmur bulutlarının hareketini sağlayarak olumlu ve olumsuz etki yapması yanında evaporasyonu da doğrudan etkiler. Rüzgar transpirasyonu artıran ana etkidir. Kurutucu etkisi nedeniyle yazın ilk dönemlerinde esen sıcak ve kuru, kışın ise dondurucu rüzgarlar çay için zararlıdır.

5. Çay Bitkisinin Toprak İstekleri

Çay toprakları köken ve oluşumları açısından oldukça değişiktir. Çay bitkisi çoğunluk volkanik kökenli veya granit, liparit ve az veya çok lateritik yönde ayrılmış kayalardan oluşan topraklarda yetişir. Doğu Karadeniz Bölgesi çay topraklarının genetik yapıları üzerindeki çalışmalarda bölgede 7 büyük toprak grubu saptanmıştır. Araştırmacılara göre, çay bahçelerinin büyük çoğunluğu Doğu Karadeniz kırmızı toprakları (krasnozemler) üzerinde bulunmaktadır. Türkiye'de çay tarımı Doğu Karadeniz Bölgesinde, büyük toprak grupları içinde bölge topraklarının % 64'ünü kaplayan gri – kahverengi ve özellikle sarı- kırmızı podzolik topraklar üzerinde gerçekleştirilmektedir.

Çay bitkisi kumdan kile değin değişen farklı yapıdaki topraklarda yetişebilir Çay da diğer bitkiler gibi drenajı iyi olan, derin ve bitki besin maddelerince yeterli topraklarda

gelişebilmektedir. Bu özellik tiplerde farklılık göstermekle birlikte, özellikle Çin çayları, öteki çay çeşitlerine göre dik yamaçlardaki yoksul topraklarda daha iyi gelişme göstermektedir.

Köklerin serbestçe büyüyeceği derinlik en az 2 m olmalı, toprağın en az 90 cm derinlikteki kısmı su ile doymun durumda bulunmamalıdır.

Hafif topraklar (kumlu), ağır (killi) olanlara göre çay bitkisinin iyi gelişmesine daha uygundur. Çay bitkisi kalsiyum sevmeyen bir bitkidir. Genellikle aktif kirecin iz miktarda bulunduğu topraklarda iyi gelişir. Bu yüzden çay bitkisi, gelişme ortamının asit tepkimeli olmasını ister Çayın optimum gelişme göstereceği pH sınırları: **4.5-6'dır**.

Çay bitkisi asit toprakları sevmesine karşın, aşırı pH düşüşünden olumsuz etkilenir. pH'daki düşüşün, asit karakterli amonyum sülfat gübresinin aşırı dozda ve tek yönlü kullanılmasından kaynaklandığını bildirilmektedirler.

Topraktaki amonyum, potasyum ilişkisi çok önemlidir. Doğu Karadeniz çay toprakları üzerinde yürütülen çalışmada, amonyum formundaki azotlu gübrelerin özellikle amonyum sülfatın topraktaki elverişli potasyumu yıkayarak uzaklaştırdığı tespit edilmiştir. Çay bitkisinde potasyum miktarcı azottan sonra gelir ve bitki beslenmesindeki önemi büyüktür.

Asit koşullarda topraktaki fosfor, fiksasyona uğramaktadır.

Çay yetiştiren ülkeler kendileri için en uygun gübre kombinasyonunu tespit için çalışmalar yapmaktadırlar. Nepal'da 20:10:10 (N:P:K) gübre kombinasyonu kullanılmaktadır Kenya'da 1979 yılına kadar 25:5:5:5 (N:P:K:S) gübresi kullanıldığı fakat bu tarihten sonra gübrenin 20:10:10 (N:P:K) olarak değiştirildiği bildirilmektedir.

Doğu Karadeniz Bölgesindeki çay plantasyonlarında ise 1992 yılına kadar amonyum sülfat gübresi ve 3-4 yılda bir kompoze (15:15:15) gübre uygulanmaktaydı. 1992 yılında ise çalışmalar sonucu önerilen 5:1:2 (N:P:K) oranlı gübre kombinasyonu uygulanmıştır. Günümüzde ise üreticilerin yaptıracağı toprak analizleri sonucunda gerekli gübre miktarının toprağa verilmesinin daha uygun olduğu belirtilmektedir.

6. Çayın Bitkisinin Çoğaltım (Üretim) Tekniğı

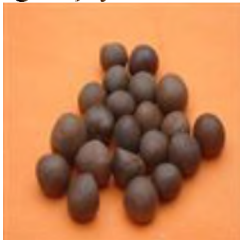
Çay bitkisi başlıca iki şekilde üretilir. Tohumla (generatif) ve çelikle (vegetatif). Ülkemizdeki çaylıkların tamamına yakını tohumla üretilmiştir. Çay bitkisinde çoğunlukla görülen yabancı döllenme nedeniyle geniş ölçüde bir melezleşme olmakta ve birçok melez tipler ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle üretimde tohum yerine çelik kullanılması daha uygun olmaktadır.

6.1. Tohumla (Generatif) Üretim

Bu üretim tekniğı değişik çay varyetelerinin bir birleri ile tozlaşması sonucu meydana gelen tohum ile olmaktadır. Dolayısı ile elde edilen tohum standart bir varyeteden ziyade melez karaktere sahip çay ocaklarını oluşturmaktadır. Bu üretim yöntemi modern çay tarımında kabul görmemektedir.

Çay bitkisinde tohum oluşumu generatif (çiçek) gözlerin oluşması ile başlar. Temmuz ayının ikinci yarısından itibaren çiçek gözleri belirginleşmeye başlar ve periyodik bir zaman sürecinde olgunlaşan çay çiçekleri açar. Tam çiçeklenme Kasım ayının ikinci yarısı ile Aralık ayının ilk yarısında maksimum seviyeye ulaşır. Tozlaşma (döllenme) yapan çiçek tomurcukları yaklaşık bir yıllık süreçte meyve oluştururlar. Oluşan meyvelerin içerisinde çoğunlukla 3 adet olgun çay tohumu meydana gelir.

Olgun çay tohumu

Ekime hazır çay tohumu

Çimlenmiş çay tohumu

Tohumun bol ve nitelikli ürün veren ocaklardan alınması tercih edilmelidir. Tohumların yıllık olmasına dikkat edilmeli, iri dolgun ve parlak olanlar seçilmelidir. Çay tohumlarının çimlenme kabiliyeti yüksektir. Çevre faktörleri uygunsa (nem, sıcaklık vb.) % 90'nın üzerinde gerçekleşmektedir. Çay tohumları ekilmeden önce standart bir tohum ve sağlıklı bir fidan elde etmek amacıyla tasnif edilir. Bu tasnif şekli ilk olarak tohum çaplarına göre yapılır. Çay tohumları 15 mm çapında bir elekten geçirilir. Eleğin üstünde kalan tohumlar ekim için daha uygun niteliktedir. İkinci tasnif şekli ise çaplarına göre tasnif edilen tohumlar ekilmeden önce çimlenme oranını yükseltmek için yaklaşık 2 ile 4 gün su içerisinde bekletilerek tohum kabuğunun yumuşaması ve çatlaması sağlanır, bu süre zarfında su üstünde kalan tohumlar kullanılmaz neticede yapılan bu tasnifleme yöntemleri ile çay tohumlardaki çimlenme yüzdesi artırılmış olur. Suyun yüzeyine çıkanlar, çatlak ve delik olanlar çimlenme kabiliyeti olmadığı için atılır. Dibe çöken yeterince su emmiş olan tohumlar ıslatılmış çuvallar arasında çatlayana kadar bekletilir. Tohumdan tesis edilecek çay bahçelerinde açılacak olan tohum çukurlarına ortalama 3 ile 5 arasında çay tohumu atılır. Çatlayan tohumlar doğrudan bahçeye ekilecekse, önceden hazırlanmış çukurlara mikropil yana gelecek şekilde üçer adet sacayağı şeklinde ekilir. Ekim derinliği tohum büyüklüğünün 2-3 misli (3-4 cm) kadardır. Ekim için en uygun zaman Kasım-Aralık ya da yağışsız geçen Ocak aylarıdır. Tohumlar asgari 21°C'de, ortalama 25-30 gün içinde çimlenmektedirler. Tohumla bahçe tesis edilirken Sıra arası 100-120 cm Sıra üzeri 50-60 cm olacak şekilde tohum ekimi yapılmaktadır.

6.2. Vegetatif Üretim (Çelik, Aşı, Doku Kültürü)

Vejetatif üretim yöntemi melez karakter oluşturmada veya genetik yapısı korunan üstün karakterlere sahip tiplerin üretildiği yöntemdir. Bu üretim yönteminin en yaygın şekli çelikle üretim yöntemidir. Diğer bir üretim yöntemi olan Aşılama ile üretim hem yoğun emek isteyen bir iş olması hem de aşı tutma oranının düşüklüğü ve maliyeti bu yöntemin uygulanabilirliğini olumsuz etkilemektedir. Doku kültürü ise yine aşılamada olduğu gibi hem yoğun emek hem de üretim masraflarının yüksek olması nedeni ile, bu iki yöntem klonal çay fidanı üretiminde yaygın olarak kullanılmamaktadır.

6.2.1. Çelikle Üretim

Çelikle Üretim dünyada en yaygın, hızlı ve en ucuz uygulanabilir bir yöntem olarak kabul görmüştür. Bu nedenle dünya klonal çay üretiminde çelikleme yöntemi esas alınmıştır. Çelikle üretim, klon olarak belirlenen ocaklardan alınan çeliklerden uygun köklü fidan yetiştirilmesi olarak tanımlanabilir. Çelikle üretilen çay fidanları damızlık olarak seçilen çay bitkisinin tüm özelliklerini gösterir. Bu nedenle çelikle üretim dünyada yaygın şekilde kullanılan üretim şeklidir.

Çelikle üretimde damızlık olarak kullanılacak çay bitkisinin seçimi büyük önem taşır. Çelik için bitki seçiminde, üstün nitelikli, bol ürün veren, hastalık ve zararlılara dayanıklı, adaptasyonu iyi bitkiler damızlık olarak kullanılmalıdır. Klon olarak belirlenen çay bitkisinde; yapraklar sık ve toplama tablası yüksek, dallanma kabiliyeti fazla, körleşme az ve boğum araları uzunca olmalıdır. Klon olarak seçilen bitkilerin, en az 8 yaşını doldurmuş, normal şekilde budanmış ve budamadan sonra sayılan özellikleri göstermiş olmaları dikkate alınmalıdır.

Çelik alınacak klon ocaklar, Kasım-Aralık ayında derin budamaya (20-25 cm den) tabi tutulur. Budamadan sonra sürececek sürgünlerden ürün toplanmaz. Budanan ocaklardaki sürgünler serbest büyümeye bırakılır ve sürgünlerin boyları 50-60 cm uzunluğa ulaştığında, tepe tomurcuğunun aktif dönemden dormant döneme geçmesi ile vejetatif gelişme döneminin durması neticesinde, çay kalemlerindeki en alttaki yaprak koltuğunda generatif gözün (çiçek tomurcuğunun) belirmesi ile çelik üretimi için ideal olan kalemlerin alınma zamanı gelmiştir. Bu gelişim süreci bölgedeki ekolojik şartlara bağlı olmakla birlikte genel olarak Temmuzun yarısı ile Ağustosun ilk haftasında olmaktadır. En ideal çelik zamanı bu dönemdir.

İyi çelik tam olgunlaşmış sağlıklı zarar görmemiş yaprağa sahip koltuk altı tomurcuğu sürmemiş uyku halinde (dormant) ya da sadece kabarmış tomurcuk şeklinde ve sert yeşil

gövdeye sahip olmalıdır. Çay kalemi, sürgün gövdesi büküldüğü zaman yay gibi esneklik gösteren, gövde rengi orta kısımlarda açık kahve- sarı renk almış, yaprak araları en az 3 cm mesafeye erişmiş senelik sürgünlerdir. Çay çeliği, çay kalemlerinin uçtaki yeşil gövdeli otsu kısımla, alttaki fazla sertleşmiş, kalınlaşmış kısımlar atıldıktan sonra geride kalan dal parçasının bir yaprak bir boğum arası almak üzere kesilmesiyle elde edilen bölümleridir.

Çay çeliğinden fidan üretimi, çelik yastıklarında ya da çelik tavalarında yapılabileceği gibi, son yıllarda geniş uygulama alanı bulan naylon torbalarda ve plastik tünelde de yapılabilir.

Çelik alma ve köklendirme

Çelik Alma Tekniği

Çelik alınacak çay kalemleri, başparmak ve parmaklar arasında bükülme (eğilme esnekliği ile) ile test edilir. Tepedeki çok yumuşak kısım ve dipteki sert kısım çelik yapmak için uygun değildir. İyi kalemler eğilebilir ve esnek olmalıdır. Alınacak çelikler tek boğumlu 3-4 cm uzunluğunda yaprak hizasındaki koltuk altı tomurcuğun hemen yukarısından tepesi 45 derecelik bir açı ile kesilmeli, dip kısmı da kesilen üst kısmın ters istikametinde aynı açı ile meyilli kesilmelidir. (fotoğraftaki ideal çay çeliği) Çeliklerin uçlarında çentik kalmayacak şekilde keskin bir şekilde kesilmelidir.

Çeliklerin Köklenmesi İçin Uygun Toprak

İçinde organik madde bulunan kum ve kil karışımı olan orta ağırlıkta iyi işlenmiş tarım toprağı çeliklerin köklendirilmesi uygundur. Kumlu, killi veya milli topraklar uygun değildir. pH değeri 4.5 ve 5.5 arası en iyisidir. Bu pH dışındaki değerlerde pH yüksekse alüminyum sülfat veya pH düşükse sönmüş kireç ile belirtilen pH değerlerine ayarlanmalıdır. Çelikleri köklendirme tavaları genelde 120 cm genişlikte ve uygun bir uzunlukta olmalıdır. Toprak yüzeyindeki drenaj kanalı yağış ve sulama suyunu iyi bir şekilde drene edebilmesi için hafif eğimli, ve bükümlü olmalıdır. Ayrıca, son yıllarda modern çelikle üretim tesislerinde, Perlit köklendirme ortamı olarak kullanılmaktadır.

Çeliklerin Dikimi

Çelikler için en iyi dikim zamanı gün içerisinde sıcak olmayan serin zamanlardır. Toprak yüzeyinde önce 5 cm'lik bir çivi veya çukur acıci ile delikler açılır. Açılan delik çeliğin sapından biraz daha kısa olmalıdır. Deliğin yönü yaprağın neredeyse dik duracak şekildeki pozisyonuna uygun olmalıdır. Eğer yağmur yoksa çelikler en az dikimden 24 saat önce uygun şekilde yastıklarda sulanmalıdır. Çeliğin üst bölgesi toprak yüzeyinden en az 4-5 mm yukarıda olacak şekilde yani sürececek olan üst tomurcuğun korunacak şekilde zarar verilmeden dikilir ve ana yaprak dik pozisyonda tutulur. Çelikleri güneşin etkisi ile oluşan yanma zararı ve yapraktaki kurumayı engellemek için ana yapraklar nemli olmalı, çelikler doğu veya batıyı gösterecek şekilde hepsi aynı yönde dikilmelidir. Dikilen çeliklerde oluşan havayı atmak için (çıkarmak) toprak yüzeyi parmak uçları ile bastırılmalıdır. Toprak yüzeyi rutubetli olmalı ve korunmalıdır. Yeni dikilmiş çeliklerin hassasiyetleri göz önüne alınarak doğrudan güneş ışığı ile teması önlenmelidir. Yapılacak Gölgeleme gün ışığının en az % 60-70'ini geçirmemelidir.

Sera Şartlarında Kontrollü Üretim

Sera şartlarında çay çeliklerinin köklendirilmesi hem emek iş yoğunluğu hem çeliklerin kontrolü ve köklenme oranının yüksekliği açısından daha uygulanabilir bir yöntemdir. Özellikle sera şartlarında köklendirme ortamı olarak kullanılan perlitin steril olması ve çeliklerin köklenmesi için uygun materyal olması nedeni ile köklenme başarısını artırmaktadır. Bunun yanında çeliklerin nem kaybını önlemek için otomatik zaman ayarlı sisleme ortamı ve sera içi gölgeleme materyali köklenme yüzdesini çok önemli bir derecede artırmaktadır.

Köklendirme ortamı

Köklenmiş çeliklerin sökümü ve aktarılması

Sera içerisindeki üretimin şartları diğer üretim şartlarına nazaran en önemli avantajı çok dar bir alanda fazla sayıda çeliklerin kontrollü şekilde köklendirilmesidir. Sera içerisinde hazırlanan çelikler köklendirme ortamına dikilmeden önce iyi bir şekilde ortam sulanmalıdır. Çelikler dikildikten sonra tekrar hafif bir sulama yeniden yapılmalıdır. Çelikler dikimden itibaren yaklaşık 90-120 gün arasında köklenmektedirler. Köklenen çelikler topraklı polietilen torbalara aktarılır. Burada yaklaşık olarak 24 ay içerisinde gelişim sürecini tamamlayan yaklaşık 50-60 cm olan fidanlar dikilecekleri bahçelere nakledilerek dikim tekniğine uygun bir şekilde çay bahçesi tesis edilir.

6.2.1.1. Yastıklarda Üretim

Çelik yastığı yapılacak yer, güneye bakmalı, yeterli güneş almalı, kuzey rüzgarlarına kapalı olmalı, fazla su tutmamalı, taban suyu seviyesi derin olmalıdır. Yastıkların eni 1m, boyu 1-3 m ve topraktan yüksekliği 15 cm olmalıdır. Birden fazla yastık yapılacaksa, yastıkların arasında 40 cm genişlik bırakılmalıdır. Çelik yastığı için belirlenen yer, bel kürek ile en az 20 cm derinlikte işlenerek taş ve çakıllar temizlenmelidir. Daha sonra yastıkların üzerine 5 cm kalınlığında, içinde üç kısım, cürüntüsü bol siyah orman toprağı ve bir kısım dere kumu karışımı olan harçlı toprak serilir. Düzeltir ve tahta tokmakla bastırılır.

Çelikler yastıklara dikilmeden önce, yastıklar süzgeç kova ile ıslatılır. Ocaktan kalemler alınır. Keskin bıçakla çeliklere ayrılır. Çelikler, yaprak koltuğundaki gözün yarım santim üzerinden, yukarıya doğru meyilli bir şekilde kesilir. Kesilen yerin çok düzgün olmasına dikkat edilir. Bir daldan 3-8 adet çelik alınabilir.

Çelikler bekletilmeden su dolu kovaya atılır. Eğer çelikler ayrı ocaklardan alınmışlar ise, bunların birbirlerine karışmamasına dikkat edilir. Her çeşit ayrı ayrı dikilmelidir. Çelikler çelik yastıklarına 10 x 10 cm aralıklarla dikilir. Çelikler, toprağı dik olarak dikilerek, yaprak hizasına kadar toprağı gömülür. Göz ve yaprak dışarıda bırakılır. Çelikler kesildiğı gün dikilmelidir. Geç kalınması halinde tutma oranı düşer. Çeliklerin dikimi bitince gerekiyorsa sulama yapılır.

Yeni çelik dikilmiş yastıkların üzerleri akşamları kapatılır, sabahları açılır. Güneş vurmaya başlayınca akşama kadar örtülü bırakılır. Akşam tekrar açılır, hafif sulanır ve örtülür. Bulutlu ve kapalı havalarda üzerleri açık bırakılır. Bu bakım işlemi bir ay devam eder. Bu süre içinde bıçak yaraları kapanır, kökler teşekkül etmeye başlar. Bundan sonra yastık üzerleri örtülmez, sulama ve ot alma işlemine devam edilir. Baharda çelikler sürmeye başlar. Bu süreçte yapılacak işlem sulama ve ot almadır. Çeliklerin boyları 30-70 cm olunca söküme hazırdır. Tarlaya dikim ise Kasım ve Aralık ya da ilkbaharda yapılabilir.

6.2.1.2. Naylon Torbalarda Üretim

Uygulamasının ve bakımının daha kolay olması ve dikim işlerinin kısa sürede gerçekleştirilebilmesi nedeniyle naylon torbada üretim tercih edilmelidir. Boyutları 15 x 20 cm olan alt ve yanlarında mercimek büyüklüğünde en az 5 adet deliğe sahip olan naylon torbalar kullanılır. Harçlı toprak torbalara konulmadan önce iyice karıştırılır, elekten geçirilir ve hafif ıslatılır. Naylon torbalar boşluk kalmayacak şekilde toprakla doldurulur. Her torbaya bir tane olmak üzere çay çeliği dikilir. Kasalara yerleştirilen naylon torbalardaki çay çeliğinin bakımı, çelik yastık ve tavalardaki üretim gibi yapılır.

6.2.1.3. Plastik Tünelde Üretim

Genişliği 1,5- 2,0 m, uzunluğu 3-5 m olan ve tava adı verilen uygun bir yer ayrılır. Üzerine yaklaşık 80-100 cm yükseklikte ahşap ya da demirden bir çatı yerleştirilir. Çatının üzeri beyaz kaput bezi ile örtülür ve uçları toprağa gömülebilecek biçimde plastik ile üstü kaplanır. Klonlardan alınan ve bir yaprak ile bir boğum arasına sahip olan çelikler 15 x 20 cm boyutlarındaki delikli siyah plastik torbalara dikilir. Köklendirme ortamı olarak, toprak + perlit (1:1) karışımı kullanılır. Daha sonra torbalar plastik tünel içerisine düzgün şekilde yerleştirilir. Bolca sulandıktan sonra plastiğin uçları, tünele hava girmeyecek şekilde toprağa sıkıca gömülür. İki gün geçtikten sonra plastik örtünün bir ucu açılarak naylon torbalar ve torbaların altındaki toprak bol su ile ıslatıldıktan sonra sıkıca kapatılır. Bu şekilde nem ile doymuş ortamda çelikler bir ay süre ile kendi halinde gelişmeye bırakılır. Plastik tünel ayda bir ucundan açılarak bolca sulanır, ot alımı yapılır ve tekrar sıkıca kapatılır. Uygulama yaklaşık dört ay sürdürülür. Üretimine Mart ayında başlayan fidanlar, sonbaharda ya da izleyen ilkbaharda dikime hazır hale gelir. Bu yöntemle **bir yılda köklü fidan elde** edilebilmekte ve fidanların sulama, ot alma ve çapalama gibi bakım giderleri çok düşük bir düzeye indirilebilmektedir.

6.2.2. Aşıyla Üretim

Aşı ile üretim çelikle üretimde olduğu gibi anaç ocaklar en geç mart ayında derin (20 Cm'den) budama yapılmalıdır. Yeterince olgunlaşan aşı kalemlerinden aşı gözleri veya aşı kalemleri alınarak anaç ocaklara veya çöğür çay fidanlarına yapılır.

Aşı Kalemleri

Aşı Gözleri

6.2.2.1. Sürgün aşı:

Sürgün aşı uygulaması budanan çay ocaklarından Kasım-Şubat döneminde alınan aşı kalemleri özellikle mantari hastalıklara karşı dezenfekte edildikten sonra soğuk hava deposunda 3-5 0C'de aşı zamanına kadar (Nisan-Mayıs-Haziran) depoda muhafaza edilerek çöğür çay fidanlarına uygulanmaktadır.

6.2.2.2. Durgun aşı

En geç Mart ayında budanan anaç ocaklardan, Temmuz ayının ikinci yarısında yeterince olgunlaşan aşı kalemlerinden aşı gözlerinin alınması ile hemen aşılanacak olan çöğür çay fidanlarına uygulanması ile gerçekleşmektedir. Bu dönemde yapılan aşı uygulamalarında başarı oranı düşük olmuştur. Bu düşük orandaki tutma yüzdesi çay bitkisinin Fizyolojik yapısı gereği bu dönemde aşı kalemlerinde vejetatif gözle birlikte çiçek gözlerinin oluşması ve aşırı sıcakların etkili olduğu belirlenmiştir.

6.2.3. Doku Kültürüyle Üretim

İn vitro koşullarda yapay bir besin ortamında hücre, doku veya organ gibi bitki kısımlarından (eksplant) kontrollü çevre koşullarında yeni doku, bitki veya bitkisel ürünlerin üretilmesidir. Genellikle meristemler, bazen de gözler kullanılır.

Doku Kültürü İle Çoğaltımın Aşamaları

Aşama 0: Anaç bitkinin seçimi ve hazırlanması Bitki dokusunun sterilizasyonu

Aşama I: Kültürün yapılması Eksplantların besin ortamına konulması

Aşama II: Çoğalma Eksplantların sürgün oluşturma ortamına yerleştirilmesi ve sürgünlerin sürekli bölünmesi

Aşama III: Köklenme Sürgünlerin köklenme ortamına yerleştirilmesi

Aşama IV: Alıştırma

Aşama V: Bitkilerin toprağa transferi

7. Cay Bitkisinin Fizyolojisi

7.1. Çayın solunumu, transpirasyonu ve fotosentezi

Yaprak yüzeyinin altında stoma denen küçük açıklıklar vardır. Genellikle açık olan stomalarla havadan CO₂ alırken dışarı O₂ verir. Yapraklardan köklere uzanan su borularının ucu (ksilem) stomalara uzanır. Yaprak, stomalar vasıtası ile solunum yaparken dışarıya buhar halinde (evaporasyon) su verir. Her bir su damlası buharlaştıkça kılcal boru özelliğindeki ksilem borulardan su yukarı yapraklara doğru çekilir.

Kökler vasıtası ile topraktan su ile birlikte alınan mineral maddeler böylece yaprağa ulaşır. Güneş ışığının enerjisi havanın CO₂ ve yapraktaki klorofil eşliğinde mineral maddelerden **fotosentezle** glikoz üretilir. Üretilen glikoz besin boruları (floem) ile köklere iletilerek bitkinin beslenmesinde gerekli enerji sağlandığı gibi, fazla besinler nişastaya döndürülerek köklerde depolanır.

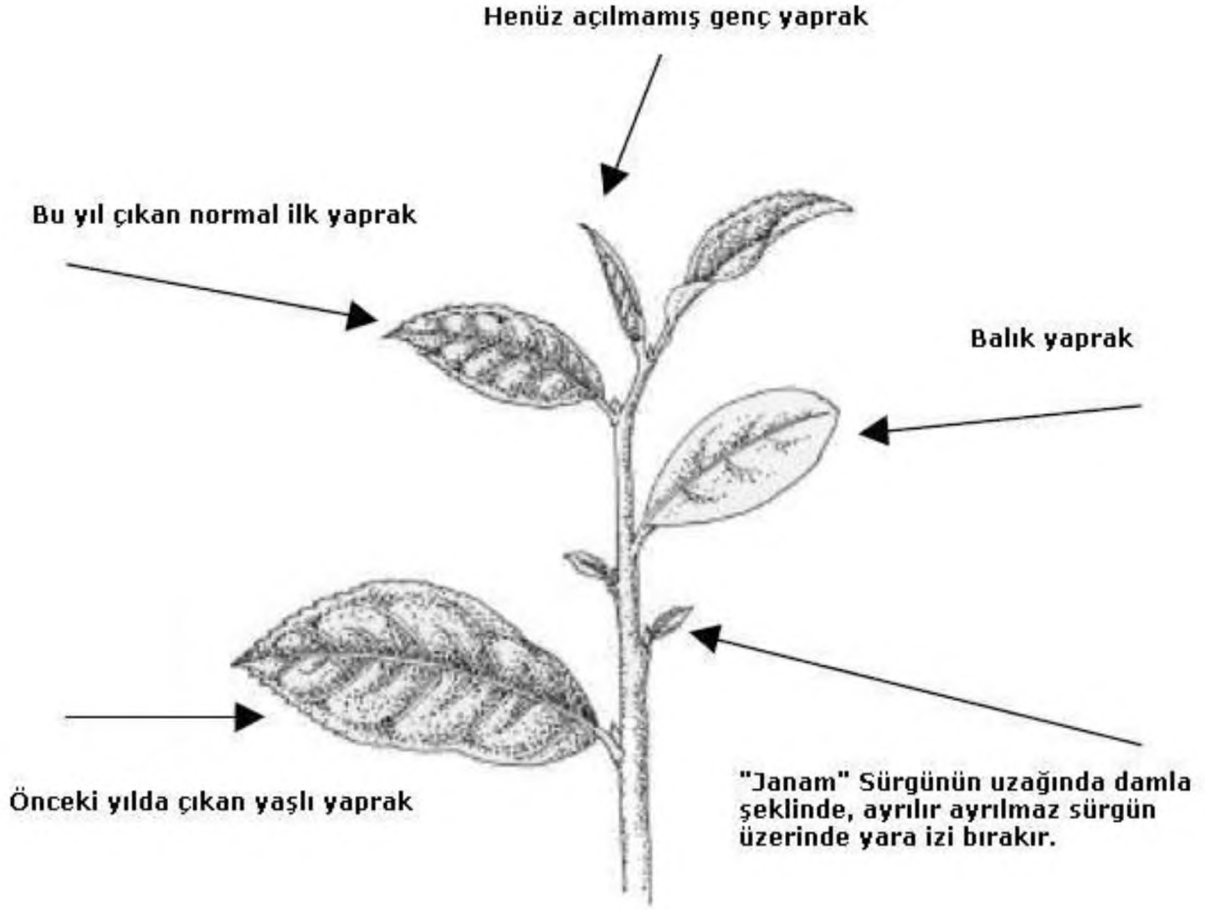
7.2. Gelişen Tomurcuktan Yeni Yaprakların Oluşumu

Tomurcukların içindeki **meristem doku** bölünerek çoğalan özelliktedir. Şartlar uygun olduğunda uyanan tomurcuğun meristem hücreleri bölünerek yeni hücreler oluşturur. Yeni hücreler şişerek yukarı doğru uzar ve meristem hücrelerini yukarı iter. Bölünme ve uzama sürecinde yeni yapraklar ve yeni sürgünler inşa edilir. Meristem dokunun bölünmesi için gerekli olan enerji köklerde depolanan glikoz kullanılarak alınır

Uyanan tomurcuktan oluşan ilk yaprak küçük pulcuk şeklindeki **janam** yaprağıdır. Dökülen janamlar arkalarında damla şeklinde yara izi bırakır. Tomurcuğun bölünme faaliyetini sürdüren meristem doku janamlardan sonra balık yaprağı oluşturur. Balık yaprak sürgün yapraklarına benzemez. Daha küçük dişsiz dil şeklindedir. Balık yaprak normal ürün yapraklarına göre fotosentezle glikoz üretiminde çok daha aktiftir. Daha sonra üretilen ürün yaprakları ile sürgün büyür ve gelişir. Her bir yaprağın oluşum hızı 5-10 gündür.

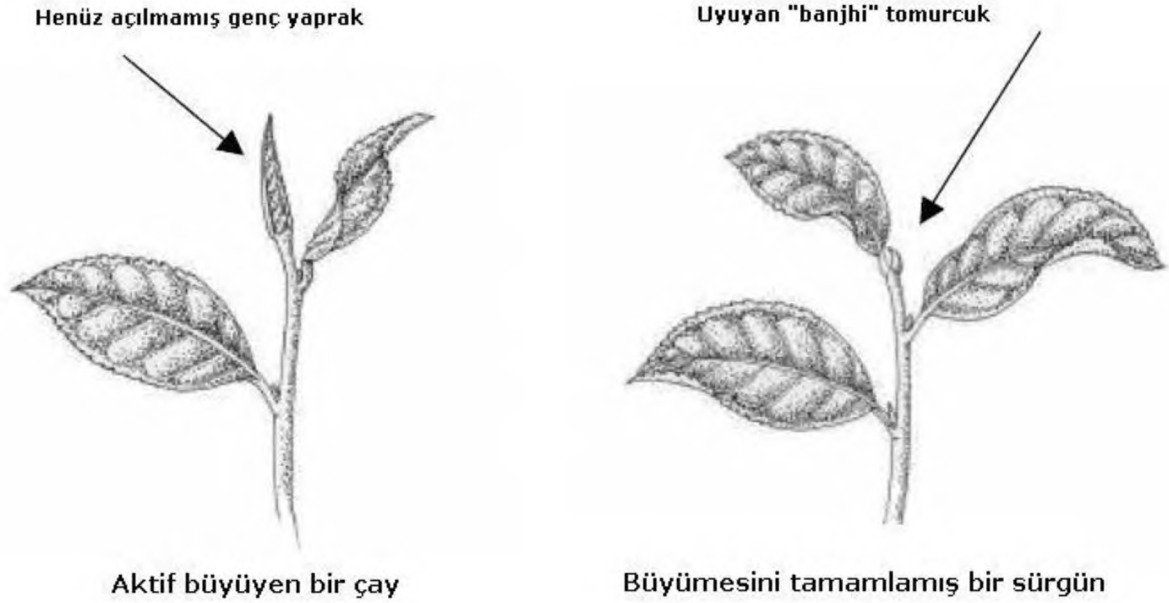
Sürgünler genellikle iki üç yapraklı evrede koparılır. Şayet sürgün koparılmazsa uzayarak belli sayıda yeni yapraklar oluşturur ve gelişmesini tamamlar. Gelişmesi biten sürgünün ucunda küçük uyuyan bir tomurcuk oluşur. Kör sürgün "**banjhi**" tabir edilen tomurcuk gelişen diğer tomurcuklardan çok küçüktür.

Büyüme üstünlüğü daima dalların en üstünde bulunan tomurcuktadır. Toplama olgunluğuna erişen sürgün koparıldığında bir altta bulunan yaprak koltuğundaki uyuyan tomurcuk uyanarak sürgün oluşturma faaliyetini başlatır.

Aktif Gelişen Bir Çay Sürgünü

Çizim: Wendy Gibbs

Çizim : Wendy Gibss

7.3. Kök Gelişimi

Topraktan besin maddelerinin absorpsiyonu beyaz renkli besleyici kılcal köklerle olur. Besleyici kökler toprak yüzeyinin 1-3 cm aşağısından 30 cm derinliğe kadar yayılır. Yaşlanıp kalınlaşan ve rengi koyulaşan besleyici köklerin absorpsiyon kabiliyeti azalır

7.4. Sürgün ve Yaprak Gelişimi

7.4.1. Sürgün Periyodu

Çay sürgünleri, ortam ve iklim şartlarına bağlı kalmaksızın gelişme dönemlerinde bariz bir dinlenme periyodu (dormant) geçirirler. Dinlenme periyoduna giren sürgünün uç kısmında 5 mm kadar uzunlukta bir tomurcuk oluşur ki, buna dormant tomurcuk (Banjhi Bud) dinlenme tomurcuğu denir.

7.4.2. Çay Sürgünlerinin Oluşum Periyodu

İklim ve kültürel uygulamalara bağlı olarak dinlenme periyodundan çıkıp gelişme periyoduna giren çay bitkisinde dormant tomurcukların uyanması ile ilk sürgün dönemi başlar. Sürgün gelişim periyodunda ilk olarak Janam, balık yaprak ve sırası ile normal yapraklar birbirini izleyerek oluşur. Bu oluşum beşinci normal yaprağın tamamlanması ile yeniden dormant dönem başlar ve banjhi teşekkül eder. Böylelikle ilk sürgün oluşumu tamamlanır.

Çayda sürgün oluşumu

Belli bir dinlenme periyodundan sonra (2-3 hafta) yeniden uyanan dormant tomurcuklar, ikinci sürgün dönemini başlatır, yeniden sürgün oluşum periyodu devam eder ve normal yapraklar oluştuktan sonra dormant dönem (banjhi) yeniden başlar. Bu sürgün periyodu ülkemiz ekolojik şartlarının bir gereği olarak, bir vejetasyon periyodunda 3 bazen 4 sürgün dönemi oluşturmaktadır. Vejetasyon periyodu (aktif gelişme dönemi) Mart ayının ilk haftası başlar Ekim ayının sonuna kadar devam eder. Bu vejetasyon devresinde 2-3 defa dinlenme (periyodise-banjhi) periyodu oluşur. Bu süreler ortalama olarak:

I. Dinlenme devresi: 21 gün,

II. Dinlenme devresi: 8 gün,

III. Dinlenme devresi: 7 gün olmak üzere 36 gün şeklinde özetlenebilir.

Bu dinlenme dönemi arasında yer alan sürgün devreleri vardır. Genellikle iklim şartlarına bağlı olarak bu vejetasyon periyodunda 3 bazen de 4 sürgün dönemi oluşmaktadır.

Bu sürgün dönemleri oluştuğu zaman itibarı ile;

I. Sürgün dönemi: Mayıs-Haziran

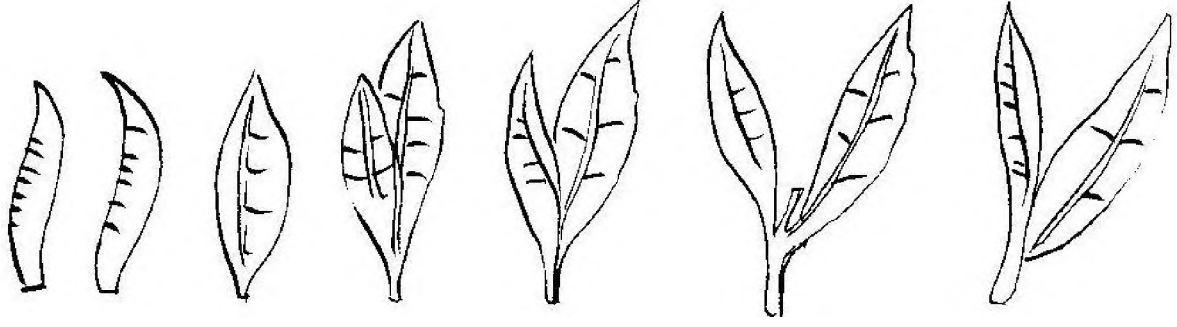
II. Sürgün dönemi: Temmuz- Ağustos

III. Sürgün dönemi: Eylül-Ekim

7.4.3. Yaprak Periyodu

Ekolojik şartlara (iklim, toprak, gübre vb.) bağlı olarak, aktif büyüme periyodunda olan çay sürgünündeki tepe tomurcuğun dürülmüş şeklinden yaprak olarak açması için 3-6 gün arasında değişen bir zaman periyoduna ihtiyaç vardır. Bu süreç yaprak periyodu olarak adlandırılmaktadır.

Yaprak Oluşum Peryodu

Yaprak periyodu, çay üreten ülkeler arasında oldukça değişim göstermektedir. Bu değişimi etkileyen en önemli faktör başta enlem derecesi olmak üzere uygulanan kültürel tedbirlerdir. Özellikle enlem derecesine bağlı olarak gün uzunluğu ve sıcaklık, sürgün büyüme oranı ve gelişimini etkileyen en önemli unsurdur.

Ekvatora yakın çay yetiştiren Kenya ve Sri Lanka gibi ülkelerde yaprak ve sürgün oluşum periyodu daha uzun olmakla birlikte ekvatorдан uzaklaştıkça yaprak ve sürgün oluşum periyodu kısalmaktadır. Ekvatorдан uzaklaştıkça 18⁰ güney ve 18⁰ kuzey enlemlerin dışında mevsimsel değişim olduğundan sıcaklık ve gün uzunluğu değişmektedir. Bu değişim doğal olarak çay bitkisini ve dolayısı ile sürgün gelişim periyodunu etkilemektedir.

Serbest büyümeye bırakılan çay sürgünleri, gelişim periyodu sonunda 4 Yaprak + 1 tomurcuk veya 5 yaprak + 1 tomurcuk oluşturduğunda dormansi dönemine (banjhi) girer.

7.4.4. Toplama Aralığı

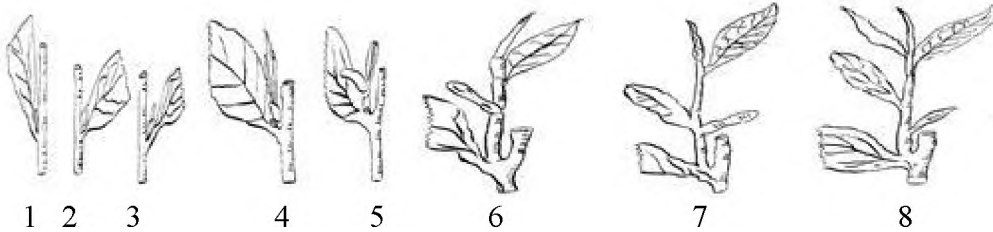
Çay tablası üzerinde sürgünlerin gelişim periyodu ve hasat olumu, aynı zaman sürecinde olmayıp farklılık oluşturmaktadır. Bu farklılık 4 ile 14 gün arasında değişim göstermektedir. İşte bu farklı zaman sürecinde oluşan sürgünlerin hasat edilmesine toplama aralığı denir. Toplama aralığı iklim şartlarına ve kültürel tedbirlere bağlı olarak değişim gösterir.

7.4.5. Çay sürgününün oluşum safhaları

Çay bitkisinde hasat olgunluğuna gelen sürgünler koparıldığında dormant durumda olan koltuk altı tomurcuğu aktif duruma geçmesi ile yeni bir sürgün oluşum periyodu başlar. Koltuk altı dormant tomurcuk aktif hale geçerken başlangıçta, şişmekte ve yukarıya doğru uzamakta, daha sonra tomurcuk dürülmüş şekilden yaprak şeklinde açılması ile ilk olarak Janam, balık yaprak ve daha sonraki safhalarda ise normal yapraklar birbirini izleyerek açılmaktadır.

Tomurcuk dormant durumdan aktif duruma geçerken, sırası ile; Pulcuk (katafil), janam yaprak, balık yaprak ve normal yapraklar oluşur. Normal yaprak oluşumu 5. yaprağa ulaşınca yeniden dinlenme periyodu başlar.

Çay sürgününün oluşum safhaları

Açılma sırası ile;

1-Dormant Tomurcuk

2-Tomurcuğun genişlemesi ve şişmesi

3-Tomurcuğun uzaması

- 4-Pul yaprakların açılması
- 5-Janam veya doğurucu yaprağın açılması
- 6-Balık yaprağın açılması
- 7-Birinci yaprağın açılması
- 8-İkinci yaprağın açılması ve bunu 3, 4, 5 yaprağın takibi

7.4.6. Çay Bitkisinde Sürgünlerin Oluşumu ve Gelişimi;

- Çay bitkisinin genetik karakterine,
 - Bölge ekolojisine (sıcaklık, nem, yağış düzeni, gün uzunluğu)
 - Kültürel uygulamalara (bakım, gübreleme, çapalama, hasat, budama, çırpma)
 - Toprak yapısına (pH, nem, besin durumu, fiziksel, kimyasal, biyolojik özellikleri)
- bağlı olarak farklılık gösterir.

7.4.7.Çay Bitkisinde Sürgün oluşmaması veya kör sürgün meydana gelmesi;

- Çevre sıcaklığı
- Gün uzunluğu
- Çay bitkisinin genetiği ve budama yaşı
- Topraktaki besin elementinin durumu
- Topraktaki nem durumu
- Uygulanan kültürel tedbirler(budama, hasat,gübreleme, v.s) ile ilgilidir.

8. Hasat

Yaş çay ürünü; çay bitkisi üzerindeki genç sürgünlerin ucundan itibaren, tepe tomurcuğu ve tepe tomurcuğunu takip eden birinci ve ikinci yapraktan müteşekkil, körpe, taze ve lif vermeyen, kaliteli kur çay üretimine elverişli nitelikteki filizden ibarettir. Sap ve ayası tam teşekkül etmemiş yaprakçık da tomurcuk sayılır. Budanmış ve bakımlı çaylıklardan hasat edilen ve kırıldıklarında lif vermeyen üçüncü yaprak ile körpe, taze, tek veya çift yapraklı kör sürgünler de ürün kabul edilir.

Hasatta iki yaprak bir tomurcuğun istenmesinin temel amacı, bu yaprakların, çayın kalitesini etkileyen unsurlar olan kafein ve polifenol kapsamlarının yüksek olmasının yanında, işleme için fiziksel yapılarının da çok uygun bulunmasıdır.

Çay bitkisinde hasat işlemi diğer ürünlerden farklı olarak uzun bir dönemi kapsar. Ülkemiz şartlarında çay hasadı, iklim şartlarına bağlı olarak, Mayıs ayı başında başlayıp, Ekim ayında sona ermektedir. Çay hasadı sürgünler itibariyle yapılmaktadır. Bir yılda 3 sürgün dönemi bulunmakta olup, iklim koşullarının uygun olması sonucunda dördüncü sürgünde oluşabilmektedir.

Yetişmiş ve budanmış çaylıklarda hasat zamanı çok iyi bilinmelidir. Hasadın erken ya da geç yapılması gerekir. Toplama tablası oluşmuş çay ocaklarındaki sürgünler, işletme için uygun olan yaş çay ürünü normuna geldiği zaman toplanmaya başlanmalıdır. Hasadın erken yapılması halinde alınacak ürün miktarı azalacak, geç yapılması durumunda ise ürün kartlaşarak kalitede bozulmalar olacaktır.

Ülkemizdeki çay bahçelerinin tamamına yakını tohumla tesis edilmiştir. Çay bitkisi yabancı dölleme gösteren bir bitkidir. Dolayısı ile melezleşme gerçekleşmekte ve bu durumda bahçedeki ürün farklı zamanda toplama olgunluğuna gelmektedir. Bunun için hasatta, önce gelen ürünü toplamak ve bir bahçeye, ürünün hasat olgunluğuna erişme zamanına göre birkaç kez girmek sureti ile hasat yapılması önemlidir.

Hasatta dikkat edilecek önemli bir nokta da hasat sonrası ocakta yeterli miktarda olgun yaprağın bırakılması ve bir sonraki hasat için bitkinin ihtiyaç duyduğu gücü bulabilmesinin sağlanmasıdır.

8.1. Budanan Çaylıklarda Hasat

Budanan ocaklarda oluşan yeni sürgünlerin iyi gelişip güçlenmesi için Haziran ortaları veya Temmuz'un ilk haftasına kadar büyümeye bırakılır. Toprak seviyesinden ortalama 45-50 cm yüksekliği aşan sürgünlerin uçlarındaki taze filizler elle koparılarak hasat yapılır. Bu seviyenin altında kalan, yanlara doğru gelişen dal uçlarına dokunulmaz bunların da aynı yüksekliğe erişmesi beklenir. Bu şekilde **geniş bir ürün toplama tablası** oluşturulur.

İlk hasadı izleyen hasat dönemlerinde ürün miktarı sürekli artar. Ocak üzerinde oluşan güçlü sürgünlerin ucunda gelişen gevrek, dolgun tomurcuklu filizler, kaliteli kuru çay işlemeye en uygun olan üründür.

Her bir sürgün döneminde uygun hasat yapılması sonucu ocak üzerinde taze yapraklar bırakılmış olacaktır. Çay bitkisinin beslenmesinde etkin olan yıllık taze yapraklar çay ocağının kısa zamanda, güçlenmesine hizmet eder.

Tekniğe uygun toplanan ocaklarda; budamanın 2. yılında verim, budama yılındaki kaybı telafi ederek budama öncesi alınan ürün miktarının da üstüne çıkar.

Taze sürgünleri dipten makasla tamamen kesilerek, yanlış hasat edilen çay bitkisinde toplama tablası küçülecek ve ocak araları kapanmayacaktır.

Taze yaprak bırakılmadan yapılan yanlış ve derin hasat sonucu çay bitkisi kısa zamanda çalılışarak verimden düşecektir. Çalılışan ocaklardaki sürgünler gelişemeyecek, köre yönelip kartlaşacak, niteliksiz olacaktır. Bu şekilde toplanan ocaklarda budamadan beklenen yarar sağlanamayacak, verimdeki düşüş üreticinin gelir kaybına neden olacaktır. Kalitesiz yaş çay ürününden elde edilen kuru çayın niteliği de düşük olacaktır.

9. Çay Bahçelerinde Uygulanacak Kültürel Önlemler

9.1. Budama

Çay bitkisi doğada gelişmeye bırakıldığında ağaç şekline dönüşür. Böyle bir durumda yaprak hasadı güçleştiği gibi, sürgün verimi de düşer. Bu durumda Kaliteli kuru çay üretebilmek için de özellikle hammaddeyi oluşturan çay bitkisinin kalitesini iyileştirici tedbirlerin alınması gerekmektedir. Kaliteyi artırıcı tedbirlerin en önemlisi de budama işlemidir. Bu nedenle çay bitkisi, toprağa yakın yükseklikte dallandırarak, düzgün bir toplama seviyesi ve bol sürgün oluşumunu sağlamak, amacıyla budamaya tabi tutulur.

Budama; çalılışmış, verimden düşmüş çay ocaklarının yeniden sürgün verim ve kalitesinin artmasına yardım etmektir. Budamadan sonra gelişen taze sürgünler, kalite unsurları bakımından da zengin olduğu gibi, büyüme güçleri de yüksek olan sürgünlerdir. Bu sürgünlerden üretilen kuru çayda o nispette kaliteli olmaktadır.

Budama periyodunu etkileyen faktörlerin başında;

- İklim ve toprak yapısı
- Hastalık ve zararlılar,
- Ocağın hasat tablası yüksekliği,
- Ocağın budama yaşı,
- Çay ocağının gücü ve tipi,
- Uygulanan kültürel tedbirler
- Çay bitkisinin yetiştiği rakım

Budamanın yararları;

- Rahatça toplama yapacağımız düzgün bir hasat tablası oluşur.
- Çalılışarak verimden düşen çay ocakları budama ile güçlenir ve sürgün verimi artar.
- Genç yaprak sayısını artırarak, tomurcuklu sürgünleri çoğaltır ve kör sürgünleri azaltır.
- Güçlü filiz ve sürgünler uzun süre tazeliğini koruyacağı için hasat süresi uzar, uyku dönemi kısılır, düzenli ürün alınır. Üretici ürününü sıkışık dönemlerde daha rahat satabilir ve işlenen ürün daha kaliteli olur.

- Hastalıklı ve kurumuş dallar ocaklardan temizlenir.

- Budama esnasında, budama artıklarının yakılmayıp, çay ocakları arasında toprak yüzeyine serilmesi ve kış boyunca çürüyerek toprağa karışması; toprağın havalandırılması,

organik madde ihtiyacının karşılanması ve uzun yıllardır tek yanlı olarak kullanılan azotlu gübrenin neden olduğu asitlik probleminin giderilmesine de yardımcı olur.

- Verimsiz yapılaşmayı ve karışıklığa neden olan Odun kısmını yenilemek veya ortadan kaldırmak

- Vejetatif büyümeyi uyarmak veya teşvik etmek
- Köklerde depolanmış enerjiyi sürgün büyümesi için teşvik etmek
- Geçmişte oluşan düzensiz ve karışık dallanmanın kaldırılması
- Budama ile dallanma (merkezleme) teşvik edilerek, ocaklar arasındaki boşlukları daha kısa sürede doldurmak.

9.1.1. Amaçlarına göre budama şekilleri;

Şekil Budaması: Üç yaşını doldurmuş ve dört yaşına girmiş çay fidanlarına uygulanan ilk budamadır. Çay fidanını dallandırıp ocak haline getirmeye yarar. Bu budama çay fidanının 3 yaşını dolduran seneyi takip eden Kasım-Aralık veya Mart aylarında yapılır.

Budama yerden itibaren 20 cm seviyelerinde yapılır. Bütün dallar aynı yüzeyden olmak üzere, keskin budama bıçağı ile kesilir. Kesik yüzey içten dışa doğru hafif meyilli olmalıdır. Bu durum yaranın erken kapanması ve çay fidanının dışa doğru dallanarak ocak halini almasına yardım eder.

Budamaya tabi tutulan ocaklardan hemen hasat yapılmaz. Sürgünlerin 30 cm sürmesi, yani, yerden itibaren 50 cm seviyeyi alması beklenir. Bu süre Haziran 15'ini veya Temmuz'un ortalarını bulur. Böylece çay fidanları ocak halini alarak, fidan araları kapanır, otların büyümesi engellenir, zeminde arzu edilen nemlilik sağlanır, geniş toplama tablası oluşturularak, ürün miktarı artırılır.

Ürün Budaması: Verim Çağındaki çay ocağında uzun yıllar hiç budama yapmadan hasat sürdürülürse, toplama yüzeyi süpürge gibi çalılışır. Sürgünler cılız, boğum araları dar ve kör filiz sayısı fazla olur. Ürün budaması ile kök/gövde dengesi kök lehine bozularak sürgünlerin gelişmesi hızlandırılır. Böylece yenilenip canlanan ocak dolgun ve sağlıklı sürgünler vermeye başlar, buna bağlı olarak verim ve kalite artar.

İlk ürün budaması, yerden 25 cm yükseklikten yapılır. İzleyen budamalarda, çay ocağı bir önceki budama seviyesinin 5 cm üzerinden budanır. Çay ocağında ortadan çıkan dallar dipten kesilir. Ocağın kenarında sıralanan, dışa doğru düzenli açılma gösteren düzgün dallar bırakılır. Dışta kalan dalların arasındaki bozuk şekilli zayıf dalların da dipten kesilerek çıkarılması gerekir. Ürün budaması yapılan bir çay ocağı, tepeden bakılınca çanak şeklinde görülür.

İlk ürün budaması yapılmış çaylıkta sürgünlerin topraktan yüksekliği 50 cm'yi bulunca hasada başlanır.

Gençleştirme Budaması:

Gençleştirme budamasındaki amaç ocak yapısında hastalıklı verimden düşmüş dalların çıkartılması ve ocağın seyreltilmesidir. Böylelikle ocağa yeniden güç kazandırılmaktadır. Her ürün budamasında bir önceki budama seviyesine 5 cm eklenerek yapılması sonucunda tabla seviyesi gittikçe yükselir ve budama yüksekliği hasat tablası yüksekliğine eşit olur. Bu durumda, çay ocakları yerden 20 cm yükseklikten budanır. Bu budamaya gençleştirme budaması denir. Bundan sonraki budamalar ürün budamasının aynıdır. Dolayısı ile 6-7 kez yapılan periyodik budamadan sonra budama yüksekliği toplama tablası seviyesini geçtiğinden yeniden ilk budama yüksekliğine tekrar dönmektir.

Çay ocaklarında gençleştirme budaması yapmadan önce;

- 1- Çay ocakları kök hastalıkları ile enfekte olmamalı
- 2- Çaylık arazi iyi bir drenaja sahip olmalı
- 3- Çaylık alanlarda % 30 dan fazla boşluk olmamalı
- 4- Son beş yılda verimde azalma olduğunda

5- Budamadan önce iyi bir dinlenme dönemi geçirip yeterli miktarda nişasta rezervine sahip olmalıdır.

Tabla Düzeltme (cırpma): Hasat sonucunda toplama tablasında oluşan bozuklukların giderilmesi için uygulanan yüzeysel budama işlemidir. Ürün budaması ile uygun toplama tablası oluşturuluyorsa da, bazı obur dalların hızlı gelişme göstermesi ve hasat bozuklukları nedeniyle zamanla hasat tablasının düzgünlüğü kaybolur. Bu durum hem hasadı güçleştirir hem de ürün verimini olumsuz yönde etkiler.

9.1.2. Budama Zamanı:

Budama için en uygun zaman, çay bitkisinin, yaşamsal faaliyetlerini en aza indirerek uykuya girdiği kış dönemidir. Ancak kış dönemi içinde soğuk ve donların dışında kalan zaman yani Kasım-Aralık veya Şubat-Mart ayları budama için en uygundur.

9.1.2.1. Ürün Budamaları Arasındaki Zaman Aralığı Nedir?

Budamalar arasındaki zaman aralığını; çaylığın bulunduğu yerin denizden yüksekliği ve uzaklığı, soğuk rüzgârlara kapalı ya da açık oluşu, arazinin eğimi ve bakışı, toprağın ve çay bitkisinin tip özellikleri ile uygulanan kültürel önlemler etkilemektedir. Ülkemiz çay plantasyonlarında bu süre 3-7 yıl arasında değişmektedir.

9.1.2.2. Zamanında Yapılmayan Budama Zararlıdır

Yaz aylarında yapılan budamalar o yıla ait ürünün kaybına neden olur. Su yürüme zamanı yapılan budama ile dallardaki gıda maddeleri bitki tarafından ürüne dönüştürülmeden atılarak emek ve gübre heba olur. Yaz budaması hastalık ve haşerelerle mücadelede etkisiz kalır.

9.1.3. Yanlış Budamanın Zararları

Çay ocaklarının geliş güzel aletlerle dalları yarararak ve hemen toprak seviyesi üzerinden kesilmesi zararlıdır ve gelişmeyi geciktirir. Bölgemizde sıkça görülen budama yerine bahçenin yakılması son derece zararlıdır.

9.1.4. Budamada Hangi Aletleri Kullanmalıyız?

Budama aletleri keskin ve kullanışlı olmalıdır. Kalın dalların kesilmesi için testere küçük dallar için ise budama bıçağının kullanılması uygundur. Testere ile kesilen dalların keskin bir bıçakla perdahlanması yaraların çabuk kapanmasına hizmet eder. Budamada keskin olmayan makasların kullanılması dalların ezilmesine ve kurumalara yol açar.

9.1.5 Budama ile ilgili yasal gelişmeler;

Budamanın sağladığı yararlar nedeniyle, çay bahçelerinin budanmasına yönelik bazı yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bunlar;

- 13.12. 1993 tarihli 93/5096 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı.

Bu Karar ile;

- Çay bahçelerinin 5 yıl boyunca her yıl 1/5 oranında budanması ve budamadan doğan gelir kaybının tazminat olarak üreticilere ödenmesi amaçlanmıştır.

- Mevcut çay bahçelerinin yeniden ölçülmek suretiyle ruhsatları yenilenmiştir.

- Ruhsatsız çaylıklara ilk kez ruhsat verilmiştir.

- Başlangıçta ruhsat yenilenmesi 1/5 oranında budama yapma şartına bağlı iken daha sonra yalnızca ölçülme şartına bağlanmıştır.

- Tazminat ödemelerinde 1992-93 yıllarında satılan çay miktarları esas alınmıştır.

- Ruhsatsız çaylık tesis edilmesi yasaklanmıştır.

7.10.1998 tarih ve 98/11807 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı.

93/5096 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, yaş çay yaprağının kalitesini artırmak ve çaylıkların gençleştirilmesi için önemli bir adım olmuştur. Uygulama süresi başlangıçta 5 yıl olan 93/5096 sayılı Kararnamenin süresi; bu projeden olumlu sonuç alınması üzerine bu karar ile beş (5) yıl daha uzatılarak 93/5096 sayılı Kararın 5 yıl olan süresi 10 yıla çıkarılmıştır.

7.5.2001 tarih ve 2001/2493 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı.

Bu Karar ile;

- 93/5096 sayılı Karar, ekonomide yeniden yapılanma nedeniyle değiştirilmiştir.
- Tazminat ödemelerinin görev zararı olarak ödenmesi uygulamasına son verilmiştir.
- Tazminat ödemelerinde 1992-1993 yıllarında satılan çay miktarları yerine, ortalama verim olarak kabul edilen 1000 kg. uygulaması getirilmiştir.
- Uygulama süresi 3 yıldır.

23.08.2004 tarih ve 2004/7758 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı.

Çay bahçelerinin 1/5 oranında budanması işlemi 2003 yılı sonunda sona ermiştir. 2003 yılı sonunda uygulama süresi sona eren 2001/2493 sayılı Çay bahçelerinin ıslahı ve kaliteli çay üretiminin temini amacıyla budamaya tabi tutulan çaylıklar nedeniyle üreticilerin uğradığı gelir kaybının tazmin edilmesine ilişkin kararın Çay sektörü üzerinde çok olumlu katkıları olmuştur. Bu olumlu çalışmaların devam ettirilmesi için 23.08.2004 tarihli 2004/7758 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı yayımlanmıştır. Bu karar ile;

- Üreticilere 1.1.2005 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere bu defa çay bahçelerinin 1/5 yerine 7 yıl boyunca her yıl 1/7 oranında budama yapma zorunluluğu getirilmiştir.
- Ortalama verim yine 1000 kg. olarak kabul edilmiştir.
- Ruhsatsız çaylık tesis edilmesi yasaklanmıştır.

2011/2526 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı.

2004/7758 sayılı kararın uygulama süresi de 2011 yılı sonunda sona erdiğinden Bu Karar yayınlanmıştır. Bu Karar ile;

- Üreticilere 10 yıl boyunca bu defa her yıl 1/10 oranında olmak üzere budama yapma mecburiyeti getirilmiştir.
- Bu defa ortalama verim 1.500 kg/dekar olarak kabul edilmiştir.

2022/5285 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı.

2011/2526 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının süresi 2021 yılı sonunda sona erdiğinden bu Karar Yayınlanmıştır. Bu Karar ile;

Üreticilere 7 yıl boyunca her yıl 1/7 oranında olmak üzere budama yapma mecburiyeti getirilmiştir.

Ortalama verim 1500 kg/dekar olarak kabul edilmiştir.

2024/8483 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı.

2022/5285 sayılı Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar. Bu Karar ile;

1/7 oranındaki budamanın 1/10 oranında yapılması yönünde değişikliğe gidilmiştir.

Budamaya ilişkin bütün Kararlarda ortak özellikler;

- Budama yapmayan üreticiden Çaykur'un yaş çay satın almaması,
 - Gelir kaybı tazminatı hesaplanmasında (93/5096 Hariç) ortalama verimin % 70'inin alınması,
 - Gelir kaybının, tazminat olarak ödenmesi
 - Gelir kaybı tazminatının aynı şekilde hesaplanması
- Gelir kaybı tazminatı (TL) = Budanan Alan (m2) x Ortalama Verimin % 70'i (Kg/1000 m2) x Çay Fiyatı(TL/Kg)
- Ruhsatsız çaylık tesis edilmesinin yasaklanması

9.2. Gübreleme

Bitkilerin gelişip büyümesi ve ürün vermesi için ihtiyaç duyduğu besin maddelerini topraktan kökleri ile alır. Bitki tarafından topraktan sömürülen besin maddeleri hasat edilen ürünle kaldırılarak, yağışlarla topraktan yıkanarak ve buharlaşarak ortamdan uzaklaşır.

Topraktan kaybolan bitki besin maddelerinin bitki için yeterli duruma getirilmesi işlemine **gübreleme**, bu amaçla kullanılan maddelere ile **gübre** denir.

9.2.1. Uygulanabilir Gübreler

Çaylıklara uygulayacağımız gübreleri iki başlıkta toplayabiliriz.

a) Doğal gübreler:

Çiftlik gübresi ve **yeşil gübreler** bu gruba girmektedir. Toprağın fiziksel yapısına olumlu etkisi, makro ve mikro bitki besin elementleri kaynağı olması nedeni ile çiftlik (ahır) gübresi doğal gübre kaynakları içerisinde çaylıkların gübrenmesinde önemli yer tutmaktadır. Çiftlik (ahır) gübresi hayvan atıkları ve altlıklarından oluşur. Çiftlik gübresi korunan bir yerde (üzeri örtülerek) altı ay bekletildikten sonra kullanılabilir.

Çiftlik gübresi içerdiği çok çeşitli bitki besin elementleri ile toprağı zenginleştirmesi yanında yağmur sularının toprak yüzeyinden akmasına, buharlaşmasına ve verimli toprağın taşınıp götürülmesine engel olur. Toprağın fiziksel yapısını iyileştirip, su tutma kapasitesini ve havalanmasını artırarak çay bitkisinin beslenip sağlıklı gelişebileceği ortamı oluşturur.

Çiftlik gübresi, bir yandan toprağın kolay tava gelmesini sağlarken, kumlu topraklarda, toprak parçacıklarını birbirlerine bağlar ve killi topraklarda parçacıklar arasındaki bağı gevşeterek kök gelişmesi için daha uygun ortam hazırlar. Organik yapısı nedeniyle toprak havalanmasına olumlu etki yaparken, parçalanması sonucu oluşan karbondioksit ve organik asitler bitki besin maddelerini bitkiye yararışlı hale getirir. Ayrıca toprak sıcaklığını bitki gelişmesi için uygun duruma getirir. Ahır gübresi toprak mikroorganizmalarının üzerinde de olumlu etki yaparak, toprakta biyolojik değişimlerin hızını artırır. Ahır gübresinin etkisi, giderek azalmak suretiyle, 3-4 yıl sürer.

Yeşil gübreleri oluşturan yabancı ot ve budama artıkları ile topraktan sömürülen besin maddeleri tekrar toprağı döndürüldüğü gibi aynı zamanda toprağın fiziksel yapısı da iyileştirilmiş olur. Çaylıkların bitki artıkları ile örtülmesi (malçlama), özellikle meyilli arazilerde kurulmuş çaylıklarda toprak ve su korunmasında etkili olur. Organik gübre olarak, bitki artıklarının yanında sap ve saman karışımı, orman ağaçlarının yaprakları, özel olarak bu amaç için yetiştirilmiş ot ve benzeri bitki materyalleri kullanılır. Bunun için budama artıklarının bahçeden atılmayarak, bahçeye serilmesi organik gübre olarak büyük önem taşımaktadır.

b) Kimyasal gübreler:

Ürünle kaldırılarak veya yağışlarla yıkanarak kaybolan bitki besin maddelerinin açığı öncelikle doğal gübrelerle (çiftlik gübresi, yabancı otlar, budama artıkları) giderilmeye çalışılmalıdır. Kimyevi gübreler doğal gübrelerle tamamlanamayıp eksik kalan bitki besin maddesi açığını kapama amacıyla uygulanır. Kimyevi gübreler pahalılığı yanı sıra toprağı ve çevreye verdiği zararlardan dolayı dikkatli ve gereğı kadar kullanılmalıdır. Bilinçsiz gübre kullanımı beklenen ürün artışını sağlamadığı gibi telafisi uzun yıllara yayılacak sorunları da beraberinde taşıyacaktır.

Yapılan çalışmalar sonucunda ülkemiz koşullarında çay bitkisinin kimyasal gübrenmesinde 25:5:10 oranlarında N:P:K bileşiminde “**özel çay gübresi**” olarak adlandırılan kompoze gübrenin verilmesi uygun bulunmuştur.

Çiftlik gübresi Aralık – Ocak aylarında, özel çay gübresinin ise Şubat ayında uygulanması yararlıdır.

Çiftlik (ahır) gübresinin sürdürülebilir etkisi nedeniyle budama yılında dekara 3-4 ton hesabıyla verilmesi yeterlidir.

Çiftlik gübresi ile karşılanamayan bitki besin maddesi açığını gidermek amacıyla 25:5:10 oranlarında N:P:K bileşimindeki özel **çay gübresi** olarak adlandırılan gübrenin dekara 60-70 kg hesabıyla uygulanması önerilir.

Önerilen miktarın üzerinde verilen yapay gübreler toprakları sertleştirip yapısını bozarak çay bitkisinin verimini düşürür ve gübreye ödenen para heba olur. İhtiyacın üzerinde uygulanan kimyasal gübreler çay bitkisi tarafından alınmadan yağmur suları ile yıkanarak içme sularına karışır ve insan sağlığını tehdit eder.

Çay bahçelerimize gübre uygulanmadan önce kesilen yabancı otlar, budama ve çırpma artıkları parçalanarak çay ocaklarının altına düzgün bir şekilde serilmeli ve yağmur suyu kanalları temizlenmelidir. Ahır gübresi budanmış ocakların izdüşümüne çepeçevre düzgün bir şekilde yayılır ve yüzeysel çapa ile toprağa karıştırılır.

Kimyasal gübreler çay bahçesinde sıra aralarına düzgün bir şekilde yayılır. Bu gübrelerin avuçla kök boğazına bırakılması, tohum eker gibi serpilmesi ve yapraklar üzerinde kalan gübrelerin sopalarla dövülerek silinmesi çay bitkisinin tomurcuk, yaprak ve dalcıklarının zarar görmesine neden olan hatalı uygulamalardır.

10. Çay Zararlıları

Bölgemizin sahip olduğu iklim şartları dolayısıyla günümüze değin çay plantasyon alanlarımızda ekonomik boyutta zarara sebep olabilecek herhangi bir hastalık ve zararlı tespit edilmemiştir. Geçmiş yıllarda bu konuda yapılan çalışmalar ve araştırmalar bize bu sevindirici sonucu göstermektedir. Ülkemizde çayda görülecek zararlıların mücadelesinde, çay tarımında uygulanmakta olan kültürel ve teknik uygulamalar yeterli olmaktadır. *Bu nedenle ülkemiz şartlarında çay bahçelerinde görülen zararlılar ile kimyasal mücadele yapılmasına gerek kalmamaktadır.*

Bitkilere zarar veren hastalıklar ve zararlılarla mücadelede öncelikle, kimyasal mücadelenin dışında kalan diğer mücadele yöntemleri uygulanmalıdır.

10.1. Önemli zararlılar

10.1.1. Çay Filiz Güvesi (*Parametriotistheae*)

Tanımı: Erginler sarımtırak alaca renkte ve madeni parıltılı olup 6-8 mm boyundadır. Erginler 3-8 gün yaşarlar. Ergin dişiler yumurtalarını yaprak koltukları ve sürgün çatlakları arasına bırakırlar. 23-65 adet arasında yumurta bırakabilirler. Yılda bir döl vermektedir.

Zarar Şekli, Ekonomik Önemi ve Yayılışı: Çay filiz güvesi, yaprak ve sürgünlerde galeri açarak zarar yapmaktadır. Yumurtadan çıkan larvalar yaprağı alt yüzeyinden delerek iki epidermis arasına girmekte ve burada bir galeri açarak beslenmeye başlamaktadır. Ekim ayına kadar yapraklarda beslenen larvalar ekim ayından itibaren sürgünlere geçerek sürgünlerin kurumasına ve genç bitkilerde çalılışmaya yol açmaktadır. Özellikle ilkbaharda sürgünlere geçen larvalar ürünü meydana getirecek taze filizlerin kurumasına ve dolayısı ile ürün kaybına neden olmaktadır. Yapraklarda 5'in üzerinde galeri bulunduğunda yaprak dökümü meydana gelebilmektedir. Zararlı yoğunluğuna bağlı olarak dekara ürün kaybı 20-190 kg arasında değişmektedir.

10.1.2. Koşnili (*Chloropulvinariafloccifera*) :

Tanımı ve Yaşayışı: Ergin dişi simetrik oval, iyice bombeleşmiş dış bükey şekilde sarımsı yeşil –kahverengi yeşil renkte, boyu 5 mm dir. Ergin dişiler yaprakların alt yüzeyine tutunarak yumurtalarını paketler şeklinde bırakırlar. Ortalama 612 yumurta bırakırlar. Yılda bir döl verirler.

Zarar Şekli, Ekonomik önemi ve Yayılışı: Çay koşnilinin esas zararı salgıladığı tatlımsı madde üzerinde oluşan fumajinden dolayı olmaktadır. Ayrıca bitkinin öz suyunu emmek suretiyle de zarar yapmaktadırlar. Bitkinin özellikle yapraklarını ve diğer kısımlarını kaplayan siyah ve isli görünümlü fumajin tabakası özümlemeye ve solunuma engel olarak çay ocağının zayıflamasına ve verimden düşmesine neden olmaktadır. Koşnille çok bulaşık ve sıvama bahçelerde fumajinden dolayı özellikle yaşlı yapraklar daha erken dökülür. Zararlı

yoğunluğuna bağlı olarak ürün kaybı da artmaktadır. Genel olarak yılda ortalama % 9 ürün kaybına neden olmaktadır.

10.1.3.Çaylarda Siyah Turunçgil Yaprak Biti (*Toxopteraauratii*)

Tanımı ve Yaşayışı: Vücut kahverenginden siyaha kadar değişmektedir. Renk ve boy uzunluğu kanatlı ve kanatsız formlarda değişiklik göstermekle birlikte genellikle 1.5-2 mm kadardır. Koloniler halinde bulunmaktadır. Kışı genelde yumurta olarak geçirirler, baharla birlikte çıkış ve zarar başlar. Yılda 10-15 döl verebilmektedir.

Zarar Şekli, Ekonomik önemi ve Yayılışı: İlkbahardan sonbahara kadarki dönemde bitkilerde bulunmakla birlikte daha çok ilkbahar ve sonbahar başlarında yoğun olarak görülmektedir. Özellikle yeni çıkan sürgünlerde beslenirler. Bitki özsuğunu emerek çayda meydana gelecek taze sürgün gelişimini engellemektedir. Ayrıca salgıladıkları tatlı madde ile de bitki üzerinde fumajine sebep olmaktadır.

10.1.4. Sarı Çay Akarı (Polyphagotarsonemus latus)

Sarı çay akarı; akarların Tarsonemidae familyasının bitkilerle beslenen çok önemli türlerinden birisidir. (Ochoa&Lindeman, 1988). Tarsonemidae familyası akarlar, daha çok tropikal ve subtropikal bölgelerde yoğunluk göstermektedir.

Sarı çay akarları çok ufak yapıya sahip olup mikroskobiktirler (0,2 mm. daha ufak). Çıplak gözle tespit edilebilmeleri neredeyse imkânsızdır. Ancak mikroskopla görülebilirler. Yarı saydam, renksiz, beyaz, sarı veya açık kahverengi renkte olabilirler. Dişiler sarımsı renkte ve erkeklerden daha büyüktür. Dört çift ayakları vardır. Yayılmaları erkek sarı çay akarlarının dişileri yapraktan yaprağa taşımasıyla olduğu gibi, rüzgârla, böceklerle (özellikle beyazsinekler) ve insanlar vasıtasıyla gerçekleşmektedir.

Çok hızlı yayılma kabiliyetine sahip olduklarından dolayı tarlalarda teşhis edilmeleri, toplanmaları, kontrol ve denetimleri zaman zaman çok güç olmaktadır.

Sarı çay akarı birçok bitkilerde, tropik bölgelerde ve sera gibi ılıman koşullarda yaygınlık göstermektedir. Özellikle sıcak havalarda yumurtlama sürekli olmaktadır. Diğer akar türlerinde olduğu gibi sarı çay akarlarının gelişiminde ve çoğalmasında yüksek sıcaklıkların etkisi çoktur. Sarı çay akarının popülasyonu bir haftada, en uygun şartlarda (25 °C sıcaklık ve yüksek nispi rutubet) yükselebilmektedir. Zararının bütün yıl boyunca aktivitesi ve çoğalması devam eder. Kışın çoğalması biraz azalır. Nemli yerlerde sayıca çok fazla bulunurlar.

Sarı çay akarı polifag bir zararlıdır. Pek çok kültür bitkisinde zararlı olmaktadır. Büyük ekin tarlalarının çoğunluğu, patates dahil domates, pamuk, mango, papaya, kırmızı biber ve çay ile beslenir. Bu akar türü aynı zamanda çok önemli bir limon zararlısıdır. Bunun yanı sıra bazı mandalin türleri, bazen greyfurt, kakao ve pek çok fidanlık bitkiler de konukçuları arasındadır. Afrika menekşesi, begonya, yasemin, ağaç minesini, aslanagzı, mine çiçeği, zinya çiçeği gibi değişik çiçek türlerinde de çok önemli bir hastalık etmenidir. Ülkemizde biber, domates ve hıyarlarda görülmüştür.

Sarı çay akarı özellikle bitkilerin uç (büyüme) noktalarında, genç yapraklarda, tomurcuk ve sürgünlerde, çiçek ve meyvelerde zararlı olmaktadır. Akar zararı ilk önce yaprakların alt yüzeylerinde renk açılması ve bronzlaşma olarak görülür. Gelişmekte olan yapraklar buruşur, incilir ve bazen bu kısımlar kuruyabilir. Hastalıklı bitkilerde, yaprakların alt yüzeyinde damarlar boyunca rahatlıkla fark edilebilirler.

Bitkilerde en tipik belirtisi büyüme noktasının körelmesi veya dumura uğraması sonucu büyümenin durmasıdır. Yaprak yüzeyinde mantarimsi hat veya benekler oluşur. Zarar görmüş enfekteli yapraklar bronzlaşır, yaprak kenarları aşağı doğru kıvrılıp bükülür, deforme olur ve eflatuni ya da bakırımsı renge dönüşür. Boğumlar kısılır, tomurcuklanma durur, çiçekler deforme olur ve normal olarak açmaz. Sarı çay akarının beslenmesi sonucu meyvelerde zararlanma, biçimsiz ve deforme meyve oluşumu ve kırmızımsı kahverengi renk ile göze çarpar. Beslenmelerinin yanı sıra salgılamış oldukları salgı-salya bitkinin uç kısımlarında bulunan sürgünlerin, yaprakların sertleşmesine, bükülüp kıvrılmasına ve deforme olmasına

sebepler olur. Bitkinin tepe tomurcukları ölebilir. Hastalıklı bitkiler verimsiz hale gelir. Büyüme ve gelişme yavaşlar.

Sarı Çay Akarı Zararı

2007 yılından itibaren yapılan gözlem ve incelemelerde; çay yapraklarında yaprak ana damarına boyunca ana damara paralel tınaklanmayı andıran bir zararlanma göze çarpmaktadır. Yaprığın alt yüzünde ise yine ana damar boyunca bitki özsuynunun emilmesinden dolayı yaprağın doğal yeşil rengini kaybettiği ve bronz-açık kahverengi bir renk aldığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda yapraklar bu zararlanma sonucu deforme olmakta, aşağıya doğru kıvrılma ve bükülmeler meydana gelmektedir.

Yapraklarda bitki özsuynunun emilmesi sonucu rengin kahverengileşmesiyle başlayan bu durum zamanla tüm yaprak alt yüzeyini kaplamakta ve yaprağın uçtan itibaren kurumasına sebep olmaktadır.

Gerek yapılan fiziksel gözlem ve incelemeler ve gerekse alınan sürgün ve yaprak örneklerinin mikroskop altında incelenmesi neticesinde söz konusu zararlanmanın sarı çay akarı zararlısı (**Polyphagotarsonemuslatus**) tarafından meydana geldiği tespit edilmiştir.

Enstitümüzdeki klon çay fidanlarında sarı çay akarının meydana getirdiği zararlanma. (Fotoğraflar kış döneminde çekilmiştir – 30.01.2008)

2008 yılı kampanya döneminde de gerek Enstitümüz klon çay fidanlarından ve gerekse klon çaylarla oluşturulmuş çay ocaklarından alınan sürgün ve yaprak örneklerinde bu akar zararlısının mevcudiyeti tespit edilmiştir. Sarı çay akarı zararlısının popülasyonu özellikle Temmuz ve Ağustos aylarında çok fazla yükselmiştir. Haftalık periyotlar halinde Enstitümüz

klon çay fidanlarında yapılan incelemelerde bu durum müşahade edilmiştir. Ağustos ayının son haftasında yapılan gözlem ve mikroskop incelemelerinde sarı çay akarı popülasyonunun ve zararlanmanın ciddi boyutlarda olduğu tespit edilmiştir.

Sarı çay akarı zararı

Zararlı beslenmesi yönünden özellikle sürgünlerin uç kısımlarını özellikle genç yaprakları tercih etmektedir. Klon çay çelikleriyle oluşturulan çay fidanları henüz gelişme döneminde olduklarından dolayı zararlanma daha fazla olmaktadır. Zararlı beslenmesi sonucu bazı fidanlarda uç kısımdan itibaren kurumalar meydana gelmektedir.

Ayrıca 2008 yılı kampanyası sürgün dönemlerinde “Çaylık Alanlarımızda Verim Tespiti” konusunda yapılan çalışma doğrultusunda çay plantasyon alanlarımızdaki seçilmiş çay bahçelerimizden gelen çay örneklerinde de gözlem ve incelemeler yapılmıştır.

3. sürgün döneminde Gündoğdu bölgesinden gelmiş olan bu çay örneklerinde sarı çay akarı zararlısı tespit edilmiştir. Fotoğrafta zararlı beslenmesi sonucu meydana gelen belirtiler yaprak alt yüzeylerinde görülebilmektedir.

Bu gözlem ve incelemelerde de sarı çay akarı zararlısına rastlanılmıştır. 1.sürgünde 91 bahçeden sadece 3 bahçede zararlı tespit edilmişken, 2. sürgünde bu sayı daha da artmış ve incelenen 195 bahçeden 14 bahçede sarı çay akarı zararlısı tespit edilmiştir. 3. sürgünde ise günümüze değin gelen çay örneklerinin inceleme sonuçları doğrultusunda yoğunluğun oldukça fazla olduğu tahmin edilmektedir.

Bu zararlı ile ilgili yapılan literatür taramaları ve araştırma verileri doğrultusunda; söz konusu akar zararlısı ile ilgili kapsamlı bir çalışma yapılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Çay plantasyon alanlarında henüz görülmeye başlanan bu zararlı türü ile ilgili ülkemizde daha önce yapılmış herhangi bir çalışma tespit edilmemiştir. Bu akar zararlısı ülkemizde daha çok sebze zararlısı olarak bilinmektedir.

Zararlı popülasyon yoğunluğunun giderek arttığı hususu da göz önünde bulundurularak gerekli çalışmalara bir an önce başlanması gerekmektedir. Bu konuda ilgili kurum ve kuruluşlarla ve üniversitelerle işbirliği ile yürütülecek bir çalışmanın faydalı olacağı düşünülmektedir.

Sarı Çay Akarı İle Mücadele Yöntemleri

Özellikle 2008 yılı 3.sürgün döneminde gerek üreticiler tarafından gerekse çay plantasyon sahalarında görevli teknik elemanlar tarafından bir kısım bahçelerde bir hastalığın meydana geldiği belirtilmiştir.

Atatürk çay ve bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünce yürütölen çalışmalarda bu zarara **Sarı Çay Akarının(Polyphagotarsonemuslatus)** yol açtığı tespit edilmiştir.

İl Tarım Müdürlüğü tarafından oluşturulan bir ekip tarafından İl genelinde örnekleme metodu ile çay bahçelerinden yaprak örnekleri alınmış ve yapraklarda sarı çay akarı sayımı yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar rapor halinde Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Koruma ve Kontrol genel Müdürlüğüne ve Karadeniz Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilmiştir.

Bu zararlı ile yapılan tespitler sonucunda, sarı çay akarının taze çay yapraklarında yer yer bir zarara yol açtığı ancak bunun oldukça sınırlı kaldığı ve ekonomik kayıplara yol açmadığı gözlenmiştir. Taze çay yapraklarının hasat zamanında kesilerek toplanması büyük bir olasılıkla bu zararlının baskı altında tutulmasına neden olmaktadır.

Söz konusu çalışmada; zararlı ile mücadelede özellikle Kültürel Tedbirlere yer verilmesi suretiyle Türk çayının kendine özgü tamamen natürel olma özelliğini korunmasının temin edilmesi yönünde İl Tarım Müdürlüğünden talebimiz olmuştur. Sarı çay akarı ile mücadelede Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Koruma ve Kontrol genel Müdürlüğünce yayımlanan Zirai Mücadele Teknik Talimatında kimyasal mücadele tavsiye edilmemiştir.” Bilindiği üzere zirai mücadele Bakanlığın teknik talimatları çerçevesinde yapılmaktadır”.

Sarı çay akarı için kimyasal mücadele yapılamayacağından, mücadele yöntemlerinden “kültürel-biyolojik ve biyoteknik yöntemlere” ağırlık verilmesi gerekmektedir. Bu yöntemlerden bazıları;

1- Sarı çay akarının görüldüğü bitkilerde, bu zararlının bulunduğu yapraklar kesilerek çay bahçesinden uzaklaştırılmalı ve imha edilmelidir.

2- Yabancı otlar temizlenerek çay bahçesinin dışında imha edilmelidir.

3- Birçok avcı akar ve böcekler sarı çay akarları ile beslenerek onları baskı altında tutabilmektedir. Doğal düşmanların özellikle avcı akarların (Phoytseid) korunması için gerekli önlemler alınmalıdır.

4- Kimyasal ilaçlamanın çok fazla yapıldığı yerlerde, doğal dengenin bozulması nedeni ile sarı çay akarı daha fazla zarar oluşturmaktadır. Bu nedenle doğal düşmanlarının özellikle avcı akarların korunması ve etkinliğinin artırılması için kimyasal ilaçlama ya hiç yapılmamalı veya kesinlikle kontrollü şekilde yapılmalıdır.

5- Sarı çay akarının doğal düşmanlarına olumsuz etkileri olan bahçe kenarlarındaki tozlu alanlara karşı gerekli önlemler alınmalı.

6- Sarı çay akarlarının beyazsinekler tarafından taşınması nedeni ile beyazsineklerin yoğun olarak görüldüğü yerlerde sarı yapışkan tuzaklar kullanılarak beyazsineklerle de mücadele edilmelidir.

Bu kültürel tedbirlerin uygulanmasıyla sarı çay akarının çay bahçelerindeki popülasyonunun baskı altında tutulacağı ve bu zararlıyla mücadelede başarılı olacağı düşünülebilir.

10.1.5 Ricania Simulans (KELEBEK)

Son yıllarda Doğu Karadeniz Bölgesinde görülmeye başlamış olan Ricania Simulans zararlısı ülkemizde ilk kayıt niteliğindedir. Zararlının bölgemizde dikkat çekici bir şekilde görülmesinden itibaren teşhisi yapılmış ve zararlı ile ilgili çalışmalara başlanılmıştır. Zararlının kültür bitkilerinin yanında yabancı otlar üzerinde de beslendiği belirlenmiştir. Bulunduğu alanlarda zararlının nimf ve erginlerinin hemen hemen bütün bitkilerin üzerinde bulundukları, özellikle sebzelerden fasulye ve hıyarda erken dönemde önemli zarar yapabildikleri gözlemlenmiştir. Zararlının doğada takibi neticesinde nimflerinin iklim şartlarına göre değişmekle beraber Mayıs ayından itibaren görüldüğü, erginlerin ise Temmuz ayından itibaren çıkmaya başladığı ve Ekim ayı sonuna kadar doğada bulundukları belirlenmiştir. Ergin ve nimfler bahçe kenarlarındaki çit bitkilerinin ve kültür bitkilerinin taze sürgünlerinde beslenmektedir.

Erginler Kelebeklere benzer. Rahatsız edildiklerinde hızlı bir şekilde zıplayabilirler. Nimf (larva); vücutları gebel olarak açık gri renklidir. Ergin ve yumurtadan çıkan nimfler bitkilerin özsuğunu emerek ve erginler yumurta koyarak zararlı olurlar. Tek yıllık bitkilerde yoğun popülasyonlarda (fasulye, salatalık gibi) zararlıının beslenmesi sonucu bitkilerin kurummasına, çok yıllık bitkilerde (kivi ve turuncgil gibi) ise; beslenirken çıkardıkları tatlımsı madde üzerinde mantarların gelişmesi sonucu meyve ve yaprakların kararmasına(fumajin) neden olurlar. Çiftleşen erginlerin Ağustos ayından itibaren yumurta koymaya başladığı ve yumurtalarını özellikle otsu ve çok yıllık bitkilerin kurumakta olan sürgünlerinde ve yarı odunsu ince dallarında doku içerisine bıraktığı tespit edilmiştir. Zararlı kışı yumurta döneminde geçirmekte ve yılda bir döl vermektedir.

Kültürel Mücadele Yöntemleri;

Şu aşamada bölgemizde çay tarımının yapılması ve çay üretim alanlarında herhangi bir hastalık ve zararlı etmene karşı kimyasal ilaç kullanılmaması ve belirli bir zaman geçtikten sonra zararlıının aleyhinde doğal dengenin kurulabileceğinden dolayı kimyasal ilaç önerilememekte olup, zararlı ile mücadelede kültürel önlem tavsiye edilmektedir. Zararlı kış dönemini bahçelerin kenarlarındaki bitkilerde yumurta döneminde geçirmesi nedeniyle bir sonraki yıl Mayıs ayına kadar nimflerin çıkışından önce zararlıının bir yıl önceden yoğun olarak bulunduğu bahçelerin kenarlarındaki özellikle yumurta bıraktığı bitkiler (çit bitkileri, çalı formundaki bitkiler, böğürtlen, çok yıllık otsu bitkiler vb) temizlenmelidir. Yumurtadan çıkış zamanları iklim şartlarına göre değişmekle beraber Mayıs ayından itibaren başlamaktadır. Bu zamana kadar zararlıyla bulaşık alanlarda mekanik mücadele ile yumurta bırakılmış olan bitkilerin temizlenmesi ve imha edilmesi zararlı yoğunluğunu azaltacaktır.

Ricania Simulans'ın çay bahçelerinde ve çay sürgünlerinde özellikle nimflerinin görülmesine karşın, zararlının aktif olduğu dönemde çay sürgünleri hasat edildiği için ve yumurta koydukları dönemden sonra en az bir hasat daha yapıldığı için (3. Ve 4.sürgün hasadı) zararlının popülasyonu doğal olarak düşmekte ve çayda zarar yapmamaktadır.

11. Organik Tarımın Tarihi, Gelişimi Ve İlkeleri

Organik Tarım 03.12.2004 tarihli ve 25659 sayılı Resmi gazetede yayımlanan 5262 sayılı “Organik Tarım Kanunu” esaslarına göre yürütülür.

Bu Kanunun amacı; Tüketiciye güvenilir, kaliteli ürünler sunmak üzere organik ürün ve girdilerin üretiminin geliştirilmesini sağlamak için gerekli tedbirlerin alınmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Bu Kanunun Kapsamı ise; Organik tarım faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin kontrol ve sertifikasyon hizmetlerinin yerine getirilmesi ve Bakanlığın denetim usul ve esasları ile yetki, görev ve sorumluluklara dair hususları kapsar.

11.1. Organik Tarımın Tarihçesi

Günümüzden yaklaşık 1,5 – 2 milyon yıl önce ilk insanların dünya yaşamı içerisinde yer aldığı düşünülmektedir. Bu zaman içerisinde dünyada insan yaşamı için gerekli flora ve faunanın yeterli bir düzeyde evrim geçirdiği kabul edilmektedir. O halde dünya atmosferindeki havanın, dünyadaki toprakların ve suların son derece temiz ve sağlıklı olduğu, var olan tüm canlıların ideal bir denge içerisinde insan emrine sunulduğu düşünülebilir.

İnsanoğlunun yaşadığı çevre içindeki hakimiyeti önceleri yavaş fakat zaman içinde giderek artan bir hızla çoğalmıştır. Eski çağlarda köleleri uyguladığı bir meslek olarak görülen ve uygulanan tarım günümüzde ise giderek önemini artırarak yer almaya başlamıştır.

Sanayi devrimiyle başlayan sanayi ve teknolojiye hızlı ilerlemeler birim alandan daha fazla ürün almak için sentetik kimyasal gübrelerin ve bitki korumayı daha mükemmel halde sağlayabilmek için sentetik kimyasal ilaçların kullanımını ön plana çıkartmıştır. İleri görüşlü bazı tarımcılar tarafından bunların zararları fark edilmiş, sadece maksimum verim almayı ve bunu ucuza mal etmeyi düşünen, fakat doğa üzerinde inanılmaz derece de tahribat yapan bu uygulamaları devam edemeyeceğini anlamışlardır. Söz konusu tarımcılar tarımın sürdürülebilmesi için Organik (Biyolojik, Ekolojik) tarım adında alternatif bir tarım metodunu ortaya koymuşlardır. Albert HOWARD 1910 yılında İngiltere’de başlayan organik tarım düşüncesini 1940 yılında yayımladığı tarımsal vasiyetnamesi ile pekiştiren öncü bir kişiliktir.

Dünyada nüfus artış hızının yüksek olduğu 1950-1970 li yıllarda çözüm olarak, YEŞİL DEVRİM adı altında;

- Yüksek verimli tohumlar kullanılmaya başlanmış,
- Mono kültür tarım yapılarak sürekli olarak aynı tür ve çeşidin yıllar boyunca aynı tarımsal alanlarda yetiştirilmesi gerçekleştirilmiş,
- Yeni tarımsal alanların açılması gerçekleştirilmiş.
- Yoğun girdiler kullanılmıştır.

Hızla artan nüfusun gıda ihtiyacının karşılanamayacağı endişesiyle özellikle sanayileşmiş ülkeler birim tarımsal alan başına daha fazla ürün alabilmek amacıyla; Pestisitler, Gübreler, Hormonlar, Sulama ve Fosil yakıtlar gibi girdilerin yoğun olarak kullanımına başlamışlardır. **Tarımsal üretimde kullanılan kimyasal girdilerin artması sonucunda;**

- Tarım toprakları yaşamsal niteliklerini kaybetmeye başlamış,
- Sanayileşmiş ülkelerde çevre kirlilikleri artmaya başlamış,
- Yeraltı sularında ve kullanılabilir sularda kirlilikler artmış,
- Doğal çevre üzerinde oluşan tahribatlar sonucunda Bitki ve hayvanlarda hastalıklara karşı dayanıklılık azalmaya başlamış,
- Topraklar çoraklaşmaya başlamış,
- Üretim marjinal topraklara kaymaya başlamış,
- Doğal kaynaklar hızlı ve bilinçsiz bir şekilde kullanılmaya başlanmış,

- Enerji krizleri baş göstermeye başlamış, Petrol fiyatları sürekli yükselme eğilimi göstermiş, doğal denge bozulmuş,
- Biyolojik çeşitlilik yok olmaya başlamış,
- Açlık ve yetersiz beslenme problemleri süregelerek devam etmiş,
- Verimdeki artış hızı azalmaya başlamış,
- Monokültür yetiştiriciliğe bağlı olarak ekonomik esnekliğin azalması ve fiyat dalgalanmaları ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak ta “İnsan Sağlığı” ciddi olarak tehdit görmeye başlamıştır. Tüm bu olumsuzlukları gidermek amacıyla özellikle gelişmiş ülkeler başta olmak üzere birçok ülkede üretici ve tüketiciler örgütlenerek;

“Doğal dengeyi bozmadan, çevreyi kirletmeden, insanlarda ve diğer canlılarda toksik etki yapmayan temiz ürünler” üretmeye ihtiyaç duymuşlardır.

Günümüzde dünyada geniş alanlarda uygulanan klasik tarımın giderek doğal dengeyi bozması neticesinde bu sakıncaları ortadan kaldıracı olarak amaçla örgütlenen üreticiler ve tüketiciler tarafından “Doğayı tahrip etmeyen yöntemlerle insanlarda yan etki yaratmayan tarımsal ürünler” tercih edilmeye başlanmıştır.

Bu amaçla klasik tarım yöntemlerine alternatif olarak bir tarımsal üretim tarzı ortaya çıkmış ve değişik ülkelerde ‘Bio Üretim, Ekolojik Tarım ve Organik Tarım’ olarak adlandırılmıştır.

1972 yılında Organik Tarım Hareketleri Uluslar Arası Federasyonu (IFOAM) İngiltere, İsveç, Güney Amerika, ABD ve Fransa tarafından organik yiyecek ve organik tarım gelişimini ilerletmek amacıyla kurulmuştur.

Günümüzde AB ülkeleri, ABD ve Japonya gibi gelişmiş ülkeler başta olmak üzere, dünyadaki birçok ülkede çevre korumaya yönelik duyarlılık ve sağlıklı gıda üretmeye yönelik tercihler giderek artmaya başlamıştır. Bu talepleri karşılamaya yönelik organik tarım neredeyse tüm dünyadaki ülkelerde uygulanmakta; üretim alanı ve üretici sayısı giderek artmaktadır.

Buna paralel olarak ‘Dünya Organik Ürün Pazarı’ da giderek büyüme göstermektedir. Bu pazarın neredeyse tamamını da ABD ve AB ülkeleri oluşturmaktadır. Dünya çapında organik tarımda en büyük üç ülke pazarı ise ABD, Almanya ve İngiltere oluşturmaktadır.

11.2. Organik Tarım Nedir?

Ekolojik sistemde hatalı uygulamalar sonucu kaybolan doğal dengeyi yeniden kurmaya yönelik, insana ve çevreye dost üretim sistemlerini içeren bir tarımsal üretim yöntemidir.

Sentetik kimyasal tarım ilaçlarını, hormonlar ve mineral gübrelerin kullanımını yasaklayan bir tarımsal üretim yöntemidir.

Organik ve yeşil gübreleme, münavebeli ekim, toprağın muhafazası, bitkinin direncini artırma, doğal düşmanlardan faydalanmayı tavsiye eden bir tarımsal üretim yöntemidir.

Ekolojik sistemde hatalı uygulamalar sonucu kaybolan doğal dengeyi yeniden kurmaya yönelik, insana ve çevreye dost üretim sistemlerini içeren bir tarımsal üretim yöntemidir.

Sentetik kimyasal tarım ilaçlarını, hormonlar ve mineral gübrelerin kullanımını yasaklayan bir tarımsal üretim yöntemidir.

Organik ve yeşil gübreleme, münavebeli ekim, toprağın muhafazası, bitkinin direncini artırma, doğal düşmanlardan faydalanmayı tavsiye eden bir tarımsal üretim yöntemidir.

Organik Tarım; Bir ürünün ekim veya dikiminden hemen sonra hiçbir uygulama olmaksızın kendi haline terk edilmesi veya eskimiş bir işletmecilik şekline dönüş değildir.

Aksine organik tarım; geleceğin ihtiyaçlarına yönelik görüşlere dayanan, dikkat, bilgi ve özveri gerektiren bir tarım şeklidir.

Öncelikle “kötü gidişi durdurmak ve mümkün olduğunca çevreyi, insan sağlığını tehlikeye düşürmeden, sağlıklı ürünlerle beslenmeyi sağlayan” bir tarımsal üretim metodudur.

Kısaca Organik Tarım: İnsana ve çevreye zarar vermeden gerçekleştirilen, ekolojik sistemde sentetik kimyasallar kullanılmadan (Yönetmeliklerin izin verdiği girdiler kullanılabilir)ve bu kimyasalların hatalı uygulamaları sonucu kaybolan doğal dengeyi yeniden kurmaya yönelik her aşaması kontrollü ve sertifikalı tarımsal üretim yöntemidir.

11.3. Organik Tarımın Prensipleri

- Organik tarımda yeter miktarda ve yüksek kalitede gıda üretmek, maksimum verimden önce gelmelidir.
- Organik üretim yapan tarım işletmelerinde doğal kökenli hammaddeler kullanılarak üretim yapılmalıdır.
- Ham maddelerin ve diğer işletme girdilerinin çevreyi tehdit eden her türlü etkisi azaltılmalı veya bunlardan tamamen kaçınılmalıdır.
- Toprağın işletilmesi ve içindeki canlı faaliyetin devamı için nöbetleşe ekim ve organik gübreleme yapılmalıdır. Bunun için çiftlik gübresi ve organik atıklardan oluşan kompost ve yeşil gübre kullanılmalıdır.
- Münavebede uygun dengeli karışımlar yapılarak baklagillere ağırlık verilmelidir.
- Zararlılarla mücadelede biyolojik yöntemlere başvurulmalıdır.
- Organik tarım işletmelerinin kazançları, imkânları üreticiyi ve çalışanlarını tatmin etmelidir.
- Sentetik kimyasal gübreler ve sentetik ilaçlar, depoda koruyuculuğu artıran ve hasattan sonra olgunlaşmayı teşvik eden sentetik kimyasal maddeler, bitki ve hayvan yetiştirmede kullanılan hormonlar ve büyüme düzenleyici maddelerin organik tarımda kullanımı yasaktır.
- Organik tarım sentetik ve kimyasalların kullanımını yasakladığından “çiftlik gübresi, kanatlı gübresi, çiftlik ve sıvı atıkları, saman, torf, mantar üretim artığı, organik ev atıkları kompostu, hayvansal atıkların işlenmiş ürünleri, deniz yosunları ve yosun ürünleri, talaş, ağaç kabuğu, odun artıkları, tabii fosfat kayaları” gübre olarak kullanılabilir.

11.4. Organik Ürün

Üretiminden tüketimine kadar her aşaması sertifikalandırılmış, hiçbir aşamasında sentetik bazlı kimyasal girdiler kullanılmamış, her safhası kontrol altında bulunan ve ekolojik belgesi bulunan ürünlerdir.

11.5. Organik Tarımın Amacı

Toprak ve su kaynakları ile havayı kirletmeden çevre, bitki, hayvan ve insan sağlığını korumaktır.

11.6. Organik Çay Tarımı

Organik Ürün Pazarı'nın giderek büyüme gösterdiği ve organik ürünlere talebin giderek artış gösterdiği ülkelerde üretimi yapılmayan veya yeteri kadar temin edilemeyen organik ürünler; çoğu gelişmekte olan ülkelere ithal edilmektedir. Bu ürünlerden biride bölgemizin ekonomik değeri yüksek olan tarımsal ürünü ‘ ÇAY’ dır.

Organik çay tarımı ilk olarak 1983 yılında Sri Lanka da başlamış ve ilk organik çay üretilmiştir. Hindistan da organik çay yetiştirilmesi 1986 yılında ‘Darjeling’ de başlamış olup, daha sonra Assam ve Güney Hindistan da yayılmıştır. Tanzanya, Japonya, Kenya ve Çin de yine aynı dönemde organik çay tarımına başlanmıştır.

1989 yılı sonlarında organik çaylar İngiltere de satışa sunulmuştur.

11.7. Dünyada Organik Çay Tarımının Gelişmemesindeki Nedenler

1- Çay üretiminin büyük bir oranda Ekvatorial ve Ekvatora yakın bölgelerde yapılması, ülkelerde kış mevsiminin olmaması, hastalık ve böceklerle kimyasal mücadelenin zorunlu olması,

2- Bu ülkelerde çay’da bakteri ve mantari hastalıkların yanında 100 den fazla farklı böceğin tespit edilmiş olması,

3- Çaya özgü hastalık ve zararlılardan dolayı ürün kalitesinde ve veriminde önemli kayıpların oluşması,

4- Bu hastalık ve zararlılara karşı kullanılan kimyasal ilaçların maksimum kalıntı limitleri seviyesinin FAO, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Birliğinin belirlediği değerlerin üzerinde bulunması, (2000-2001 yıllarında Çin, Vietnam, Hindistan ve Japonya çaylarında 1 Temmuz 2001 de kabul edilen Avrupa normlarına göre belirlenen limitler üzerinde pestisit kalıntıları tespit edilmiştir.)

5- Aşırı kimyasal girdiler nedeniyle toprak kirliliğinin artmış olması,

6- Organik tarıma geçiş süresinin 7-10 yıl gibi uzun bir süreç oluşturması,

7- Maliyetlerin yüksek oluşması Gibi nedenlerden dolayı dünyada organik çay tarımının fazla bir yer bulamadığını ifade edebiliriz.

Dünya da Pestisid gereksinimi olmayan çay üreticisi ülkelerde bulunmaktadır. Bunlar Gürcistan ve Türkiye'dir. Gürcistan'da çay tarımı uygulanan tarım politikaları yüzünden gelişme gösteremediği gibi terk edilmeye yüz tutmuştur.

11.8. Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü Organik Çay Tarımı Projesi

Amaç ve Hedef: Tüketici talebi artan ve diğer çaylara göre daha yüksek satış fiyatı imkanı olan organik çay ile iç pazar payımızı büyütmek ve dünya pazarlarında yerimizi alabilmemiz için; "Tarımında Kimyasal İlaç ve Üretiminde Katkı Maddesi Kullanılmadan Üretilen Türk Çayı'nın bu avantajından yararlanmak ve gelecekte daha geniş alanlara yayılabilmesini sağlamaktır.

Dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ülkemizde de organik çay tarımının geliştirilmesini sağlamak amacıyla Çaykur tarafından 2003 yılında çalışmalar başlatılmıştır.

Organik çay tarımı kapsamında Artvin Borçka ilçesi ile Rize Çamlıhemşin ve Hemşin ilçeleri organik çay tarım alanı olarak belirlenerek 2006 yılında Teşekkülümüzce Organik çay tarımı ve üretimi konularında yapılacak çalışmaların organizasyonu ve gelişimi için oluşturulan "Organik Çay Tarımı Komisyonu" tarafından izlenecek yol haritası belirlenerek uygulamaya konulmuştur. 2006 yılında üreticilerin organik çay tarımının sağlayacağı faydalar ve katkıları hakkında "Üretici Bilgilendirme Toplantıları" düzenlenmiştir.

Bölge Tespiti: Yapılan çalışmalar sonucunda organik çay tarımı alanı olarak Borçka, Çamlıhemşin ve Hemşin ilçelerinden,

- Tarihi ve doğal güzellikleri barındıran eski bir yerleşim merkezi olması.

- Eğitim seviyesinin yüksek olması, Organik çay tarımının üreticiler tarafından daha kolay kabullenilebilir olması.

- Kapalı bir havza teşkil etmiş olması,

- Etrafının tamamen ormanlık alan ile çevrili olması,

- Ekolojik şartların elverişli olması,

- Üreticilerin organik çay tarımı için daha istekli olmaları,

- Bu bölgede organik bal ve yumurta gibi üretimlerin yapılmış olması, üreticilerden bir kısmının organik tarıma tamamen yabancı olmamaları,

- İlçe yöneticilerinin ve STK'ların projeye sahip çıkarak destek vermeleri,

- Üreticilerin bağlı oldukları işletmenin teknik eleman yönünden yeterli sayıda ve düzeyde bulunması,

- Genel Müdürlüğümüze, diğer bölgelere göre daha yakın olması nedeniyle ulaşımın daha kolay sağlanması gibi bir takım nedenlerden dolayı **HEMŞİN ilçesi hinterlandı**, ÇAYKUR tarafından uygulanacak organik çay tarımı projesi için uygun görülerek pilot bölge olarak seçilmiştir.

İlk olarak 2007 yılında 135 üretici ile organik çay tarımı sözleşmesi imzalayarak 378 dekarlık çaylık alanda organik çay projesi başlatılmıştır.

Üreticiler adına 'Grup Sertifikası' almak üzere ilgili firma tarafından gerekli kontrollerin başlanması sağlanmıştır. ÇAYKUR tarafından iç pazardaki payını büyütmek ve dünya pazarlarında yerini almak amacıyla TR, NOP ve AB Normlarına uygun sertifikalarını gerekli şartları yerine getirerek almış bulunmaktadır.

Hemşin İlçesindeki çay tarım alanlarının etrafının ormanla çevrili kapalı bir havza teşkil etmesi ve organik tarıma uygun Ekolojik şartları taşıması nedeniyle bu bölge ÇAYKUR tarafından ‘**Organik Çay Tarımı Havzası**’ ilan edilerek havza içerisindeki tüm üreticilerin organik çay tarımına yönelmeleri hedeflenmiştir.

Hemşin ilçesinde pilot olarak uygulanan organik çay tarımı projesi sonunda sağlanan başarı neticesinde yeni alanlarda da organik çay tarımı yapılmasına ilişkin çalışmalara başlanmıştır. Bu çalışmalar sonucunda;

2017 yılı itibari ile Teşekkülümüzce, Ardeşen, Borçka, Çayeli, Çamlıhemşin, Fındıklı, Güneysu, Hemşin, İkizdere, Of, Pazar ve Rize Merkez ilçelerinde 38.000 dekada ve 12.000 üretici ile organik çay tarımı yapılmasına başlanılmıştır.

Organik çay tarımı uygulanması için seçilen bölgelerin su kaynaklarının zengin olması, çay tarım alanlarının dikim yıllarının yeni olması, çay tarımının uygulandığı üst bölgeler olmaları, yıllık ortalama verimin diğer bölgelere göre daha düşük olması çaylık alanlarının ormanlık alanlarla çevrili olmaları ve üst bölgelerinde başka tarımsal faaliyetlerin yapılmayışı akarsularca zengin kaynaklara sahip olmaları sanayileşmenin ve yerleşimin yoğun olmayışı, endüstriyel kirlenmenin, hava, su ve toprak kirliliğinin söz konusu dahi olmayışı eko turizme oldukça elverişli olmaları, kaplıca ve ılıcaları yanında tarihsel dokularını hala muhafaza etmiş olmaları gibi birçok özellik bakımından tamamıyla birbirleriyle benzerlikler göstermektedirler.

11.8.1. Verim Kaybı ve Desteklemeler

Organik tarım yapılan her üründe meydana gelen verim düşüklükleri organik çay tarımında da kendisini göstermiştir. Organik çay tarımında verim düşüklüğünü etkileyen en önemli faktörlerin başında “organik yaş çay tarımı uygulamalarındaki bilgi eksikliği ile kullanılan girdilerin etkinliği ve verimlilikleri” olmuştur.

Çay bitkisi gelişimi için yüksek oranda Azot’a ihtiyaç duyan bir üründür.% 20 Azot ihtiva eden özel çay gübresinin kullanıldığı İnorganik tarımdan % 3-5 oranında Azot ihtiva eden gübrelerin kullanıldığı Organik tarıma geçişte ürün kayıplarının oluşmasında başlıca etken olmuştur.

Organik çay tarımı yapan üreticilerin kullandıkları girdilerin tekniğine uygun olarak kullanımını sağlamak, üreticilerin gelir kayıplarını azaltarak organik çay tarımından vazgeçmelerini önlemek ve organik çay tarımının geniş alanlara yayılmasını sağlamak amacıyla;

Çaykur, projenin başlangıcından itibaren, organik çay tarımına geçilmesi sonucunda üreticilerin uğradığı verim düşüklüğünün, dolayısı ile uğradığı gelir kaybının telafi edilmesi için üreticilere bazı kolaylık ve teşvikler verilmiştir. Bunlar;

- Sözleşme imzalayan üreticilerin ürettikleri yaş çay ürününün tamamen satın alınması sağlanmış,

- Başlangıçta organik tarım için sözleşme imzalayan tüm üreticilere dekar başına teşvik verilmiş, daha sonraki yıllarda ise geçiş döneminde olan üreticilere dekar başına, tam organik üreticilere ise ürettikleri çayın konvansiyonel tarıma göre yaklaşık iki katı fiyatla satın alınması suretiyle teşvik verilmiş,

- Gübre temini konusunda firmalarla ve üniversiteler ile irtibata geçilerek üreticilere seminerler verilmesi ve gübre temini sağlanmıştır.

11.8.2. Organik Çay Tarımı ile ilgili gelişmeler;

Günümüzde ise çay tarımında kimyasal gübrelerin dışında başka kimyasalların kullanılmaması nedeniyle Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca çay tarımı yapılan alanların tamamında ya da bazı alanlarda organik çay tarım yapılmasına yönelik proje çalışmalarına sektördeki tüm kuruluşlarla birlikte devam edilmektedir.

Bölgemizde Organik çay tarımına geçilmesi aşamasında ortaya çıkabilecek avantajlar ve dezavantajlar aşağıda belirtilmiştir.

Avantajlarımız

1- Bölgedeki ekolojik şartların organik çay tarımı için oldukça elverişli olması,

- 2- Ülkemizde kış mevsiminin yaşanması nedeniyle kar örtüsü altında kalan çay bitkilerinde mantar ve böceklerden kaynaklanan zararlanmaların olmaması,
- 3- Çaya özgü hastalık ve zararlılardan dolayı ürün kalitesinde ve veriminde her hangi bir kalite ve verim kayıplarının olmaması,
- 4- Hiçbir kimyasal mücadeleye gereksinim olmaması,
- 5- Gübreleme dışında herhangi bir kimyasal girdilerin olmaması,
- 6- Ağır sanayinin yol açtığı hava, toprak ve su kirliliği gibi çevre kirliliklerinin olmaması,
- 7- Çaykur'un organik çay tarımını daha önceden başlatması nedeniyle bu konuda yeterli seviyede teknik bilgi ve donanımına sahip olması,
- 8- Bölgenin turizmüne ve gelişimine sağlayacağı katkıdan dolayı ilçe yöneticileri ve S.T.K ları tarafından da teşvik ediliyor olması,
- 9- Desteklemeler ve farklı fiyat uygulaması ile üreticilerin gelir seviyesinin düşürülmemesi veya yükseltilecek olması,
- 10- Organik ürünler piyasasında organik çayın talebinin zaman içerisinde yükselecek olması,
- 11- Organik ürünlerin katma değeri yüksek olan ürünler olması nedeniyle raf fiyatlarının İnorganik ürünlerden fazla olması,
- 12- Organik çay fabrikasından elde edilecek çay atıklarının organik gübre olarak kullanılabilir olması.
- 13- Organik çay tarımının bölgenin ekonomisine katkı sağlayacak olması.

Dezavantajlarımız

- 1- Arazilerin çok küçük parçalı olmaları(Çoğunluğu 1 Dekardan az) ve Arazilerin birden fazla hissedarının bulunması,
- 2- Organik tarıma verilecek desteklemenin yeterli olmayacağı düşüncesi,
- 3- Toprak pH sınırın düşmesi ve toprak yapısının bozulması neticesinde organik gübre ile birlikte toprak düzenleyicilerin de kullanılacak olması nedeniyle maliyet artışı ve ek iş gücü gereksinimi,
- 4- Yoğun emek ve iş gücü gerektiren bir tarımsal faaliyet olması,
- 5- Organik gübre girdilerinin ve üretici satış fiyatlarının yüksek olması,
- 6- Bölgede belirli yıllarda 3.sürgün döneminde ürün alınamayışı nedeniyle verim düşüklüğünün diğer bölgelere göre fazla oluşması, bunun organik tarıma bağlanması ve daha fazla destek talep edilmesi,
- 7- Verim kayıplarını telafi edici tedbirlerin üreticiler tarafından yerine getirilmemesi,
- 8- Üreticilerin geleneksel tarım yöntemlerine fazla bağımlılık göstermeleri.
- 9- Üreticilerin büyük bir çoğunluğunun bölgede ikamet etmemesi, yarıcılık sisteminin oldukça fazla olması ve yarıcılarının birden fazla üreticinin çaylık alanlarını işletmekte olması nedeniyle bölgemizde organik çay tarımı yapılmasına yönelik çalışmalara ilgi duymaması,
- 10- Organik çay tarımına geçilmesi halinde konvansiyonel çay tarımına göre çok daha fazla miktarda gelir elde edileceği ya da çok fazla destek alınacağı düşüncesi,
- 12- Organik çay tarımında hiç gübre kullanılmayacağı düşüncesi,
- 13- Çok fazla miktarda verim kaybı olacağı düşüncesi ve bunun sonucunda da çay üretiminin azalarak ülkemize ithal çay gireceği endişesi,

Bununla birlikte çay tarım alanlarının tamamının ya da bazı alanların organik çay tarımına geçirilmesi yalnızca organik çay üretme projesi olmayıp;

- Bir çevre koruma projesidir.
- Dünyanın en büyük organik tarım havzasını oluşturma projesidir.
- Su kaynaklarının ve havzalarının korunması projesidir.
- Karadenizde kirliliğin önlenmesi projesidir.

- Toprağı koruma projesidir.
- Ekolojik sistemin kendisini yenileme projesidir.
- Endemik ürünlerin korunması projesidir.
- Sağlıklı yaşam projesidir.
- İnsanlara, hayvanlara ve nebatata değer verme projesidir.
- Gelecek nesillere sürdürülebilir tarım için temiz ve kullanılabilir alanlar bırakabilme projesidir.
- Katma değeri yüksek ürünler elde etme projesidir.
- Çiftçinin gelir seviyesini yükseltme projesidir.
- Hayvancılığın teşvik edilmesi projesidir.
- Arıcılığın (Organik bal) teşvik edilmesi projesidir.
- Turizmin (Eko Turizm) geliştirilmesine katkı sağlama projesidir.
- Eko turizm açısından dünyanın en cazip bölgesinin oluşturulması projesidir.
- İnsanların bulundukları yerlerde yaşamalarının sağlanarak göç etmelerinin önlenmesi projesidir.
- Köylerin kalkındırılması projesidir.
- Kentsel dönüşüme katkı sağlama projesidir.
- Türk Çayının markalaştırılması projesidir.
- Türk çayının Dünya pazarlarında yer alabilmesi projesidir.
- Türkiye'nin dünya da tanıtımına katkı sağlama projesidir.

12. Çay Tarımı ile ilgili Yürürlükte olan bazı vasal düzenlemeler (Resmi Gazetede Yayımlananlar)

12.1. Kanunlar;

3092 sayılı Çay Kanunu; Bu Kanun ile gerçek ve tüzel kişilerce, yaş çayın üreticilerden satın alınması, işlenmesi, paketlenmesi ve satışı serbest bırakılmıştır.

12.2. Bakanlar Kurulu Kararları;

2012/3067 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (02.04.2012) “Çay Tarım Alanlarının Belirlenmesi ve Bu Alanlarda Çay Tarımı Yapan Üreticilere Ruhsatname Verilmesine Dair Karar”

Bu Karar ile;

- Çay tarım alanları belirlenmiş,
- Mevcut ruhsatlardaki alanlar, tapudaki alanlar doğrultusunda yenilenmiş,
- Ruhsatsız olarak kurulan çay bahçelerine ilk defa ruhsat verilmiştir.
- Üreticilere; Çaykur’a ve Özel Sektöre yaş çay satma hakkı elde edebilmesi için mevcut ruhsatlarını yenileme mecburiyeti getirilmiştir.

12.3. Cumhurbaşkanı Kararları;

5285 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı (10.03.2022) “Kaliteli Çay yaprağı Temini Amacıyla Budamaya Tabi Tutulan Çaylıklar Nedeniyle Üreticilerin Uğradığı Gelir Kaybının Tazminine Dair Karar”

8483 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı 21.05.2024) “Kaliteli Çay yaprağı Temini Amacıyla Budamaya Tabi Tutulan Çaylıklar Nedeniyle Üreticilerin Uğradığı Gelir Kaybının Tazminine Dair Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar”

Bu karar ile;

- Üreticilere, ÇAYKUR’A çay satma hakkı elde edebilmeleri için 5285 sayılı Kararda her yıl 1/7 oranında budama yapma zorunluluğu getirilmiş iken 8483 sayılı Karar ile 1/10 oranında budama yapma zorunluluğu getirilmiştir. Karar süresi 7 yıldır.

12.4. Tebliğler

- Çay Tarım Alanlarında Çay Tarımı Yapan Üreticilerin Ruhsatlarının yenilenmesi, Ruhsatname Almadan Çay Bahçesi Kuranlara Ruhsatname Verilmesine Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2013/3)

- Kaliteli Çay Yaprağı Temini Amacıyla Budamaya Tabi Tutulan Çaylıklar Nedeniyle Üreticilerin Uğradığı Gelir Kaybının Tazminine Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2022/14)

- Kaliteli Çay Yaprağı Temini Amacıyla Budamaya Tabi Tutulan Çaylıklar Nedeniyle Üreticilerin Uğradığı Gelir Kaybının Tazminine Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2022/14)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No:2024/19)

12.5. Genelgeler

- Üreticilerden yapılacak kesintilere ilişkin 2012/915 sayılı GENELGE

13. Teşekkürümüzün Yaş Çay Alımları

Çay sektöründe üretim ve tüketim dengesi uzun yıllar kurulamamıştır. Sektörde arz fazlası üretim sonucunda stok maliyetleri yükselmiş ve Teşekkürümüz de finansman açısından olumsuz yönde etkilenmiştir. Bu durum; üreticilerin yaş çay bedeli ödemelerinde gecikmelere sebebiyet vermiş ve yabancı kaynak kullanım ihtiyacını devamlı gündeme getirmiştir.

Teşekkürümüz; finansman sorunlarını gidermek ve üretim ve satış dengesini oluşturmak için verimli bir işletmeciliğin gereği olarak 2000 yılından itibaren **programlı yaş çay alımlarına** başlamıştır.

Programlı yaş çay alımı uygulamasında, Teşekkürümüzün; yıllık satın alacağı yaş çay miktarı, pazarlama satış programı, stok durumu, harp durumu ve % 10 nevi ayarlamaları doğrultusunda belirlenmeye başlamıştır. Belirlenen miktar kadar üreticilerden çay satın alabilmek için de; üreticilerden dekar başına satın alınacak yaş miktarı, her sürgün dönemi için belirlenerek bu miktarlar doğrultusunda yaş çay alımı gerçekleştirilmiştir.

Teşekkürümüzün programlı alım uygulamasına geçmesiyle birlikte

- 1) Teşekkürümüzün finansman yapısı düzelmiş,
- 2) Üretim-satış dengesi kurulmuş,
- 3) Kaliteli kuru çay üretilmesi sağlanmış,
- 4) Çayın bahçede kalite kaybına uğramadan, zamanında hasat edilmesi sağlanmış,
- 5) Üreticiler arasında eşit ve adil bir uygulamanın yapılması sağlanmış,
- 6) Yaş çay alımları disipline edilerek, alımlarda yaşanan karmaşa, olumsuzluk ve belirsizlik önlenmiş,

7) Ruhsatlı çay üreticilerinin üreticilik haklarının korunmasını sağlanmış,

8) Budama yapmayan üreticilerden yaş çay alınmayarak üreticiler, budama yapmaya özendirilmişlerdir.

9) Çay sektöründe yaş çay alım ve üretim faaliyetleri de disiplin altına alınmıştır.

Teşekkürümüzün günlük yaş çay alımları; yaş çayın hasat olgunluğuna geliş durumu ve mevcut işleme kapasitesi dikkate alınarak üreticilere günlük alım kontenjanı uygulanarak yapılmaktadır.

Sürgün dönemlerinin ilk günlerinde, sahil ve erkenci bölgelerde yaş çay hasat olgunluğuna diğer bölgelere göre, erken eriştiği için; bu dönemlerde üreticilerden kontenjan uygulanmadan yaş çay alımı yapılabilmektedir. Yaş çay alımlarının diğer bölgelerde de başlaması ve günlük alım miktarının işleme kapasitesine ulaşmasıyla birlikte alımlarda üreticilere kontenjan uygulamasına geçilmektedir.

Sahil ve erkenci bölgelerde alımların tamamlanması ve alım miktarının işleme kapasitesinin altına düşmesiyle birlikte, alım yapılan bölgelerdeki üreticilerden satın alınan yaş çay miktarları da tekrar yükseltilmektedir. Bu şekilde, hem Kuruluşumuzun kapasitesi tam olarak kullanılmakta hem de bütün üreticilerimize eşit ve adil bir uygulama yapılması sağlanmış olmaktadır.

13.1. Yürürlükte Olan Tanım, Plan ve Talimatlar

Üreticilerden yaş çayın satın alınması, satın alınan yaş çayın muhafazası, fabrikaya gönderilmesi, fabrika tarafından tesellüm edilmesi gibi alımlarla ilgili olarak yapılan bütün işler Teşekkülümüz tarafından belirlenen Talimatlar ve düzen doğrultusunda belli aşamalar dahilinde yürütülmektedir. Bu aşamaların hepsi genel anlamda **YAŞ ÇAY SATINALMA PROSESİ** olarak ifade edilmektedir. Yaş Çay Satınalma Prosesinde; satınalma işleminden, üretime verilinceye kadar geçen sürede yapılan işlemlerde uygulanan sıralama aşağıda belirtilmiştir.

1- Teşekkülümüz tarafından yıllık satın alınacak yaş çay miktarı ve bu miktar doğrultusunda sürgün dönemleri itibariyle satın alınacak çay miktarı belirlenir. Sürgün dönemleri itibariyle satın alınacak çay miktarı doğrultusunda da; üreticilerden her sürgün için satın alınacak alım miktarı (KOTA) belirlenir.

2- Yaş çay alımları için; yaş çay alımının yapılacağı alımyerleri alıma uygun hale getirilir.

İlgili Talimat: Yeni Alımyeri Açma Talimatı (TAL.8-66), Yaş Çay Alımları İçin Alımyerinde Yapılacak İşlemler Talimatı (TAL.7 -16)

3- Yaş Çay Alımlarında görev yapacak Alım ekibi personeli belirlenir.

İlgili Talimat: Çay Eksperinin Görev Tanımı (TAN.8-01), Alımyeri İşçisinin Görev Tanımı (TAN.8-02), Çayal Envanter Talimatı (TAL. 8-10)

4- Satın alınacak ürün Normu belirlenir.

İlgili Talimat: Yaş Çay Ürün Normu Talimatı (TAL.8-01)

5- Alım Talimatına göre Yaş Çay Ürünü satın alınır.

İlgili Talimat: Yaş Çay Ürünü Alım Talimatı (TAL.8-02), Yaş Çay Tomurcuğu Alım Talimatı (TAL.8-03)

6- Satın alınan ürün alımyerinde muhafaza edilir.

İlgili Talimat: Satın alınan Ürünün Muhafazası ve Firesi Talimatı (TAL.8-05)

7- Satın alınan ürün alımyerinde fabrika kontrol ekipleri tarafından kontrol edilir.

İlgili talimat: Fabrika Kontrol Ekiplerinin Görev ve Yetkileri (TAN.8-03), Yaş Çay ürünü Muayene Deney ve Kontrol Planı (PLN.9-02)

8- Satın alınan ürün alımyerinden fabrikaya gönderilir.

İlgili Talimat: Yaş Çayın Alımyerlerinden Fabrikaya ve Fabrikalar Arası Gönderilmesi Talimatı (TAL.8-06)

9- Fabrikaya Gönderilen yaş çay Fabrika tarafından Tesellüm edilir.

İlgili Talimat: Satın alınan Yaş Çayın Tesellümü Talimatı (TAL.8-07)

10- Tesellüm edilen yaş çaydan ıslaklık firesi düşülür.

İlgili Talimat: Tesellüm edilen yaş çaydan su firesi kesilmesi talimatı (TAL.8-08)

11- Islaklık firesi düşülerek tesellüm edilen yaş çayın fabrika tarafından kalite kontrolü yapılır.

İlgili Talimat: Yaş Çay Analizi Talimatı (TAL.9-01)

12- Kalite kontrol sonuçlarına göre gerekli işlemler yapılır.

İlgili Talimat: Uygun olmayan yaş çay için yapılacak işlemler Talimatı (TAL.8-46)

13- Satınalma ve Tesellüm İşlerine ait bütün evraklar kontrol edilerek, gereği yapılır.

İlgili Talimat: Yaş Çay Alım ve Tesellüm Kayıtlarının ve Evraklarının Kontrolü Talimatı (TAL.8-09)

14- Fabrika tarafından satın alınan yaş çayın ve alım faaliyetlerinin Genel Müdürlük Kontrol Ekibi tarafından kontrolü yapılır.

İlgili Talimat; Genel Müdürlük Kontrol Ekiplerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları (TAN.8-04)

15- Üretici ve nakliyecilerin hakedişleri hesaplanır.

İlgili Talimat: Bordro ve Hakediş Hazırlanması Talimatı (TAL.8-11)

ÇAY KANUNU

Kanun Numarası : 3092
Kabul Tarihi : 4/12/1984
Yayımlandığı R. Gazete : Tarih : 19/12/1984 Sayı : 18610
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 24 Sayfa : 113

Madde 1 – Çay tarımı, üretimi, işletmesi ve satışı bu Kanun hükümleri dairesinde serbesttir.

Gerçek ve tüzelkişiler yaş çay işleme ve çay paketleme fabrikaları kurup, işletebilirler, ihtiyaçları olan yaş çay yaprağını doğrudan üreticiden satın alabilirler.

Madde 2 – Çay tarım alanları Cumhurbaşkanınca tespit edilir. Bu alanlar dışında çay tarımı yapmak yasaktır. ⁽¹⁾

Çay tarım alanlarına giren yerlerde çay bahçesi kuracak olanlar önceden ruhsatname almak zorundadırlar. Ruhsatname verilmesine dair esaslar ilgili bakanlıkça tespit edilir.

(Değişik üçüncü fıkra: 23/1/2008-5728/438 md.) Ruhsatsız olarak çay bahçesi kuranlara, çaylıkları söktürüldüğü gibi, her dekar için dört yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir. Daha küçük alanlar için bu para cezası oranlanarak uygulanır.

(Değişik dördüncü fıkra: 23/1/2008-5728/438 md.) Bu Kanunda yazılı olan idarî para cezaları mahallî mülki amir tarafından verilir.

Geçici Madde 1 – Bu Kanunun yürürlüğünden önce ilgili mevzuata göre, Devletle üretici arasında doğmuş haklar saklı olup, verilmiş olan çay ekimi ile ilgili ruhsatlar da geçerlidir.

Madde 3 – a) 27/3/1940 tarihli ve 3788, 20/5/1942 tarihli ve 4223, 4/7/1953 tarihli ve 6133 sayılı kanunlar,

b) 9/2/1340 tarihli ve 407, 7/6/1949 tarihli ve 5433 sayılı kanunların çayla ilgili hükümleri,

Yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 4 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 5 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 92 nci maddesiyle, bu fıkroda yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

**3092 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN
VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ İPTAL KARARLARININ
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR LİSTE**

Değiştiren Kanunun/KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	3092 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
4854	—	6/5/2003
5728	2	8/2/2008
KHK/700	2	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andıçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)

BAKANLAR KURULU KARARI

Karar Sayısı : 2012/3067

Ekli “Çay Tarım Alanlarının Belirlenmesi ve Bu Alanlarda Çay Tarımı Yapan Üreticilere Ruhsatname Verilmesine Dair Karar”ın yürürlüğe konulması; Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının 19/3/2012 tarihli ve 4985 sayılı yazısı üzerine, 3092 sayılı Çay Kanununun 2 nci maddesine göre, Bakanlar Kurulu’nca 2/4/2012 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Abdullah GÜL
CUMHURBAŞKANI

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

B. ARINÇ
Başbakan Yardımcısı

M. ŞİMŞEK
Başbakan Yardımcısı V.

B. ATALAY
Başbakan Yardımcısı

B. BOZDAĞ
Başbakan Yardımcısı

S. ERGİN
Adalet Bakanı

F. ŞAHİN
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

E. BAĞIŞ
Avrupa Birliği Bakanı

N. ERGÜN
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

F. ÇELİK
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

E. BAYRAKTAR
Çevre ve Şehircilik Bakanı

A. DAVUTOĞLU
Dışişleri Bakanı

M. Z. ÇAĞLAYAN
Ekonomi Bakanı

T. YILDIZ
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

S. KILIÇ
Gençlik ve Spor Bakanı

M. M. EKER
Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı

H. YAZICI
Gümrük ve Ticaret Bakanı

İ. N. ŞAHİN
İçişleri Bakanı

C. YILMAZ
Kalkınma Bakanı

E. GÜNAY
Kültür ve Turizm Bakanı

M. ŞİMŞEK
Maliye Bakanı

Ö. DİNÇER
Millî Eğitim Bakanı

İ. YILMAZ
Millî Savunma Bakanı

V. EROĞLU
Orman ve Su İşleri Bakanı

R. AKDAĞ
Sağlık Bakanı

B. YILDIRIM
Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı

**ÇAY TARIM ALANLARININ BELİRLENMESİ VE BU ALANLARDA ÇAY TARIMI
YAPAN ÜRETİCİLERE RUHSATNAME VERİLMESİNE DAİR KARAR**

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Kararın amacı, çay tarım alanlarının belirlenmesi ile belirlenen bu alanlarda çay tarımı yapan üreticilerin mevcut ruhsatnamelerinin yenilenmesi ve önceden ruhsatname almadan çay bahçesi kuranlar varsa bu bahçeler için ruhsatname verilmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Karar, 4/12/1984 tarihli ve 3092 sayılı Çay Kanununun 2 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Kararın uygulanmasında;

- Bakanlık: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığını,
 - Çay bahçesi: Çay tarım alanları içinde kalan ve üzerinde çay bitkisi dikili olan araziye,
 - Çay bahçesi sahibi: Çay bahçesinin mülkiyetine haiz olan gerçek ve tüzel kişileri,
 - ÇAY-KUR: Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü,
 - İşletici: Çay bahçesi sahibinin izni ile çay bahçesini fiili olarak kullanan gerçek ve tüzel kişileri,
 - Ruhsatlı çaylık alan: Ruhsatnamede belirtilen ve üzerinde çay tarımı yapılan alanı,
 - Ruhsatname: Çay tarımı yapacak olanlar adına düzenlenen belgeyi,
- ifade eder.

Çay tarım alanları

MADDE 4 – (1) Çay tarım alanları, aşağıda gösterilen il ve ilçelerin bu Kararın yürürlüğe girdiği tarihteki idari sınırlarıyla sınırlandırılmıştır.

<u>Sıra No</u>	<u>İller</u>	<u>Çay Tarımı Yapılacak İlçeler</u>
1	Artvin	Arhavi, Borçka ve Hopa
2	Giresun	Çanakçı, Espiye, Eynesil, Görele, Güce ve Tirebolu
3	Rize	Merkez ve tüm ilçeler
4	Trabzon	Merkez, Araklı, Beşikdüzü, Çaykara, Dernekpazarı, Hayrat, Köprübaşı, Of, Sürmene ve Vakfikebir

Ruhsatname verilmesi

MADDE 5 – (1) Çay tarım alanlarına giren yerlerde çay bahçesi kuracak olanlar önceden ruhsatname almak zorundadır.

(2) Bu Kararın yürürlüğe girmesinden sonra, 4 üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen yerlerde yeni çay bahçesi kuracak olanlara ruhsatname verilmesi, ÇAY-KUR'un uygun görüşü ve Bakanlığın izni ile olur.

(3) Bu Kararın yürürlüğe girmesinden önce, 4 üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen yerler dışında ilgili mevzuata göre önceden kurulan çay bahçeleri için verilmiş olan ruhsatnamelerin geçerliliği devam eder.

Uygulama

MADDE 6 – (1) Çay tarım alanlarındaki çay bahçelerinin uzaktan algılama yöntemiyle tespit edilerek tapu kayıtları ile örtüştürülmesi ve ruhsatnamelerin yenilenmesi ÇAY-KUR ve Bakanlık işbirliğiyle yerine getirilir. Bu amaçla ÇAY-KUR ve Bakanlığın ilgili birimleri arasında bir protokol düzenlenir. Protokolde Bakanlığın ilgili birimleri ve ÇAY-KUR'un yapacağı işler belirlenir.

(2) Bu Kararın uygulanmasıyla ilgili her türlü gider Bakanlıkça karşılanır.

Mevcut ruhsatnamelerin yenilenmesi

MADDE 7 – (1) Mevcut çay bahçeleri için önceden ruhsatname verilen üreticiler, ruhsatnamelerinin yenilenmesi için, bu Kararın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç yıl içinde ÇAY-KUR'a müracaat ederler. Müracaatlar sonunda;

a) Tapulu arazilerdeki mevcut çay bahçeleri için üreticilere önceden verilen ruhsatnamelerdeki ruhsatlı çaylık alanlar, tapu kayıtlarındaki alanları dikkate alınarak yeniden belirlenir ve buna göre müracaat sahibi, çay bahçesi sahipleri veya işleticileri adına çay bahçesi niteliği taşıyan alanlar kadar yeni ruhsatname düzenlenir.

b) Tapusuz arazilerdeki mevcut çay bahçeleri için üreticilere önceden verilen ruhsatnamelerin yenileme işlemleri, bu arazilerde kadastro çalışmalarının tamamlanmasından sonra yapılır. Kadastro çalışması tamamlandıktan sonra, mevcut ruhsatnamelerdeki ruhsatlı çaylık alanlar tapu kayıtlarındaki alanlar dikkate alınarak yeniden belirlenir ve buna göre müracaat sahibi, çay bahçesi sahipleri veya işleticileri adına çay bahçesi niteliği taşıyan alanlar kadar yeni ruhsatname düzenlenir.

İlk defa ruhsatname verilmesi

MADDE 8 – (1) Bu Kararın yürürlüğe girdiği tarihten önce çay tarım alanı olarak belirlenen yerler ile 4 üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen yerlerde, önceden ruhsatname alınmaksızın tesis edilmiş olan çay bahçeleri için, çay bahçesi sahipleri veya işleticileri en geç bir yıl içinde ÇAY-KUR'a müracaat ederler. Müracaatlar sonunda;

a) Tapulu arazilerde ruhsatname alınmaksızın tesis edilmiş çay bahçeleri bir defaya mahsus olmak üzere tapu kayıtlarındaki alanlar dikkate alınarak ruhsatlandırılır ve müracaat sahibi, çay bahçesi sahipleri veya işleticileri adına ruhsatname düzenlenir. Tapuda belirtilen alanların tamamının çay bahçesi niteliğinde olmaması halinde, çay bahçesi niteliği taşıyan alan kadar ruhsatname düzenlenir.

b) Tapusuz arazilerde ruhsatname alınmaksızın tesis edilmiş çay bahçeleri, bir defaya mahsus olmak üzere, bu Kararın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç yıl içinde ölçülmek suretiyle ruhsatlandırılır ve müracaat sahibi, çay bahçesi sahipleri veya işleticileri adına ruhsatname düzenlenir. Düzenlenen ruhsatnamelerdeki ruhsatlı çaylık alanlar, bu alanlarda kadastro çalışması tamamlandıktan sonra, tapu kayıtlarındaki alanlar dikkate alınarak yeniden belirlenir ve buna göre müracaat sahibi, çay bahçesi sahipleri veya işleticileri adına çay bahçesi niteliği taşıyan alan kadar yeni ruhsatname düzenlenir.

Ruhsatnamelerin iptali

MADDE 9 – (1) Bu Kararın yürürlüğe girmesinden sonra süresi içinde önceden alınan ruhsatnamelerini yenilemeyen üreticilerin ruhsatnameleri geçici olarak iptal edilir. Geçici olarak iptal edilen ruhsatnameler tapu kayıtlarındaki alanlar dikkate alınarak yeniden düzenlendiğinde iptal işlemi sona erer.

(2) Ruhsatnamesi geçici olarak iptal edilen üreticiler yaş çay satamazlar, kamu veya özel sektör işletmeleri de bu üreticilerden yaş çay satın alamazlar.

Denetim ve idari yaptırımlar

MADDE 10 – (1) Bu Kararın uygulanmasına yönelik işlemler Bakanlık tarafından denetlenir.

(2) Çay tarım alanlarında ruhsatname alınmadan çay bahçesi kurulamaz. Ruhsatsız çay bahçesi kuranlar hakkında Çay Kanununun 2 nci maddesi uyarınca işlem yapılır.

Yürütme

MADDE 11 – (1) Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürürlük

MADDE 12 – (1) Bu Karar hükümlerini Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı yürütür.

TEBLİĞ

Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğünden:

**ÇAY TARIM ALANLARINDA ÇAY TARIMI YAPAN ÜRETİCİLERİN
RUHSATLARININ YENİLENMESİ, RUHSATNAME ALMADAN
ÇAY BAHÇESİ KURANLARA RUHSATNAME
VERİLMESİNE DAİR TEBLİĞ
(TEBLİĞ NO: 2013/3)**

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Tebliğ, çay tarım alanlarında çay tarımı yapan üreticilerin mevcut ruhsatlarının yenilenmesi ve önceden ruhsatname almadan çay bahçesi kuranlara da ruhsatname verilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Tebliğ, çay bahçesi ruhsatnamelerinin yenilenmesi, ruhsatsız çay bahçelerine de ruhsatname verilmesine ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Tebliğ, 2/4/2012 tarihli ve 2012/3067 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Çay Tarım Alanlarının Belirlenmesi ve Bu Alanlarda Çay Tarımı Yapan Üreticilere Ruhsatname Verilmesine Dair Kararın 7, 8 ve 9 uncu maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Tebliğin uygulanmasında;

- a) Bakanlık: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığını,
 - b) Çay bahçesi: Çay tarım alanları içinde kalan ve üzerinde çay bitkisi dikili olan araziyi,
 - c) Çay bahçesi sahibi: Çay bahçesinin mülkiyetine haiz olan gerçek ve tüzel kişileri,
 - ç) ÇAY-KUR: Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğünü,
 - d) ÇAY-KUR Çay Fabrikası: Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğüne bağlı Çay Fabrikası Müdürlüğünü,
 - e) İşletici: Çay bahçesi sahibinin izni ile çay bahçesini fiili olarak kullanan gerçek ve tüzel kişileri,
 - f) Ruhsatlı çaylık alan: Ruhsatnamede belirtilen ve üzerinde çay tarımı yapılan alanı,
 - g) Ruhsatname: Çay tarımı yapacak olanlar adına düzenlenen belgeyi,
 - ğ) Üretici: Ruhsatnamesi olan ve çay tarımı yapan kişileri,
- ifade eder.

Başvuru zamanı, şekli ve istenilen belgeler

MADDE 5 – (1) Çay tarım alanlarında önceden ruhsatname almadan çay bahçesi kuranların ruhsatname alabilmesi için;

a) 27/4/2013 tarihinden önce çay bahçesinin bulunduğu köy veya mahallenin ilişkili olduğu ÇAY-KUR Çay Fabrikasına dilekçe ile başvuru yapmaları zorunludur.

b) Çay tarım alanlarında önceden ruhsatname almadan çay bahçesi kuranlardan arazisi tapulu olanlar EK-1'deki, tapusuz olanlar ise EK-2'teki dilekçe örnekleri ile başvururlar.

(2) Çay tarım alanlarında çay tarımı yapan ve ruhsatnamesi olan üreticilerin ruhsatnamelerinin yenilenmesi için;

a) 27/4/2015 tarihinden önce ruhsatnamesinin bulunduğu veya ÇAY-KUR'un belirlediği ÇAY-KUR Çay Fabrikasına başvuru yapmaları zorunludur.

b) Başvuruyu sadece ruhsatname sahibi olanlar yapabilir.

c) Çay bahçesi ruhsatnamesi; tapulu araziye ait ise EK-3'teki dilekçe örneği ile, tapusuz araziye ait ise, bu arazide kadastro çalışması tamamlanınca aynı dilekçe örneği ile başvuru yapılır.

ç) EK-3'teki dilekçe örneğinde; başvuran üreticinin adı, soyadı, T.C. Kimlik Numarası, adresi, telefon numarası, imzası ve kaç parselde çay bahçesi bulunduğu belirtilir. Her parselin tapu senedi fotokopileri dilekçeye eklenir. Tapu senetlerindeki il, ilçe, köy veya mahalle isimleri ile ada, pafta, parsel numaraları, ayrıca o parselde çay bahçesi olan diğer üreticilerin adı soyadı da belirtilir.

(3) Başvuru dilekçeleri; işlemlerin yürütüleceği ÇAY-KUR Çay Fabrikasında kayıttan geçirildikten sonra köy veya mahalle bazında bir dosyada işlem görmek üzere bekletilir.

Mevcut ruhsatnamelerin yenilenmesi

MADDE 6 – (1) Tapulu arazilerdeki çay bahçelerine ait mevcut çay bahçesi ruhsatnameleri; köy ve mahalle bazında ele alınarak yenilenir. Ruhsatnamelerin bulunduğu ÇAY-KUR Çay Fabrikası her köy ve mahalledeki üreticilerin hangi tarihlerde ruhsatnamelerini yenileyeceğini önceden ilan eder.

(2) Ruhsatname yenileme işlemleri o yılın yaş çay alım kampanyası bitiminden ertesi yılın yaş çay alım kampanyası başlamadan önce yapılır.

(3) Her üretici kendisine ayrılan günlerde parseldeki müşterek çay bahçesi olan kişilerle birlikte veya tek tek ruhsatnamelerin yenileneceği ÇAY-KUR Çay Fabrikasına müracaat ederek işlemlerini yaptırırlar.

(4) Bakanlıkla yapılan protokol çerçevesinde uzaktan algılama yöntemi ile il, ilçe, köy ve mahallelerde parsel bazında belirlenen çay bahçesi niteliğindeki alanlar, o parselde çay bahçesi ruhsatnamesi bulunan üreticilerin ruhsatnamesindeki alanlar ile karşılaştırılır.

a) Tespit edilen çay bahçesi alanı; ruhsatnamelerdeki toplam alana eşit ise, ruhsatname sahiplerinin ruhsatnameleri eski alan üzerinden yenilenir.

b) Tespit edilen çay bahçesi alanı; ruhsatnamelerdeki toplam alanlardan fazla ise, eski ruhsatnamelerdeki ruhsatlı alanlara isabet eden oranlarda artırılarak tespit edilen çaylık kadar ruhsatnameler yenilenir.

c) Tespit edilen çay bahçesi alanı; ruhsatnamelerdeki toplam alanlardan az ise, eski ruhsatnamelerdeki ruhsatlı alanlara isabet eden oranlarda azaltılarak tespit edilen çaylık alan kadar ruhsatnameler yenilenir.

(5) Ruhsatnameler EK-4'teki örneğe göre düzenlenir.

(6) Tapusuz arazilerdeki çay bahçelerinin ruhsatnamelerinin yenilenme işlemleri bu arazilerde kadastro çalışmalarının tamamlanmasından sonra yapılır. Kadastro çalışmaları tamamlanınca mevcut ruhsatnameler tapulu arazilerde olduğu gibi yeniden ruhsatlandırılırlar.

(7) Çay Tarım Alanlarının Belirlenmesi ve Bu Alanlarda Çay Tarımı Yapan Üreticilere Ruhsatname Verilmesine Dair Kararın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yerler ile bu kararın yürürlüğe girmesinden önce 4 üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen yerler dışında ilgili mevzuata göre önceden kurulan çay bahçeleri için önceden verilmiş çay bahçesi ruhsatnamelerinin geçerliliği devam ettiğinden bu bahçelerin ruhsatnamelerinin yenilenme işlemi de aynı esaslar dahilinde yerine getirilir.

İlk defa ruhsatname verilmesi

MADDE 7 – (1) Çay Tarım Alanlarının Belirlenmesi ve Bu Alanlarda Çay Tarımı Yapan Üreticilere Ruhsatname Verilmesine Dair Kararın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yerler ile bu kararın yürürlüğe girmesinden önce 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yerler dışında, ilgili mevzuata göre çay tarım alanı olarak belirlenmiş yerlerde, önceden ruhsatname almadan çay bahçesi kuranlar 5 inci maddenin birinci fıkrasına göre başvururlar.

(2) Önceden ruhsatname almadan çay bahçesi kurup başvuruda bulunanlardan;

a) Tapulu arazilerde çay bahçesi kuranlara bir defaya mahsus uzaktan algılama yöntemi ile tespit edilmiş, çay bahçesi niteliğini taşıyan alan kadar ruhsatname düzenlenir. Ruhsatname mal sahibi adına veya işletici adına olabilir.

b) Tapusuz arazilerde çay bahçesi kuranlara, başvuru yaptığı ÇAY-KUR Çay Fabrikasının çay bahçeleri ölçülerek ruhsatname düzenlenir.

c) Ölçüm işlemleri, bu Tebliğin yayımı tarihinden itibaren en geç iki yıl içinde tamamlanır.

ç) Kadastro geçmeyen yerlerde uzaktan algılama yöntemi ile tespit edilen çay bahçeleri köy veya mahalle bazında değerlendirilir. Düzenlenen çay bahçesi ruhsatlarındaki toplam alan o köy veya mahalle için tespit edilen çay bahçesi niteliğini taşıyan alanlardan fazla olamaz.

d) Düzenlenen ruhsatnamelerdeki çaylık alanlar, bu alanlarda kadastro çalışması tamamlandıktan sonra tapulu arazilerdeki ruhsatlandırma işlemleri gibi yeniden ruhsatlandırılır.

Ruhsatnamelerin düzenlenmesi

MADDE 8 – (1) Ruhsatnameler iki suret olarak düzenlenir. Bir sureti üreticiye verilir, diğer sureti üretici dosyasına konulur.

Önceki ruhsatnamelerin iptali

MADDE 9 – (1) Bu Tebliğin yürürlüğe girmesinden sonra, süresi içinde ruhsatnamelerini yenilemeyen üreticilerin ruhsatnameleri, geçici olarak iptal edilir. Geçici olarak iptal edilen üretici ruhsatnameleri gerekli işlemler tamamlanıp yenilenince iptal işlemi sona erer.

(2) Ruhsatnamesi geçici olarak iptal edilen üreticiler, çay tarımı yapamazlar ve kamu veya özel sektör işletmeleri bu üreticilerden yaş çay satın alamazlar.

Ruhsatnameleri yenilenmeyecek kişi ve araziler

MADDE 10 – (1) Aşağıda belirtilen;

a) Bu Tebliğin 5 inci maddesinde istenen belgelerle başvuru yapmayan kişiler,

b) Köy tüzel kişileri hariç olmak üzere ana sözleşmesindeki faaliyet konuları arasında tarımsal faaliyet olmayan tüzel kişiler, adına yeniden ruhsatname düzenlenemez.

(2) Aşağıda belirtilen;

a) Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan ve kamu yararına olan taşınmaz mallar ile kadastro geçmemiş birimlerde tarım arazisi vasfı olmayan ve yeni tarıma açıldığı tespit edilen alanlar üzerinde çay tarımı yapılan araziler,

b) Mülkiyeti kamulaştırılan araziler,

c) Konut veya arsa kooperatifinden kiralanmış araziler,

ç) Tarım arazisi vasfında olmayan, üzerinde çay bitkisi bulunmayan araziler, için yeniden ruhsatname düzenlenemez.

Denetim ve idari yaptırımlar

MADDE 11 – (1) Bu Tebliğin uygulanmasına yönelik işlemler, ÇAY-KUR tarafından denetlenir.

(2) Bu Tebliğde belirtilmeyen iş ve işlemler konusunda ÇAY-KUR gerekli düzenlemeleri yapar.

(3) 2/4/2012 tarihli ve 2012/3067 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenen çay tarım alanlarında önceden ruhsatname alınmadan çay bahçesi kurulamaz. Ruhsatsız çay bahçesi kuranlar hakkında Çay Kanununun 2 nci maddesi uyarınca işlem yapılır.

Yürütme

MADDE 12 – (1) Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürürlük

MADDE 13 – (1) Bu Tebliğ hükümlerini Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü yürütür.

.....ÇAY FABRİKASI MÜDÜRLÜĞÜNE

4/12/1984 tarihli ve 3092 sayılı Çay Kanununun 2 nci maddesi ve 27/4/2012 tarihli ve 28276 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çay Tarım Alanlarının Belirlenmesi ve Bu Alanlarda Çay Tarımı Yapan Üreticilere Ruhsatname Verilmesine Dair 2012/3067 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince aşağıda belirttiğim taşınmaz üzerinde kayıt dışı bulunan çay bahçesi için mülkiyet sahibi olmam/varis olmam/işletici olmam nedeni ile tarafıma ruhsatname verilmesini,

Ruhsatname verilmesini talep ettiğim taşınmazın üzerinde mülkiyet sahibi olamamam/ taşınmazın tamamına sahip olamamam/ işletici sıfatıyla tarımsal faaliyette bulunmam nedeni ile adıma düzenlenecek olan ruhsatnamenin; mülkiyet sahiplerinin/mülkiyet sahiplerinin varislerinin talebi halinde iptal edilmesini ve yeniden mülkiyetlik esas alınarak hak sahipleri adına ruhsatname düzenlenmesini kabul ve taahhüt ederim./...../.....

Adı ve Soyadı:
T.C. Kimlik No:
Telefon:
Adresi:
İmza:

TAŞINMAZA AİT BİLGİLER:

İl		Miktarı (m ²)	
İlçe		Ada No	
Belde		Pafta No	
Köy/Mah.		Parsel No	

Eki: Tapu Kaydı

.....ÇAY FABRİKASI MÜDÜRLÜĞÜNE

4/12/1984 tarihli ve 3092 sayılı Çay Kanununun 2 nci maddesi ve 27/4/2012 tarihli ve 28276 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çay Tarım Alanlarının Belirlenmesi ve Bu Alanlarda Çay Tarımı Yapan Üreticilere Ruhsatname Verilmesine Dair 2012/3067 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince aşağıda belirttiğim taşınmaz üzerinde kayıt dışı bulunan çay bahçesi için mülkiyet sahibi olmam/varis olmam/işletici olmam nedeni ile tarafıma ruhsatname verilmesi,

Ruhsatname verilmesini talep ettiğim taşınmazın üzerinde mülkiyet sahibi olamamam/ taşınmazın tamamına sahip olamamam/ işletici sıfatıyla tarımsal faaliyette bulunmam nedeni ile adıma düzenlenecek olan ruhsatnamenin; mülkiyet sahiplerinin/mülkiyet sahiplerinin varislerinin talebi halinde iptal edilmesini ve yeniden mülkiyetlik esas alınarak hak sahipleri adına ruhsatname düzenlenmesini kabul ve taahhüt ederim./..../.....

Adı ve Soyadı:
T.C. Kimlik No:
Telefon:
Adresi:
İmza:

TAŞINMAZA AİT BİLGİLER:

İl		Miktarı (m ²)	
İlçe			
Belde			
Köy/Mah.			

Eki: Zilyetlik Belgesi (Muhtardan alınan)

..... ÇAY FABRİKASI MÜDÜRLÜĞÜNE

..... adet parselden oluşan ve üzerinde çay bahçesi bulunan arazilere ait ruhsatnamemin ekteki beyanlarım doğrultusunda ve 2/4/2012 tarihli ve 2012/3067 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince yenilenmesini arz ederim. / /

Adı Soyadı-İmzası

Adı Soyadı :
Baba Adı
Doğum Tarihi
T.C.Kimlik No:
Telefon No:
Adresi :

EKLERİ :
- adet tapu senedi fotokopisi
- Çay bahçesi bilgileri

Birinci Parsel Çay Bahçesi Bilgileri

Tapu senedindeki bilgiler

İl:..... İlçe:..... Belde:..... Köy/Mah:.....

Ada No: Pafta No:..... Parsel No:.....

.....Nolu Parseldeki Ruhsatname Sahibi diğer üreticiler:

1-

2-

3-

4-

.....

.....

İkinci Parsel Çay Bahçesi Bilgileri

Tapu senedindeki bilgiler

İl:..... İlçe:..... Belde:..... Köy/Mah:.....

Ada No: Pafta No:..... Parsel No:.....

.....Nolu Parseldeki Ruhsatname Sahibi diğer üreticiler:

1-

2-

3-

4-

.....

.....

Üçüncü Parsel Çay Bahçesi Bilgileri

Tapu senedindeki bilgiler

İl:..... İlçe:..... Belde:..... Köy/Mah:.....

Ada No: Pafta No:..... Parsel No:.....

.....Nolu Parseldeki Ruhsatname Sahibi diğer üreticiler:

1-

2-

3-

4-

.....

.....

Dördüncü Parsel Çay Bahçesi Bilgileri

Tapu senedindeki bilgiler

İl:..... İlçe:..... Belde:..... Köy/Mah:.....

Ada No: Pafta No:..... Parsel No:.....

.....Nolu Parseldeki Ruhsatname Sahibi diğer üreticiler:

1-

2-

3-

4-

Beyan Edenin

Adı Soyadı:

İmzası :

CUMHURBAŞKANI KARARI

Karar Sayısı: 5285

Ekli “Kaliteli Çay Yaprağı Temini Amacıyla Budamaya Tabi Tutulan Çaylıklar Nedeniyle Üreticilerin Uğradığı Gelir Kaybının Tazminine Dair Karar”ın yürürlüğe konulmasına, 5488 sayılı Tarım Kanununun 19 uncu maddesi gereğince karar verilmiştir.

10 Mart 2022

Recep Tayyip ERDOĞAN
CUMHURBAŞKANI

KALİTELİ ÇAY YAPRAĞI TEMİNİ AMACIYLA BUDAMAYA TABİ TUTULAN ÇAYLIKLAR NEDENİYLE ÜRETİCİLERİN UĞRADIĞI GELİR KAYBININ TAZMİNİNE DAİR KARAR

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Kararın amacı, kaliteli çay yaprağı temini için ruhsatlı çay bahçelerini budamaya tabi tutan üreticilerin uğradığı gelir kaybının tazminine ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir.

Destekleme uygulamaları

MADDE 2- (1) 4/12/1984 tarihli ve 3092 sayılı Çay Kanunu, 2/4/2012 tarihli ve 2012/3067 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Çay Tarım Alanlarının Belirlenmesi ve Bu Alanlarda Çay Tarımı Yapan Üreticilere Ruhsatname Verilmesine Dair Karar gereği tespit edilmiş çay tarım alanlarında ruhsata bağlanmış çay bahçeleri, yedi yıllık bir süre için, her yıl yedide bir oranında gençleştirme budamasına tabi tutulur.

(2) Çay bahçelerinin budama tespit işlemleri Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğüne yürütülür.

(3) Çay bahçelerinin budanmasından doğacak gelir kaybı tazminatı, ruhsatlı yaş çay üreticilerine yedi yıl için ödenir.

(4) Gelir kaybının hesabında dekar başına ortalama verim 1.500 kilogram olarak baz alınır.

(5) Budama yapılan alanlar için yıllık üretim kaybı % 70 oranında hesap edilir.

(6) Üretici gelir kaybının hesabında Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün o yılki yaş çay alım fiyatı esas alınır.

(7) Gençleştirme budaması, yirmi santimetre yüksekliğin altında olacak şekilde yapılır. Yirmi santimetre ve üzerinde yapılan budamalar gençleştirme budaması olarak kabul edilmez.

(8) Üreticilerin gelir kaybı ödemeleri için tahakkuklar o yılın Haziran ayı içerisinde tamamlanır ve Ek-1'de yer alan ünite bazında budama hakediş tahakkuk icmalî ile Ek-2'de yer alan il bazında budama miktar ve hakediş icmalî düzenlenerek ödenmek üzere Tarım ve Orman Bakanlığına gönderilir.

(9) Budama uygulaması için yapılan harcamalar Ek-3'te yer alan budama ve bakım uygulaması beyannamesi düzenlenerek ödenmek üzere her ay Tarım ve Orman Bakanlığına gönderilir.

(10) Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü budama yapmayan veya eksik budama yapan üreticilerden yaş çay yaprağı satın almaz.

Finansman

MADDE 3- (1) Tarım ve Orman Bakanlığı o yılın bütçesinin ilgili harcama kaleminden, üreticilerin çay budama gelir kayıplarını ve yapılan budama harcamalarını karşılamak üzere T.C. Ziraat Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü aracılığıyla Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğüne kaynak aktarır.

(2) Bu Kararın uygulanması ile ilgili olarak üstlendiği hizmetlerden dolayı T.C. Ziraat Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğüne, ödeme tutarının %0,2'si oranında hizmet komisyonu Tarım ve Orman Bakanlığına ayrıca ödenir.

Denetim, haksız ödemelerin geri alınması ve hak mahrumiyeti

MADDE 4- (1) Bu Karar kapsamında yapılacak ödemelerin denetimini sağlayacak tedbirleri almaya Tarım ve Orman Bakanlığı yetkilidir. Bu amaçla yapılacak çalışmalarda gerektiğinde diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kooperatifler, ziraat odaları ve birliklerin hizmetlerinden yararlanılır.

(2) Bu Kararın uygulamasında görev alan birimler, kendilerine ibraz edilen belgelerin kontrolünden ve kendi hazırladıkları belgelerden sorumludur. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyerek haksız yere ödemeye neden olanlar ile ödemelerden haksız yere yararlanmak üzere sahte veya içeriği itibarıyla gerçek dışı belge düzenleyen ve kullananlar hakkında gerekli idari işlemler yapılarak hukuki ve cezai süreç başlatılır.

(3) Haksız yere yapılan ödemeler, ödeme tarihinden itibaren, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 51 inci maddesinde belirtilen gecikme zammı oranları dikkate alınarak hesaplanan kanunî faizi ile birlikte anılan Kanun hükümlerine göre geri alınır. Haksız ödemenin yapılmasında ödemeyi sağlayan, belge veya belgeleri düzenleyen gerçek ve tüzel kişiler, geri alınacak tutarların tahsilinde müştereken sorumlu tutulurlar.

(4) Bu Kararla belirlenen ödemelerden, idari hata sonucu düzenlenen belgelerle yapılan ödemeler hariç olmak üzere, haksız yere yararlandığı tespit edilenler beş yıl süreyle hiçbir destekleme programından yararlandırılmazlar.

Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar

MADDE 5- (1) Bu Kararın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak tebliğ ile belirlenir.

Yürürlük

MADDE 6- (1) Bu Karar, 1/1/2022 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 7- (1) Bu Karar hükümlerini Tarım ve Orman Bakanı yürütür.

EK -1 ÜNİTE BAZINDA BUDAMA HAKEDİŞ TAHAKKUK İÇMALI

Budama Yılı : - Yaş Çay Kilogram Fiyatı (TL) :						
Sıra No	Ünite Adı	Budama Yapan Cüzdan Sayısı	Tazminata Esas Budanan Alan (m ²)	Brüt Tutar (TL)	Stopaj Kesinti Tutarı (TL)	Net Hakediş (TL)
1						
2						
...						
	TOPLAM					

DÜZENLEYEN

.../.../20..

ONAYLAYAN

.../.../20..

.....

Şube Müdürü

.....

Daire Başkanı**EK -2 İL BAZINDA BUDAMA MİKTAR VE HAKEDİŞ İÇMALI**

Budama Yılı : - Budama Oranı : (1 / 7)				
İl Adı:				
Sıra No	İlçe Adı	Budama Yapan Toplam Cüzdan Sayısı	Tazminata Esas Budanan Alan (m ²)	Brüt Tazminat Tutarı (TL)
1				
2				
...				
	TOPLAM			

İl Adı:

Sıra No	İlçe Adı	Budama Yapan Toplam Cüzdan Sayısı	Tazminata Esas Budanan Alan (m ²)	Brüt Tazminat Tutarı (TL)
1				
2				
...				
	TOPLAM			

TOPLAM TAZMİNAT TUTARI (TL)	
BANKA KOMİSYONU (%0,2) (TL)	
GENEL TOPLAM	

DÜZENLEYEN

.../.../20..

.....

Şube Müdürü**ONAYLAYAN**

.../.../20..

.....

Daire Başkanı

AİT OLDUĞU YIL/AY:/.....

Yukarıda belirtilen harcamalar sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı çerçevesinde yapılan budama ve bakım uygulamalarına ait olup kayıtlarımıza uygundur.

Karar harici harcamaların tespiti halinde her türlü sorumluluk Kurumumuza aittir.

ONAYLAYAN
.../.../20..
.....
Daire Başkanı

TEBLİĞ

Tarım ve Orman Bakanlığından:

**KALİTELİ ÇAY YAPRAĞI TEMİNİ AMACIYLA BUDAMAYA TABİ TUTULAN
ÇAYLIKLAR NEDENİYLE ÜRETİCİLERİN UĞRADIĞI GELİR
KAYBININ TAZMİNİNE DAİR TEBLİĞ
(TEBLİĞ NO: 2022/14)**

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Tebliğin amacı; kaliteli çay yaprağı temini amacıyla budamaya tabi tutulan çaylıklar nedeniyle üreticilerin uğradığı gelir kaybının tazminine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Tebliğ, ruhsatlı çay bahçelerinin budama tespit işlemlerinin yürütülmesini kapsar.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Tebliğ 10/3/2022 tarihli ve 5285 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlüğe konulan “Kaliteli Çay Yaprakı Temini Amacıyla Budamaya Tabi Tutulan Çaylıklar Nedeniyle Üreticilerin Uğradığı Gelir Kaybının Tazminine İlişkin Karar”ın 5 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4- (1) Bu Tebliğde geçen;

- a) Alım yeri: Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü tarafından yaş çayın üreticilerden alınması için kiralanan yapıları,
 - b) Bakanlık: Tarım ve Orman Bakanlığı,
 - c) Çay Fabrikası Müdürlüğü: Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü bünyesindeki Çay Fabrikası Müdürlüğünü,
 - ç) Daire başkanlıkları: Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü bünyesindeki Çay Tarım-Muhasebe ve Mali İşler-Satınalma Daire Başkanlıklarını,
 - d) Karar: 10/3/2022 tarihli ve 5285 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlüğe konulan Kaliteli Çay Yaprakı Temini Amacıyla Budamaya Tabi Tutulan Çaylıklar Nedeniyle Üreticilerin Uğradığı Gelir Kaybının Tazminine İlişkin Kararı,
 - e) Kısım Müdürlükleri: Çay fabrikası müdürlükleri bünyesindeki Tarım-Personel-Muhasebe Kısım Müdürlüklerini,
 - f) Üretici: Ruhsatnamesi olan ve çay tarımı yapan kişileri,
 - g) Yaş çay kampanyası: Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğünün yaş çay alımına başladığı tarih ile çay alımının bittiği tarih aralığını,
- ifade eder.

Budama esasları

MADDE 5- (1) Karara göre kaliteli çay yaprağı temin edilmesi amacıyla ruhsatlı çay bahçeleri, yedi yıllık bir süre için, her yıl yedide bir oranında gençleştirme budamasına tabi tutulur. Buna göre üreticiler sahip olduğu toplam çay bahçesini yedi eşit parçaya bölerek her yıl yedide birini budar.

(2) Gençleştirme budaması, tekniğine uygun olarak yirmi santimetre yüksekliğin altında olacak şekilde yapılır. Yirmi santimetre ve üzerinde yapılan budamalar gençleştirme budaması olarak kabul edilmez. Öncelikle hiç budanmayan, verimden düşerek çalılışmış çay bahçeleri budanır. Hiç budanmayan alan var iken, önceki yıllarda budanan alanlar yeniden budanmaz, bu şekilde budanan alanlar ve çırpma yapmak suretiyle yapılan budamalar kabul edilmez.

(3) Gençleştirme budamasının budama tekniğine uygun olması amacıyla teknik personel tarafından uygulamalı eğitim ve yayım çalışması yapılır.

(4) Yapılan budama tespitleri, örnekleme usulü ile budama dönemi içerisinde en az 30 üretici olacak şekilde Fabrika Müdürü, Fabrika Müdür Yardımcısı ve Tarım Kısım Müdürü tarafından kontrol edilerek Ek-3’te yer alan Parsel Sorumlularını Kontrol Tutanağı doldurulur. Kontrol sonucunda hatalı işlem yapan personel hakkında gerekli işlem başlatılır, durum bir yazı ile Çay Tarım Dairesi Başkanlığına bildirilir. Ayrıca yaş çay fabrikalarının tamamında Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından örnekleme usulü ile kontroller yapılır.

(5) Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü budama yapmayan veya eksik budama yapan üreticilerden ilgili budama yılında yaş çay yaprağı satın almaz.

Ekip oluşturulması

MADDE 6- (1) Budama tespit ekipleri, parsel sorumlusu ve yardımcı personel olmak üzere en az iki kişiden oluşur. Ekip sayılarını ruhsatlı alan miktarı doğrultusunda Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü belirler.

(2) Parsel sorumlusu; Çay Fabrikalarının Tarım Kısım Müdürlüğünde yeterli sayıda memur statüsünde çalışan mühendis, teknik şef, tekniker veya çay eksperisi varsa mutlak suretle bunlardan biri olmak zorundadır. Tarım Kısım Müdürlüğünde yeterli personel bulunmaması halinde fabrikaların diğer birimlerindeki bu işi yapabilecek memur personelden de yararlanılır. Yeterli memur personelin bulunmaması durumunda toplam çaylık alan görevlendirilecek memur sayısına bölünerek ekip sayısı azaltılabilir. Tarım Kısım Müdürlüğünde parsel sorumlusu ve yardımcı eleman toplamından fazla memur personel varsa ekip sayısı artırılabilir.

(3) Yardımcı personel; öncelikle Tarım Kısım Müdürlüğünde ekip sayısından fazla memur personel varsa bunlar yardımcı personel olarak görevlendirilir. Tarım Kısım Müdürlüğünde yardımcı personel olarak görevlendirilecek yeterli sayıda memur personel yoksa fabrikada herhangi bir birimde çalışan ve bu işi yapabilecek en az lise mezunu kadrolu işçilerden görevlendirilir. Memur ve kadrolu işçi sayısı yeterli olmayan fabrikalarda öncelikle unvanı çay eksperisi olan geçici işçi statüsündeki personel budama tespit işlemlerinde yardımcı personel olarak görevlendirilebilir. Unvanı Çay Eksperisi olan geçici işçi statüsündeki personelin yeterli olmadığı durumlarda en az lise mezunu çay eksperilerinden de yararlanılabilir.

(4) Bu maddede belirtilen kriterler doğrultusunda ekiplerde görevlendirilen personelin isimleri ve unvanları ile bu ekiplerin sorumlu olacağı parselleri gösteren listeler her yıl Kasım ayı başında hazırlanarak Muhasebe-Personel Kısım Müdürlükleri ile Çay Tarım Dairesi Başkanlığına bildirilir. Tayin veya diğer nedenlerle personel sayısında değişiklik olması halinde yukarıdaki kıstaslar doğrultusunda ekip çalışanları yeniden belirlenir ve ilgili yerlere bildirilir.

Budama personeli ve diğer personelin görevleri

MADDE 7- (1) Tarım Kısım Müdürlüğü bünyesinde bulunan ve ekiplerde görev yapan personel, budama tespitleri dışında, üreticilerin devir, kayıt, destekleme primi ve diğer işlemlerinin yürütülmesinde de görev alırlar.

(2) Tarım Kısım Müdürü veya bu görevi yürüten personel, kendi isteği doğrultusunda budama ekiplerinde görev alabilir.

Budama tespit işlemleri

MADDE 8- (1) Çay bahçelerinde budama tespit işlemleri her yılın Kasım ayında başlar, ertesi yıl yaş çay kampanyasının açılış tarihine kadar devam eder. Tespit işlemlerinin ne zaman biteceği önceden üreticilere duyurulur.

(2) Yılın diğer aylarında; budama sonuçları değerlendirilir, tahakkuklar yapılır, bir sonraki yılın budama yapacak üretici listeleri hazırlanır, üreticilerin budaması gereken çay bahçeleri tespit edilir, üreticilere duyurular yapılır, budanmış bahçelerin verim durumları izlenir ve sonuçları değerlendirilir.

(3) Üreticilere budanmış çay bahçelerinden ne zaman ürün alınacağı, ürünün nasıl hasat edileceği, nasıl bir tabla oluşturulması gerektiği uygulamalı olarak gösterilir. Budanmış çaylıklardan ürün hasat edilmesi parsel sorumluları tarafından izlenerek, derin hasat ve zamansız hasat konularında üreticiler uyarılır.

(4) Üreticilerin yedide bir oranında budayacakları alan miktarlarını gösterir listeler çay fabrikaları tarafından üreticilerin kayıtlı olduğu alım yerlerine veya muhtarlıklara budama zamanı başlamadan önce asılarak budama dönemi süresince ilan edilir.

(5) Budama tespit işlemlerinin kayıt altına alınması için Ek-1’de yer alan Çay Bahçesi Budama Tespit Tutanağı her yıl için hazırlanır. Hazırlanan bu tutanak; tahakkuk işlemlerine esas olmak üzere ilgililer tarafından imzalanır ve her bir üretici için düzenlenecek Ek-2 Üretici Gelir Kaybı Tazminat Formu Hakediş Tutanağı ile birlikte her alım yeri için o yıla ait oluşturulacak olan alım yeri dosyasında muhafaza edilir. Talep edilmesi halinde gelir kaybı tazminat formu hakediş tutanağının bir sureti üreticiye verilir.

(6) Üreticilerin o yıl budama yaptığı alanı gösterir ada/parsel numarası Çay Bahçesi Budama Tespit Tutanağına yazılır veya budama yapılan parseli temsil edecek kroki çizilip üzerinde budama yapılan alan işaretlenerek üretici dosyasında muhafaza edilir. Arazinin gerçekte bölünmeyip cüzdan verilmek sureti ile bölünmesi halinde; ada/parsel numarası yazılarak ya da aile tipi çaylık alan krokisi çizilerek tüm cüzdanlar adına yapılan budama miktarları gösterilir. Bu uygulama aile tipi olduğundan ailedeki her bir üretici için de aynı işlem tekrarlanarak üretici dosyasında muhafaza edilir.

(7) Yaş çay kampanyasının açılış tarihinden itibaren en geç bir hafta içerisinde Ek-4’te yer alan Budama Hakediş İcmali beş gün süre ile askıya çıkarılır. Askıya çıkarma-indirme tutanağında tarih ve saat belirtilerek imza altına alınır. Askı süresince herhangi bir itiraz olmaz ise, listelerdeki bilgiler doğru kabul edilir. Daha sonra yapılacak herhangi bir itiraz değerlendirmeye alınmaz. Listelere askıda kalma süresi zarfında yapılan yazılı itirazlar, askı süresi ve bu sürenin bitiminden itibaren beş gün içerisinde değerlendirilir. Askı süresince itirazın bulunmaması ya da itirazların değerlendirilerek sonuçlandırılması halinde, Üretici Gelir Kaybı Tazminat Formu Hakediş Tutanağı ve ödemeye esas Budama Hakediş İcmali Haziran ayı sonuna kadar hazırlanır, yetkililer tarafından imzalanarak Tarım ve Orman Bakanlığına gönderilir.

(8) Üretici Gelir Kaybı Tazminat Formu Hakediş Tutanağı bir suret, Budama Hakediş İcmali iki suret olarak hazırlanır, bir sureti Muhasebe Kısım Müdürlüğüne verilir.

(9) Ek-5'te yer alan Alım Yeri Bazında Çay Budama Gelir Kaybı İcmali iki suret olarak hazırlanır, bir sureti Muhasebe Kısım Müdürlüğüne verilir.

(10) Budama icmallerinin tamamlanmasından sonra çay fabrikaları tarafından Alım Yeri Bazında Çay Budama Gelir Kaybı İcmalinin ıslak imzalı sureti ödeme yapılmak üzere elektronik ortamda Çay Tarım Dairesi Başkanlığına ve Çay Tarım Dairesi Başkanlığı tarafından da Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığına iletilir.

(11) Üreticilerin gelir kaybı ödemelerine ilişkin iş ve işlemler Kararın 2 nci maddesinin sekizinci fıkrasına göre yürütülür.

Budama tespitleri için yapılan harcamalar

MADDE 9- (1) Kararın 2 nci maddesine göre budama tespit işlemlerinde kullanılacak malzemeler Çay Tarım Dairesi Başkanlığının onayı olmadan satın alınamaz.

(2) Budama tespit işlemleri için verilen yetki dâhilinde binek aracı kiralanarak çalıştırılır. Kiralanacak araçların sayısı ve şartnameler, Satınalma Dairesi Başkanlığınca fabrikalara bildirilir. Kiralık araçlar hiçbir şekilde amaç dışı ve iklim koşullarının müsait olmadığı zamanlarda, budama tespiti yapılmadığı dönemlerde ve Genel Müdürlük tarafından çalıştırılmasına gerek duyulmayan zamanlarda çalıştırılmaz.

(3) Kararın 2 nci maddesine göre yapılacak olan harcamalar ile bu projede görevli personelin giderleri fabrikalarda Muhasebe Kısım Müdürlüğü tarafından takip edilir, bu harcamalar her ay Çay Tarım Dairesi Başkanlığı ve Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığına bildirilir.

(4) Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün budama uygulaması için yapmış olduğu harcamalara ilişkin ödeme işlemleri Kararın 2 nci maddesinin dokuzuncu fıkrasına göre yürütülür.

Yetki ve sorumluluk

MADDE 10- (1) Karar ve bu Tebliğ doğrultusunda yapılan işlemlerden Fabrika Müdürü, Fabrika Müdür Yardımcıları, ilgili Kısım Müdürleri, Parsel Sorumluları ve Yardımcı Personel müştereken ve müteselsilen yetkili ve sorumludurlar.

Yürürlük

MADDE 11- (1) Bu Tebliğ 1/1/2022 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 12- (1) Bu Tebliğ hükümlerini Tarım ve Orman Bakanı yürütür.

[Ekleri için tıklayınız](#)

CUMHURBAŞKANI KARARI

Karar Sayısı: 8483

Ekli “Kaliteli Çay Yaprağı Temini Amacıyla Budamaya Tabi Tutulan Çaylıklar Nedeniyle Üreticilerin Uğradığı Gelir Kaybının Tazminine Dair Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar”ın yürürlüğe konulmasına, 5488 sayılı Tarım Kanununun 19 uncu maddesi gereğince karar verilmiştir.

20 Mayıs 2024

Recep Tayyip ERDOĞAN
CUMHURBAŞKANI

**KALİTELİ ÇAY YAPRAĞI TEMİNİ AMACIYLA BUDAMAYA TABİ TUTULAN
ÇAYLIKLAR NEDENİYLE ÜRETİCİLERİN UĞRADIĞI GELİR KAYBININ
TAZMİNİNE DAİR KARARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA
KARAR**

MADDE 1- 10/3/2022 tarihli ve 5285 sayılı Cumhurbaşkanî Kararı ile yürürlüğe konulan Kaliteli Çay Yaprağı Temini Amacıyla Budamaya Tabi Tutulan Çaylıklar Nedeniyle Üreticilerin Uğradığı Gelir Kaybının Tazminine Dair Kararın 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yedide bir” ibaresi “onda bir” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- Aynı Karara aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu maddenin yayımı tarihinden önce yapılan budamaların tazminat ödemeleri, budamanın yapıldığı tarihte yürürlükte olan hükümlere göre gerçekleştirilir.”

MADDE 3- Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Karar hükümlerini Tarım ve Orman Bakanı yürütür.

TEBLİĞ

Tarım ve Orman Bakanlığından:

**KALİTELİ ÇAY YAPRAĞI TEMİNİ AMACIYLA BUDAMAYA TABİ TUTULAN
ÇAYLIKLAR NEDENİYLE ÜRETİCİLERİN UĞRADIĞI GELİR KAYBININ
TAZMİNİNE DAİR TEBLİĞ (TEBLİĞ NO: 2022/14)'DE
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR TEBLİĞ
(TEBLİĞ NO: 2024/19)**

MADDE 1- 8/7/2022 tarihli ve 31890 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kaliteli Çay Yaprağı Temini Amacıyla Budamaya Tabi Tutulan Çaylıklar Nedeniyle Üreticilerin Uğradığı Gelir Kaybının Tazminine Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2022/14)'in 5 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Karara göre kaliteli çay yaprağı temin edilmesi amacıyla ruhsatlı çay bahçeleri, yedi yıllık bir süre için, her yıl onda bir oranında gençleştirme budamasına tabi tutulur.”

MADDE 2- Aynı Tebliğin 8 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “yedide bir” ibaresi “onda bir” şeklinde ve yedinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Budama tespit işlemlerinin tamamlanmasından itibaren en geç bir hafta içerisinde Ek-4'te yer alan Budama Hakediş İcmali beş gün süre ile askıya çıkarılır.”

MADDE 3- Bu Tebliğ 21/5/2024 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Tebliğ hükümlerini Tarım ve Orman Bakanı yürütür.

ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Çay Tarım Dairesi Başkanlığı

Sayı : 27388881/102
Konu : Köy Muhtarlıkları Adına
Yapılacak kesintiler.

31997
12/06/2014

.....ÇAY FABRİKASI MÜDÜRLÜĞÜNE

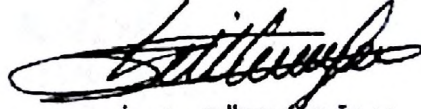
Çay fabrikalarımızdan alınan muhtelif yazılarda, kendi hinterlandına bağlı köy muhtarlıklarının, köyde yaptıkları bazı hizmetlere karşılık, yaş çay üreticilerinin satmış olduğu yaş çay bedellerinden, belli bir miktarda kesinti yapmak istedikleri belirtilmektedir.

08/06/2012 tarihli ve 2012/915 sayılı Genelgemizin 2.2 nci maddesinde, uygulama kabiliyetini yitirmiş hukuki dayanaklar nedeniyle, Köy Muhtarlıklarının köyün müşterek işleri için salma şeklinde işlem yapılamayacağı belirtilmiştir.

Bu nedenle; kamu idaresinin(Muhtarlığın)tek taraflı bir işlemi olan ve muhatabının(Köylünün) rızasının aranmadığı salma şeklindeki kesintilerin yapılması mümkün değildir.

Ancak, 2012/915 Sayılı Genelgenin 2.2 nci maddesinde belirtilen köyün tümünü ilgilendiren ve salma ile görülen işler dışındaki, kamu yararına dönük olarak, muhtaç kişilere yardım sağlamak ve kamu hizmetlerinden bir veya bir kaçını gerçekleştirmek veya destek olmak gibi belirli bir konuya özgü (spesifik) işler için **köy muhtarlıkları veya muhtarlar** 2012/915 Sayılı Genelgenin 3 üncü maddesinde belirtilen **Yardım Toplama Kanununa ilişkin prosedür ve şartlar dahilinde** yardım veya bağış toplayabileceklerdir.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

İmdat SÜTLÜOĞLU
Genel Müdür

DAĞITIM:

Gereği:

-Çay Fabrikaları

Bilgi:

- Teftiş Kurulu Başkanlığı
- Hukuk Müşavirliği
- Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı

ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Çay Tarım Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.12.2.ÇAY.0.10.03.00/102 — 8569
Konu : Kesintiler.

8.6.2012

...ARDESEN... ÇAY FABRİKASI MÜDÜRLÜĞÜNE

Üreticilerden yapılan kesintilerle ilgili 18/11/2011 tarihli ve 2011/900 sayılı Genelge yürürlükten kaldırılmış olup, bunun yerine ekteki 08/06/2012 tarihli ve 2012/915 sayılı Genelge yürürlüğe konulmuştur.

08/06/2012 tarihli ve 2012/915 sayılı Genelgede, yardım toplama kanunu kapsamında üreticilerden yapılacak kesintilerle ilgili bölümünde değişiklik yapılmıştır.

Bu değişiklikle yardım toplama kanununa göre yardım toplamaya yetkili kuruluşlar arasına kurumlar ve gerçek kişiler de dahil edilmiştir.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

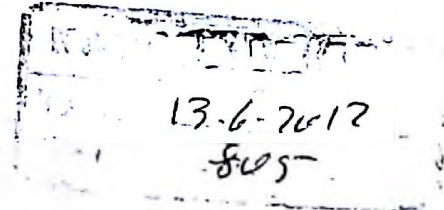
Süleyman BEKAR
Daire Başkanı

DAĞITIM :
-Çay Fabrikaları

T.C. K. M. D.
13.06.2012

Sy. Md. G. d.
12.06.2012

A. G.

ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Çay Tarım Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.12.2.ÇAY.0.10.03.00/102
Konu : Kesintiler.

08/06/2012

GENELGE
2012/915

Teşekkülümüze çay satan üreticilerimizin yaş çay bedellerinden muhtarlıklar, kooperatifler, dernekler, spor kulüpleri, vakıflar, kurumlar, gerçek kişiler ve ziraat odaları adına diğer kesintiler adı altında yapılan kesintiler aşağıda belirtilen esaslar dahilinde yapılacaktır. Kesinti yapılmasını talep edecek kooperatifler, muhtarlıklar, dernekler, vakıflar, kurumlar, spor kulüpleri, gerçek kişiler, ziraat odaları, yardım kuruluşları ve diğer kuruluşlar bu tamim doğrultusunda önceden bilgilendirileceklerdir.

1 - KOOPERATİF KESİNTİLERİ :

Teşekkülümüzün herhangi bir mecburiyeti olmamasına rağmen, kooperatiflerle olan ilişkisi, Ana Statümüzde yer alan Türkiye'nin Tarım Politikasına uygun olarak çay ziraatini geliştirmek..." ve "Çay üreticilerinin kooperatifleşmesi için gerekli olan faaliyetlerde bulunmak" hükmü doğrultusunda, üreticilerimizin kolay gübre alabilmeleri ve çay bahçelerinin gübrenlenmesini temin için iyi niyet kuralları çerçevesinde yürütülmektedir. Bu kapsamda eskiden kooperatiflerle Teşekkülümüz arasında mevcut olan bir anlaşmaya bağlı olarak yürütülen ve bugünde bir anlaşma olmamasına rağmen eskiden kalma alışkanlıklarla devam ettirilen, sadece kooperatiflerin üreticilere sattıkları gübre bedelinin üreticinin alacağından tutulması şeklinde bir uygulama ile Kooperatiflerle ilişkiler yürütülmektedir. Bu ilişki çerçevesinde yalnızca Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin, üreticilere sattıkları gübre bedelleri üreticinin alacağından tutulacak, bunun dışındaki Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin üyelerinden sermaye artırım, aidat miktarı, malzeme bedeli vb. gibi adlarla yapmak istediği kesintiler yapılmayacaktır.

Üreticilerin alacaklarından kooperatifler adına kesinti yapılabilmesi için öncelikle üreticilerin kooperatif üyesi olması gerekmektedir. Kooperatif üyesi olmayan üreticilerden kooperatifler adına kesinti yapılamaz. Üreticilerin yazılı bir dilekçe ile ilgili Çaykur Fabrikasına müracaat ederek kooperatif üyesi olmadığını veya kooperatiften ayrıldığını beyan etmesi halinde, hiçbir şekilde bu üreticiler için kooperatif tanıtımı dolayısı ile de kooperatifler adına kesinti yapılmayacaktır. Bu şekilde dilekçe veren üreticilerden Kooperatif üyesi olduğuna dair bir dilekçe alınmadıkça Kooperatifler adına bir işlem yapılmayacaktır.

Kooperatiflerin Teşekkülümüzden alacağının olmaması ve yalnızca üreticilerin alacağının olması nedeniyle; Kooperatif Genel Kurul Kararı olsa bile kooperatif üyesi bir üreticinin yazılı olarak fabrikalara müracaat edip, alacaklarından kooperatifler adına kesinti yapılmamasını talep etmesi halinde bu üreticilerden kooperatifler adına kesinti yapılmayacaktır. Bu durumda kesinti yapılmasını istemeyen üreticinin adı, soyadı fabrika tarafından bir yazı ile ilgili kooperatife bildirilecektir. Kooperatif kesintisi yapılmaması için dilekçe veren üreticiden bu dilekçesini kaldırmadıkça kooperatifler adına kesinti yapılmayacaktır. İlgili aya ait tahakkuklar kesinleşip muhasebeye gönderildikten sonra üreticilerce verilen dilekçeler dikkate alınmayacaktır. Üretici dilekçeleri de evrak kayıttan geçirilecektir.

1.1 - S.S. TARIMSAL KALKINMA KOOPERATİFLERİ ADINA YAPILACAK KESİNTİLER :

Tarımsal Amaçlı Kalkınma Kooperatifleri adına yapılacak kesintiler aşağıda belirtilen hususlar dahilinde yapılacaktır.

1- Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerini temsile yetkili kişilerin kimler olduğu bir üst yazı ile ilgili Çaykur Fabrikasına bildirilecektir. Bu bildirim yapılmadan kooperatifler adına bir işlem yapılmayacaktır. Temsile yetkili kişilerin değişmesi halinde yeni kişiler kooperatif tarafından ilgili fabrikaya bildirilecektir. Aksi halde eski kişiler geçerli olacaktır.

Adres : Müftü Mah. Menderes Bulvarı - 53080 RİZE

Ayrıntılı bilgi için irtibat : E.K. Aydın Şube Müdürü

Telefon : (464) 2130211 Fax : (464) 213 02 29

E-posta : edinkazim.aydin@caykur.gov.tr Elektronik Ağ: www.caykur.gov.tr

"Tarımında kimyasal ilaç, üretiminde katkı maddesi kullanılmadan özenle üretilen kaliteli ve sağlıklı Çaykur çayını içiniz."

ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Çay Tarım Dairesi Başkanlığı

2- Kooperatif üyesi olmayanlardan hiçbir şekilde kesinti yapılmayacaktır. Bunun için Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri her yıl Ekim ayı sonu itibarıyla Kooperatif üye listelerini ilgili Çaykur Fabrikasına bildireceklerdir. Kooperatif üye listesinde meydana gelecek değişiklikler ilgili fabrikaya bildirilmedikçe eski listeler geçerli olacaktır.

3- Tarımsal Kalkınma Kooperatifi üyelerinden kesinti yapılabilmesi için; Kooperatif Genel Kurulunun veya Yönetim Kurulunun kooperatif üyelerinin gübre bedellerinin Çaykurdan alacakları yaş çay bedelinden kesilmesine ilişkin kararı bulunmak zorundadır. Bu karar yoksa kooperatif adına kesinti yapılmayacaktır. Bunun için her yıl Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri bu kararı gösteren Genel Kurul veya Yönetim Kurulu Kararını ilk kesinti ayıyla birlikte ilgili Çaykur Fabrikasına vereceklerdir.

4- Tarımsal Kalkınma Kooperatifine ait kesinti listelerinde kooperatif üyelerinin adı, soyadı, ortak numarası, gübre borcu ve aldığı gübre miktarı bulunmak zorundadır. Bu bilgilerden bir veya birkaçının eksik olması halinde kesinti yapılmayacak ve kesinti listesi bir yazı ekinde iade edilecektir. Kooperatif kesintileri yalnızca listede ismi olan üreticilerden yapılacak hiçbir şekilde listede ismi olmayan üreticilerden yapılmayacaktır. Üyenin yakını, akrabası diye bir başka kişiden kesinti yapılmayacaktır.

5- Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri Çaykur Fabrikalarına verecekleri kesinti listelerinin kapak yazısı, kooperatifi temsile yetkili kişi ya da kişiler tarafından imzalanacak ve mühürlenecektir. Kapak yazısında "kesinti listelerindeki tutarların gübre borcu olduğunu ve doğacak anlaşmazlıklarda her türlü hukuki sorumluluğun kooperatifimize ait olduğunu kabul ederiz." ifadesi bulunmak zorundadır." Ayrıca kesinti listelerinin her sayfası mühürlenmiş ve son sayfası da yetkili kişiler tarafından imzalanmış olacaktır.

6- Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri, kesinti listelerini, kesintilerin ait olduğu ayı takip eden ayın ilk 5 (beş) günü içerisinde ilgili Çaykur Fabrikasına vermek zorundadırlar. Daha sonra verilecek listeler dikkate alınmayacaktır. Bunun için Fabrika Müdürlüğü tarafından Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine kesinti listesini zamanında vermesi için tebligat yapılacaktır.

7- Fabrika Müdürlüğü tarafından kooperatif kesinti listeleri, evrak kayıttan geçirilmek suretiyle teslim alınacak ve Fabrika Müdürü tarafından Tarım Kısım Müdürlüğüne havale edilecektir. Havalesiz ve evrak kayıt nosu olmayan kesinti listelerine işlem yapılmayacaktır.

8- Kesintiler Tarım Kısım Müdürünün bilgisi dahilinde, Tarım Programını kullanmaya yetkili kişiler tarafından yapılacak, hiçbir şekilde kooperatif temsilcilerinin bilgisayarlara girip kendi kendine kesinti yapmasına müsaade edilmeyecektir.

9- Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine üye olan çay üreticilerinin, Kooperatifler Kanunu ve Ana Sözleşmelerinde "Aynı amaçlı kooperatiflerden birine üye olunabileceği, birden fazla kooperatife üye olunamayacağı" belirtilmektedir. Bu hüküm doğrultusunda kesinti esnasında birden fazla kooperatife üye olduğu tespit edilen kooperatif üyesinden kesinti yapılmayacaktır. Durum bir yazı ile ilgili kooperatiflere bildirilecektir. Üreticinin hangi kooperatife üye olduğu kesinleştikten sonra kesinti yapılabilir.

10- Kooperatif kesintileri yapıldıktan sonra kesinti listesi 3 suret olarak alınacak olup, listenin aslı Tarımsal Kalkınma Kooperatifine evrak kayıttan geçirilmek suretiyle verilecektir. Diğer suretlerden; bir suret Tarım Kısım Müdürlüğünde bir suret de Muhasebe Kısım Müdürlüğünde kalacaktır. Muhasebe Kısım Müdürlüğünce ilgili kesintiler muhasebeleştirilecek ve Genel Müdürlüğün ödeme planına uygun olarak ilgili kooperatifin yazılı olarak bildirdiği kooperatif adına açılan banka hesabına havale edilecektir.

11-Kooperatifler adına üreticilerden kesintiler yapılarak bordrosu bağlanan ve muhasebeleşen kooperatif alacakları, üreticinin icra kesintisi için iptal edilmeyecektir. Ancak İcra Dairesinden gelen yazı da kooperatif alacaklarına da icra tatbiki isteniyor ise bu durumda mahsup edilmiş olsa dahi kooperatifin alacağı, icra yazısına uygun olarak kooperatif alacağından düşülerek icra dairesine ödenecektir.

1.2 - S.S. ÇAY KOOPERATİF BİRLİKLERİ ADINA YAPILACAK KESİNTİLER:

Bilindiği üzere Kooperatif Birlikleri üreticiler tarafından değil, birden fazla Kalkınma Kooperatifinin birleşmesiyle bir üst birlik olarak kurulmaktadır. Dolayısı ile Birliğin asıl üyeleri bizzat üreticiler değil, üreticilerin oluşturduğu S.S.Tarımsal Kalkınma Kooperatifleridir.

Adres : MURU Mah.Menderes Bulvarı - 53080 RİZE

Telefon : (464) 2130211 Fax : (464) 213 02 29

E-posta : edipkazim.aydin@caykur.gov.tr Elektronik Ağ: www.caykur.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için iritibat :E.K.Aydın Şube Müdürü

"Tarımında kimyasal ilaç, üretiminde katkı maddesi kullanılmadan özenle üretilen kaliteli ve sağlıklı Çaykur çayını içiniz."

ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Çay Tarım Dairesi Başkanlığı

Buna göre; Teşekkürümüzle asıl muhatap olacak olan Kooperatifler, S.S.Tarımsal Kalkınma Kooperatifleridir. Bu nedenle Birlik üyesi S.S.Tarımsal Kalkınma Kooperatifi tarafından, Kooperatif Birliğini, kendi üyelerine gübre verme ve gübre bedelini üreticilerinden tahsil etme konusunda yetkili kıldığına dair bir yazı ve yazı ekinde de Kooperatif Birliğinin yetkili kılındığına dair Kooperatif Genel Kurul Kararı ya da Yönetim Kurulu Kararı ilgili Çaykur Fabrikasına verilmedikçe Kooperatif Birliği adına hiçbir işlem yapılmayacaktır.

Bu yazıların S.S.Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri tarafından ilgili Çaykur Fabrikasına verilmesinden sonra, Kooperatif Birliği, Birlik adına düzenlenen kesinti listeleri ile birlikte bir üst yazı ile Birlik adına kesinti yapılması için ilgili Çaykur Fabrikasına müracaat edecektir. Bu yazıda "kesinti listelerindeki tutarların gübre borcu olduğunu ve doğacak anlaşmazlıklarda her türlü hukuki sorumluluğun Birliğimize ait olduğunu kabul ederiz." ifadesi bulunmak zorundadır."Kesinti listesinin her sayfası mühürlü ve son sayfası da Birliği temsile yetkili kişiler tarafından imzalanmış olacaktır. Ayrıca yazı ekinde Kooperatif Birliğinin kurulduğunu gösterir resmi bir belge (Ticaret Sicil Gazetesinde ilanı) bulunmak zorundadır.Bu işlemlerin tamamlanmasından sonra, S.S.Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri adına yapılacak kesintilerdeki esaslar dahilinde işlemler yürütülecektir.

Hiçbir şekilde S.S.Tarımsal Kalkınma Kooperatifi adına kesinti yapıp, Kooperatif Birliği adına ödeme yapılmayacaktır. Gerek kesinti listesi gerekse kesintilerin ödeneceği banka hesap numaraları kesinti yapılan Kooperatif Birliği adına olacaktır. Kooperatif Birlikleri adına da üreticilerden yalnızca gübre bedeli kesintisi yapılacaktır. Bunun dışında başka bir isim altında üreticilerden kesinti yapılmayacaktır.

S.S.Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinde olduğu gibi üreticiler Kooperatifler Birliği adına kesinti yapılmamasını bir dilekçe ile talep ettiği takdirde bu kesinti yapılmayacaktır.

1.3 - TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ ADINA YAPILACAK KESİNTİLER:

1581 Sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununun 12.Maddesine göre " Kooperatiflerin kredi ile ilgili alacak senetleri, kağıtları ve her türlü taahhütname ve sözleşmeler ortağın oturduğu veya kooperatifin bulunduğu Köy veya Mahalle İhtiyar Heyetleri tarafından parasız olarak tasdik olunur. Bu suretle tasdik olunan senet ve belgeler İcra İflas Kanununun 38.maddesinde yazılı belgeler hükmündedir. Müracaat vukuunda bu tasdik muameleleri Noterler tarafından da yapılır."

Ayrıca 13.maddeye göre de Kooperatifin bu ürünler üzerinde rehin hakkı vardır.

Bu nedenle Tarım Kredi Kooperatifleri adına yapılacak kesintiler için tasdik edilmiş ve borcu gösteren 12.maddede yazılı bir belgenin ibrazı geçerlidir. Böyle bir belge yoksa dahi üreticinin muvafakati ile kesinti her zaman yapılabilir. Ancak yine de bu kesintinin yapılmasına yazılı olarak itiraz edip rıza göstermeyen üreticilerden kesinti yapılamaz. Geçerli yasal bir nedeni olmadan böyle yola başvuracak üreticilerimiz uyarılarak bu borca dair belgenin mahkeme ilamı hükmünde olduğu hatırlatılarak ileride yasal yollardan (icra gibi) tahsili halinde daha fazlaca tutarı ödemek zorunda kalabileceği hatırlatılmalıdır.

2 – MUHTARLIKLAR ADINA YAPILAN KESİNTİLER:

2.1 - MAHALLE MUHTARLIKLARI ADINA YAPILACAK KESİNTİLER:

Mahalle Muhtarlıklarının Tüzel Kişiliği bulunmadığından karar alma, hesap açma, harcama yapma ve iş yaptırma imkanı ve yetkileri olmadığından Mahalle Muhtarlıkları adına kesinti yapılmayacaktır.

2.2 - KÖY MUHTARLIKLARI ADINA YAPILACAK KESİNTİLER:

Köy Kanunu'nun 16 ncı maddesinde " Köy gelirleri, köy işlerini gören köyün aylıklı adamlarının aylık ve yıllıklarıyla köy sınırları içinde yapılacak mecburi köy işlerine yetmezse; en yüksek haddi yirmi (20) lirayı aşmamak üzere herkesin hal ve vaktine göre köy ihtiyar meclisi kararıyla köyde oturanlara ve köyde maddi alakası bulunanlara salma salınır." Hükmü bulunmaktadır. Bu hüküm karşısında yapılacak olan salma kesintisinin miktarı en fazla 20 TL. olacaktır.

Adres : M0ftu Mah.Menderes Bulvarı - 53080 RİZE

Telefon : (464) 2130211 Fax : (464) 213 02 29

E-posta : edipkazim.aydin@caykur.gov.tr Elektronik Ağ: www.caykur.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat :E.K.Aydın Şube Müdürü

"Tarımında kimyasal ilaç, üretiminde katkı maddesi kullanılmadan özenle üretilen kaliteli ve sağlıklı Çaykur çayını içiniz."

ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Çay Tarım Dairesi Başkanlığı

Ancak 5083 Sayılı Türkiye Cumhuriyetinin Para Birimi Hakkındaki Kanunun” getirdiği mevzuat düzenlemeleri nedeniyle para birimimiz YTL olarak kabul olunmuş ve para birimimizdeki “ yeni “ ibaresini kaldırmaya Bakanlar Kurulu yetkili kılınmış, mevcut TL’nin 1.000.000. TL’si 1 YTL’ ye eşitlenmiş ve cezalarda ise 1 Ykrş’un altında kalan cezaların dikkate alınmayacağı belirtilmiştir.

2007/11963 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının eki Karar ile de Türkiye Cumhuriyeti Devletinin para birimi olan Yeni Türk Lirası ve Yeni Kuruşta yer alan “Yeni” ibareleri 01/01/2009 tarihinden itibaren kaldırılmıştır.

Bu kapsamda İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliği görüşünde de belirtildiği üzere; 5083 sayılı Kanun gereğince Köy Kanunu kapsamında belirlenecek olan 20 TL’lik üst sınır, hali hazırda geçerli para birimine tahvil edildiğinde 1 Kuruşun 2/1000’ine düşmüş bulunmaktadır. Bu parayı ödemeyenlere verilen 100 kuruşluk cezanın ise bu tutarın çok daha azına tekabül ettiği, yarım kuruşun altında kalan miktarların da Kanunen bir değer ifade etmediği belirtilmiştir.

Buna göre Köy Kanununda yer alan salma ve para cezaları hukuken geçerliliğini korumakla birlikte; 5083 sayılı kanun gereğince günümüz parası ile herhangi bir maddi değer ifade etmeyen yarım kuruşun altında kalan miktarlara ilişkin olarak köy ihtiyar meclislerinin karar almasında rakamsal olarak fiili imkansızlık ve hukuki aykırılık bulunduğu, alınan kararların maddi olarak herhangi bir geçerliliğinin, yaptırım niteliğinin ve uygulama kabiliyetinin olamayacağı anlaşıldığından; Köy Kanunu kapsamında Köy İhtiyar Heyetince alınan kararlar doğrultusunda üreticilerden salma kesintisi yapılmayacaktır.

Bu durumda mülki amirliklerden gelen yasal olarak uygulanma kabiliyetini yitirmiş hukuki dayanaklara istinat eden yasal sınırın üzerindeki tahsilat talepleri, yasal sınır (1 Kuruşun 2/1000’i = 0,002 krş) gerekçe gösterilerek, bir yazıyla tahsilat talebini gönderen Mülki Amirliğe (Valilik veya Kaymakamlığa) iade edilecektir.

3 – YARDIM TOPLAMA KANUNU KAPSAMINDA YAPILACAK KESİNTİLER:

Kamu yararına uygun olarak, amaçlarını gerçekleştirmek, muhtaç kişilere yardım sağlamak ve kamu hizmetlerinden bir veya birkaçını gerçekleştirmek veya destek olmak üzere gerçek kişiler, dernekler kurumlar, vakıflar ve spor kulüpleri yardım toplayabilirler.

Teşekkülümüzün bu tür kesintileri yapma mecburiyeti olmadığından, bu kesintiler ancak üreticilerin muvafakati halinde yapılabilecektir. Ancak üreticinin muvafakati olsa dahi kesinti yapma yetkisi Fabrika Müdürlüğüne aittir. Bu nedenle kesinti yapılmasını isteyen gerçek kişiler, dernekler, kurumlar, vakıflar ve spor kulüpleri öncelikle kesinti yapmak isteyeceği üreticilerin bağlı bulunduğu Fabrika Müdürlüğüne bir yazı ile müracaat edeceklerdir. Bu yazı ekinde aşağıdaki belgeler mutlak bulunmak zorundadır.

1- İlgili kurumun, derneğin, vakfın veya Spor Kulübünün kuruluşunu veya tescilini gösterir belge, (Yardım toplanmasını talep eden kişi gerçek kişiler ise bu belge istenmez.)

2- İlgili kurumun, derneğin, vakfın, spor kulübünün veya gerçek kişinin yardım ve bağış toplayabilmesi için merkez ilçede Valilikten, İlçede Kaymakamlıktan alınan izin belgesi.

İzin belgesinde Kaymakamlık veya Valilik Makamının “OLURU” bulunması gerekir. Olur olmadan havale edilen belgeler geçerli değildir. Bu belgede yardım toplamaya yetkili kişilerin isimleri ve yardım toplama süresinin belirtilmesi ve izin belgesi ekinde yardım toplayacak kişiler adına düzenlenmiş kimlik belgesi bulunmak zorundadır. (izindeki süre bitimine de dikkat edilecektir.),

3- İstenilen belgelerle birlikte üreticilerden kesinti yapılması için Fabrikaya müracaat eden ve Fabrika Müdürlüğü tarafından da üreticilerden kesinti yapılması talebi uygun görülen gerçek kişiler, dernekler, kurumlar, vakıflar ve spor kulüpleri, yardım yapacak üreticilerden taahhütname almak suretiyle yardım toplayacaklardır.

4- “Toplanacak yardım isteğe bağlı olduğundan kişi ve kuruluşlar yardımda bulunmaya zorlanamaz” amir hükmü, 2860 sayılı yasanın 4.maddesinde açıkça belirtilmiş olduğundan; gerçek kişiler, dernekler, kurumlar, vakıflar ve spor kulüplerine verilen yetki belgesindeki yetkililer tarafından, yardımda bulunacak üreticilerden mutlak surette yazılı taahhütname alınacaktır.

Adres : Mıftı Mah. Menderes Bulvarı - 53080 RIZE

Telefon : (464) 2130211 Fax : (464) 213 02 29

E-posta : edipkazim.aydin@caykur.gov.tr Elektronik Ağ: www.caykur.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat :E.K.Aydın Şube Müdürü

“Tarımında kimyasal ilaç, üretiminde katkı maddesi kullanılmadan özenle üretilen kaliteli ve sağlıklı Çaykur çayını içiniz.”

ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Çay Tarım Dairesi Başkanlığı

Taahhütnameye; yardım edilecek tutar, yazı ve rakamla ayrı ayrı yazılacak ve yardım yapan üreticinin imzası veya okuryazar değilse parmak izi alınacaktır. Taahhütnamelerde mutlak surette üreticilerin yardım ya da bağış yapmayı taahhüt ettiğine dair bir ifade bulunmak zorundadır. Bu ifade her bir üreticinin isminin karşısında olabileceği gibi yardım ya da bağış listesinin üzerinde topluca da belirtilebilir.

5- Bu işlemler tamamlandıktan sonra gerçek kişiler, dernekler, kurumlar, vakıflar ya da spor kulüpleri bir yazı ekinde taahhütnameleri ve fabrikaya ilk müracaatındaki belgeleri ilgili fabrikaya kayıttan geçirerek teslim edecektir. (yazıda ödeme yapılırken gerçek kişiler, dernekler, vakıflar ya da spor kulüplerinin banka hesap nosu belirtilecektir.) Tarım Kısım Müdürlüğüne havale edilen evraklar işleme konulduktan sonra icmaller ve evrakların birer suretleri de Muhasebe Kısım Müdürlüğüne gönderilecektir.

6- Muhasebe Kısım Müdürlüğüne evraklar kontrol edildikten sonra muhasebeleştirilecek ve ödeme talimatı verildiğinde ilgili banka hesap numarasına havale yapılarak hesap tasviye edilecektir.

7- Taahhütnamelerde mutlak surette yardım miktarı para olarak belirtilecektir. Üreticilerin sattıkları çayın brüt tutarından % 1, % 3 vb. gibi yüzdelik kesinti yapılmayacaktır. Bu şekildeki taahhütnameler işleme konmayacaktır. Ancak Valilik veya kaymakamlıktan alınan izin belgesinde üreticilerin sattıkları çayın brüt tutarından yüzdelik olarak kesinti yapılacağına dair bir ibare var veya yüzdelik kesintisi yapılması Valilik veya Kaymakamlık tarafından uygun görülmüş ise; bu takdirde üreticilerin sattıkları çayın brüt tutarından yüzdelik kesinti yapılabilir.

8- Vakıflar, dernekler, spor kulüpleri, kurumlar ve gerçek kişiler adına toplanan yardım ya da bağış tutarları bir yazı ile merkez ilçede Valiliklere, ilçelerde ise Kaymakamlıklara bildirilecektir.

9- Bu tip kesintiler isteğe bağlı olduğundan hiçbir zaman öncelikli olarak yapılmayacaktır. Kanuni kesintiler, İcra, Kurum alacağı, Kooperatif Kesintileri ve Ziraat Odası kesintileri yapıldıktan sonra bu kesintiler yapılacaktır.

10- Bir dilekçe ile ilgili Çaykur Fabrikasına müracaat ederek çay parası alacaklarından hiçbir şekilde yardım ya da bağış adı altında kesinti yapılmamasını talep eden üreticilerden kesinti yapılmayacaktır.

4 - ZİRAAT ODASI ADINA YAPILACAK KESİNTİLER:

6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanununun 4.maddesine göre çiftçilikle iştigal edenler Ziraat Odalarının asli üyesi sayılmaktadırlar. Buna göre de asli üyeler Ziraat odalarına yıllık aidat ödemekle yükümlüdürler. Üreticilerden Ziraat Odası yıllık aidat miktarının dışında Ziraat Odası adına gübre bedeli kesintisi de yapılabilir. Bunların dışında ziraat odası adına üreticilerden her ne adla olursa olsun (malzeme bedeli, yardım bedeli, geçmiş borçlar, işe bedeli vb. gibi) hiçbir koşulda üreticilerden kesinti yapılmayacaktır.

4.1.YILLIK AİDAT KESİNTİSİ :

Ziraat Odaları Aidat Yönetmeliği 12.01.2005 tarih ve 25698 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Bu yönetmelikte yıllık aidatın oda tarafından tahsil edileceği ve üyelerin odaya ödeme yapacağı belirtilmekte olup, herhangi bir kuruluş tarafından yıllık aidatın tahsil edileceğine dair bir hüküm bulunmamaktadır. Ayrıca bu yönetmeliğin 12.maddesinde de giriş ücreti ve yıllık aidatlarını süresinde ödemeyenlerin borçları kanuni faizleriyle birlikte tahsil olunur denmektedir. Bu hükümden hareketle Ziraat Odaları asli üyelerinden alacaklarını tahsil etme imkanına sahip olduğu gibi bunların faiz ve masraflarını da alma yetkisine sahiptir. Bu yetkisinden hareketle üyelerinden alacağı miktarları Kurumumuza yazacağı bir yazıyla bildirerek tutulmasını istemesinde bir sakınca yoktur.

Ancak herhangi bir alacaklının alacağından kendi rızası, mahkeme kararı ve icradan gelen bir haciz kararı olmadığı sürece kesinti yapılması imkanı olmadığından, Ziraat Odası aidatının kesilmemesi için bir dilekçe ile fabrikaya müracaat eden üreticilerden bu kesinti yapılmayacaktır.

Adres : Müftü Mah.Menderes Bulvarı - 53080 RIZE

Telcfon : (464) 2130211 Fax : (464) 213 02 29

E-posta : edipkazim.aydin@caykur.gov.tr Elektronik Ağ: www.caykur.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat :E.K.Aydın Şube Müdürü

"Tarımında kimyasal ilaç, üretiminde katkı maddesi kullanılmadan özenle üretilen kaliteli ve sağlıklı Çaykur çayını içiniz."

ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Çay Tarım Dairesi Başkanlığı

Bu şekilde dilekçe veren üreticilere; Ziraat Odasının, kanuni faizleriyle birlikte aidatları tahsil edebileceği ve bunun sonucunda da daha fazla zarara uğranılabileceği hatırlatılacak ve yıllık aidatın kesilmesinin üreticilerin menfaatine bir uygulama olduğu anlatılacaktır. Buna rağmen kesinti yapılmasını istemeyen üreticilerden kesinti yapılmayacak ve kesinti yapılmayan üreticilerin listesi bir yazı ile Ziraat Odasına bildirilecektir.

Bu esaslar dahilinde, her şeyden önce, Ziraat Odası yıllık aidatının kesilebilmesi için; Ziraat Odasının, aidat miktarını ve banka hesap numarasını belirten yazısının Fabrikaınıza ulaşmış olması gerekmektedir. Bu yazıda "kesinti miktarının yıllık aidat olduğu ve üretici ile anlaşmazlıklarda her türlü hukuki sorumluluğun odamıza ait olduğunu kabul ederiz." ifadesi ile yazı ekinde " Ziraat Odası üyelerinin yıllık aidatlarının; üyelerin Çaykur'a çay satması halinde Çaykur'dan olan alacaklarından kesilmek üzere Çaykur fabrikaları aracılığı ile tahsil edileceğine dair" Yönetim Kurulu Kararı veya Genel Kurul Kararı bulunmak zorundadır. Kapak yazısında bu ifade ve ekinde Yönetim Kurulu veya Genel Kurul Kararı olmadan üreticilerden yıllık aidat kesintisi yapılmayacaktır.

Ziraat Odaları yıllık aidatı; çiftçinin toplam arazi varlığı üzerinden, onaltı yaşından büyüklere uygulanan aylık asgari ücretin brüt tutarı üzerinden belirlenir. Yıllık aidat miktarı; onaltı yaşından büyüklere uygulanan aylık asgari ücretin en az % 2'si en çok da % 3' ü arasında olmak zorundadır. Ziraat Odası yıllık aidatının onaltı yaşından büyüklere uygulanan aylık brüt asgari ücretin % 3'ünün üzerinde belirlenmesi veya yıllık aidatın arazi büyüklüğüne göre belirlenmesi ve bunlara göre kesinti yapılması talepleri gelirse, bu talepler dikkate alınmayacaktır. Bu gibi durumlarda üreticilerden hiçbir şekilde ziraat odası yıllık aidat kesintisi yapılmayacak ve yıllık aidatın ziraat odası tarafından tahsil edilmesi gerektiği bir yazı ile ziraat odasına bildirilecektir.

Ziraat Odası yıllık aidat miktarı, cüzdan başı değil, kişi başı olarak belirlenmesi gerektiğinden üreticilerden T.C.Kimlik Numarası üzerinden olmak üzere yılda bir defa ve bir kerede kesilecektir. Birden fazla fabrikada da üreticilik kaydı bulunan ve her fabrika da ziraat odası aidat kesintisi yapılan üreticiler de kendisinden yapılan fazla kesinti tutarını ziraat odasından talep edebilecektir.

Ziraat Odasının yıllık aidat kesintisine ilişkin yazısı ve ekleri eğer Mayıs ayı bordrosu tamamlandıktan fabrikalara gelirse Mayıs ayı bordrosu bozulmayacak, bir sonraki ayda yıllık aidat kesilecektir. Bu durumda Mayıs ayında yapılacak işlemler Haziran ayında yapılacaktır.

4.2. GÜBRE BEDELİ KESİNTİSİ:

Ziraat Odaları tarafından üreticilere gübre verilmesi halinde, bu gübrelerin bedeli de Çaykur fabrikaları aracılığı ile üreticilerin çay parası alacaklarından tutulabilecektir. Bunun için de mutlak surette üreticinin üreticilik kaydının bulunduğu fabrikaya müracaat ederek, üyesi bulunduğu ziraat odası adına kendisinden gübre bedeli kesintisi yapılmasını kabul ettiğini bir dilekçe ile fabrikasına bildirmesi gerekmektedir. Dilekçe Fabrikaya hitaben yazılacak olup, ziraat odasına yazılan dilekçeler kabul edilmeyecektir.

5 - DİĞER KESİNTİLER:

Teşekkülümüzün Mahkeme Kararları, İcra, Haciz Bildirimleri, Vergi Kanunları gereğince yapılması gereken kesintiler, Vergi Dairesi, SSK Piri, Vergi Alacakları ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki yapılacak kesintiler dışında herhangi bir kesinti yapma mecburiyeti bulunmamaktadır. Yukarıda belirtilen kesintiler üreticilerin isteği doğrultusunda yapılmaktadır. Bunların dışında üretici muvafakatı olsa bile üreticilerden herhangi bir kesinti yapılmayacaktır. Üretici, kendi alacağından kesinti yapılarak herhangi bir şahısa veya kuruluşa ödeme yapılmasını yazılı olarak taahhüt etmiş olsa bile bu tip kesintiler yapılmayacaktır. Üreticinin alacağını alıp, kendisinin istediği kişiye ödeme yapma imkanı varken Teşekkülümüzün bu işle meşgul olmasının bir anlamı bulunmamaktadır.

Adres : Muflu Mah.Menderes Bulvarı - 53080 RİZE

Telefon : (464) 2130211

Fax : (464) 213 02 29

E-posta : cdipkazim.aydin@çaykur.gov.tr Elektronik Ağ: www.caykur.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat :E.K.Aydın Şube Müdürü

"Tarımında kimyasal ilaç, üretiminde katkı maddesi kullanılmadan özenle üretilen kaliteli ve sağlıklı Çaykur çayını içiniz."

ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Çay Tarım Dairesi Başkanlığı

6 - ORTAK HÜKÜMLER:

Bordrosu bağlanan ve muhasebeleşen kesintiler aksi bir hüküm bulunmadıkça iptal edilmeyecektir. Yasal Kesintilerden sonra sırasıyla Ziraat Odası Yıllık Aidat, Kooperatifler ve Ziraat Odaları adına Gübre Bedeli ve Yardım ya da bağış kesintileri yapılacaktır. Yasal kesintilere ilave olarak yapılacak bu kesintilerle ilgili işlemler fabrikalarca yerine getirilecek, bu konularla ilgili olarak fabrikalara yapılan müracaatlar Genel Müdürlüğe gönderilmeyecektir.

7- HİZMET BEDELİ ALINMASI:

Yönetim Kurulumuzun 13/04/2007 tarihli ve 2007/46 Sayılı Kararı ile; çay fabrikalarımızın kooperatifler, ziraat odaları, yardım kuruluşları, dernekler, vakıflar, kurumlar, spor kulüpleri, gerçek kişiler ve benzeri kuruluşlar adına üreticilerden yapacağı kesinti işlemleri için, üstleneceği hizmetlerden dolayı, yapılan kesinti tutarının KDV Dahil % 0,5 (binde 5)' i oranında hizmet bedeli alınmasına karar verilmiştir.

Bu kapsamda ziraat odaları, yardım kuruluşları, vakıflar, dernekler, spor kulüpleri, kurumlar, gerçek kişiler ve benzeri kuruluşlar adına üreticilerden yapılan kesinti işlemleri için; bu kuruluşlardan, üreticilerden yapılan kesinti tutarının binde beşi (% 0,5) oranında hizmet bedeli alınacaktır.

Teşekkülümüz çalışanları veya bunların dışında ağır hastalık, tabii afetler, sel, yangın gibi felaketlere uğrayan kişiler adına üreticilerden yapılan kesintiler ile, kurum alacaklarından veya tahsilatlarından ise hizmet bedeli alınmayacak ve fatura düzenlenmeyecektir.

8- İPTAL EDİLEN HÜKÜMLER:

Üreticilerden yapılan kesintilerle ilgili olarak daha önce yayınlanan 18/11/2011 tarihli ve 2011/900 sayılı GENELGE yürürlükten kaldırılmış olup, bu genelgede belirtilmeyen hususlar hakkında uygulamada karşılaşılabilecek sorunların çözümünde Çay Tarım Dairesi Başkanlığı veya Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığından görüş alınacaktır.

Bilgi ve gereğini rica ederiz.

Yunus KALDIRIM
Genel Müdür Yardımcısı

İmdat SÜTLÜOĞLU
Genel Müdür

DAĞITIM:

Gereği:

Çay Fabrikaları

Bilgi:

Teftiş Kurulu Başkanlığı

Hukuk Müşavirliği

Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı

Adres : Muftu Mah.Menderes Bulvarı - 53080 RİZE
Telefon : (464) 2130211 Fax : (464) 213 02 29
E-posta : cdinkazim.avdin@çaykur.gov.tr Elektronik Ağ: www.caykur.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat : B.K.Aydın Şube Müdürü

"Tarımında kimyasal ilaç, üretiminde katkı maddesi kullanılmadan dzenle üretilen kaliteli ve sağlıklı Çaykur çayını iciniz "

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇAY EKSPERİNİN GÖREV TANIMI	Doküman Kodu	TAN.8-01
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi /No	20.10.2023/05

TEMEL GÖREVİ : Yaş çay alımları için belirlenen yerlerde üreticiden satın alınacak yaş çayın Yaş Çay Ürünü Alım Talimatı doğrultusunda alımına karar veren, tartan, tartım sonuçlarını elektronik kantar aracılığı ile ya da manuel kayıt ile akıllı telefonlara ya da yaş çay çeki ve kayıt pusulasına kayıt eden ve alımlar sırasında sevk ve idareden sorumlu olan nitelikli işçidir. Bu görevleri aşağıdaki esaslar çerçevesinde yapar.

1. Fabrika Müdürlüğünce alım ekibinde görevlendirilen eksper, yaş çay alımını Çay Fabrikalarımız tarafından yaş çay alımında kullanılmak üzere önceden belirlenen “çay alım yeri” denilen yerlerde yapar.
2. Eksper, satın alacağı yaş çay ürünü Yaş Çay Ürünü Muayene ve Deney Kontrol Planına (PLN.9-02) göre kontrol eder ve üretici listesindeki (FRM.8-01) üreticilerden, Üreticilerin Sürgün Bazında Yaş Çay Alım Programı Formu (FRM.8-03) ve günlük alım miktarlarını gösterir liste (FRM.8-02) doğrultusunda Yaş Çay Ürünü Alım Talimatı (TAL.8-02) esaslarına göre satın alır. Listede olmayan üreticilerden yaş çay alımı yapamaz. Bu hususlar yaş çay alımı için ekspere verilen akıllı telefonlara otomatik olarak yüklendiğinde, telefonlardaki bilgiler doğrultusunda yaş çay alımını yapar.
3. Alım yerine getirilen yaş çayın, Yaş Çay Ürün Normu Talimatı (TAL.8-01)’ nda belirtilen tanım ve tabloya uygunluğunu kontrol eder ve Yaş Çay Ürünü Alım Talimatı doğrultusunda ürünü tartarak satın alır. Ürünün ıslak olması halinde talimat doğrultusunda ıslaklık firesi düşerek satın alır. Tartı neticesini yüksek sesle üreticiye bildirir. Üreticinin talebi halinde tartıyı tekrarlamaya ve üreticinin tartıyı kontrol etmesine izin verir. Tartım sonuçlarını elektronik kantar aracılığı ile ya da manuel kayıt ile akıllı telefonlara iletir ya da kayıt eder.
4. Üreticilerin ürünlerinin satış sırasını düzenler, alınmasını uygun görmediği yaş çay ürünü satmak için ısrar eden üreticiye ürününün alınmama nedenini izah eder.
5. Akıllı telefonlardaki mubaya ve tesellüm miktarlarını kontrol eder. Hatalı kayıtları Fabrika Kontrol Ekibine veya Fabrika Yönetimine bildirir.
6. Alım yeri işçisi ile beraber alım yerinin zamanında açılıp kapanmasını sağlar. Alım yerlerinin açılış ve kapanış saatleri arasında yaş çay alımı yapar. Alımların sona ermesini takiben alım yerini kilitler. Fabrika yönetiminden habersiz çay alım yerinden ayrılmaz.
7. Çay alım ekibinin başkanıdır. Alım yeri işçisinin görevini tam ve doğru olarak yapıp yapmadığını ve göreve devamını izler. Görevi esnasında tespit ettiği olumsuzlukları Fabrika Kontrol Ekibine veya Fabrika Yönetimine bildirir.
8. İş güvenliği ile ilgili levhaların, Çaykur logolu tabloların ve yaş çay alımları ile ilgili talimatların alım yerlerinde görülebilecek şekilde astırılmasını sağlar. Çay alımı ilgili teçhizat ve malzeme dışında alım yerinde malzeme bulundurmaz. Alım yerinde can ve mal güvenliğinin yeterli olup olmadığını kontrol eder, varsa eksiklikleri Fabrika Müdürlüğüne yazılı olarak bildirir.
9. Yaş Çay Ürünü Alım Talimatına (TAL.8-02), Yaş Çay Alımları İçin Alım yerinde Yapılacak İşlemler Talimatına (TAL.7-16), Satın alınan Ürünün Alım yerindeki Muhafaza ve Firesi Talimatı (TAL.8-05)’ na, Yaş Çayın Alım yerlerinden Fabrikaya ve Fabrikalar Arası Gönderilmesi Talimatına (TAL.8-06), Yaş Çay Tomurcuğu Alım Talimatına (TAL.8-03) ve ÇAYAL Envanter Talimatına (TAL.8-10) göre hareket eder. Talimat dışı uygulamalarda bulunamaz.
10. Yaş çay satın alma işlemlerinde, üretici ile ilk teması yapar. Onlarla olumlu ilişkiler kurar. Teşekkürün üreticiler ile ilgili aldığı kararları kendilerine iletir. Doğacak talep ve sorunları zamanında fabrikasına bildirir.
11. Eksper, satın alınan ürünün kalitesinden, miktarından, ıslaklık firesi düşülmesinden, görev yaptığı alım yerinin firesinden ve Yaş Çay Ürünü Alım Talimatının (TAL.8-02) ilgili maddelerinin uygulanmasından birinci derecede yetkili ve sorumludur.

ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ÇAY EKSPERİNİN GÖREV TANIMI

Doküman Kodu	TAN.8-01
Yürürlük Tarihi	30.04.2003
Revizyon Tarihi /No	20.10.2023/05

12. Yaş çay satın almak üzere alımyerlerinde görevlendirilen eksper, kendisine verilen personel kartı, mobil yazıcı, yazıcı ribonu, cep telefonu, sim kart, mobil yazıcı, hassas terazi ve cep telefonlarının şarj aletleri teslim alır. Ayrıca eksper, yollama kağıdı, günlük devam cetveli ve çeşitli nedenlerden dolayı ÇAYAL ile çay alınamaması halinde yalnızca ihtiyaç duyulması halinde kullanılmak üzere, kullanılacağı günde mühürlenmiş olarak fabrika yönetiminin bilgisi dahilinde Yaş Çay Çeki ve Kayıt Pusulası Formunu (FRM.8-04) alır. Mobil yazıcı, sim kart, cep telefonu ve hassas terazi demirbaş olduğundan eksperlere zimmetlenir.

13. Görev kapsamına giren konularda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili tedbirleri alır.

14. Eksperin birinci derece amirleri, Tarım Kısım Müdürlüğündeki memur personeldir.

BİLGİLENDİRİCİDİR

HAZIRLAYANLAR
ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI
GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN
GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
2/2

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ALIMYERİ İŞÇİSİNİN GÖREV TANIMI	Doküman Kodu	TAN.8-02
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi / No	20.10.2023/04

TEMEL GÖREVİ : Çay alım yerlerinde eksperin satın aldığı yaş çayı muhafaza eden, alım yerine seren, havalandırmak suretiyle bozulmasını önleyen, nakil vasıtalarına yüklenmesini yapan ve yaş çay alımları ve alım yerleri ile ilgili eksperin verdiği diğer görevleri de yerine getiren işçidir. Bu görevleri aşağıdaki esaslar çerçevesinde yapar.

1. Eksper ile beraber alım yerinin zamanında açılıp kapanmasını sağlar. Alım yerlerinin açılış ve kapanış saatleri arasında alım yerinde bulunur. Eksperden habersiz çay alım yerinden ayrılamaz.
2. Satın alınan yaş çayın alım yerine serilmesi esnasında, üreticilerle olumlu ilişkiler kurar. Herhangi bir olumsuzluğa sebebiyet vermez.
3. Satın alınan yaş çayı Satın alınan Ürünün Muhafaza ve Firesi Talimatına (TAL.8-05) göre havalandırarak alım yerine serer.
4. Alım yerinde can ve mal güvenliğinin yeterli olup olmadığını, iş güvenliği ile ilgili tehlikelerin, ÇAYKUR logolu tabloların ve yaş çay alımları ile ilgili talimatların alım yerlerinde görülebilecek şekilde sürekli bulunup bulunmadığını kontrol eder. Varsa eksiklikleri eksperine bildirir.
5. Eksper olmadığı zamanlarda durumu Fabrika yönetimine bildirir. Fabrika yönetiminin verdiği karar doğrultusunda hareket eder. Yaş çay alımı yapamaz.
6. Alım yeri içerisinde satın alınan yaş çayın muhafazası, serilmesi ve nakliye vasıtalarına yüklenmesi ile ilgili malzeme ve teçhizat dışında malzeme bulundurmaz.
7. Görev yaptığı alım yeri içerisinde bulunan yaş çaylardan; öncelikli olarak alım yeri içerisine ilk önce serilen yaş çayın nakliye vasıtalarına yüklenmesi için gerekli düzenlemeleri yapar.
8. Alım yeri içerisinde bulunan yaş çayın miktarı konusunda şüpheye düştüğü zamanlarda durumu ekspere sözlü olarak bildirir. Eksper tarafından gereken işlem yapılmaz ise bu sefer durumu yazılı olarak Fabrika Yönetimine bildirir.
9. Görevi esnasında tespit ettiği olumsuzlukları ekspere bildirir.
10. Görev yaptığı alım yerinin firesinden eksper ile birlikte birinci derecede yetkili ve sorumludur.
11. Alım yeri içerisinde serili bulunan yaş çayın kararma, çürüme ve yanma dolayısıyla niteliğini kaybetmesinden eksper ile birlikte birinci dereceden sorumludur.
12. Eksperin Yaş Çay Ürünü Alım Talimatı (TAL.8-02), Satın alınan Ürünün Muhafaza ve Firesi Talimatı (TAL.8-05) ve Satın Alınan Ürünün Alım yerinden Fabrikaya ve Fabrikalar Arası Gönderilmesi Talimatı (TAL.8-06) ile ilgili vereceği işleri yapmakla yükümlüdür.
13. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili alınan önlemlere uyar.
14. Birinci derece amiri görev yaptığı alım yerinde görevli olan ve aynı zamanda alım ekibi başı olan eksperdir.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa No
1/1

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ FABRİKA KONTROL EKİPLERİNİN GÖREV VE YETKİLERİ	Doküman Kodu	TAN.8-03
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/ No	31.08.2018 /03

İşletmeler; çaylık alanların dağılımı, alım ekibi ve alımyeri sayısını dikkate almak suretiyle yeterli sayıda Fabrika Kontrol Ekibi oluşturur. Fabrika Kontrol Ekibi, Ziraat Mühendisi ve Çay Ekspertinden/Teknisyenden oluşturulur. Ancak Fabrika Müdürü gerekli gördüğü takdirde, fabrikadaki diğer elemanları da bu ekipte görevlendirebilir.

Fabrika Kontrol Ekipleri, sorumlu oldukları bölgedeki çay bahçeleri ve alım yerlerini, Tarımsal Faaliyetler İçin Binek Aracı Kiralama Şartnamesi (ŞRT.8-03) uyarınca kiralanmış vasıtalarla denetlerler.

Fabrika Kontrol Ekiplerinin görev, yetki ve sorumlulukları aşağıda belirtilmiştir:

1. Her ekip görev alanındaki çaylıkların gelişme durumunu takip ederek, hasat olgunluğuna gelmiş çaylıkların sahiplerine ürünü geciktirmeden toplamaları için uyarıda bulunur.
2. Alım ekibi tarafından Yaş Çay Ürünü Alım Talimatı (TAL.8-02)'nin tam ve doğru uygulanıp uygulanmadığını, üreticilere adil ve eşit olarak davranılıp davranılmadığını kontrol eder.
3. Alım ekibinin görevine devamını izler.
4. Alım ekibi ile üreticiler arasında ürünün kalite normu ile ilgili çıkan anlaşmazlıkları inceler, varsa sorunları sonuçlandırır.
5. Fabrika Kontrol Ekipleri, iş emniyeti ve Yaş Çay Ürünü Alım Talimatı (TAL.8-02)'nin uygulanması yönünden, gerek gördükleri takdirde, alım yerlerinde çay alımını geçici olarak durdurur ve alınan kararı en kısa zamanda Fabrika Müdürüne bildirir.
6. Alım yeri personeli arasında çıkabilecek her türlü anlaşmazlığa müdahalede yetkili ve görevlidir.
7. Fazla ürün birikmiş alım yerlerinden ürünün öncelikle fabrikaya çekilebilmesi için ilgililere bilgi sunar.
8. Alım yerlerinde; ürünün muhafazasında, vasıtalara yüklenişinde, nakli esnasında görülen usulsüzlük ve noksanlıklara müdahale ederek, olumsuzlukları giderir.
9. Sorumluluk bölgesindeki eksper ve alım yeri personelinin amiri olarak görev yapar.
10. Fabrika Kontrol Ekipleri o günkü faaliyetleri hakkında Alım yeri Kontrol Formu (FRM.9-01)'ni düzenleyerek Tarım Kısım Müdürüne verir. Tarım Kısım Müdürü tarafından incelenen Alım yeri Kontrol Formu ilgili Müdür Yardımcısı ve Fabrika Müdürüne sunulur.
11. Alım yerlerinin kapılarının açılır-kapanır durumda ve sağlam olup olmadığını ve kilitlemeye uygun olup olmadığını kontrol eder.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
1/1

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL MÜDÜRLÜK KONTROL EKİPLERİNİN GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARI	Doküman Kodu	TAN.8-04
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi / No	31.08.2018 /02

Genel Müdürlük Kontrol Ekibi : Genel Müdür'ün oluruyla, İşletme ve Üretim, Çay Tarım Başkanlıkları adına; Müşavir, Başuzman veya ilgili Daire Başkanlığında görevli Şube Müdürü ya da Mühendis/kimyager/Biyolog unvanında çalışan konularında uzman, yeterli deneyimi olan en az iki üyeden oluşur.

Yönetmelik ve talimatlar çerçevesinde, yaş çayın satın alınması, siyah/yeşil çayın üretim aşamaları ve üretimde kullanılan makine donanımının verimli çalıştırılıp çalıştırılmadığını denetlemek, uyarılarda bulunmak ve tespitlerini bir rapor halinde hazırlamak.

Çay Tarım Dairesi Başkanlığı adına görevli üye:

1. Satın alınan yaş çay ürünün, talimatlara uygunluğunu kontrol etmek, fabrika giriş işlemlerinin ve yaş çay analiz sonuçlarının uygun olarak kayıt edilip edilmediğini denetlemek,
2. Yaş çay ürünü taşıyan araçların tonajlarına göre yüklenip yüklenmediğinin, kasaların bağlama şekline göre bağlanıp bağlanmadığının ilgili talimatlara uygunluğunu denetlemek.
3. Tesellüm Heyetinin çalışmalarını talimatlar çerçevesinde yerine getirip getirmediğini denetlemek,
4. Yaş çay çekim programını kontrol etmek ve programa uygun olup olmadığını denetlemek,
5. Fabrika kontrol ekiplerinin, alım yeri kontrol çalışmalarını ilgili talimatlar çerçevesinde yerine getirip getirmediğini denetlemek,
6. Talimatlar gereğince oluşturulan analiz ekiplerinin usulüne uygun olarak oluşturulup oluşturulmadığı, oluşturulmuş ise ekibin eksiksiz çalışıp çalışmadığını denetlemek,
7. Alım yerlerinde ve işletme büyük baskülünde, yaş çay ürünü ve ıslaklık firesinin talimatlara uygunluğunu kontrol etmek ve uygun olarak kayıt edilip edilmediğini denetlemek,
8. Aktarma gelen çayların talimatlara göre gönderilip gönderilmediğini denetlemek.
9. Alım yerlerinde; yaş çay alım işlemlerinin talimatlara uygun yürütülüp yürütülmediğini denetlemek,
- 10.Genel Müdürlük Kontrol Ekipleri o günkü faaliyetleri hakkında Çay Tarım Dairesi Başkanlığı Fabrika Kontrol Formu (FRM.9-39)'nu düzenleyerek Daire Başkanına verir.

İşletme ve Üretim Dairesi Başkanlığı adına görevli üye:

1. Soldurma ünitesinde; boşaltma programına uygunluk, sıcaklık derecelerinin kontrolü, traflara serilen çayın kalınlığı, solma durumu ve çayın kalitesinin talimatlara uygunluğunu kontrol etmek ve uygun olarak kayıt edilip edilmediğini denetlemek,
2. Kıvrırma ünitesinde; kıvrırmaların kapasitesini, süresini ve kıvrılmış çayın kalitesinin talimatlara uygunluğunu kontrol etmek ve uygun olarak kayıt edilip edilmediğini denetlemek,
3. Fermantasyon ünitesinde; yükleme kalınlığını, çayın kalitesini, sıcaklık ve nem durumunun talimatlara uygunluğunu kontrol etmek ve uygun olarak kayıt edilip edilmediğini denetlemek,
4. Kurutma ünitesinde; çayın paletlere serilme kalınlığını, yelpaze/düzelticilerin çalışma durumunu, sıcaklık derecelerini, lif alıcıların temizliğini ve kuru çayın kalitesinin (nem, görünüş vb.) talimatlara uygunluğunu kontrol etmek ve uygun olarak kayıt edilip edilmediğini denetlemek, ayrıca burada bulunan lif alıcılarından sonraki eleklerden alınan çayın durumunu kontrol etmek,

HAZIRLAYANLAR			ONAYLAYAN	Sayfa
İŞLETME ve ÜRT.	ÇAY TARIM	GENEL MÜDÜR	GENEL MÜDÜR	No
DAİRE BAŞKANI	DAİRE BAŞKANI	YARDIMCISI		1/2

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL MÜDÜRLÜK KONTROL EKİPLERİNİN GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARI	Doküman Kodu	TAN.8-04
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi / No	31.08.2018 /02

5. Tasnif ünitesinde; lif alıcıların temizliğini, ayarlarını, rölelerin durumunu, midilton ve eleklerin temizliğini, nevilerin görünüşünü ve ambalajlanmasını, talimatlara uygunluğunu kontrol etmek ve uygun olarak kayıt edilip edilmediğini denetlemek,
6. Üretim bölümlerinin genel temizliğinin talimatlara uygun olup olmadığını denetlemek,
7. Kalite kontrol laboratuvarında kalite değerlerinin talimatlara uygunluğunu kontrol etmek ve uygun olarak kayıt edilip edilmediğini denetlemek,
8. Üretilen kuru çayın volüm değerleri, çay nevilerinin %'lerinin talimatlara uygunluğunu kontrol etmek ve uygun olarak kayıt edilip edilmediğini denetlemek,
9. Fabrikada fiili olarak imalatı yapılmakta olan yaş çay miktarı ile çalıştırılan imalat makinelerinin denkliğini denetlemek,
10. Üretim atıklarının nerede ve ne şekilde biriktirildiğini, miktarını dağıtıyorsa ne şekilde dağıtıldığını kontrol etmek,
11. Genel Müdürlük Kontrol Ekipleri o günkü faaliyetleri hakkında İşletme ve Üretim Dairesi Başkanlığı Fabrika Kontrol Formu (FRM.9-40) düzenleyerek Daire Başkanına verir.

Raporun Hazırlanması ve Değerlendirilmesi:

1. Daire Başkanlıklarınca oluşturulan denetim formlarına yukarıda görülen eksiklikler kaydedilir.
2. Denetim Formu iki suret düzenlenir. Raporda Kontrol Ekiplerine refakat eden Fabrika Müdürünce görevlendirdiği personelinin unvan ve adı yazılarak imzası alınır. Oluşturulan raporun bir sureti Fabrika Müdürüne teslim edilir.
3. Kontrol ekipleri hazırladıkları raporu en geç ertesi sabah ilgili Daire Başkanlığına sunarlar. Daire Başkanlığı, Fabrika Müdürlüğünün varsa itirazlarını da değerlendirerek gereğini yapar.

Sorumlulukları:

Kontrol Ekiplerinin düzenledikleri raporların ilgili Daire Başkanlıklarınca değerlendirilmesi sonrasında içeriği konusunda tereddüt hasıl olduğunda ilgililer hakkında gereğinin yapılması sağlanır.

HAZIRLAYANLAR			ONAYLAYAN	Sayfa
İŞLETME ve ÜRT.	ÇAY TARIM	GENEL MÜDÜR	GENEL MÜDÜR	No
DAİRE BAŞKANI	DAİRE BAŞKANI	YARDIMCISI		2/2

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ALIMLARI İÇİN ALIM YERLERİNDE YAPILACAK İŞLEMLER TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.7-16
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi /No	29.01.2021 / 03
		Baskı No	00

Kalite Politikamız gereği; satın alacağımız yaş çay ürününün, işlemeye uygun nitelikli olması yanında, depolama, muhafaza, yükleme ve nakliyesi esnasında hijyenik kurallara uyulması için, alım yerlerinin, teknik ve hijyenik yönden uygun, mal ve can güvenliği açısından yeterli olması gerekmektedir. Bunun için:

MADDE 1- Her yılın Mart ayı içerisinde Fabrika Müdür Yardımcısı, Tarım Kısım Müdürü, Bakım Onarım Kısım Müdürü ve inşaat işlerinden anlayan diğer elemanlardan oluşan bir ekip kurularak tüm alım yerleri kontrol edilecektir. Alım yerleri kontrol edilmeden önce, mal sahiplerine veya Muhtarlıklara yazı yazılarak, kontrol edilecek gün kendilerine bildirilecek ve alım yerinin içerisinde ot, odun, saman vs. varsa boşaltılması sağlanacak, muhtarın veya mal sahibinin kontrol sırasında bulunması istenecektir.

Kontrol sırasında aşağıda maddeler halinde belirtilen hususlar gözden geçirilecektir;

- Alım yerindeki kırıntı ve kolonlarda çatlak olup olmadığı,
- Zeminin durumu,
- Sıvanın yeterli olup olmadığı,
- Taban ve tavanın su geçirgenliği,
- Güvenlik yönünden korkuluk, yükleme kapıları ve kapıların olup olmadığı,
- Kapıların açılır-kapanır durumda ve kilitlemeye uygun olup olmadığı,
- Çay yükleme yerinin ve havalandırma deliklerinin durumu,
- Işıklandırma olup olmadığı, ışıklandırmanın yeterli olup olmadığı,
- Teknik ve statik yönden yıkılma tehlikesi olup olmadığı,
- Sel ve toprak kaymalarına karşı alım yerinin genel durumu vs. gibi hususlar.

Kontrolü yapılan alım yerlerinin her biri için Alım Yeri Fiziki Kontrol Formu (FRM.7-84) tanzim edilerek Fabrika Müdürlüğüne sunulacak ve her FRM.7-84 Fabrika Müdürlüğünce de değerlendirilecektir.

Fabrika Müdürlüğünce; teknik ve statik yönden yıkılma tehlikesi olan veya sel, toprak kayması gibi nedenlerle ileride yıkılması muhtemel olan alım yerleri bir yazı ile Çay Tarım Dairesi Başkanlığına bildirilecektir.

Çay Tarım Dairesi Başkanlığı durumu Makine Dairesi Başkanlığına bildirecek, Makine Dairesi Başkanlığının görevlendirdiği bilirkişiler bu alım yerlerini tekrar kontrol ederek gerekli raporları ilgili Fabrika Müdürlüğüne vereceklerdir. Raporda belirtilen ve yapılması istenilen hususlar Fabrika Müdürlüğü tarafından mal sahiplerine veya muhtarlıklara bildirilecek, onarım işleri tamamlanınca Makine Dairesi Başkanlığından tekrar kontrol edilmesi istenecektir. Nihai rapora göre alım yerinin açık olup olmayacağına karar verilecek ve durum mal sahiplerine veya muhtarlıklara bildirilecektir.

MADDE 2- Diğer yönlerden alım yerlerinde görülen eksiklikler bir yazı ile mal sahiplerine veya muhtarlıklara bildirilerek gerekli onarımlar yaptırılacaktır. Bütün bu işler yaş çay alımlarına başlanılmadan önce tamamlanacaktır.

MADDE 3- Yaş çay alımı yapılmasına karar verilen çay alım yerlerinde, yaş çay alımlarına başlanılmasından bir gün önce o alım yerinin eksperine işbaşı yaptırılır.

MADDE 4- Çay alım yerlerinde görevlendirilen eksperler alımlara başlamadan Yaş Çay Fabrikaları Temizlik ve Hijyen Planına (PLN.7-03) göre alım yeri ve çevresini temizler ve Alım Yeri

HAZIRLAYANLAR
ÇAY TARIM DAİRESİ
BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN
GENEL MÜDÜR

S. No
1/2

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ALIMLARI İÇİN ALIM YERLERİNDE YAPILACAK İŞLEMLER TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.7-16
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi /No	29.01.2021 / 03
		Baskı No	00

Temizlik Takip Formu'na (FRM.7-29) kaydeder. FRM.7-29 her sürgün sonu Tarım Kısım Müdürlüğü'ne teslim edilir. Eksper; kantarı, alım evraklarını, alım yeri anahtarlarını, akıllı telefonları ve ihtiyaç duyacağı diğer malzemeleri temin eder ve alım yerini kullanılır vaziyette hazır tutar. Alım yeri anahtarının bir tanesini kendisinde tutar diğerini ise Tarım Kısım Müdürlüğü'ne teslim eder.

MADDE 5- Eksper, çay alım yerlerinde görevlendirildiği süre içerisinde gerek yaş çay alımı esnasında gerekse diğer zamanlarda aşağıda belirtilen hususları da yerine getirir:

- Alım yerinin günün her saatinde yaş çay yükleme yapılacak tarzda hazır tutulması,
- Alım yeri zemininin gerek görüldüğü zamanlarda süpürülmesi ve yıkanması, yapılacak işlemin ise Alım Yeri Temizlik Takip Formu'na (FRM.7-29) işlenmesi,
- Can ve mal güvenliğinin yeterli olup olmadığı kontrol edilerek varsa eksikliklerin Fabrika Müdürlüğüne yazılı olarak bildirilmesi,
- Alım yerinin mesai saatleri dışında kapalı tutulmasının sağlanması,
- Alım yeri içerisinde çay alımı ile ilgili malzeme ve teçhizat dışında hiçbir malzeme bulundurulmaması,
- Alım yeri çevresinin ve yükleme yerinin hijyenik şartlara uygunluğunun sağlanması,
- Alım yeri içerisinde görevli personelden ve ~~ürünü satın~~ alınan üreticiden başkasının bulunmasına izin verilmemesi,
- Yaş çay alımlarında muayenesi ve bakımı yapılmayan kantarların kullanılmaması,
- Çaykur logolu tablolar, yaş çay alımları ile ilgili talimatlar ve iş güvenliği ile ilgili levhaların alım yerlerinde görülebilecek şekilde asılması,
- Yaş Çay Yükleme ve Nakliye Teknik Şartnamesine ve Satın Alınan Yaş Çayın Alım yerinden Fabrikaya ve Fabrikalar arası gönderilmesi Talimatına göre işlem yapılmasının sağlanmasıdır.

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ÜRÜN NORMU TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-01
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	27.08.2018 /01
		Baskı No	00

- Yaş çay ürün normu aşağıda belirtilen filiz ve yapraklardan oluşur.
 - Çay bitkisi üzerindeki genç sürgünlerin ucunda gelişen tepe tomurcuğu (tomurcuktan henüz ayrılmamış, sap ve ayası oluşmamış gelişme durumundaki yapraklarda tomurcuktan sayılır.) ile bu tomurcuğun altındaki taze ve körpe birinci ve ikinci yapraklardan oluşan, lif vermeyen filizler (iki buçuk yaprak),
 - Üç tam yaprak ve bir tepe tomurcuğundan oluşan çay sürgünleri (üç buçuk yaprak),
 - Tepe tomurcuğu hiç oluşmamış veya gereğince gelişmemiş iki veya daha çok yapraklı taze çay sürgünleri (taze kör yaprak),
 - Çay sürgünlerinden herhangi bir sebeple koparılan veya ayrılan taze çay yaprakları (taze tek yaprak),
- Çay yapılmayacak kadar kartlaşmış iki buçuk yapraklı sürgünler ile kart tek ve kart kör yapraklar ürün normuna dahil edilemez.
- Tarif edilen yaş çay ürün normu; üzerinde ÇAYKUR Logosu olan tabloda gösterilmiştir.

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ÜRÜNÜ ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-02
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	02/05/2024/17
		Baskı No	

Yürütme Organı:

MADDE 1- (1) Yaş çay ürünü alımları, Teşekkülümüzün direktifleri doğrultusunda, Fabrika Müdürlüğünün emir ve sorumluluğunda yürütülür.

Kampanyanın Açılışı ve Kapanışı:

MADDE 2- (1) Teşekkülümüzün yaş çay yaprağı alımlarına başlayacağı tarih ile alımların sona ereceği tarih Çay Tarım Dairesi Başkanlığınca tespit edilerek, Genel Müdürlük tarafından önceden Çay Fabrikası Müdürlüklerine bildirilir, Çay Fabrikası Müdürlüklerince de üreticilere duyurulur.

(2) Teşekkülümüzün yaş çay alımlarına başlama tarihinin belirlenmesinden sonra, taze ve uygun nitelikte yaş çay alınabilmesi için; fabrikalar, her sürgün döneminde yaş çay alımları başlamadan önce kendi hinterlandındaki çay bahçelerinin hasat olgunluğuna gelip gelmediğini kontrol ederek, her bir alımyeri için yaş çay alımlarının başlayacağı ve biteceği tarihi belirler. Belirlenen bu tarihler alımyerlerine asılmak suretiyle üreticilere duyurulur ve bu tarihler arasında alımların tamamlanması sağlanır. Belirlenen başlama ve bitiş tarihleri arasındaki süre genelde 30 (otuz) günü geçemez. Bu konuda fabrika müdürleri yetkilidir. 30 günlük süre belirlenirken, alımyeri bazında sürgün dönemlerinin başlangıç ve bitiş tarihleri arasında da ortalama 45-55 günlük süre olmasına dikkat edilir.

(3) Alımyerleri için otuz günlük sürenin belirlenmesinde ilk gün; üreticilerin o alımyerinde çay satmaya başlayacağı ilk gün olmayıp, fabrika tarafından o alımyeri için tespit edilen ilk alım tarihidir. Otuz günlük süre; yaş çay alımı olsun ya da olmasın birbirini takip eden 30 günlük süredir.

Yaş Çay Ürünü Satın Alınacak Üreticiler:

MADDE 3- (1) Yaş çay ürünü, ruhsatlı çay bahçesi olan ve Çaykur ile Yaş Çay Alım Satım Sözleşmesi imzalayan ve sözleşmesi yürürlükte olan üreticilerden yaş çay satın alınır. Ancak, Çaykur' a çay satmak isteyen üreticilerin sözleşmelerinin geçerli olması için; 5285 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının 2 inci maddesi 10 uncu fıkrası gereğince budama yapmaları ve 2012/3067 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 9 uncu maddesinin 2 nci fıkrası gereğince ruhsatlarını yenilemiş olmaları esastır. Ruhsatlarını yenilemeyen ve budama yapmayan üreticilerden yaş çay satın alınmaz.

(2) Türk çayının kendine özgü, tamamen natürel olma özelliğinin korunması amacı ile, yabancı ot ilacı (herbisit) veya böcek ilacı (insektisit) kullanıldığı tespit edilen çay bahçelerinin, kayıtlı olduğu parseller üzerinde üreticilik kaydı bulunan üreticilerden, tespit tarihinden itibaren o yıl için kampanya sonuna kadar yaş çay alımı yapılmaz. Bu husus önceden üreticilere duyurulur. Yabancı ot ilacı (herbisit) veya böcek ilacı (insektisit) kullanılıp kullanılmadığının tespiti yalnızca şikayet üzerine değil, her zaman için yapılır. Bunun için fabrika hinterlandlarında yıl boyunca, parsel sorumluları tarafından görevli olduğu bölgelerde ya da kampanya dönemi boyunca alımyerleri kontrolleri esnasında her zaman için kontroller yapılır. Yapılan kontroller sonucunda yabancı ot ilacı (herbisit) veya böcek ilacı (insektisit) kullanıldığı tespit edilmiş ise, bu durum bir tutanak ile kayıt altına alınır. Tutanak ekine, mutlaka çay bahçesinde yabancı ot ilacı (herbisit) veya böcek ilacı (insektisit) kullanıldığını gösteren fotoğraflar eklenir. Tutanak doğrultusunda Fabrika Yönetimi tarafından üreticiden çay alınmaması için ÇAYBİS'de gerekli kayıtlar yapılır. Durum üreticiye yazılı olarak ya da SMS ile bildirilir. Bu şekilde yabancı ot ilacı (herbisit) veya böcek ilacı (insektisit) kullanan üreticilerin isimleri gecikmeksizin bilgi amaçlı olarak Çay Tarım Dairesi Başkanlığına bildirilir.

Yaş Çay Ürününün Satın Alınacağı Yerler:

MADDE 4- (1) Yaş çay ürünü, çay fabrikalarımız tarafından yaş çay alımında kullanılmak üzere önceden belirlenen ve adına "çay alımyeri" denilen, alım ekibinin görev yaptığı yerlerde satın alınır.

Çay Alımyerlerinin Alımyeri Şekline Göre Sınıflandırılması:

MADDE 5- (1) Çay alım yerleri, alım yeri şekli olarak;

Sabit Alımyeri: Alımyeri ekibinin görev yaptığı, içerisinde çay satın alınan, satın alınan çayın içerisine serilme imkanı olan, çayın muhafaza edildiği, vasıtalarla yüklendiği, çay alım malzemelerinin bulunduğu kapalı alana sahip sabit bir bina,

Nokta Alımyeri: Alımyeri ekibinin görev yaptığı, kapalı alanı olan, ancak kapalı alanda yalnızca alımyeri malzemeleri bulunan, satın alınan yaş çayın içerisine serilme imkanı olmayan ve bu nedenle de satın alınan yaş çayın, doğrudan vasıta üzerine yüklendiği, sabit bir bina ya da yer olarak iki gruba ayrılır.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
1/15

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ÜRÜNÜ ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-02
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	02/05/2024/17
		Baskı No	

Çay Alım Yerlerinin Yaş Çay Alımlarına Hazır Hale Getirilmesi:

MADDE 6- (1) Çay alımyerlerinde, yaş çay alımları başlamadan önce Yaş Çay Alımları için Alım yerlerinde Yapılacak İşlemler Talimatı' na (TAL.7-16) göre fabrika tarafından gerekli düzenlemeler yapılır. Bu düzenlemeler yapıldıktan sonra, alımyerlerinde yaş çay alımına başlanır. Talimata uymayan alımyerlerinde yaş çay alımı yapılamaz.

Yaş Çay Ürünü Satın Alacak Personel:

MADDE 7- (1) Yaş çay ürünü, fabrika müdürlüklerince alımyerlerinde görevlendirilen alım ekibi tarafından satın alınır. Görevlendirilen alım ekibi Çaykur Bilgi Sistemleri'ne (ÇAYBİS) kayıt edilir ve kendilerine yaş çay alımı için Çay Alım Otomasyonu (ÇAYAL) kapsamında personel kartı düzenlenir. Eksperler yaş çay alımlarında personel kartını kullanır. Ancak, bu kart olmadan da ÇAYAL' da belirlenen kurallar çerçevesinde yaş çay alımını yapabilir. Alım ekipleri 1 eksper ve 1 alım yeri işçisi olmak üzere 2 kişiden oluşturulur. Eksper olmadan alım ekibi oluşturulamaz. Alım ekibinin başkanı alım ekibindeki eksperdir. Üreticilerden yaş çay alımını alım ekibindeki eksper yapar. Eksper olmadan üreticilerden yaş çay alımı yapılamaz. Ancak çeşitli nedenlerden dolayı eksperin olmaması halinde; yaş çay alımı fabrika yönetimi tarafından eksper olarak görevlendirilen kişi tarafından yapılır.

(2) Alımyerlerine görevlendirilen alım ekiplerindeki eksperlerin alımyerleri, eksperlerin görevlerini daha duyarlı ve dikkatli yapabilmeleri, fabrikanın tüm alımyerlerinde aynı nitelikte ürün alınabilmesini sağlamak için gerek görüldüğü zamanlarda ve zorunlu hallerde değiştirilebilir.

(3) Her alım ekibi haftada altı gün yaş çay alımı yapar ve bir günde de hafta tatili kullanır. Alım ekibinin hafta tatili kullandığı günde de alım ekibinin görevlendirildiği alımyerlerinde yaş çay alımı yapılmaz ve o günde alımyerinin hafta tatili günü olarak kabul edilir ve bu gün ÇAYBİS' e kayıt edilir. Her alım ekibinin hafta tatili günü ve görevlendirildiği alımyerleri, yaş çay alımları başlamadan önce belirlenir ve üreticilere duyurulur. Bir günde toplam alım ekibi sayısının 1/7 sinde hafta tatili uygulaması yapılarak, yedi günde tüm alım ekiplerinin hafta tatili uygulaması tamamlanır. Alım ekibinin hafta tatili günü dolayısı ile de alımyerlerinin hafta tatili günü gerektiğinde, zorunlu hallerde ya da üretici talepleri doğrultusunda değiştirilebilir.

(4) Fabrikalar, Çay Tarım Dairesi Başkanlığından görüş almak suretiyle alımyerinde hafta tatili uygulanmaksızın, hafta tatili olan eksperin yerine başka bir eksper görevlendirmek suretiyle, yedi gün boyunca yaş çay alımlarına devam edebilir. Çay Tarım Dairesi Başkanlığının bilgisi olmadan alımyerlerinde hafta tatilinde yaş çay alımı yapılmaz. Randevulu Alım Sistemi ve Kontenjan Uygulaması yapılması halinde, hafta tatili gününde alım yapılmaz.

Alımyerinin ve eksperin hafta tatili gününde çay alınması halinde;

- Satın alınacak olan yaş çaylar Klasik Sistemle Yaş Çay ve Kayıt Pusulası Formu (FRM.8-04) kullanılarak satın alınır.

- Satın alınan yaş çaylar alındığı günden bir önceki güne ÇAYBİS'e geciktirilmeden kayıt edilir. Ancak ayın ilk gününde alınan çaylar bir sonraki güne dahil edilir.

Yaş Çay Alım Ekibinin Alımyerlerinde Görevlendirilmesinde Dikkat Edilecek Hususlar:

MADDE 8- (1) Fabrikalar, kendilerine bildirilen alımyeri eksper kadro sayısından daha fazla miktarda eksper, eksper olarak alım yerinde görevlendiremez.

(2) Yaş Çay Alım Ekipleri; alımyerlerinde kayıtlı üreticilerin toplam çaylık alan miktarına göre alımyerlerinde görevlendirilir. Buna göre bir alım ekibi; bir günde dekara 15 kg. üretici kontenjanı ile günde ortalama 8.000 kg. yaş çay almak üzere, bir ya da birden fazla alımyerlerinde görevlendirilir. Alım ekiplerinin alımyerlerinde görevlendirilmesinde ayrıca aşağıda belirtilen hususlara riayet edilir.

a) Bir ekip, bir günde bir alımyerinde veya en fazla iki alımyerinde görevlendirilir. Zorunlu haller dışında bir ekip bir günde iki alımyerinden fazla alımyerinde, yaş çay alımı için görevlendirilmez.

b) Alım ekipleri; yaş çayın hasat olgunluğuna geliş nispeten aynı olan alımyerlerinde görevlendirilir. Alım ekipleri yaş çay hasat olgunluğuna geliş itibari ile aralarında fark bulunan, örneğin biri yaş çay hasadına erken başlayan, diğeri ise geç başlayan alımyerlerinde görevlendirilmez.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
2/15

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ÜRÜNÜ ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-02
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	02/05/2024/17
		Baskı No	

c) Bir ekip aynı günde iki alım yerinde yaş çay alımı yapacaksa, mümkün mertebe birbirine yakın mesafedeki alım yerlerine görevlendirilir.

d) Bir ekip, iki veya üç alımyerine görevlendirilmiş, ancak bir günde bir alımyerinde yaş çay alımı yapacak ise, alımyerlerinin birbirine yakın olması koşulu aranmaz.

e) Mubayası sona eren alımyerlerinde görev yapan alımyeri personeli, alımların daha kontrollü ve sağlıklı yapılabilmesi için, mubayası devam etmekte olan alımyerlerine yaş çay alımları için görevlendirilebilir. Bu konuda Fabrika Müdürleri yetkilidir.

f) Yaş çay alımlarında görevlendirilen kadın eksperler, zorunlu haller dışında fabrikaya yakın ve tuvalet imkanı olan alımyerlerinde görevlendirilir.

g) Alımyerlerinde görevlendirilen ekipler, görevlendirildiği alımyerine ulaşımında problem yaşıyorsa, alım ekibine fabrikada işbaşı yaptırılır. Bu durumda alımyeri ekibinin fabrika kontrol vasıtası ile veya nakliye vasıtasının ön tarafında oturtulmak şartı ile alımyerine ulaşımı sağlanır.

h) Sürgün sonlarına doğru ya da günlük mubayaanın az olduğu zamanlarda, özellikle aynı mesafe gruplarındaki alımyerleri tek bir alımyerinde birleştirilerek yaş çay alımı yapılır. Bu şekildeki birleştirilen alımyeri eksperleri de birleştirilen alımyerinde birlikte görev yapar.

Alımyerlerinin Mubaya Günleri ve Açılış ve Kapanış Saatleri:

MADDE 9- (1) Alımyerlerinde, alımyerine kayıtlı olan üreticilerin, toplam çaylık alanları doğrultusunda belirlenen mubaya günlerinde ve çalışma saatleri arasında yaş çay alımı yapılır. Alımyerleri, alım ekibi tarafından Fabrika Müdürlüğünce belirlenen günlerde ve belirtilen saatte açılır ve kapatılır. Alımyerlerinin mubaya günleri, açılış ve kapanış saatleri önceden belirlenir ve üreticilere duyurulur. Üreticilerden belirlenen günlerde ve saatler arasında yaş çay ürünü alımı yapılır. Bu günlerin ve saatlerin haricinde üreticilerden yaş çay ürünü alımı yapılmaz. Gerekirse her bir üretici için alımyerinin mubaya gününde olmak üzere alımyeri açılış ve kapanış saatleri içerisinde çayını satacağı randevu saati belirlenir.

MADDE 10- (1) Üreticiler, alımyerlerinin, mubaya günlerinde, açılış saatinde veya randevu saatinde alımyerlerine yaş çay getirmek zorundadırlar. Zamanında yaş çay getirmeyen üreticilerden alım yapılmaz. Ancak eksper, birden fazla alımyerinde görevlendirilmiş ise, ilk alım yaptığı alımyerinin kapanış saatinden sonra gelen üreticilerin çayını en son alım yapacağı alımyerinde satın alabilir.

MADDE 11- (1) Alım ekipleri görevli oldukları alımyerlerinin alım saatleri içerisinde alımyerinde bulunmak zorundadırlar. Bunun için eksperler görev yaptığı alımyerine gittiğinde ve alımyerinden ayrıldığında Personel Kartını cep telefonuna okutmak suretiyle alımyerinden ayrıldığını ÇAYAL' a bildirir. Böylece eksperlerin görev yaptıkları alımyerlerine gidip gitmedikleri, hangi saatler arasında alımyerinde bulundukları, bir alımyerinden diğer alımyerine ne zaman geçiş yaptıkları gibi hususlar, ÇAYAL kapsamında, Kart Okutma Sistemi ile takip edilir. Zamanında alımyerine gitmeyen, ya da alımyerini erken terk eden alımyeri personeli hakkında gerekli işlemler yapılır.

MADDE 12- (1) Çay Fabrikalarımıza ait çay alımyerlerinde, yaş çay alımlarını geniş bir zamana yaymak, yaş çay çekimini kolaylaştırmak ve çekim esnasında alım ekibinin alımyerinde bulunmasını sağlamak amacıyla, alımyerlerinin açılış ve kapanış saatleri, sabah 07.00 ile gece 23.00 saatleri arasında olmak üzere, her bir alım ekibinin günde sekiz saat alım yapması esasına göre düzenlenir. Belirlenen bu saatler ÇAYBİS programına kayıt edilir. Yaş çay stoklaması yapılamayan nokta alımyerleri ile sabit olan ancak vasıta üzerinde alım yapılan (seyyar alım) alımyerleri için, alımyeri açılış saatleri daha erken de belirlenebilir. Alımyerlerinin açılış-kapanış saatleri sürekli olarak aynı kalıyorsa ve bu durum üreticiler arasında sıkıntı yaşıyorsa; belirlenen saatler, üreticiler arasında mağduriyete sebep vermeyecek şekilde gerekli görülen zamanlarda (her yıl ya da sürgün bazında) diğer alım yerleri ile değiştirilir.

Çay Alımyerlerinde Yapılacak Alım Şekilleri:

MADDE 13- (1) Çay alımyerlerinde alım şekli olarak; daimi, münavebeli ve seyyar alım yapılır.

Daimi Alım: Çay alımyerinde, hafta tatili hariç altı gün boyunca tüm gün ya da daha az sürede yapılan yaş çay alımını ifade eder.

Münavebeli Alım: Çay alımyerinde en az bir gün arayla, tüm gün ya da daha az sürede yapılan yaş çay alımını ifade eder.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
3/15

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ÜRÜNÜ ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-02
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	02/05/2024/17
		Baskı No	

Sevvar Alım: Çay alımyerlerinde daimi ya da münavebeli olarak satın alınan yaş çayın, alımyerine serilmeden doğrudan vasıta üzerine yüklenmesini ifade eder.

Çay Alımyerlerinde Üreticilerden Yapılacak Alım Şekilleri:

MADDE 14- (1) Daimi, Münavebeli ve Seyyar olarak alım yapılan alımyerlerinde üreticilerden Serbest, Kontenjanlı ve Randevulu Alım yapılır.

Serbest Alım: Alımyerlerinde, alımyerinin mubaya günlerinde ya da mubaya günlerinin dışında, üreticilerden kontenjan uygulanmadan yapılan yaş çay alımını,

Kontenjanlı Alım: Alımyerlerinde, alımyerinin mubaya günlerinde ya da mubaya günlerinin dışında üreticilerden kontenjan uygulanarak yapılan yaş çay alımını,

Randevulu Alım: Alımyerlerinde, alımyerlerinin ve üreticilerin mubaya günlerinde olmak üzere, üreticilerden kontenjanlı ya da kontenjansız olarak yapılan yaş çay alımını ifade eder.

(2) Nokta alımyerleri ile seyyar alım yapılan sabit alımyerlerinde, alımyerinin, fabrikaya olan uzaklığı, günlük mubaya miktarı, mubaya gün sayısı, üretici sayısı ve üreticilerin sahip olduğu çaylık alan miktarları göz önüne alınarak, fabrika yönetimi tarafından, bu talimatlar doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılır. Sabit alımyeri olup, günlük mubayaası az olan alımyerlerinde zorunluluk olmadığı müddetçe seyyar alım yapılır ve satın alınan yaş çay alımyerine serilmez.

Yaş Çay Alımı Esnasında Alımyerinde Dikkat Edilecek Hususlar:

MADDE 15- (1) Çay alımyeri içerisinde herhangi bir şahıs veya şahıslar, köy, dernek vs. kuruluşlar adına çay ürünü toplanmaz, toplattırılması da yasaktır.

(2) Çay alımyerinde yaş çay alımı ile ilgili teçhizat ve malzeme dışında hiçbir malzeme bulundurulamaz.

(3) Hiçbir zaman alımyerlerine üreticilerden satın alınmayan yaş çay konulamaz. Üreticilerin satmadığı veya daha sonraki günlerde satmak istediği yaş çaylar alımyeri içerisinde bekletilemez. Alımyerlerinde sadece satın alınan ve ÇAYAL' a kaydedilip üreticilere SMS ile bildirilen miktardaki kadar yaş çaylar bulunur. Bu durum titizlikle takip edilir ve aykırı davranan alımyeri personeli hakkında Fabrika Müdürlüğüne gerekli işlemler anında yapılır.

(4) Nokta alımyerleri ile seyyar alım yapılan sabit alımyerlerinde ise; alımyerine çay koyma söz konusu olmadığından, vasıtalarla yalnızca o gün satın alınan yaş çaylar yükletilir. Hiçbir zaman satın alınmayan yaş çaylar vasıtalarla yükletilmez.

Yaş Çay Satın Alma Malzemeleri ve Eyrakları:

MADDE 16- (1) Yaş çay satın almak üzere alımyerlerinde görevlendirilen eksperlere personel kartı, cep telefonu, mobil yazıcı, sim kart ve cep telefonlarının şarj aletleri verilir. Verilen sim kart, cep telefonu ve mobil yazıcı demirbaş olduğundan eksperlere zimmetlenir. Ayrıca eksperlere yollama kağıdı, günlük devam cetveli ve çeşitli nedenlerden dolayı ÇAYAL ile çay alınamaması durumunda, yalnızca ihtiyaç duyulması halinde kullanılmak üzere, fabrika yönetiminin bilgisi dahilinde (FRM.8-04), kullanılacağı günde mühürlenerek verilir.

(2) Günlük devam cetveli üzerinde görev yapılan alımyerlerinin; günlük mubayaa, günlük sevk edilen ve alımyerinde kalan miktarları ayrı ayrı, ayrıca belirtilir.

Satın Alınacak Yaş Çay Ürünü:

MADDE 17- (1) Alım ekibi tarafından, Yaş Çay Ürün Normu Talimatı' nda (TAL.8-01) belirtilen tanıma uygun hasat edilip, üreticiler tarafından alımyerlerine getirilen yaş çaylar, Yaş Çay Ürünü Muayene ve Deney Kontrol Planı' na (PLN.9-02) göre kontrol edildikten sonra satın alınır.

Satın Alınacak Üründe Hata Oranı:

MADDE 18- (1) Satın alınacak ürünün, hata oranı % 5' dir. Hata oranı % 5'e kadar olan yaş çay ürünü satın alınır. Satın alınan üründeki % 5' lik hata oranı , ürünün imalata verilme safhasına kadar yapılan tüm yaş çay analizlerinde (alımyeri analizleri, fabrika analizleri , araç analizleri ve genel müdürlük kontrol ekiplerinin analizleri) geçerlidir.

MADDE 19- (1) Satın alma esnasında alımyeri içerisinde görevli personel ve ürünü satan üreticiden başkası bulunamaz. Bu hususta eksper üreticileri uyarır.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
4/15

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ÜRÜNÜ ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-02
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	02/05/2024/17
		Baskı No	

Satın Alınacak Üründen Islaklık Firesi Kesilmesi:

MADDE 20- (1) Kasten ıslatılmış ürün satın alınmaz. Ancak toplama zamanında yağın yağmur ve çisenti nedeniyle ıslanan ürün, artı veya eksi olmaksızın net % 10 oranında ıslaklık firesi düşülmek suretiyle satın alınır.

Çay Alımyerlerinde Yaş Çay Ürünü Satın Alınması:

MADDE 21- (1) Yaş çay ürünü; üreticilerden iki sistemle satın alınır. Birincisi klasik sistem, ikincisi akıllı telefonlarla ÇAYAL sistemi. ÇAYAL Sisteminde de, elektronik kantar ve Mekanik Kantarlarla olmak üzere iki farklı sistemle çay alınır.

(2) Ekspertarafından kontrolü yapılaraksatın alınmasına karar verilmiş olan yaş çay ürünü, taşıma bezi ile birlikte tartılır ve tartım neticesi yüksek sesle üreticiye bildirilir. Üreticinin talebi halinde tartı tekrarlanır ve üreticinin tartıyı kontrol etmesine izin verilir.

(3) Gerek klasik sistem gerekse ÇAYAL ile yaş çay ürünü satın alınmasında, üreticilerden satın alınacak net yaş çay miktarı ve bez darası kilogram olarak belirlenir. Ancak tartılan miktar, brüt mubaya ve ıslaklık firesi ise gram ya da kg. olarak hesap edilir.

Klasik Sistemle Yaş Çay Satın Alınması:

MADDE 22- (1) ÇAYAL Sistemi ile herhangi bir nedenden dolayı çay alınmadığı zamanlarda ya da, ÇAYAL’ da yaşanan aksaklıklar nedeni ile yaş çay alımının gün içerisinde yapılamayacağını anlaşıldığı halde, Klasik Sistemle Yaş Çay Çeki ve Kayıt Pusulası Formu (FRM.8-04) kullanılarak, üreticilerin satması gereken miktarlara ilişkin liste doğrultusunda yaş çay alımı yapılır. Ancak her koşulda öncelikle ÇAYAL sistemi ile yaş çay alımı yapılır. Fabrika yönetiminin bilgisi olmadan, Yaş Çay Çeki ve Kayıt Pusulası Formu (FRM.8-04) kullanılarak yaş çay alımı yapılmaz.

(2) Yaş Çay Çeki ve Kayıt Pusulası 2 suret olarak düzenlenir ve gün sonunda 2 suret olarak Tarım Kısım Müdürlüğüne teslim edilir. Tarım Kısım Müdürlüğüne teslim edilen Yaş Çay Çeki ve Kayıt Pusulası Formu (FRM.7-04) Tarım Kısım Müdürü ve Fabrika Müdürü tarafından da imzalanır. Bir sureti ekspere verilir, bir sureti de Tarım Kısım Müdürlüğünde kalır. Yaş Çay Çeki ve Kayıt Pusulası Formu (FRM.8-04) kullanılarak çay alınması halinde, durum nedenleri ile birlikte gecikmeksizin gün sonunda ya da takip eden günde yazılı olarak Çay Tarım Dairesi Başkanlığına bildirilir.

(3) Yaş Çay Çeki ve kayıt Pusulası (FRM.8-04) mühürlenmiş olarak önceden diğer malzemelerle birlikte (örneğin kampanya başlangıcında) ekspere verilmez. Ekspere, (FRM.8-04) yalnızca ihtiyaç duyulması halinde kullanılmak üzere, fabrika yönetiminin bilgisi dahilinde kullanılacağı günde mühürlenerek verilir.

(4) Klasik sistemde; taşıma bezi ile birlikte tartılan yaş çay ürününün toplam ağırlığından, önce taşıma bezinin darası düşülür. Geriye kalan miktar brüt mubaya miktarıdır. Brüt mubaya miktarından da gerekli ise ıslaklık firesi düşülür. Böylece net mubaya, yani satın alınan net miktar belirlenir. Tartım sonuçları Yaş Çay Çeki ve Kayıt Pusulası Formu’ na (FRM.8-04) işlenir.

ÇAYAL ile Yaş Çay Satın Alınması:

MADDE 23- (1) ÇAYAL Sistemi ile yaş çay alımı, alımyerlerinde görevlendirilen eksperler tarafından Yaş Çay Alım Otomasyonu (ÇAYAL) kapsamında kendilerine verilen, eksper kartı ve cep telefonları aracılığı ile, görev yaptığı alımyerinde üretici kartı sahibi kayıtlı üreticilerden yapılır. Üreticilerin ürünlerini fabrikasından aldığı üretici kartı ile satmaları esastır. Ekspertartı ve üretici kartı olmadan da ÇAYAL kapsamında belirlenen kurallar dahilinde de yaş çay satın alınabilir.

(2) Ekspertarafından görev yaptığı alımyerinde, kendisine verilen cep telefonuna gelen, yaş çay alımları için ihtiyaç duyacağı bilgiler (üretici adı soyadı, kota, kontenjan, randevulu alım olup olmadığı, alımyeri adı, ıslaklık firesi oranı vb.) ÇAYBİS’ den otomatik olarak ÇAYAL aracılığı ile önceden cep telefonlarına aktarılır. ÇAYAL Sistemi ile çay alınabilmesi için öncelikle eksperin kendisine verilen cep telefonundaki ÇAYAL programına girmesi gerekir. Bunun içinde, eksperin kişisel telefonuna erişim kodu gönderilir. Ekspertartı, bu kodu ÇAYAL’ a girdikten sonra çay alımına başlar.

(3) Bunun için eksper; kontrolünü yaparak satın alınmasına karar verdiği yaş çay ürününün, önce ıslak olup olmadığına bakar. Çay ıslak ise ıslak seçeneğini işaretler, değilse bir işlem yapmaz. Daha sonra günlük üretici kontenjanı dahilinde, cep telefonuna gelen, üreticiden alınması gereken miktar kadar ürün normuna

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
5/15

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ÜRÜNÜ ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-02
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	02/05/2024/17
		Baskı No	

uygun olan çayı alabilmek için, cep telefonunda belirtilen bez darası ve varsa ıslaklık firesi dahil olmak üzere, tahmini tartım miktarı kadar ya da, satın alınması gereken miktar kadar yaş çayı, bezle birlikte mekanik kantarda ya da elektronik kantarda tartar.

(4) Mekanik kantarla yapılan alım işleminde tarttığı miktarı cep telefonundaki yaş çay alım ekranındaki tartılan miktar bölümüne yazar. Daha sonra bezleri boşaltıp, mekanik kantarda bezleri tartıp bezlerin ağırlığını bez darası bölümüne yazar.

(5) Elektronik kantarda yapılan tartım sonucunu ise, tarttığı nesnenin çay olduğu bilgisi ile birlikte bluetooth aracılığıyla cep telefonuna iletir. Daha sonra bezleri boşaltıp, elektronik kantarda bezleri tartıp tartım sonucunu tarttığı nesnenin bu defa bez olduğu bilgisi ile birlikte, yine bluetooth aracılığıyla cep telefonuna iletir.

(6) Bez darası belirtildiği üzere; bezlerin tartılması suretiyle manuel olarak ÇAYAL' a kayıt edilebileceği gibi, ÇAYAL' da otomatik olarak ta belirlenebilmekte ve yine otomatik olarak ÇAYAL' a kayıt edilebilmektedir.

(7) Her iki şekilde yapılan alım sonucunda, cep telefonlarında brüt mubaya kendiliğinden oluşur. Brüt mubaya miktarından da varsa ıslaklık firesi miktarı otomatik olarak kesilir ve böylece net mubaya, yani satın alınan net miktar ve ıslaklık firesi miktarı da otomatik olarak belirlenmiş olur. Eğer ıslaklık firesi söz konusu değilse, brüt mubaya, net mubaya miktarına yani üreticiden satın alınan yaş çaya eşit olur. Bu şekilde net mubaya, yapılan kayıtlar doğrultusunda otomatik olarak belirlenir.

(8) ÇAYAL' da günlük üretici kontenjanı dahilinde üreticiden satın alınacak yaş çay en fazla günlük kontenjanın % 1 nispetinde fazla olarak alınabilir. Bir başka deyişle, tartım işlemleri sonucunda üreticiden en fazla günlük satması gereken miktarın % 1 fazlası alınabilir. Tartım işlemleri sonucunda net mubaya, günlük alınacak miktardan % 1 değil de, daha yüksek gerçekleşirse yaş çay alımı yapılamaz ve kayıt edilemez. Bu durumda tartılan çayın fazlalık kısmı üreticiye iade edilir. İade edilen miktar düşüldükten sonra tartım miktarı, cep telefonundaki tartılan miktar bölümüne yeniden yazılır.

(9) Tartım neticesinde satın alınan miktara ilişkin herhangi bir fiş üreticiye verilmez. Bunun yerine üreticiye sattığı çay miktarına ilişkin bilgileri içeren SMS ile bilgilendirme yapılır. Üreticilere, kendisine gelen SMS' deki linke tıklaması halinde; çay satışına ilişkin diğer detay bilgilere de ulaşabileceği hususunda bilgilendirme yapılır. Ancak, üreticinin fiş talep etmesi halinde, fiş verilmeye devam edilir.

Çay Alımyerleri dışında Fabrika İçerisinde Çay Satın Alınması;

MADDE 24- (1) Kamu ya da özel sektörde çalışan, aynı zamanda da üretici olan kişilerin alımyerlerinin mesai saatinin bitmiş olması durumunda, çay toplayıp satmak istemeleri halinde; bu kişilerden çay fabrikaları içerisinde veya en yakın alımyerlerinde ya da fabrikanın uygun göreceği alımyerlerinde Klasik Sistemle Yaş Çay Çeki ve Kayıt Pusulası Formu (FRM.8-04) kullanılarak yaş çay alımı yapılabilir.

(2) Fabrika içerisindeki yaş çay alımları, yaş çay analizinde görevli işçi statüsündeki çay eksperisi veya mühendis ya da tarım kısım müdürünün görevlendireceği tarım kısım müdürlüğü bünyesinde çalışan memur personel statüsündeki çay eksperisi ya da mühendis tarafından kontrol edilerek yapılır.

(3) Fabrika içerisinde satın alınan yaş çayın ÇAYBİS' e kaydı, üreticinin kayıtlı olduğu alımyerine, üretici adına manuel olarak çayın satın alındığı tarih itibari ile yapılır. Tesellüm kaydı ise üreticinin kayıtlı olduğu alımyerine, fabrikaya ait resmi vasıta adına satın alınan miktarla aynı olacak şekilde (firesiz olarak) kayıt edilir.

Satın Alınamayacak Yaş Çay Ürünü:

MADDE 25- (1) Böcekli, hastalıklı ve kimyasal atıklar taşıyan yaş çay yaprakları satın alınmaz.

(2) Yaş çay ürünü hasat edildiği gün satın alınır. Bekletilmiş ürün satın alınmaz. Ancak iyi muhafaza edilmesi kaydıyla ertesi gün satın alınabilir. Bu durumda; bekletilme esnasında tozlanmış, çamurlanmış, kararmış ve çürümüş yaş çaylar ile bezlere bastırılmaktan dolayı ezilmiş, kızışmış veya kızarmış ürün satın alınmaz. Ayrıca bir günden fazla bekletilmiş yaş çaylar satın alınmaz.

(3) Satın alınan ürünün içerisinde, üründen başka yabancı maddelerin bulunmaması esastır. Bulunması halinde; yabancı maddelerin oranı vasıfsızlık kabul edilerek, yapılacak analizlerde ayrıca değerlendirilir.

Sürgün Dönemleri İtibari İle Üreticilerden Satın Alınacak Yaş Çay Miktarı (KOTA):

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
6/15

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ÜRÜNÜ ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-02
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	02/05/2024/17
		Baskı No	

MADDE 26- (1) Yönetim Kurulunca ya da Genel Müdürlük Makamınca bütçede belirtilen yıllık satın alınacak yaş çay alım miktarı doğrultusunda (KOTA) belirlenir. KOTA: Üreticilerin bir sürgün döneminde dekar başına ÇAYKUR'a satacağı en fazla yaş çay miktarı veya bir başka deyişle ÇAYKUR'un üreticilerden bir sürgün döneminde dekar başına en fazla satın alacağı yaş çay miktarıdır. Her sürgün dönemi için ayrı ayrı ve farklı miktarlarda KOTA belirlenebilmektedir. Kota uygulamasında tüm üreticiler, çaylık alanları nispetinde belirlenen kota miktarı doğrultusunda eşit miktarda çay satabilmektedirler.

Belirlenen KOTA, Çay Tarım Dairesi Başkanlığı tarafından çay fabrikalarına bildirilir. Belirlenen miktar ÇAYBİS' e de kayıt edilir. Belirlenen miktar üzerinden fabrikalar, üreticilerin Sürgün Bazında Yaş Çay Alım Programı Formunu (FRM.8-03) hazırlar. Hazırlanan bu program, üreticilerin görebileceği şekilde ilan niteliğinde olmak üzere alımyerlerine asılır. Bu programda belirtilen miktardan fazla üreticiler yaş çay satamaz eksperde yaş çay alamaz.

Yaş Çay Alımı:

MADDE 27- (1) Yaş çay alımları; ÇAYAL aracılığı ile, Çay Tarım Dairesi Başkanlığınca fabrikalara alım limiti verilmesi ve verilen limit doğrultusunda, fabrikanın üretici kontenjanı belirlemesi ile ya da, Çay Tarım Dairesi Başkanlığınca fabrikalara günlük üretici kontenjan miktarının bildirilmesi veya fabrika tarafından günlük üretici kontenjan miktarının belirlenmesi ile yapılır.

Üretici Kontenjanı Uygulaması:

MADDE 28- (1) **Günlük Üretici Kontenjanı;** üreticilerin bir günde dekar başına satacağı yaş çay miktarını, bir başka deyişle üreticilerden bir günde dekar başına satın alınacak miktarı ifade eder. Günlük üretici kontenjanı, geçerli olacağı tarihten en az bir gün önce belirlenir ve ÇAYBİS' e kayıt edilir. Belirlenen günlük üretici kontenjanı en seri şekilde en az bir gün önce SMS ile üreticilere ve alımyeri bazında olmak üzere alım ekibine bildirilir ve alım ekibi tarafından günlük üretici kontenjan miktarına göre, üreticilerden yaş çay alımları yapılır.

(3) Günlük üretici kontenjanı alımyeri bazında belirlenir. Aynı fabrika içerisindeki her alımyeri için, birbirinden farklı günlük üretici kontenjanı belirlenebilir. Mubayanın nispeten az olduğu günün erken saatlerinde, fabrikanın yaş çaysız kalmaması ve mubayaanın erken saatlerde başlatılması için, sabah açılan alımyerlerine ve yaş çay alımları yeni başlayan alımyerlerine, diğer alımyerlerine göre daha yüksek kontenjan uygulanır. Yüksek kontenjan özellikle yaş çay alımlarını vasıta üzerinde alan işletmeler tarafından, erken açılan alımyerlerine uygulanır.

(4) Aynı günde, aynı alımyeri için hammadde türüne göre farklı üretici kontenjanı belirlenebilir.

(5) Fabrika Müdürlüğünce kontenjanın belirlenmesi halinde ya da, Genel Müdürlüğümüzce yazılı bir talimat verilmedikçe günlük üretici kontenjanı dekara 15 kilogramın altında belirlenmez. Ancak fabrika yönetimi; çeşitli nedenlerden (doğal afet, uzun süreli çalışmama durumu, çay alamama, yüksek stok birikimi vb.) dolayı yaş çay alımlarında kısıtlama yapmak istemesi halinde, önceden Çay Tarım Dairesi Başkanlığına yazılı ya da sözlü bilgi vermek ve izin almak suretiyle bu miktarın altında üretici kontenjanı belirleyebilir.

(6) Sürgün dönemi başlarında geçerli olmak üzere, üreticilerin erkenden yaş çay hasadına girmesi ve toplanan yaş çayın bir an önce satın alınabilmesi için; yaş çayın kontrollü alınması, iyi muhafaza edilebilmesi ve herhangi bir bozulmaya neden olmayacak şekilde taşınması şartı ile, alım limiti uygulaması var ise fabrika alım limiti dahilinde üretici kontenjanı belirlenerek yaş çay alımı yapılabilir. Alım limiti uygulaması yok ise, üreticilerden günlük üretici kontenjanı uygulanmaksızın ya da, en düşük üretici kontenjanı ile ya da daha yüksek üretici kontenjanı belirlenerek yaş çay alımı yapılabilir.

(7) Fabrikalar, belirlenen üretici kontenjanı doğrultusunda her gün aynı miktarlarda yaş çay alımı yapabilmek için; çay satacak üreticilerin çaylık alanlarını, bulunduğu alımyerlerinin mubaya günleri doğrultusunda eşit miktarlarda dağıtır. Aynı kontenjan miktarı ile her gün eşit miktarlarda çay alınması için belirlenen mubaya günleri, ÇAYBİS' de ki ilgili raporlardan kontrol edilir.

(8) Üreticilere bildirilen günlük üretici kontenjanları zorunlu haller (doğal afet, uzun süreli arıza veya elektrik kesintisi vb.) dışında değiştirilmez. Fabrikalar, mutlaka üreticilere bildirilen günlük üretici kontenjanı dahilinde yaş çay alımı yaparlar. Herhangi bir nedenden dolayı mubaya gününde veya bir gün önce çok geç saatlerde yeni bir SMS veya duyuru ile günlük üretici kontenjanı, özellikle de ilk belirlenen kontenjandan

HAZIRLAYANLAR

**ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI**

**GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI**

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
7/15

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ÜRÜNÜ ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-02
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	02/05/2024/17
		Baskı No	

daha da düşük olarak belirlenmez ve değiştirilmez. Bunun için günlük üretici kontenjanları gerçekleşen ve öngörülen mubaya miktarları doğrultusunda dikkatli ve titiz bir şekilde belirlenir. Alımyeri stoklarının azaltılması için, günlük üretici kontenjanının düşürülmesi gerekiyor ise; bu iş, daha önce günlük üretici kontenjanının bildirildiği günde değil, henüz günlük üretici kontenjanının bildirilmediği günde yapılır. Günlük üretici kontenjanlarının Genel Müdürlüğümüzden gönderildiğine dair, üreticiler arasında yanlış bir izlenim yaratılmaması için, gönderilen SMS' ler de mutlaka fabrika adı belirtilir.

Yaş Çay Alımlarında Alım Limiti Uygulaması:

MADDE 29- (1) Yaş çay alımlarında temel ilke; taze ve nitelikli yaş çay ürünü en kısa sürede, tüm üreticilerden adil ölçülerde satın almaktır. Çay fabrikalarımızda atıl kapasite oluşmasını önlemek, ürünü erken gelen üreticilerin çaylarını bir an önce satın alıp işlenmesini sağlamak, bu imkanı daha sonra ürünü geç gelen üreticilere kullandırmak, dolayısı ile daha taze ve kaliteli yaş çay yaprağı satın almak gayesi ile yaş çay alımlarında alım limiti uygulanır. **Alım limiti:** çay fabrikalarımızın günlük satın alacağı yaş çay miktarıdır.

(2) Çay fabrikalarımızın günlük satın alacağı yaş çay miktarları (alım limitleri), Çay Tarım Dairesi Başkanlığınca belirlenerek, en az bir gün önceden kendilerine bildirilir ve alım limitinin geçerli olacağı tarih itibari ile ÇAYBİS' e kayıt edilir. Ayrıca verilen limitlerin hangi günden itibaren geçerli olduğu Çay Tarım Dairesi Başkanlığınca, faks, telefon, telsiz ya da elektronik ortamda fabrikalara da iletilir.

(3) Alım limiti uygulaması yapılması halinde; yaş çayın kontrol edilerek satın alınabilmesi, sevk edilebilmesi, aşırı stok yapılmasının önlenmesi ve özellikle sürgün dönemleri başında alım limiti verilmediği zamanlarda aşırı miktarda yaş çay alınmaması için; çay fabrikalarının bir günde satın alabilecekleri maksimum yaş çay miktarı (maksimum alım limiti) Çay Tarım Dairesi Başkanlığı tarafından belirlenir, ÇAYBİS' e kayıt edilir ve çay fabrikalarına bildirilir. Her ne şart olursa olsun, fabrikalar tarafından maksimum alım limitinin üzerinde yaş çay alımı yapılamaz. Fabrikalar maksimum alım limitini aşmayacak şekilde mubayaa yapılması için, günlük alım programında gerekli düzenlemeleri yapmak ve tedbirleri almakla yükümlüdür. Alım limiti uygulaması yok ise ya da maksimum alım limiti fabrikalara bildirilmez ise maksimum alım limiti uygulaması da yapılmaz.

(4) Fabrikalar verilen günlük alım limitinin (günlük alım miktarının) üzerinde yaş çay ürünü satın alamaz. Ancak, fabrikalar çeşitli nedenlerden dolayı (fazla yaş çay işlenmesi, günlük mubayaa miktarının hesaplanandan düşük olması, aktarma gelmemesi, fazla aktarma alınması, az aktarma verilmesi, hiç aktarma verilmemesi, işleme kapasitesinin boş kalacağının anlaşılması, stok miktarının az oluşu, fire hesaplanması vb.) saat 24 itibariyle alımyeri stok miktarının, günlük alım limitinin altında kalması halinde; ertesi gün alımyeri stok miktarını, o günkü alım limitinde tutmak şartıyla, aktarma miktarlarını ve işleme kapasitesini de dikkate alarak, verilen günlük alım limitinden daha fazla miktarda (maksimum alım limitini geçmemek şartı ile) yaş çay mubayaa edebilirler.

(5) Fabrika alım limitlerine uymayan, alımyeri stoklarını arttıran, alımyeri stokları artmasına rağmen yaş çay alımlarını stoklarına göre düzenlemeyen ve sürekli olarak yüksek stoklarla çalışmaya devam eden fabrikalar, Çay Tarım Dairesi Başkanlığı tarafından uyarılır.

(6) Çay fabrikaları; kendilerine bildirilen günlük alım miktarının (alım limitinin) üreticilere eşit ve adil ölçülerde dağıtımının yapılması için, alımyeri bazında günlük üretici kontenjanı belirler. Bunun için ÇAYBİS' deki üretici kontenjan programını kullanılır. Bu program üzerinden alımyeri bazında üretici kontenjanı belirlenirken, verilen alım limiti göz önüne alınarak; ürünü erken gelen üreticilerin çay sattığı alımyerleri ile, ürünü geç gelen üreticilerin çay sattığı alımyerleri ve henüz çay hasadına başlamamış alımyerleri ayrı ayrı değerlendirilir. Gerektiğinde alım limiti uygulaması içerisinde üretici kontenjanı, Çay Tarım Dairesi Başkanlığınca da belirlenebilir.

Alım Limiti Verilmeden Doğrudan Üretici Kontenjanı ile Alım Yapılması:

MADDE 30

(1) Fabrikalara Alım limiti verilmediği zamanlarda, Çay Tarım Dairesi Başkanlığınca fabrikalara bildirilen veya fabrika tarafından belirlenen üretici kontenjanı miktarı doğrultusunda yaş çay alımı yapılır.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
8/15

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ÜRÜNÜ ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-02
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	02/05/2024/17
		Baskı No	

(2) Çay Tarım Dairesi Başkanlığınca üretici kontenjanının belirlenmesi halinde; belirlenen kontenjan yazılı veya sözlü olarak, bir gün önceden fabrikalara bildirilir. Gerekli düzenleme yapılması halinde, fabrika bazında ÇAYBİS' e kayıt edilir. Belirlenen kontenjan dahilinde de fabrika, alımyeri bazında üretici kontenjanını ÇAYBİS' e kayıt eder.

(3) Çay Tarım Dairesi Başkanlığınca değil de fabrika tarafından üretici kontenjanının belirlenmesi halinde ise; bu defa fabrika doğrudan alımyeri bazında uygulanacak kontenjanı belirler ve ÇAYBİS' e kayıt eder.

Yaş Çay Alımlarında Randevulu Alım Sistemi:

MADDE 31

(1) Randevulu Alım Sistemi; yaş çay alımlarında, üreticilerin her gün yaş çay hasadı ile uğraşmaması ve alımyerlerindeki üretici yoğunluğunun azaltılması gayesi ile uygulanır. Sürgün bazında yaş çay alımlarına başlanıp, alımlar devam ederken alımların yükselmesi durumunda (örneğin 15 ya da 20 ton ve üzerinde mubaya yapılan alımyerlerinde) yaş çay alımlarının kontrollü bir şekilde yapılabilmesi ve ürün normuna uygun çay alınabilmesi için, takip eden günde Randevulu Alım Sistemi uygulamasına geçilebileceği gibi Genel Müdürlüğümüzce yazılı talimat verilmesi halinde de, Randevulu Alım Sistemi uygulamasına geçilebilir.

(2) Randevulu Alım Sistemi, yaş çay alımlarına başlanılan alımyerlerinde, alımların yoğunlaşmasıyla birlikte alımyeri bazında başlatılır ve sürgün boyu devam eder.

(3) Yaş çay alımları henüz başlamayan alımyerlerinde randevulu alım sistemine geçilmez. Ancak, hinterlandındaki yaş çayların hasat olgunluğuna gelmesine rağmen, yaş çay alımına başlanılmayan alımyerleri için, beklenilmeden Randevulu Alım Sistemi uygulamasına geçilir.

(4) Organik veya organik geçiş ürün alınan sabit alımyerleri ile, organik-organik geçiş-konvansiyonel alım yapılan sabit olmayan alımyerlerinde (nokta) Randevulu Alım Sistemi uygulanıp uygulanmayacağı hususunda, fabrika müdürleri yetkilidir. Sabit alımyeri olmasına rağmen, seyyar alım yapılan alımyerlerinde ise bu talimat hükümleri doğrultusunda randevulu alım yapılır.

MADDE 32

(1) - Randevulu Alım Sistemi, alımyeri ve üretici bazında uygulanır. Buna göre öncelikle hangi alımyerinde, kaç gün mubaya yapılacağı belirlenip, daha sonra da belirlenen mubaya günlerinde olmak üzere, üreticilerin çaylık alan büyüklüklerine göre kaç gün çay satacağı hususu tespit edilir.

(2) Üreticilerin talebi halinde alımyerinin mubaya yapacağı gün sayısı kadar üreticinin mubaya günü artırılabilir. Ancak üreticilerin kendileri için belirlenen mubaya gün sayısından daha az sayıda (günde) çay satma talepleri yerine getirilmez.

(3) Bu kapsamda alım yerine kayıtlı üreticilerin toplam çaylık alanı;

- 0-100 dekar arasında olan alım yerlerinde haftada 2 gün,
- 101-150 dekar arasında olan alım yerlerinde haftada 3 gün,
- 151-200 dekar arasında olan alım yerlerinde haftada 4 gün,
- 201-250 dekar arasında olan alım yerlerinde haftada 5 gün,
- 251 dekar ve üzeri olan alım yerlerinde haftada 6 gün mubaya yapılır.

(4) 100-150-200-250 dekar olarak belirlenen çaylık alanlar sabit değerler olmayıp, alımyerlerinin konumu, üretici sayıları, ekip sayısı ve alımyerlerinin birbirine olan mesafesi gibi hususlar dikkate alınmak suretiyle, alımyerleri için yukarıda belirtilen mubaya gün sayısından daha fazla sayıda mubaya günü belirlenmesi konusunda fabrika müdürleri yetkilidir.

(5) Üreticiler ise çaylık alan büyüklüğüne göre aşağıdaki şekilde sınıflandırılır.

- 0-1999 m² arasında çay bahçesine sahip olanlar,
- 2000-3999 m² arasında çay bahçesine sahip olanlar,
- 4000-5999 m² arasında çay bahçesine sahip olanlar,
- 6000-7999 m² arasında çay bahçesine sahip olanlar,

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
9/15

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ÜRÜNÜ ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-02
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	02/05/2024/17
		Baskı No	

- 8000-9999 m² arasında çay bahçesine sahip olanlar,
- 10000 dekar ve üzeri çay bahçesine sahip olanlar.

(6) Bu esaslar dahilinde alımyerlerinin mubaya günleri ve üreticilerin çaylık alan büyüklüklerine göre Randevulu Alım Sistemi aşağıdaki şekilde uygulanır.

(7) Haftada 2 gün mubava yapılacak alımverleri için:

- Çaylık alan büyüklüğü 0-1999 m² arasında olan üreticilerden haftada en az 1 (bir),
- Çaylık alan büyüklüğü 2000 m² ve üzerinde olan üreticilerden ise; haftada 2 (iki) gün yaş çay alımı yapılır.

(8) Haftada 3 gün mubava yapılacak alımverleri için:

- Çaylık alan büyüklüğü 0-1999 m² arasında olan üreticilerden haftada en az 1 (bir) gün,
- Çaylık alan büyüklüğü 2000-3999 m² arasında olan üreticilerden ise; haftada en az 2 (iki),
- Çaylık alan büyüklüğü 4000 m² ve üzerinde olan üreticilerden ise; haftada 3 (üç) gün yaş çay alımı yapılır.

(9) Haftada 4 gün mubava yapılacak alımverleri için:

- Çaylık alan büyüklüğü 0-1999 m² arasında olan üreticilerden haftada en az 1 (bir) gün,
- Çaylık alan büyüklüğü 2000-3999 m² arasında olan üreticilerden ise; haftada en az 2 (iki) gün,
- Çaylık alan büyüklüğü 4000-5999 m² arasında olan üreticilerden ise; haftada en az 3 (üç) gün,
- Çaylık alan büyüklüğü 6000 m² ve üzerinde olan üreticilerden ise; haftada 4 (dört) gün yaş çay alımı yapılır.

(10) Haftada 5 gün mubava yapılacak alımverleri için:

- Çaylık alan büyüklüğü 0-1999 m² arasında olan üreticilerden haftada en az 1 (bir) gün,
- Çaylık alan büyüklüğü 2000-3999 m² arasında olan üreticilerden ise; haftada en az 2 (iki) gün,
- Çaylık alan büyüklüğü 4000-5999 m² arasında olan üreticilerden ise; haftada en az 3 (üç) gün,
- Çaylık alan büyüklüğü 6000-7999 m² arasında olan üreticilerden ise; haftada en az 4 (dört) gün,
- Çaylık alan büyüklüğü 8000 m² ve üzerinde olan üreticilerden ise; haftada 5 (beş) gün yaş çay alımı yapılır.

(11) Haftada 6 gün mubava yapılacak alımverleri için:

- Çaylık alan büyüklüğü 0-1999 m² arasında olan üreticilerden haftada en az 1 (bir) gün,
- Çaylık alan büyüklüğü 2000-3999 m² arasında olan üreticilerden ise; haftada en az 2 (iki) gün,
- Çaylık alan büyüklüğü 4000-5999 m² arasında olan üreticilerden ise; haftada en az 3 (üç) gün,
- Çaylık alan büyüklüğü 6000-7999 m² arasında olan üreticilerden ise; haftada en az 4 (dört) gün,
- Çaylık alan büyüklüğü 8000-9999 m² arasında olan üreticilerden ise; haftada en az 5 (beş) gün,
- Çaylık alan büyüklüğü 10000 m² ve üzerinde olan üreticilerden ise; haftada 6 (altı) gün yaş çay alımı yapılacaktır.

(12) Haftada 2 (iki) gün alım yapılacak alımyerlerinde alım yerinin mubaya günleri arasında üçer gün bulunur. Peş peşe iki gün belirlenmez

(13) Haftada 3 (üç) gün alım yapılacak alımyerlerinde alım yerinin mubaya günleri arasında birer gün bulunur. Peş peşe üç gün belirlenmez.

(14) Haftada 4 (dört) gün alım yapılacak alımyerlerinde yalnızca 2 (iki) gün peş peşe, diğer iki gün ise aralıklı olarak belirlenir.

(15) Haftada 5 (beş) gün alım yapılacak alımyerlerinde yalnızca 2'şer gün peş peşe, beşinci gün ise aralıklı olarak belirlenir.

(16) Üreticilerin mubaya günleri belirlenirken, aynı aileden olan üreticilerin ya da yarıcılık yapan üreticilerin yarıcılık yaptığı cüzdanların, üreticilerin talepleri doğrultusunda fabrikanın alım programı ve alımyerinin mubayaa günleri doğrultusunda, sistemi bozmayacak şekilde yerine getirilir. Bu esaslar dahilinde, üreticilerin mubaya günleri belirlenerek ÇAYBİS' e kayıt edilir.

(17) Çay fabrikaları, alımyerleri itibariyle üreticilerin hangi gün veya günlerde yaş çay satacağını liste halinde hazırlayıp, üreticilere tebliğ niteliğinde olmak üzere alım yerine asar. Gerekirse SMS ile üreticilere

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
10/15

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ÜRÜNÜ ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-02
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	02/05/2024/17
		Baskı No	

mubaya günleri duyurulur. Böylece her üreticinin randevulu alım sistemine başlanılmadan önce hangi gün veya günlerde yaş çay satacağını mutlak surette öğrenmiş olması sağlanır. Randevu gününde yaş çayını satmayan üreticiden başka bir günde yaş çay satın alınmaz.

(18) Randevulu Sistemin uygulandığı zamanlarda belirlenen günlük üretici kontenjanı dahilinde üreticilerden satın alınacak yaş çay miktarı üreticinin mubaya gün sayısına göre belirlenir.

Buna göre;

- Haftada 1 (bir) gün çay satacak olan üreticiden satın alınacak miktar=kontenjan * 6 * üreticinin alanı
- Haftada 2 (iki) gün çay satacak olan üreticiden satın alınacak miktar=kontenjan * 3 * üreticinin alanı
- Haftada 3 (üç) gün çay satacak olan üreticiden satın alınacak miktar=kontenjan * 2 * üreticinin alanı
- Haftada 4 (dört) gün çay satacak olan üreticiden satın alınacak miktar=kontenjan*1,5*üreticinin alanı
- Haftada 5 (beş) gün çay satacak olan üreticiden satın alınacak miktar=kontenjan*1,2*üreticinin alanı
- Haftada 6 (altı) gün çay satacak olan üreticiden satın alınacak miktar=kontenjan*1*üreticinin alanı

formülüne göre belirlenir. Buradaki 6 - 3 - 2 - 1,5 - 1,2 ve 1 rakamları üreticilerin mubaya gün sayısına göre belirlenen rakamlardır.

(19) Randevulu Alım Sisteminde üretici mağduriyetine sebebiyet vermemek için, randevu başlangıç ve bitiş tarihleri en az iki gün önce, günlük üretici kontenjan miktarları ise en az bir gün önce çok geç saatlerde olmamak üzere, SMS ile veya duyurular ile üreticilere bildirilir.

(20) Alımyerlerinde, Randevulu Alım Sistemi başlamasına rağmen; randevu günlerinde çayını satmayan ile çayını toplamayıp, bekleterek kartlaştıran ve sürgün döneminin sonuna doğru, kotasının tamamını bir veya birkaç günde satmak isteyen üreticilere müsaade edilmez. Bu üreticilerden, yalnızca yaş çay satın alınacak günde uygulanan günlük üretici kontenjanı kadar yaş çay alımı yapılır.

(21) Randevu gününde yaş çayını satmayan üreticiden başka bir günde yaş çay satın alınmaz. Ancak, Randevulu Alım Sistemi içerisinde olmak kaydıyla; sürgün dönemlerinin sonlarına doğru, yaş çay alımlarının biran önce tamamlanması için düzenli olarak çay satan üreticilerin, randevu günleri öne çekilmek suretiyle, üreticilerden randevu gün ya da günlerinden önce belirlenen kontenjan dahilinde yaş çay alımı yapılabilir. Bu uygulama yalnızca düzenli olarak çay satan üreticilere uygulanır.

(22) Randevulu sistemin uygulanma şekli aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Üreticilerin Çay Alanı Büyüklüğü	0-1999 (m ²)	2000- 3999 (m ²)	4000- 5999 (m ²)	6000- 7999 (m ²)	8000- 9999 (m ²)	10000+ (m ²)
Alımyerinin Açık Olduğu Gün Sayısı ve Çaylık Alanı						
2 Gün/Hafta (0-100 dek.)	En az 1 Gün	2 Gün				
3 Gün/Hafta (101-150 dek.)	En az 1 Gün	En Az 2 Gün	3 Gün			
4 Gün/Hafta (151-200 dek.)	En az 1 Gün	En Az 2 Gün	En Az 3 Gün	4 Gün		
5 Gün/Hafta (201-250 dek.)	En az 1 Gün	En Az 2 Gün	En Az 3 Gün	En az 4 Gün	5 Gün	
6 Gün/Hafta (251 dekar ve üzeri)	En az 1 Gün	En Az 2 Gün	En Az 3 Gün	En az 4 Gün	En Az 5 Gün	6 Gün

Not: Üreticinin talebi halinde alımyerinin açık olduğu gün sayısı kadar randevu günü arttırılabilir.

Randevulu Alım Sisteminin Uygulanmayacağı Haller:

MADDE 33- (1) Genel Müdürlüğümüzce yazılı bir talimat verilmesi halinde Randevulu Alım Sistemi uygulanmaz.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
11/15

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ÜRÜNÜ ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-02
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	02/05/2024/17
		Baskı No	

(2) Randevulu Alım Sistemi içerisinde, alımyerlerinde yüksek üretici kontenjanı uygulanmasına rağmen, istenilen miktarda yaş çay alımı yapılamaz ise Randevulu Alım Sistemi uygulanmaz.

(3) Randevulu Alım Sisteminin uygulanmadığı zamanlarda alımyerinde; yalnızca Randevulu Alım Sistemi için belirlenen mubaya günlerinde ve açılış-kapanış saatleri arasında olmak üzere, o alımyerine kayıtlı tüm üreticilerden belirlenen kontenjan dahilinde yaş çay alımı yapılır. Alımyerlerinde mubaya günlerinin dışında ise yaş çay alımı yapılmaz.

(4) Randevulu Alım Sistemi uygulanmadığı zamanlarda; alımyerlerinde, yalnızca Randevulu Alım Sistemi için belirlenen mubaya günlerinde yaş çay alımı yapılmasına rağmen, istenilen miktarda yaş çay alımı yapılamaz ise; bu durumda Randevulu Alım Sistemi için belirlenen mubaya günlerinin dışında da alımyerine kayıtlı tüm üreticilerden belirlenen kontenjan dahilinde, yaş çay alımı yapılabilir. Bu hususta fabrika müdürleri yetkilidir. Bu gibi durumlarda yaş çay alımı için, alımyerlerinin ve üreticilerin mubaya günlerinin ÇAYBİS' de değiştirilmesine gerek yoktur. Ancak, alımyerinde Randevulu Alım Sistemi için belirlenen mubaya günlerinin dışında alım yapılacak ise, eksperin takibi ve alımyerinin mubaya günlerinin bilinmesi açısından, yalnızca alımyerinin mubaya günlerin de değişiklik yapılır ve yapılan bu değişiklik ÇAYBİS' e kaydedilir. Bu yönde bir değişiklik yapılması halinde, tekrardan Randevulu Alım Sistemi uygulanması halinde yeniden alımyerlerinin mubaya günleri değiştirilir ve ÇAYBİS' e kayıt edilir. Üreticilerin mubaya günlerinde ise bir değişiklik yapılmaz.

(5) Alımyerlerinde, Randevulu Alım Sistemi için belirlenen mubaya günlerinin dışında da yaş çay alımı yapılacak ise, zorunlu haller dışında, bir alım ekibinin bir günde en fazla iki alım yerinde yaş çay alımı yapması gerektiği hususu dikkate alınır. Bu gibi durumlarda alımyerlerinin açılış ve kapanış saatleri yeniden düzenlenir ve ÇAYBİS' e kayıt edilir.

(6) Sürgün sonlarına doğru, yaş çay alımları sona ermekte olan alımyerlerinde, randevulu alım devam ederken, üreticilerin randevu günleri de öne çekilmesine rağmen yaş çay alımları tamamlanamaz ise; randevusu olan üreticilerin mağduriyetine fırsat verilmeyecek şekilde, yaş çay alımlarının tamamlanacağı tarihten en fazla iki gün öncesinden, randevulu alım sistemi kaldırılarak, alımyerine kayıtlı tüm üreticilerden üretici kontenjanı uygulanarak yaş çay satın alınır.

Düzenli Çay Satmayan Üreticilerden Yaş Çay Alımı:

MADDE 34- (1) Düzenli olarak çay satmayıp, sürgün sonuna doğru çayının tamamını satmak isteyen üreticilere fırsat verilmemesi için, gerek Randevulu Alım Sisteminde, gerekse Randevulu Alım Sisteminin uygulanmadığı hallerde, günlük üretici kontenjanı uygulanmadan, kontenjansız olarak serbest yaş çay alımı yapılmaz. Fabrika ya da Çay Tarım Dairesi Başkanlığı tarafından belirlenen üretici kontenjanı ile alım yapılır. Genel Müdürlüğümüzce talimat verilmesi halinde ise kontenjansız çay alımı yapılabilir.

(2) Gerekirse sürgün dönemi boyunca uygulanan günlük üretici kontenjanı toplanır. Üretici kontenjanlarının toplamı sürgün kotasına eşit ya da fazla ise ilave bir-iki gün daha belirlenerek kontenjan dahilinde mubaya yapılarak o alımyeri için yaş çay alımları tamamlanır.

Mazeretli Üreticilerden Yaş Çay Alımı:

MADDE 35- (1) Gerek Randevulu Alım Sisteminin uygulandığı, gerekse uygulanmadığı zamanlarda, yaş çay alımlarında mazeretli üreticilere durumlarını belgelemeleri halinde kolaylık sağlanır.

(2) Gurbetçi üreticiler, şehit yakınları (ana, baba, kardeş, eş ve çocuk) ve gaziler mazeretli üretici olarak ifade edilir. Ayrıca, mahkeme kararı ile ayrımcılık yapılmak istenen üreticiler ile, yeşil çay alımı yapılacak üreticiler, ya da organik-organik geçiş alımı yapılacak üreticilerde, yaş çay alımlarında mazeretli üretici olarak kabul edilir. Bunun için ÇAYBİS' de Mazeretli Üreticiler bölümünden gerekli tanıtım yapılır.

(3) Gurbetçi üreticiler; çay bölgesi haricindeki illerde sürekli ikamet eden ve cüzdan sahibi olan üreticileri kapsar. Gurbetçi üreticilerden Randevulu Alım Sistemi uygulansın ya da uygulanmasın, fabrikanın sürgün alımlarına başladığı tarihten itibaren değil de, yalnızca Teşekkül olarak sürgün alımlarına başlanılan tarihten sonra gelen ilk hafta içerisinde yaş çay alımı yapılır. Bu üreticilerimizin; bir sürgün döneminde satacağı

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
12/15

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ÜRÜNÜ ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-02
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	02/05/2024/17
		Baskı No	

yaş çay (kota), alımyerinin mubaya günlerinde olmak üzere en az bir gün, en çok da birbirini takip eden dört gün içerisinde satın alınır.

(4) Şehit yakını (ana, baba, kardeş, eş ve çocuk) ve gazilerin kotasının tamamı ise; Randevulu Alım Sistemi uygulansın ya da uygulanmasın, sürgün dönemi boyunca alımyerinin mubaya günlerinde olmak üzere, azami dört günde belirlenecek tarihlerde satın alınır. Bu imkan; yalnızca üzerinde cüzdan olan şehit yakınlarına ve gazilerin kendilerine tanınır.

(5) Mazeretli üreticilerin belirlenen günlerde alımlarını tamamlamaması halinde, bu üreticilerden, kayıtlı olduğu alımyerlerindeki diğer üreticilerle birlikte aynı koşullarda olmak üzere belirlenen alım programı dahilinde yaş çay alınmasına devam edilir.

Çay Fabrikalarının Bir Günlük Alımyeri Stok Miktarı :

MADDE 36- (1) Çay alımyerlerinin alanı müsait olan fabrikalarda alımyeri stok miktarı, saat 24.00 itibariyle en fazla fabrikanın o günkü günlük alım limiti kadar olacaktır. Örneğin 150 ton mubayaa limiti verilen bir fabrikanın alımyeri stok miktarı da, alımyerlerinin alanı müsait ise saat 24.00' de en fazla 150 ton olacaktır.

(2) Elde olmayan sebeplerle verilen alım limitini aşan ve günlük alım limitinin aşılmasından dolayı, saat 24.00 itibariyle alımyeri stokları fabrika alım limitinin üzerine çıkan fabrikalar; ertesi günlerde bu fazlalığı mutlak suretle gidereceklerdir. Limit aşılmasından dolayı alımyerlerinde meydana gelen stok fazlalıkları öncelikle fabrika alım limiti aşağı çekilerek fabrikasınca giderilir. Limitin aşağı çekilmesi ise; öncelikle sürgün kotasını en fazla dolduran alımyerleri için en düşük günlük üretici kontenjanı (dekara 15 kg.) uygulaması ile gerçekleştirilir. Bu uygulamaya ideal stok seviyesine ininceye kadar devam edilir.

(3) Fabrika alım limitinin aşağı çekilmesine rağmen veya çeşitli nedenler (arıza, elektrik kesintisi, günlük işleme kapasitesinde çay işlenememesi vb.) sonucunda, saat 24 itibariyle alımyeri stok miktarı; ideal stok miktarının üzerinde kalmaya devam ediyorsa; fabrikalar alımyeri stoklarının azaltılması için, günlük aktarma miktarlarını ve işleme kapasitesini de dikkate alarak, en kısa sürede yaş çay alımlarına alımyeri bazında kısmen ara verir. Bu konuda fabrika müdürleri yetkilidir. Ancak, Genel Müdürlüğün izni ve bilgisi olmadan tüm alımyerleri için alımlar tamamen durdurulmaz veya alımlara kısmen ara verilmez. Ara verilen günde alım ekibi çalışmaya devam eder. Bu gibi durumlarda yaş çay alımı yapılmayacak gün en az bir gün önceden üreticilere duyurulur. Alımyerlerinde yaş çay alımlarına kısmen veya tamamen ara verilmesi; öncelikle sürgün kotasını dolduran veya doldurmaya yakın alımyerlerine uygulanır. Bu tür uygulamalar, gerekirse sürgün süresince tüm alımyerlerine eşit olarak uygulanır.

(4) Alımyeri stoklarının düşük tutulmasına ve alımyeri stoklarının fabrikanın günlük aktarma miktarları ve işleme kapasitesi göz önüne alınarak, stok bildirim saatinden sonraki 24 saat içinde üretime verilecek miktarda ve en fazla o günkü alım limiti seviyesinde kalmasına azami özen gösterilir. Sürekli olarak yüksek stoklarla yaş çay alımlarına devam edilemez.

(5) Fabrikalar, alım limiti uygulaması yapılmadığı zamanlarda günlük mubaya miktarlarını; günlük aktarma miktarları ve işleme kapasitesini de dikkate alarak, alımyeri stoklarının saat 24.00 itibari ile 24 saat içerisinde üretime verilecek miktarda kalacak şekilde programlarlar.

(6) Alımyeri stokları "Satın Alınan Ürünün Alımyerinden Fabrikaya ve Fabrikalar Arası Gönderilmesi Talimatı" na (TAL.8-06) göre belirlenir. Talimat dışı, hayali veya bilinçli olarak olması gerekenden daha az miktarda alımyeri stok bildiren fabrikalar hakkında, Çay Tarım Dairesi Başkanlığı tarafından gerekli işlemler yapılır.

Yeşil Çay Üretimi İçin Satın Alınacak Yaş Çay Miktarı:

MADDE 37- (1) Gerek organik gerekse konvansiyonel yeşil çay üretimi için, üreticilerden satın alınacak olan yaş çay miktarları, sürgünler itibariyle üreticilerden satın alınacak yaş çay programı (kota) dahilinde, ancak günlük üretici kontenjanı uygulanmaksızın, fabrikanın günlük alım limiti haricinde satın alınır. Günlük satın alınacak olan yeşil çay miktarı ise, yeşil çay üretim kapasitesine göre yeşil çay üretimi

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
13/15

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ÜRÜNÜ ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-02
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	02/05/2024/17
		Baskı No	

yapan fabrika tarafından belirlenir. Bunun için yeşil çay alınacak üretici önceden belirlenir ve ÇAYBİS' deki Mazeretli Üretici Bölümüne (Mazeretli Üretici-Yeşil Çay) tanıtılarak, kontenjansız çay alımı yapılır.

(2) Yeşil çay üretimi yapan fabrika, öncelikle kendi üreticilerinden yaş çayı temin eder. Kendi üreticilerinden yaş çayı temin edemez ise Çay Tarım Dairesi Başkanlığından yeşil çay üretimi için aktarma talep eder. Yeşil çay üretimi yapan fabrikanın, kendisine aktarma gönderecek fabrikadan yaş çay talep etmesi halinde, bu talep mutlaka karşılanır. Gönderilecek çayın miktarı, saati ve günü konusunda bir gün önceden mutlak surette yeşil çay üretimi yapan fabrika ile mutabakat sağlanır, mutabakat sağlanmadan yaş çay gönderilmez. Yeşil çay üretimi yapan fabrika, aktarma talep etmesi halinde, yaş çay talebini her fabrika için hep aynı saatlerde yapmaz, her fabrikadan her gün için farklı saatlerde yapar.

(3) Yeşil çay üretimi için gönderilecek yaş çay miktarları, fabrikaların günlük aktarma programı dışında gönderilir. Aktarma gönderemeyecek olan fabrika, bu durumu yeşil çay üretimi yapan fabrikaya ve Çay Tarım Dairesi Başkanlığına en az bir gün önceden bildirir. Yeşil çay üretimi için aktarma gönderilmesi halinde, ihtiyaç duyulan taşıma kasaları yeşil çay üretimi yapan fabrikadan temin edilir.

Organik ve Organik Geçiş Yaş Çay Alımları:

MADDE 38- (1) Organik çay üretimi için üreticilerden satın alınacak olan organik yaş çay miktarları, sürgünler itibarıyla üreticilerden satın alınacak organik yaş çay programı(kota) dahilinde, satın alınır. Organik çay tarımı yapmak üzere Teşekkülümüzle sözleşme imzalayan üreticilerden, diğer üreticilere uygulanan günlük üretici kontenjanına göre daha fazla kontenjan miktarı uygulanarak yaş çay alımı yapılır. Gerekirse günlük alım kontenjanı da uygulanmaz. Sürgün kotası dahilinde günlük alım yapılır.

(2) Aynı alımyerine çay satan, organik çay tarımı yapmak üzere Teşekkülümüzle sözleşme imzalayan organik geçiş seviyesindeki üreticiler ile konvansiyonel üreticilerin mubaya günleri, mutlaka farklı günler olarak belirlenir. Gerekirse ilave mubaya günleri oluşturulur. Bunun yanında, öncelikle tam organik üreticiler olmak üzere, birbirine yakın olan alımyerlerindeki organik üreticiler, organik üretici sayısı fazla olan alım yerinde, konvansiyonel üreticiler de konvansiyonel üretici sayısı fazla olan alımyerlerinde birleştirilir.

(3) Tam organik üreticiler ile konvansiyonel ya da geçiş seviyesindeki üreticilerden ise, zorunlu kalınmadıkça aynı günde aynı alımyerinde yaş çay alımı yapılmaz. Bu tip üreticiler içinde mutlaka farklı günler belirlenir. Tam organik ya da konvansiyonel üreticilerin sayısının azlığı nedeniyle farklı günde alım yapılamıyor ya da ilave bir mubaya günü oluşturulamıyor ise; alımyerine serilmeden vasıta üzerinde olmak üzere yaş çay alımı yapılır. Gerekirse, tam organik ve konvansiyonel alım yapılan alımyerlerinde karışıklığa meydan vermemek için randevulu alım sistemi uygulanmaz. Bunun için ÇAYBİS' de mazeretli üretici bölümünden organik, organik geçiş ya da konvansiyonel Mazeretli Üretici tanıtımı yapılarak yaş çay alımı yapılır.

Alımların Tamamlanmasında Sonra Alım Ekibi Tarafından Yapılacak İşlemler:

MADDE 39- (1) Ekspert, alımların tamamlanmasından sonra gün sonu raporu oluşturur ve kendi şahsi telefonuna SMS ile günlük yaptığı alımlara ilişkin bildirimde bulunulur. Yaş Çay Çeki ve Kayıt Pusulası Formu (FRM.7-04) kullanılarak alım yapılmış ise formu (FRM.8-04) gecikmeksizin fabrikaya iletir.

(2) Kampanyanın tamamlanmasından sonra ekspert kendisine teslim edilen cep telefonunu sim kartı ile birlikte şarj aletleriyle ve kendisine verilen çanta içerisinde tarım kısım müdürlüğüne teslim eder.

Kabul Edilebilir Bir Nedenle Alımyerlerinde Mubaya Yapılmaması:

MADDE 40- (1) Hava ve yol şartları dolayısıyla veya kabul edilebilir herhangi bir sebeple, uzun süreli olarak alımyerine vasıtanın gidemeyeceği bir durum meydana gelirse, ya da o alımyeri binasından güvenlik nedeniyle yararlanma imkanı kalkarsa, bu alımyerlerinin üreticilerinden en uygun çay alım yerinde yaş çay alımına devam edilir. Yaş çay ürünün alımına hangi alımyerinde devam edileceği önceden üreticilere ve eksperlere bildirilir. Yapılan bu değişiklik ÇAYBİS' e kayıt edilir.

(2) Kabul edilebilir bir nedenden dolayı, alımyerlerinde kısa süreli alım yapılamaması durumlarında ise; başka bir alımyerinde mubaya yapmak yerine, gerekirse, bu alımyerine yakın bir yerde seyyar alım yapılır.

Satın Alma Sırasında Üretici ile Alım Ekibi Arasında Ürün Normu Konusunda Anlaşmazlık Çıkması Halinde Yapılacak İşlemler :

MADDE 41- (1) Satın alma sırasında üretici ile alım ekibi arasında ürün normu ile ilgili bir anlaşmazlık olursa, anlaşmazlık konusu ürün, satın alma işleminin sonuna bırakılır ve üreticiye ürününü alım normuna

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
14/15

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ÜRÜNÜ ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-02
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	02/05/2024/17
		Baskı No	

uygun hale getirmesi söylenir. Norma uygun ürünlerin satın alma işlemi tamamlandıktan sonra anlaşmazlık konusu ürün eksperce yeniden kontrol edilir. Ürün, alım normuna uygun hale getirilmiş ise satın alınır. Aksi halde ürün satın alınmaz. Bu konuda eksperin vereceği karar kesindir. Ancak, eksperin tutum ve davranışı kasti ise hakkında yasal işlem yapılır.

Alımyerinde İş Emniyeti Yönünden Normal Alım Yapılmaması Halinde Yapılacak İşlemler :

MADDE 42- (1) Alımyerinde iş emniyeti yönünden (hakaret, tehdit, küfür, darp vb. hareketler) normal alım yapılması imkanının kalmaması ve alım ekibinin ürün alamama durumuna düşmesi halinde; alım ekibi bu durumu en seri şekilde fabrika yönetimine bildirir. Fabrika yönetimi tarafından o alımyerinde alım durdurulur ve konu derhal gerekçesi ile birlikte Genel Müdürlüğe sunulur. Bu konuda Genel Müdürlüğün vereceği karar uygulanır.

Üreticilerin Sözleşmesinin Feshi ve Alımyerinin Değiştirilmesi :

MADDE 43- (1) Çay alımyerinde; kasten ve haksız olarak, yaş çay alım ekibine, fabrika kontrol ekiplerine veya Teşekkülümüz görevlisi olan diğer personele hakaret, tehdit, küfür, darp vb. hareketler yapılması veya çeşitli nedenlerle alımın aksamasına sebebiyet verildiği takdirde, bu hareketleri yapan üretici veya üreticiler hakkında gerekli şikayetler yapılmakla birlikte, üretici sözleşmesi de fabrika tarafından tek taraflı feshedilir.

MADDE 44- (1) Görevleri ve uygulamaları nedeniyle Teşekkülümüz görevlilerine hakaret, küfür ve tehdit dolu davranış sergileyen ya da Teşekkülümüz görevlilerini elektronik posta veya SMS ile veya yazılı olarak hakaret, küfür ve tehdit eden üreticilerin de sözleşmeleri fabrika tarafından tek taraflı feshedilir.

MADDE 45- (1) Sözleşmesi feshedilen üretici ile yeni bir sözleşme yapılması, Yaş Çay Alım-Satım Sözleşmesinde belirtilen esaslar dahilinde yeniden düzenlenir. Yeniden sözleşme yapıncaya kadar üreticinin ürününün alınmasına ara verilir.

MADDE 46- (1) Üreticiler bu alım talimatında belirtilen esaslara uymak zorundadırlar. Uymayan üreticiler fabrika müdürlüğünce yazılı olarak ihtar edilir. İkaza rağmen uymama durumu devam ederse; fabrika tarafından üreticinin alımyeri değiştirilir. Değiştirilen alımyerinde de talimatlara uymayan üreticinin sözleşmesi feshedilir ve yeniden sözleşme yapıncaya kadar üreticinin ürününün alınmasına ara verilir.

Yaş Çay Ürünü Alım Talimatının Üreticilere Duyurulması :

MADDE 47- (1) Bu talimat yaş çay alım kampanyası süresince üreticilerin görebileceği şekilde her alımyerine asılır ve üreticiler, bu talimat hükümleri konusunda gerek alım ekibi tarafından gerekse fabrika kontrol ekibi tarafından bilgilendirilir.

Üretici ve Çaykur Arasında Güven Ortamı Yaratılması :

MADDE 48- (1) Üretici ve Çaykur arasında sağlam temellerin oluşturulması ve karşılıklı güven ortamının yaratılabilmesi için; bizzat fabrika müdürleri, çay alımlarının yoğun olduğu günlerde, alımyerlerinde dolaşarak gerekli inceleme ve denetlemelerde bulunacaktır. Müstahsillerle yüz yüze görüşerek şikayet ve talepler talimatlar çerçevesinde değerlendirilecektir.

Sorumluluk :

MADDE 49- (1) Bu talimatın uygulanmasından Fabrika Müdür ile birlikte Müdür Yardımcıları ve Tarım Kısım Müdürü birlikte sorumludurlar.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
15/15

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY TOMURCUĞU ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-03
		Yürürlük Tarihi	25.04.2016
		Revizyon Tarihi /No	27.08.2018 /02
		Baskı No	00

Teşekkülümüzce beyaz çay üretmek üzere üreticilerimizden yaş çay tomurcuğu alımları yapılacaktır. Yaş çay tomurcuğu Teşekkülümüze yaş çay ürünü satma hakkına sahip üreticilerden satın alınacak, diğer üreticilerden ürün satın alınmayacaktır. Yaş çay tomurcuğunun alımı ile ilgili olarak üreticilerimize gerekli duyurular yapılarak, yaş çay tomurcuğu alımı hakkında üreticilerimiz bilgilendirileceklerdir.

Satın Alınacak Yaş Çay Tomurcuğunun Özellikleri:

- 1- Toplanacak ürün çay ocakları üzerindeki taze sürgünlerin ucunda bulunan açılmamış tepe tomurcuğu olacaktır.
- 2- Toplanan yaş çay tomurcuğu ile birlikte yarı açmış veya tam açmış yaprak şeklindeki ürünler kesinlikle satın alınmayacaktır.
- 3- Yaş çay tomurcuklarının toplanması güneşli ve açık havada yapılacaktır. Yağışlı havalarda veya ıslak çay ocaklarından kesinlikle ürün toplanmayacaktır. Hiçbir şekilde ıslak yaş çay tomurcuğu alımı yapılmayacaktır.
- 4- Bekletilmiş ve kararmış yaş çay tomurcukları satın alınmayacaktır.

Yaş Çay Tomurcuğu Satın Alma Esasları:

Tomurcuk çayların üreticilerden en seri şekilde alınması ve alım miktarının artırılması için tomurcuk çay alımları, alımyerlerinde, alımyerinde görevlendirilen eksperler tarafından “Yaş Çay Tomurcuğu Alım Talimatı” doğrultusunda yapılacaktır. Bunun için tüm eksperler, yaş çay tomurcuğu alımı konusunda “**Satın Alınacak Yaş Çay Tomurcuğunun Özellikleri**” doğrultusunda eğitilecek ve bilgilendirileceklerdir. Bu kapsamda yaş çay tomurcuğunun satın alınması aşağıdaki esaslar dahilinde yapılacaktır.

- 1- Yaş çay tomurcuğu alımları verilen eğitim doğrultusunda alımyerlerimizde görevli eksperler tarafından hassas teraziler kullanılarak yapılacaktır. Bunun için ihtiyaç duyulacak olan hassas teraziler, eksperlere zimmetlenerek teslim edilecektir.
- 2- Satın alma işlemi en geç saat 16.00’ya kadar yapılacaktır. 16.00’den sonra satın alma işlemi yapılmayacaktır.
- 3- Satın alınan yaş çay tomurcukları fabrikaya gönderilene kadar uygun koşullarda muhafaza edilecektir.
- 4- Eksperler tarafından satın alınan yaş çay tomurcukları aynı gün içerisinde ya fabrikaya getirilecek ya da fabrika tarafından görevlendirilen personel aracılığıyla alımyerinde teslim alınacaktır.
- 5- Üreticiler yaş çay tomurcuğunu tahta kutular veya ahşap sepetler içerisinde getireceklerdir.
- 6- Satın alma işlemi ile ilgili olarak EK-1’ deki tutanak iki suret olarak düzenlenecek, tutanağın bir sureti üreticiye verilecek diğer suret ise eksper tarafından saklanacak ve daha sonra fabrikasına teslim edilecektir. Çayı alan eksper olduğundan, tomurcuk çay kaydı, tomurcuk alımı yapılan alımyeri adına yapılacaktır.
- 7- Üreticilerin alımyeri yerine fabrikaya tomurcuk çay getirmesi halinde; getirilen tomurcuk çay Tarım Kısım Müdürlüğü çalışanları tarafından fabrika içerisinde satın alınacaktır. Bunun için Fabrika yönetimi tarafından gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Bu şekilde alım yapılması halinde, gün içerisinde değişik kişiler yaş çay tomurcuğu alımı yapmayacaklardır. Hangi gün kimin alım yaptığı belli olacaktır. Satın alma işlemi ile ilgili olarak iki suret olarak düzenlenecek EK-1 tutanağının bir sureti üreticiye verilecek diğer suret ise fabrika yetkilisi tarafından saklanacaktır.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
1/3

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY TOMURCUĞU ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-03
		Yürürlük Tarihi	25.04.2016
		Revizyon Tarihi /No	27.08.2018 /02
		Baskı No	00

8- Satın alınan yaş çay tomurcuğunun 08.00 – 16.00 saatleri arasındaki bekleme ve aynı gün içinde imalat yapılacak fabrikaya gönderilme süresindeki su kaybı % 15'e kadardır.

Satın Alınan Yaş Çay Tomurcuğunun ÇAYBİS'e Kayıt Edilmesi, Tesellümü ve Gönderilmesi:

1- Satın alınan yaş çay tomurcuğu satın alınan tarih itibari ile satın alınan üreticiler adına EK-1'deki miktar doğrultusunda ÇAYBİS'e kayıt edilecektir.

2- Beyaz çay üretecek fabrikalar gün sonunda satın aldıkları toplam yaş çay tomurcuk miktarını günlük tesellüm olarak tek bir kayıt şeklinde ÇAYBİS'e kayıt edeceklerdir.

3- Tomurcuk çayı alıp beyaz çay üretmek üzere diğer işletmelere gönderen işletmeler tek bir seferde tomurcuk çayı göndermiş ise; beyaz çay üretecek fabrikalar gibi gönderilen miktarı önce günlük tesellüm olarak tek bir kayıt olacak şekilde ÇAYBİS'e kayıt edeceklerdir.

4- Tomurcuk çay iki seferde gönderilmiş ise bu durumda günlük iki tesellüm kaydı yapılacaktır.

5- Tesellüm edilen miktarın kaydı yapıldıktan sonra yaş çay tomurcuğu beyaz çay üretecek olan fabrikaya gönderilecektir.

6- Tesellüm edilen miktarın tesellümü ve aktarma olarak diğer fabrikalara gönderilmesi konvansiyonel yaş çay aktarması gibi yapılacaktır. Buna göre tomurcuk çayı gönderen fabrika aktarma gönderdiği fabrika adını seçerek gönderilen tesellüm miktarını kayıt edecektir. Çayı teslim alan fabrikada bu çayı ÇAYBİS'de bulacak ve kendi tesellüm sonucunu kayıt edecektir.

7- Tomurcuk çayı gönderen fabrika, çayı alan fabrikanın tesellüm miktarını konvansiyonel çayda uygulandığı gibi, alımyeri bazında dağıtımını yapmayacaktır. Tomurcuk çayı gönderen fabrika, çayı alan fabrikanın kaydına dokunmayacak ve herhangi bir işlem yapmayacaktır.

8- Tomurcuk çayın tesellümünde alımyeri adı ve araç plakası önemli değildir. Bu nedenle tomurcuk çayın tesellümünde tüm ünitelerde birliktelik sağlanması için araç plakası olarak fabrikanın resmi aracı ve alımyeri olarak ta 1 Kodlu alımyeri seçilecektir.

9- Tomurcuk çayın tesellümünde "AÇIKLAMA" bölümüne ihtiyaç duyulan bilgiler (çayı gönderen ya da alanın ismi ve tesellüm saati) yazılabilir.

Diğer Fabrikalardan Gönderilen Yaş Çay Tomurcuğunun Teslim Alınması:

1- Beyaz çay üretecek olan işletme kendisine gönderilen yaş çay tomurcuğunu görevlendirilen bir memur personel ile kontrol edip tartarak teslim alacaktır. Kontrol esnasında beyaz çay üretimine uygun olmayan yaş çaylar ayıklanacak ve geri kalan miktar tartılarak teslim alınacaktır. Teslim alma işi için EK-2'de ki tutanak iki suret olarak düzenlenecektir. Tutanağın bir sureti fabrikada kalacak bir sureti ise tomurcuk çayı getiren personele verilecektir.

2- EK-2'deki tutanakta belirtilen miktar tomurcuk çayın tesellüm miktarı olacaktır. Bu miktar, yani tomurcuk çayı teslim alan fabrikanın tartım sonuçları, tesellüme esas olacaktır.

3- EK-1 ve EK-2 birlikte bir dosyada saklanacaktır.

Diğer Fabrikalara Gönderilen Yaş Çay Tomurcuğunun Muhasebeleştirilmesi:

1- Beyaz çay üretimi belirlenen fabrikalarda gerçekleştirilecektir. Bu fabrikalar kendi satın aldığı tomurcuk çayla birlikte diğer fabrikalardan gelen tomurcuk çaylardan beyaz çay üreteceklerdir.

2- Satın alınan yaş çay tomurcuklarının üretim yapılmak üzere diğer ünitelere gönderilmesi halinde;

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY TOMURCUĞU ALIM TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-03
		Yürürlük Tarihi	25.04.2016
		Revizyon Tarihi /No	27.08.2018 /02
		Baskı No	00

2.1- Yaş çay tomurcuğunu satın alan ünite, ürünü teslim alan üniteye dekont gönderirken, ürünü teslim alan ünitenin tartımını Net (Fiili) Tesellüm olarak kayıtlara alacaktır.

2.2- Net (Fiili) Tesellüm miktarı ile su kaybı miktarı ve bedelleri, dekontta ayrı ayrı belirtildikten sonra, dekont, ekleri ile birlikte teslim alan üniteye gönderilecektir.

2.3- % 15'e kadar olan su kaybı ve Net (Fiili) Tesellüm Miktarları Toplamı üreticiden satın alınan miktara (EK-1'deki miktar = fabrikaca gönderilen miktar) eşit olacaktır.

2.4- % 15'e kadar olan su kaybı ve Net (Fiili) Tesellüm Miktarları Toplamı üreticiden satın alınan miktarın (EK-1'deki miktar = fabrikaca gönderilen miktar) altında ise; aradaki farkın bedelinin, yaş çay tomurcuğunu satın alan ünitenin yetkilendirmiş olduğu personelden/personellerden tahsil edilmesi yoluna gidilecektir.

BİLGİLENDİRİCİ

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
3/3

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SATINALINAN ÜRÜNÜN MUHAFAZASI VE FİRESİ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-05
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	18.04.2024/ 07
		Baskı No	00

1. Satın alınan yaş çay ürünü, alımyerine m²'ye 25 Kg' ı ve yüksekliği de 25 cm' yi geçmeyecek şekilde havalandırılarak serilir. Serilen yaş çayın bekletilmesinden dolayı meydana gelebilecek kalite kayıplarını önleyici gerekli tedbirler zamanında alınır.
2. Satın alınan yaş çay ürünü alımyerlerinde en fazla bir günlük süre için bekletilebilir. Bu amaçla alımyerlerinde aşırı stoklama yapılmayarak, çayların bir günlük süre içerisinde çekilmesi sağlanır. Çeşitli nedenlerle çekim yapılamaz veya çayın tamamı çekilemez ise; kalan çay, ertesi gün mutlaka ve öncelikle çekilir.
3. Konumu itibariyle yaş çayın muhafazası için uygun olmayan ve içerisine serilecek yaş çayın, nitelik ve nicelik bakımından kayıplarına sebep olacak alımyerlerinde fabrika müdürlüğü tarafından gerekli tedbirler alınır. Bu alımyerlerinde yapılan mubayaa alımyerinde bekletilmez, hemen çekilir veya vasıta üzerinde mubayaa yapılır. Vasıta üzerinde alım yapılması halinde, çay yüklü bezlerin vasıtaya yüklenmesinden önce mutlaka açılarak havalandırılması sağlanır. Günlük alım miktarı düşük, üretici sayısı az ve alınacak yaş çay miktarı bir vasıtanın tonajına yetmiyor ise; bu alımyerlerinde Yaş Çay Ürünü Alım Talimatı' n da (TAL.8-02) belirtilen esaslara göre mubayaa yapılır.
4. Satın alınan yaş çayların tesellümü esnasında, alımyeri bazında karışıklık olmaması için, alımyerindeki çayın tamamını alacak şekilde bir vasıta gönderilir. Zorunluluk olmadıkça, aynı araç ile birden fazla alımyerinden yaş çay çekimi yapılmamalıdır. Birden fazla alımyerinden yaş çay nakli yapılması durumunda, araç görevlendirilmesi, öncelikle aynı ekibin görev yaptığı alımyerlerine yapılır. Aynı vasıta ile birden fazla alımyerlerinden çekilen çayların tesellüm kayıtları için; o alımyerlerine ait mubayaa miktarları da göz önüne alınarak tesellüm edilen miktar orantılı olarak paylaştırılır.
5. Organik ve konvansiyonel yaş çaylar aynı günde aynı alımyerinde bekletilmez. Konvansiyonel ya da organik çay alımyerine konulacak ise; alımyerinin boş olup olmadığı, boş değilse içeride bulunan çayın hammadde türünün ne olduğu araştırılır ve ona göre alımyeri içerisinde çay bekletilir.
6. Satın alınan yaş çayın miktarında, fabrikasınca tesellüm edilene kadar, meydana gelebilecek her türlü kayıplar fire olarak kabul edilir ve "Alımyeri Firesi" olarak adlandırılır. Buna göre Alımyeri Firesi: yaş çayın alım yerinde bekletilmesi nedeniyle solmadan dolayı yitirilen miktarı, yaş çayın araçlara yükletilmesi, araçlarla taşınması ve vasıta üzerinde bekletilmesi nedeniyle meydana gelebilecek olan kayıpların toplamını ifade eder.
7. Alımyerlerinin fire tespitlerinde net tesellüm ve alımyeri mubayaası esas alınır. Net tesellüm: alımyerinden fabrikaya çekilen ve büyük baskülde tartılarak tesellüm edilen yaş çaydan, su firesi miktarı düşüldükten sonra, geriye kalan miktardır. Alımyeri mubayaası ise; o alımyerinde üreticilerden su firesi düşüldükten sonra satın alınan ve ödemeye esas olan toplam net yaş çay miktarıdır. Buna göre; Alımyerinin firesi (%) = $100 \times (\text{Alımyeri Net Mubayaası} - \text{Net Tesellüm}) / \text{Alımyeri Net Mubayaası}$ dır.
8. Alımyeri firesi yükleme ihalesi yapılan çaylar için maksimum % 0,5 yükleme ihalesi yapılmayıp vasıta üzerinde alınan çaylar için Sıfır (0) dır. Hiçbir zaman alımyeri firesi, geçerli bir sebep olmadan (doğal afet vb. gibi) talimat dışı uygulamalarla bu oranların üzerinde oluşturulamaz. Bu oran, her koşulda yapılacak olan fire tespitleri ve fire değerlendirmeleri için esas alınır.
9. Alımyeri firesi, konvansiyonel ve organik yaş çay için ayrı ayrı hesaplanır. Ancak söz konusu alım yerinin genel durumu konusunda da bir değerlendirme yapılabilmesi için söz konusu alımyerinde hammadde türüne bakılmaksızın alımyeri firesi de hesaplanabilir. Hammadde türüne göre fire hesaplanabilmesi için aynı alımyerindeki, gerek organik gerekse konvansiyonel yaş çay alımları, Yaş Çay Ürünü Talimatındaki esaslara göre düzenlenir. Aynı alımyerinde hem organik hem de konvansiyonel yaş çay alımı yapılıyor ise; bu tip alımyerlerinde satın alınan yaş çay ve tesellüm miktarları herhangi bir karışıklığa sebep verilmemesi için günlük olarak takip edilir.
10. Alımyerlerinde fire tespiti; alımyerlerinin hafta tatili olduğu veya mubayaa yapılmayan günlerinde, alımyerlerindeki çayların miktarı hakkında şüpheye düşüldüğü zamanlarda ve istenilen her zaman için yapılır. Özellikle alımyerlerinde her ne şart altında olursa olsun hafta tatili gününde yaş çay alınmaz ve en

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN
GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
1/3

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SATINALINAN ÜRÜNÜN MUHAFAZASI VE FİRESİ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-05
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	18.04.2024/ 07
		Baskı No	00

geç hafta tatili gününde de alımyerleri bu talimat doğrultusunda sıfırlanır. Bunun için gerekirse diğer alımyerlerinden çay çekilmez, sıfırlanacak alımyerinde hafta tatili günü öncesinde vasıta üzerinde mubaya yapılır ve alımyerine yaş çay konulmaz.

11. Sıfırlama sonuçlarının sağlıklı değerlendirilebilmesi için, sıfırlama yapılan alımyerlerine ait tesellümler, sıfırlama tarihinde tesellüm edilerek, ÇAYBİS' e kayıt edilir ve daha sonraki günlere tesellüm bırakılmaz. Gerekirse, sıfırlanan alımyerlerinden çekilen çaylar, sıfırlama tarihinden sonraya kalacak şekilde de aktarma gönderilmez.
12. Alımyeri firesi tespiti yapılabilmesi için, mutlak surette alımyerinin boş olması gerekir. Bunun için alımyerindeki çayın tamamı çekilir ve alımyeri sıfırlanır.
13. Sıfırlanan alımyerinin boş olup olmadığı, fabrika yönetimi tarafından görevlendirilen en az iki memur personel ile kontrol ettirilir. Kontrolü yapacak memur personeller; mesai saatleri içerisinde tarım kısım müdürlüğü personeli arasından fabrika yönetimi tarafından, mesai saatleri haricinde ise tesellüm heyeti üyeleri arasından tesellüm heyeti başkanı tarafından görevlendirilir.
14. Sıfırlanan ve kontrolü yapılan alımyeri ile ilgili olarak tarım kısım müdürlüğü tarafından Alımyeri Sıfırlama Tutanağı Formu (FRM. 8-12) hazırlanır. Sıfırlama Tutanağı her alımyeri için ayrı ayrı olmak üzere ve her sıfırlama için hazırlanır. Hazırlanan tutanak (FRM.8-12) tarım kısım müdürü tarafından bir yazı ekinde fabrika müdürüne sunulur. Tutanakta alımyerinin kontrol tarihi, saati ve boş olup olmadığı belirtilir. Fabrika müdürü tutanak doğrultusunda firelerin belirlenmesi için sıfırlama tutanağını tarım kısım müdürlüğüne gönderir.
15. Tarım kısım müdürlüğü tarafından tutanak doğrultusunda alımyerlerinin fireleri, kayıtlar gözden geçirilerek Alımyeri Sıfırlama Sonrası Fire Tespit Formu (FRM.8-16) düzenlemek suretiyle tespit edilir. Tespit edilen alımyeri fireleri nedenleriyle birlikte bir rapor halinde fabrika müdürüne sunulur. Bu Talimatta belirtilen oranların üzerinde tespit edilen alımyeri firelerinin nedenleri araştırılır. Araştırmada fireyi etkileyebilecek tüm unsurlar (günlük çekim miktarları, daha önce fire tespiti yapıp yapılmadığı, alım yerinin konumu, kaç günde bir mubayaa yapıldığı, nakliye ve yükleme unsurları vb. gibi) incelenir. İnceleme sonuçları bir raporla fabrika müdürüne sunulur. Talimat üzerinde gerçekleşen firenin; müsebbibi işçi personel ise; Toplu İş Sözleşmesi Hükümleri doğrultusunda, müsebbibi diğer kişiler ise; bu kişilere de mevzuatlar çerçevesinde gerekli işlemler uygulanır. Ancak bu talimatta belirtilen oranların üzerinde gerçekleşen fire nedeni ile bir zarar olduğu, bu zararın müsebbibinin de ilgili personel olduğu sonucuna varılırsa ve de bu durum mutlaka raporda belirtilir ise; oluşan zarar miktarı, mevzuatları dahilinde müsebbip olan personelden tahsil edilir.
16. Yapılan sıfırlamalar sonrasında fire müsebbiplerinin fabrika işçi personeli olduğu kanaatine varılırsa; bu personel hakkında bu talimat doğrultusunda gerekli işlemler yapılmakla birlikte, alım ekibinin görev yeri de değiştirilir. Görev yaptığı alımyeri değiştirilen alım ekibi personelinin alımyeri firesi, yeni alımyerinde de talimat dışı gerçekleşirse ve de bu durumun müsebbibi de alım ekibi ise alım ekibi personeline Toplu İş Sözleşmesi Hükümleri doğrultusunda gerekli işlemler yapılır.
17. Alımyeri firesi tespitlerinde esas olan husus, alımyeri firesi tespit edilecek olan alımyerinin o güne kadar satın aldığı yaş çay ile net tesellümü yapılan yaş çayın arasındaki farktır. Alımyerinde görevli olan ekip, görev yaptığı alımyerinin firesinden sorumlu tutulur. Alım ekibi değiştirilen her alımyerinin ekip değiştirilmeden önce mutlak surette firesi hesaplanır. Ancak alım ekibinin görev yaptığı alımyerleri arasında alımyeri firesi konusunda büyük farklılıklar olması halinde; örneğin: bir alımyerinde alımyeri firesi % 5 diğerinde ise fazlalık söz konusu ise bu durumda ekip firesi de hesaplanır ve ekip firesi ile alımyeri firesi birlikte değerlendirilir. Değerlendirme sonucunda belirlenen alımyeri firesi üzerinden gerekli işlemler uygulanır.
18. Sıfırlama sonucunda tesellüm fazlası oluşmuş ise; tesellüm fazlasının nedenleri incelenir. Tesellüm fazlasının, hatalı tartım, hatalı kayıt, alımyeri bazında tesellüm kayıtlarının karıştırılması, ıslaklık firesi uygulamasının hatalı yapılması vb. gibi kabul edilebilir nedenlerden dolayı oluştuğu kanaatine varılırsa, tesellüm fazlası dikkate alınmaz, kayıtlar inceleme sonucuna göre yeniden düzenlenir. İnceleme sonucunda tesellüm fazlasının Yaş Çay Ürünü Alım Talimatına aykırı hareket etmekten dolayı meydana geldiği

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN
GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
2/3

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SATINALINAN ÜRÜNÜN MUHAFAZASI VE FİRESİ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-05
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	18.04.2024/ 07
		Baskı No	00

anlaşırsa, tesellüm fazlasına ilişkin belgeler gereği için Makam aracılığı ile muhasebe kısım müdürlüğüne intikal ettirilir. Her iki halde de müsebbipler hakkında gerekli işlemler uygulanır.

19. Sabit alımyerleri için, her bir sıfırlama sonrasında tespit edilen fire ve fazlalık sonuçlarına göre işlem yapılır. Aynı alımyerinde yapılan bir sıfırlama sonrasında fire, diğer bir tarihte yapılan sıfırlamada fazlalık oluşmuş ise, ikisi birlikte değerlendirilerek ya da sıfırlama yapılan iki tarih birlikte değerlendirilerek alımyeri firesi yoktur diye bir değerlendirme yapılmaz. Her iki sıfırlama da ayrı ayrı değerlendirilir. Stok yapma imkanı olmayan (sabit olmayan-nokta) alımyerlerinde, alımyeri fireleri ve fazlalıkları fabrikasınca sürgün bazında değil de, günlük olarak hesaplanır ve değerlendirilir.
20. Fabrikanın yaş çay alımları devam ederken tüm alım yerlerini sıfırlayıp, tüm alım yerleri için stok miktarını sıfır (0) olarak belirlemesi halinde; yani fabrikanın toplam alımyeri stok miktarı sıfır (0) ise; sürgün sonu beklenilmeden de fire tespitleri yapılır. Bu gibi durumlarda, fire tespitleri sonucunda alımyeri firesi ya da tesellüm fazlası, fabrika bazında değil yine alımyeri bazında yukarıdaki esaslar dahilinde değerlendirilir. Herhangi bir alımyerinde oluşan fire ya da tesellüm fazlası bir başka alımyerinin firesi ya da tesellüm fazlası ile ilişkilendirilmez. Her alımyeri ayrı ayrı değerlendirilir. Gerek tesellüm fazlası gerekse fire oluşması durumunda müsebbiplerine bu talimat hükümleri doğrultusunda gerekli işlemler uygulanır.
21. Yaş çay alımlarının tamamlanmasıyla birlikte, her sürgün sonunda ve yıl sonunda fabrikalar tarafından her alımyeri için bilgi amaçlı Sürgün Sonu Alım Yeri Firesi ve Yıl Sonu Alım Yeri Firesi tespiti de yapılır. Sürgün sonu ve yıl sonu alımyeri firesi tespitlerinde, yıl içerisinde yapılan sıfırlamalar neticesinde oluşan fire veya fazlalıklar dikkate alınmaz.
22. Fabrikaların Sürgün Sonu Alımyeri Firesi: bir sürgün dönemi içerisinde fabrikanın satın aldığı yaş çay ile net tesellümü arasındaki farktır. Ancak gerekmesi halinde; sürgün dönemi içerisinde birden fazla tarihte toplam fabrika alımyeri stok miktarının sıfır (0) olması halinde; alımyeri stok miktarının sıfır (0) olduğu her tarih itibari ile birden fazla farklı tarihlerde olmak üzere birden fazla sürgün sonu alımyeri firesi hesaplanır. Hesaplanan her bir sürgün sonu alımyeri fireleri ayrı ayrı değerlendirilir ve birbiri ile ilişkilendirilmez.
23. Fabrikaların Yıl Sonu Alımyeri Firesi ise: yıl içerisinde fabrikanın satın aldığı yaş çay ile net tesellümü arasındaki farktır.
24. Sürgün sonunda veya yıl sonunda alımyeri firesi bu talimatta belirtilen oranların üzerinde tespit edilen alımyerlerinde firenin nedenleri araştırılır. Araştırmada fireyi etkileyebilecek tüm unsurlar (günlük çekim miktarları, daha önce fire tespiti yapıp yapılmadığı, alımyerinin konumu, kaç günde bir mubayaa yapıldığı, nakliye ve yükleme unsurları vb. gibi) incelenir. İnceleme sonuçları bir raporla fabrika müdürüne sunulur. Raporla fire müsebbiplerinin fabrika işçi personeli olduğu kanaatine varılırsa; bu personel hakkında bu talimat doğrultusunda gerekli işlemlerin yapıp yapılmadığı araştırılır. İşlem yapılmamış ise bu talimat doğrultusunda gerekli işlemler yapılır. Raporla firenin fabrika işçi personelinden değil de diğer nedenlerden kaynaklandığı belirtiliyor ise; daha sonraki dönemlerde fire oluşmaması için raporda belirtilen hususlarla ilgili olarak talimatlar doğrultusunda gerekli tedbirler alınır.
25. Çay Tarım Dairesi Başkanlığınca da fabrikaların sürgün sonu alımyeri fireleri ve yıl sonu alımyeri fireleri üzerinden değerlendirme yapılır. Değerlendirmeler gerekmesi halinde, fabrikanın alımyeri stok miktarının sıfır (0) olduğu tarihler itibari ile de yapılabilir.
26. Bu talimatın uygulanmasından Fabrika Müdürü, Müdür Yardımcısı ve Tarım Kısım Müdürü birlikte ve müteselselin sorumludur.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN
GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
3/3

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SATINALINAN ÜRÜNÜN ALIMYERİNDEN FABRİKAYA VE FABRİKALAR ARASI GÖNDERİLMESİ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-06
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	27.05.2022 /05
		Baskı No	00

1. Fabrikadan alımyerine yaş çay çekimi için vasıta gönderilmesi, gönderilen vasıtanın alımyerinden yüklenerek fabrikaya veya fabrikalar arası gönderilmesi Tarım Kısım Müdürlüğü sorumluluğunda yapılır. Tarım Kısım Müdürlüğü tarafından bu iş için en az bir memur personel görevlendirilir. Yapılacak görevlendirme Fabrika Müdürünün onayından geçer. Görevlendirilen memur personel bu işi Tarım Kısım Müdürlüğü tarafından Fabrika Büyük Baskülünde çalışmak üzere görevlendirilen büyük baskül kantarcıları ile birlikte yapar.
2. Görevlendirilen personel; alımyerlerinden yaş çay çekimini ve fabrikalar arası aktarma işlemini, fabrikanın üretim kapasitesine ve aktarma programına göre düzenler. Hiçbir zaman gereksiz yere fazla çay çekimi yapıp, saatlik üretim ve aktarma programından daha fazla çay yüklü vasıta, sahada bekletilmez. En fazla iki saatlik üretim ve aktarma programına uygun olarak çay yüklü vasıta sahada bekletilir. Bu amaç doğrultusunda yaş çay çekiminin sağlıklı yapılabilmesi ve stokların takip edilebilmesi için Günlük Yaş Çay Çekim ve Stok Takip Cetveli (FRM.8-10), aktarmalar içinse, Günlük Yaş Yaprak Çekim ve Aktarma Formu (FRM.8-07) düzenlenir.
3. Alımyerlerindeki yaş çayın fabrikaya sevk edilmesi; yaş çay yükleme ve nakliye teknik şartnamesinde belirtilen ve Fabrika Müdürlüğü tarafından yaş çay nakli için uygun görülerek tutanak altına alınan vasıtalarla yapılır. Fabrika Müdürlüğünce tutanakla belirlenen vasıtaların listesi yaş çekimi boyunca Fabrika Büyük Baskülünde bulundurulur. Vasıta listesinde bulunmayan araçlarla yaş çay çekimi yapılmaz.
4. Alımyerine gönderilecek vasıtalarla yaş çay nakli için taşıt görev emri verilmeden önce, vasıtaların örtü bezinin ve bağlama ipinin mevcut olup olmadığı kontrol edilir ve noksan olan vasıtalarla yaş çay nakli için taşıt görev emri verilmez. Tamam olan vasıtalarla ise görev emri verilir. Örtü bezi kaput bezinden dikilmiş olmalı, yırtık, kısa, naylon ve branda gibi çayın muhafazasını olumsuz etkileyecek nitelikleri taşımamalıdır.
5. Alımyerindeki çayın çekilmesinde amaç, alım yerinde çay bırakılmamasıdır. Bunun için gerekirse birden fazla vasıta görevlendirilir. Bunun yanında alım yerlerine yaş çay çekimi için görevlendirilecek vasıtanın tonajı, alım yerindeki çay miktarına uygun olmalı ve alımyerindeki çayın tamamını alabilecek tonaja sahip vasıta görevlendirilmelidir. Yüksek tonajlı vasıtalar az miktarda, küçük tonajlı vasıtalar fazla miktarda yaş çay bulunan alımyerlerine görevlendirilmez. Alımyerlerinde yeterince yaş çay olmadığı zamanlarda bir vasıta bir seferde aynı mesafe grubunda veya farklı mesafe gruplarında olmak üzere birden fazla alımyerlerine yaş çay nakli için görevlendirilebilir. Birden fazla alımyerinden yaş çay nakli yapılması durumunda, araç görevlendirilmesi, öncelikle aynı ekibin görev yaptığı alımyerlerine yapılır. Fabrika Büyük Baskül görevlisi yaş çay çekimi yapmayı planladığı alım yerlerindeki yaş çay miktarına uygun tonaja sahip vasıtalarla kapı çıkış kağıdını verir. Taşıt görev emrine alımyerlerinin ismi ve çekilecek çayın miktarı yazılır. Taşıt görev emri olmayan vasıtalarla yaş çay yüklenemez ve nakliyesi yapılamaz.
6. Yeşil çay ve organik çay üretimi için yapılacak olan yaş çay nakliyesinde vasıtaların tonajına ve alımyerindeki çayın miktarına bakılmaksızın en uygun vasıtanın görevlendirilmesine dikkat edilir.
7. Alımyerlerindeki yaş çay miktarına göre vasıta görevlendirmesi yapmayan veya vasıtaların tonajına göre alım yerlerinden yaş çay çekimini planlamayan, bu nedenle de yükleniciden kaynaklanmayan tolerans sınırları dışında çay taşınmasına veya yüklenmesine sebebiyet veren fabrika büyük baskül çalışanları ile yükleniciden kaynaklanmayan tolerans sınırları dışında çay taşınmasına veya yüklenmesine sebebiyet veren ve diğer personel (alımyeri personeli ve memur personel) hakkında Fabrika Müdürlüğü tarafından gerekli işlemler (malî, idari, disiplin) yapılır.
8. Alımyerine gönderilen vasıtalarla Yaş Çay Yükleme ve Nakliye Teknik Şartnamesinde (ŞRT.8-02) belirtilen esaslar dahilinde yaş çay yüklenir ve nakliyesi yapılır. Vasıtalarla çay yüklenirken çayın

HAZIRLAYANLAR
ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN
GENEL MÜDÜR

Sayfa
 No
 1/6

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SATINALINAN ÜRÜNÜN ALIMYERİNDEN FABRİKAYA VE FABRİKALAR ARASI GÖNDERİLMESİ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-06
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	27.05.2022 /05
		Baskı No	00

yere dökülmesine ve zayi olmasına izin verilmez. Yere dökülenler temiz bir taşıma bezine konarak tekrar vasıtaya yüklenir.

9. Yaş çayın fabrikaya götürülmesi sırasında yaş çayın yağmur, toz, güneş ve dış etkenlerden etkilenmemesi, yerlere dökülüp saçılmaması için vasıtalar; Kasaların Bağlanma Şekli Resmi' ndeki (RSM.8-01) gibi kaput bezinden dikilmiş örtü bezinin, kasalarını örtecek tarzda yanlardan ve arkadan bir metre sarkacak şekilde örtülür ve her kancadan sıkıca bağlanır.
10. Alımyeri eksper, mesai saatleri içerisinde; Kasaların Bağlanma Şekli Resmi (RSM.8-01)' ne göre vasıtasını örten vasıtanın şoförüne, usulüne uygun tanzim edilen Alımyerlerinden Yaş Çay Yollama Kağıdı Formu (FRM.8-08)'nu tasdik ederek verir ve fabrikaya gönderir. Yaş Çay Yollama Kağıdı Formu'nun bir suretini ise alımyerinde muhafaza eder. Kasaların Bağlanma Şekli Resmine (RSM.8-01) göre vasıtasını örtmeyen şoföre ise; Yaş Çay Yollama Kağıdı Formunu (FRM.8-08) vermez.
11. Alımyeri eksper, mesai saatleri dışında yapılacak olan alımyerlerinden fabrikaya çay gönderilmesi işlemi için alımyerine gönderilen vasıta şoförlerine ve yükleme personeline yazılı not bırakır. Bu nota göre yaş çay gönderilmesi işlemi yapılır.
12. Alımyerlerinin anahtarlarının biri alım ekibinde, diğeri de fabrikada bulunur. Alımyerlerinden mesai saatleri dışında yapılacak yaş çay nakli; Alım Yerlerinden Mesai Saatleri Dışında Yapılacak Yaş Çay Nakli İçin Alımyeri Açma Kapama Formu (FRM.8-13) doğrultusunda yapılır. Bu form bir suret olarak düzenlenir. Alımyeri Açma Kapama formu düzenlenmeden mesai saatleri dışında yaş çay yüklemesi ve nakli yapılmaz. Alımyeri açma kapama formu doğrultusunda; alımyerlerine görevlendirilen vasıta şoförlerine fabrikadaki anahtar verilir, alımyeri açılır, alımyeri eksperinin bıraktığı yazılı not okunur, yükleme yapılır. Yüklemeden sonra kapı kilitlenir, anahtar yaş çayın tesellümü esnasında Fabrika Büyük Baskül kantarcısına teslim edilir. Mesai saatleri dışında bu belge olmadan Fabrikasınca yaş çay tesellümü yapılmaz.
13. Alımyeri eksper, gerek mesai saatleri içinde gerekse mesai saatleri dışında yapılan ya da yapılacak olan yaş çay naklini takip ederek, fabrikası ile irtibat kurar. Mesai saatleri dışında yapılan alım yerlerinden fabrikaya çay gönderilmesini, bu talimat doğrultusunda ertesi gün kontrol eder. Gördüğü aksaklıkları Fabrika Yönetimine rapor eder. Fabrika Yönetimi rapor doğrultusunda gerekli tedbirleri alır.
14. Mesai saatleri haricinde alımyerlerinden fabrikaya çay çekilmesi sırasında, vasıtaların Kasaların Bağlanma Şekline göre örtülüp örtülmediği fabrikada Tesellüm Heyeti tarafından kontrol edilir. Varsa eksiklikler yazılı olarak Fabrika Yönetimine bildirilir.
15. Alımyerinden çay yükleyip, fabrikasına gelen vasıta, eğer başka bir fabrikaya gönderilecek ise; Alım yerlerinden Yaş Çay Yollama Kağıdı Formu (FRM.8-08) yerine, Fabrikalar Arası Yaş Çay Yollama Kağıdı Formu (FRM.8-11) 2 suret olarak düzenlenir ve kantar tartı fişi ile beraber 2 sureti de, aktarma gideceği fabrikaya gönderilir. Taşıt görev emri ve Yollama Kağıdını Fabrika Müdürü veya Fabrika Yetkilisi (Müdür Yardımcısı, Tesellüm Heyeti Başkanı, Nöbetçi Memuru) isim yazarak imzalar. İsim yazılmadan yerine veya adına imza atılmaz.
16. Aktarma gönderilecek yaş çay, aktarma gönderen fabrika tarafından su firesi düşülmeden gönderilir. Aktarma gönderilen yaş çay ıslak ise; su firesi, aktarma alan fabrika tarafından Tesellüm Edilen Yaş Çaydan Su Firesi Kesilmesi Talimatı (TAL.8-08)' na göre kesilir.
17. Aktarma gönderilen yaş çaylar için Fiziki Analiz Formu (FRM.9-02) düzenlenmez. Aktarma giden yaş çay için Fiziki Analiz Formu (FRM.9-02) aktarma alan fabrika tarafından analiz yapılmak suretiyle düzenlenir ve bu analiz sonucu her aşamada esas alınır.
18. Aktarma alan fabrikanın tartım sonuçları, Fabrikalar Arası Yaş Çay Yollama Kağıdı Formu (FRM.8-11)'nun 2 suretine işlenir ve 1 sureti Fiziki analiz formu (FRM.9-02) ile birlikte vasıta

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
2/6

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SATINALINAN ÜRÜNÜN ALIMYERİNDEN FABRİKAYA VE FABRİKALAR ARASI GÖNDERİLMESİ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-06
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	27.05.2022 /05
		Baskı No	00

şoförüne teslim edilerek aktarma gönderen fabrikaya iletilir. Aktarma gönderen fabrika tarafından aktarma gönderilen yaş çaylara ait FRM.8-08 ve FRM.8-11 kantar tartı fişleri ile birlikte saklanır.

19. Fabrikalar arası Yaş çay gönderilmesi (aktarılması) Çay Tarım Dairesi Başkanlığı'nın talimatları doğrultusunda yapılır. Bunun için Çay Tarım Dairesi Başkanlığı tarafından Yaş Çay Aktarma Cetveli Formu (FRM.8-20) düzenlenir. Günlük Aktarma miktarları aynı zamanda ÇAYBİS'e kayıt edilir. Fabrikalar arası yaş çay aktarmaları aksi bir talimat verilmedikçe gece saat 00.01' den 24.00' e kadar gerçekleştirilir. Bunun için Fabrikalara verilecek veya alınacak olan aktarma miktarları zorunlu haller dışında en az 6 saat önce fabrikalara Merkez Telsizle, ÇAYBİS aracılığıyla veya faxla vb. bildirilir.
20. Konvansiyonel ya da organik yaş çay için yükleme ihalesi yapmayan, yani alımyerine yaş çay sermeden vasıta üzerinde seyyar alım yapan fabrikaların;
 - 20.1. Üretim ve yaş çay alımı yapması halinde;
 - Aktarma verecek ise; aktarma saatleri 13.00 - 23.00 saatleri arasında,
 - Aktarma alacak ise; aktarma saatleri 01.00 – 13.00 saatleri arasında,
 - 20.2. Üretim yapmayıp yaş çay alımı yapması halinde; aktarma saatleri 13.00- 23.00 saatleri arasında,
 - 20.3. Yaş Çay alımı yapmayıp yalnızca üretim yapması halinde aktarma saatleri 00.01 – 24.00 saatleri arasında düzenlenir.
 - 20.4. Ancak, yaş çay alımı yapılmaması ya da mubayaanın az olması durumlarında; **Ön Soldurma Ünitesi kullanılmayarak, yalnızca Ana Soldurma Ünitesinde üretime devam edilecek şekilde aktarma programı düzenlenerek 24 saat süresince yaş çay boşaltma işlemine girilmez.** Bu gibi durumlarda gündüz saatleri içerisinde de Ön Soldurma Ünitesi doldurularak, buna göre aktarma gönderen fabrikalara aktarma programı verilir. Bir başka deyişle 24-08 vardiyasında ya da öğlen 12.00'ye kadar işlenecek olan yaş çay, gündüz saatlerinde veya en geç saat 04.00'e kadar Ön Soldurmaya alınır.
21. Çay Tarım Dairesi Başkanlığı tarafından fabrikalara bildirilen aktarma miktarlarına göre Fabrika Yönetimi tarafından Günlük Yaş Yaprak Çekim ve Aktarma Formu (FRM.8-07) düzenlenir. Düzenlenen bu form aktarma alacak olan fabrika tarafından aktarma veren fabrikaya faksla iletilir. Günlük Yaş Yaprak Çekim ve Aktarma Formunun düzenlenmesinde Aktarma alan ile Aktarma veren fabrika arasında mutabakat sağlanması esastır.
22. Günlük Yaş Yaprak Çekim ve Aktarma Formunun düzenlenmesinde aktarma saatleri arasındaki zamanın eşit olmasına dikkat edilir. Örneğin; 24 saat içerisinde 30 tonluk bir aktarma programı; 5' er tonluk 6 vasıta ile gerçekleştirilecek ise; $(24/6=4)$ 4 saatte bir araba (bir araba=5 ton) olacak şekilde aktarma programı düzenlenir. Günlük Yap Yaprak Çekim ve Aktarma Formunun düzenlenmesinde her saat için 5 ton veya 5 tonun katları (10-15 ton gibi) şeklinde program yapılır. Saatte 7 ton, 8 ton, 13 ton gibi miktarlara yer verilmez. Bu şekilde aktarma programı düzenlemeyen ve de yazılı ya da sözlü uyarılmasına rağmen talimat dışı aktarma programı düzenlemeye devam eden fabrikalar hakkında Çay Tarım Dairesi Başkanlığı tarafından gerekli işlemler yapılır.
23. Aktarma alan ve veren fabrikaların aktarma saatlerine uymaları zorunludur. Ancak aktarma alan ve veren fabrikalar arasında mutabakat sağlanması halinde aktarma saatleri fabrikalar tarafından değiştirilebilir. Zamanında gelmeyen aktarmalar aktarma alan fabrikalar tarafından iptal edilir. Durum aktarma veren fabrikaya bildirilir. Aktarma saatlerinde tolerans en fazla iki saattir.
24. Aktarma gönderecek olan fabrikalar muhakkak surette verilen aktarma miktarı kadar çayı göndermek zorundadırlar. Verilen aktarmayı gerçekleştiremeyecek olan fabrikalar bu durumu Çay Tarım Dairesi Başkanlığına ve aktarma alan fabrikaya aktarma saatinden en az 3 saat önce

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
3/6

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SATINALINAN ÜRÜNÜN ALIMYERİNDEN FABRİKAYA VE FABRİKALAR ARASI GÖNDERİLMESİ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-06
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	27.05.2022 /05
		Baskı No	00

bildirirler. Özellikle sabaha karşı fabrikaların boş kalmaması için aktarma gönderen ve alan fabrikalar; gece 00.01' den sonra gece ve sabaha karşı gelecek olan aktarma çayların gönderilip gönderilemeyeceği hususunu karşılıklı olarak telsizle veya telefonla teyit ederler.

25. Aktarma alacak fabrikalar verilen aktarma miktarı kadar çayı almak zorundadırlar. Aktarma alan fabrikalar, verilen aktarma miktarı kadar çayın gelmemesi ve bunun teyit edilmesi halinde öncelikli olarak kendi çaylarını çekerek stoklarını azaltırlar. Kendi çaylarının çekilememesi veya stok miktarının azlığı nedeniyle çekim yapılamaması halinde komşu fabrikalardan yaş çay yaprağı temin edilir. Komşu fabrikalardan da yaş çay yaprağı temin edilememesi halinde, Çay Tarım Dairesi Başkanlığından aktarma yapılması talep edilir. Ayrıca, aktarma göndermesi gereken fabrika aktarma göndermeyip benim yerime başka fabrika gönderecek diye aktarma alan fabrikaya talimat veremez.
26. Aktarma alan fabrikanın isteği olmadan, hiçbir şekilde fazla aktarma göndermek suretiyle aktarma alan fabrikalar mağdur edilmez. Verilen miktardan daha fazla aktarma gönderen fabrikanın fazlalık gönderdiği miktar, diğer günlerde yine aynı fabrikadan aktarma alınmış ise; aktarma alan fabrika tarafından aktarma veren fabrikanın günlük aktarma miktarından düşülür ve ona göre aktarma programı hazırlanır. Düşülen miktar için aktarma gönderen fabrika bir talepte bulunamaz.
27. Herhangi bir nedenle (elektrik kesintisi, sel baskını, üretimi engelleyecek arıza vb.) fabrikada üretimin uzun süre aksayacağını anlaşılmaması halinde, çay çekimi ve alınacak aktarmalar durdurulur. Bu gibi durumlarda hiçbir şekilde alınacak olan aktarmalar iptal edilmez, daha sonra alınmak üzere ileri bir saate ötelenir. Aktarmalar ancak Çay Tarım Dairesi Başkanlığı tarafından iptal edilebilir. Bu esnada sahada fazla miktarda araç bulunması halinde bu araçlar en yakın fabrikalara sevk edilir. Ancak en yakın fabrikalara yaş çay sevk edilmeden önce bu fabrikaların da müsait olup olmadığı mutlak surette öğrenilir. Sevk edilecek miktar, en fazla tahmini yitirilecek üretim miktarı kadar olur. Örneğin; elektrik kesintisinin iki saat süreceği tahmin ediliyorsa ve bu sürede 10 tonluk bir üretim kaybı yaşanacağı varsayılıyorsa, en fazla 10 ton yaş çay sevk edilir. 10 ton çay da aynı anda değil, aralıklarla (biri saat arayla) gönderilir. Komşu fabrikaların da müsait olmaması halinde durum Merkez Telsize bildirilir. Merkez Telsiz Çay Tarım Dairesi Başkanlığı ile irtibata geçer. Çay Tarım Dairesi Başkanlığı durumu değerlendirerek aktarma programı hazırlar. Hazırlanan bu program gecikmeksizin Merkez Telsiz aracılığıyla fabrikalara bildirilir ve yaş çay aktarmaları yapılır. Gerek fabrika tarafından gerekse Merkez Telsiz aracılığı ile bu şekilde gönderilen yaş çaylar, karşı fabrika tarafından hemen alınır ve öncelikli olarak bekletilmeden boşaltılır. Günlük aktarma programı dışında bu gibi acil durumlar nedeni ile gerçekleştirilen aktarmaların, aktarma alan fabrika tarafından mutlak surette alınması ve bekletilmeden boşaltılması zorunludur. Aktarma alan fabrikaların çayı kabul etmeme durumu söz konusu değildir. Bu şekilde günlük aktarma programı dışında acil durumlar nedeniyle fabrikalar arasında yapılan aktarma miktarları daha sonraki günlerde dikkate alınması için aktarma alan ve veren fabrika tarafından Çay Tarım Dairesi Başkanlığına yazılı olarak bildirilir.
28. Aktarmaya giden vasıtalar; gittiği fabrikada boşaltılmasından sonra en kısa zamanda (bu süre aracın geri dönme süresini geçmeyecek) araca ait tesellüm bilgilerini (kantar tartı fişi, yollama kağıdı) ve analiz formunu kendi fabrikasına teslim ederler. Yaş çay aktarmalarında en son fabrika tartısı, tesellüm kayıtları (nakliye ve mubayaa ve tesellüm raporları) için esas alınır.
29. Fabrikalar arası yaş çay aktarması yapılması önemli maliyet artışına ve kalite kaybına sebebiyet verdiğinden zorunluluk dışında fabrikalar arasında gereksiz yere yaş çay aktarması yapılmaz. Ayrıca, kendi üretim kapasitesi boş geçerken ya da kendi üretim kapasitesi tam kullanılmadan aktarma verilmiş olsa dahi aktarma gönderilmez. Ancak fabrikanın çeşitli nedenlerden (fazla yaş

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
4/6

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SATINALINAN ÜRÜNÜN ALIMYERİNDEN FABRİKAYA VE FABRİKALAR ARASI GÖNDERİLMESİ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-06
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	27.05.2022 /05
		Baskı No	00

çay işlenmesi, günlük mübayaa miktarının hesaplanandan düşük olması, fazla aktarma alınması, az aktarma verilmesi, hiç aktarma verilmemesi, işleme kapasitesinin boş kalacağına anlaşılmaması, alım yeri stok miktarının az oluşu, vb.) dolayı boş kalacağı anlaşıyorsa, özellikle komşu fabrikalar arasında, program dışı aktarma yapılabilir. Komşu fabrikalardan da yaş çay yaprağı temin edilemiyorsa, durum Çay Tarım Dairesi Başkanlığına yazılı veya sözlü olarak bildirilir.

30. Aktarmaların mutabakatı ve kayıtları ÇAYBİS programı üzerinden Tesellüm ve Aktarma Kayıtları doğrultusunda yapılır. Ay sonlarındaki tesellüm ve aktarma kayıtları mutabakatlarında aktarma alan fabrikanın tarihi esas alınacaktır.

31. Yapılan bu işlemlerden sonra; fabrikada büyük baskülünde çalışanlar tarafından Nakliye, Mubayaa ve Tesellüm Kayıt Girişi ile Günlük İmalat Cetveline Esas Tesellüm Formu (FRM.8-09) 2 suret olarak düzenlenir. Bu form büyük baskül çalışanı, görevli personel ve Tarım Kısım Müdürü tarafından imzalanır. Bu formun aslı ve alım yerinden yüklenerek fabrikaya gönderilen ve aktarma gelip fabrikada tartılarak tesellüm edilen yaş çaya ait belgeler, (yaş çay nakli için taşıt görev emri, çay yaprağı yollama kağıdı formu, kantar tartı fişi, Alım yeri Açma Kapama Formu) eksiksiz olarak Tarım Kısım Müdürlüğüne teslim edilir. (FRM.8-09) 'in bir sureti ise kantarda kalır. Tarım Kısım Müdürlüğü kendisine verilen tesellüm evraklarını Tesellüm Evrakların Kontrolü Talimatı (TAL.8-07)' na göre değerlendirir ve gereğini yapar.

32. Gün sonunda oluşan mübayaa, tesellüm ve imalat bilgileri için ayrıca Merkez Telsize bildirimde bulunulmaz. Ancak Merkez Telsize de bildirimde bulunulması istenildiği takdirde günlük mübayaa, tesellüm ve imalat bilgileri aşağıdaki şekilde her gün merkez telsize bildirilir.

32.1- Saat 21.00' de Merkez Telsize Bildirilecek Bilgiler (Örnek 15.05.2017 günü için)

a) **Günlük Mubayaa** : 15.05.2017 tarihinde alımyerlerinde satın alınan yaş çay miktarı. Varsa eksik alımyeri bildirilecektir.

b) **Dünkü Kesin Mubayaa** : 14.05.2017 tarihinde satın alınan yaş çay miktarı.

32.2- 16.05.2017 günü Saat 00.01'de Merkez Telsize Bildirilecek Bilgiler.(Bu saatte 15.05.2017 tarihinin bilgileri bildirilecektir.)

GÜNLÜK KESİN MUBAYA: 15.05.2017 tarihinde satın alınan yaş çay miktarı.

TESELLÜM: 15.05.2017 günü saat 00.01' den saat 24.00'e kadar alımyerlerinden fabrikaya çekilip varsa su firesi düşüldükten sonra traflara alınan yaş çay ile Harice Gönderilen (fabrikadan çıkışı yapılan) çay miktarının(su firesi düşüldükten sonraki miktar) toplamıdır.

HARİCE GİDEN: 15.05.2017 günü saat 00.01' den saat 24.00'e kadarki zamanda varsa su firesi düşüldükten sonra diğer fabrikalara gönderilen (fabrikadan çıkışı yapılan) çay miktarı

HARİÇTEN GELEN: 15.05.2017 günü saat 00.01' den saat 24.00'e kadarki zamanda diğer fabrikalardan gelen ve varsa su firesi düşüldükten sonra traflara alınan(boşaltılan) çay miktarıdır.

İMHA EDİLEN: Tesellüm edilen, ancak vasıta boşaltılırken üretime verilmeyip imha edilen miktardır.

İMALATA VERİLEN: 15.05.2017 günü saat 00.01' den saat 24.00' e kadar ki zamanda varsa su firesi düşüldükten sonra traflara alınan(boşaltılan) yaş çay miktarı.

ALIMYERİ STOK: 16.05.2017 tarihinde saat 00.01 itibariyle alım yerlerinde ve vasıtalar üzerinde bulunan varsa tahmini su firesi düşüldükten sonra henüz imalata verilmeyen (traflara alınmayan/boşaltılmayan) fabrika tarafından satın alınan yaş çay miktarı.

ÜRETİLEN KURU ÇAY MİKTARI : 15.05.2017 günü saat 00.01' den saat 24.00' e kadar üretilen ve ambara girişi yapılan kuru çay miktarı.

32.3 Bu bilgiler ışığında fabrika tarafından satın alınmasına rağmen, vasıta üzerinde olup, traflara alınmayan çay hiçbir zaman tesellüme katılmayacaktır. Bu şekilde fabrika tarafından satın alınan,

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
5/6

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SATINALINAN ÜRÜNÜN ALIMYERİNDEN FABRİKAYA VE FABRİKALAR ARASI GÖNDERİLMESİ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-06
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	27.05.2022 /05
		Baskı No	00

ancak henüz boşaltılmayıp vasıta üzerinde bekletilen çay alım yeri stok olarak bildirilecektir. Ayrıca diğer fabrikalardan (Hariçten) Gelip, henüz traflara alınmayan yaş çay da Hariçten Gelmeyen (aktarma gelmemiş) çay olarak kabul edilecektir.

32.4 Traflara boşaltılmayan aktarma gelen çay, bir başka deyişle sahada bekletilen aktarma gelen yaş çay hiçbir zaman fabrikanın kendi alım yeri stokuna dahil edilmez.

32.5 Bunlara göre Merkez Telsize bildirilecek olan günlük yaş çay hareketleri aşağıdaki Formata uygun olarak bildirilecek olup her koşulda bu formül geçerli olacaktır. Bu bilgiler daima su firesi kesildikten sonra kalan Net Miktarlar üzerinden verilecektir.

İMALATA VERİLEN = Tesellüm + Hariçten Gelen – Harice Giden-İmha Edilen

Hariçten gelen, Harice Giden ve İmha Edilen yoksa İmalata Verilen Tesellüme Eşit olacaktır.

32.6 Günlük yaş çay hareketleri FRM.8-09, stok bilgileri ise FRM.8-10 nolu formdan takip edilecektir. Hiçbir zaman alımyerleri sıfırlandığı zaman tespit edilen fire miktarları alımyeri stoku olarak bildirilmeyecektir. Ayrıca gece saat 24.00’ de eksik olan alım yerinin mübayaası tahmin edilip, tahmin edilen bu miktar alım yeri stok miktarına ilave edilmeyecektir. Eksik alım yerinin tahmini mübayaası miktarı Çay Tarım Dairesi Başkanlığı tarafından dikkate alınmaktadır.

32.7 Ön soldurma bulunan işletmelerde ön soldurmaya boşaltılan yaş çay da günlük imalat cetveline dahil edilir.

32.8 İmha edilen miktar var ise; imalata verilen miktardan imha edilen miktar düşülerek imalata verilen miktar hesaplanır ve bildirimde bulunulur.

33. ÇAYBİS’de stok takibi ise Ünite Alımyeri Stok Miktarı kayıt girişi ekranında yapılır ve ilgili raporlardan takip edilir. Çaybis’ de alımyeri stok takibi Merkez Telsize bildirilenden farklı olarak araçların boşaltılması sonrası takip edilir. Bir başka deyişle tesellüm edilen yaş çay boşaltılmadıkça (traflara alınmadıkça) Tesellüm edilmeyen ya da hariçten gelmeyen çay olarak kabul edilir. Örneğin gün içerisinde gönderilmesine rağmen aktarma alan fabrika tarafından aynı gün içerisinde boşaltılmayıp, takip eden günde boşaltılan çay, aktarma gönderen fabrikanın gönderdiği tarihte stok olarak kalır. Bu gibi durumlarda hem Merkez Telsiz hem de ÇAYBİS’ de farklı stok rakamlarının olmaması için; aktarma gönderildiği gün içerisinde boşaltılamayacağı bilinen çaylar aktarma gönderen fabrika tarafından gönderildiği tarihte stok olarak dahil edilir ve bir sonraki güne tesellüm kayıt edilir.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
6/6

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SATINALINAN YAŞ ÇAYIN TESELLÜMÜ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-07
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	02.04.2019 /03
		Baskı No	00

SATINALINAN YAŞ ÇAYIN TESELLÜMÜ

Alımyerinden veya diğer fabrikalardan gelen yaş çayın, geldiği fabrikada tartılıp, varsa su firesi düşüldükten sonra teslim alınması ve kalite kontrolünün yapılması ile olur. Tesellüm işi Fabrikaca oluşturulan Tesellüm Heyeti tarafından yapılır. Tesellüm demek su firesi düşülmüş NET MİKTAR demektir.

Tesellüm Heyetleri; Fabrika Müdür Yardımcısı ve/veya Kısım Müdürleri Başkanlığında olmak üzere memur personellerden oluşturulur. Günün her saatinde Tesellüm Heyeti bulunacak şekilde organize olunur. Tesellüm heyetleri üzere başkan dahil 4 kişi olup, yapılacak görevlendirmeler Fabrika Müdürünün onayından geçer. Tesellüm Heyetlerinde mutlaka bir analizci ve bir işletmeci olmak zorundadır. Oluşturulan Tesellüm Heyetlerinde; yaş çay analizi için öncelikle işçi statüsündeki MYO Çay Eksperliği bölümü mezunu Çay Eksperleri olmak üzere, Tarım Kısım Müdürlüğündeki memur statüsündeki personeller (Ziraat Mühendisi, Çay Eksperi, Tarım Teknikeri/Teknisyeni) görevlendirilir. Aynı şekilde işletmeci için öncelikle İşletme Üretim Kısım Müdürlüğündeki memur mühendis/memur personel/işçi statüsündeki vardiya mühendisi görevlendirilir. İşletme Üretim Kısım Müdürlüğünde yeterince personel olmaması halinde; diğer kısım müdürlüklerindeki memur mühendis/tekniker/teknisyen/çay eksperisi de Tesellüm Heyetlerinde görevlendirilebilir. Büyük Baskül kantarcısı Tesellüm Heyetinin doğal üyesidir.

Tesellüm Heyetinin Görev ve Yetkileri: Tesellüm Heyeti görev yaptığı tarihte;

- 1) Alımyerlerinden çekilen veya diğer fabrikalardan gelen yaş çayların talimatlar doğrultusunda tesellümünü yapar. Tesellümü yapılacak olan yaş çaydan Tesellüm Edilen Yaş Çaydan Su Firesi Kesilmesi Talimatına (TAL.8-08) göre su firesini keser. Tesellümü yapılan yaş çaya ait bilgiler Tesellüm defterine kayıt edilir. Tesellüm defteri görevli Tesellüm Heyeti tarafından imzalanır. Tesellüm Defteri Yaş Çay Tesellüm Formu (FRM.8-06)' n dan oluşturulmuştur.
- 2) Tesellüm edilen, yaş çay ürününün Yaş Çay Ürün Normu Talimatı (TAL.8-01)'na ve Yaş Çay Ürünü Alım Talimatı (TAL.8-02)' na uygunluğunu kontrol eder. Bunun için; Tesellüm Heyetinde bulunan analizci, Yaş Çay Analiz Talimatı (TAL.9-01)'na göre numune alır. Analizci, yaş çay kontrol laboratuvarında, Yaş Çay Ürünü Muayene ve Deney Kontrol Planı'na (PLN.9-02) göre aldığı numunenin muayenesini yapar. Analizci, analiz sonucunu Fiziki Analiz Formu (FRM.9-02)' na ve Fiziki Analiz Listesi Formu (FRM.9-03)'na işler. Analiz sonuçlarını gösterir listeler, Tesellüm Heyetinin doğal üyesi olan Büyük Baskül kantarcısı dışındaki diğer Tesellüm Heyeti Üyeleri tarafından imzalanır.
- 3) Yaş çay ürün normuna ve yaş çay alım talimatına uygun olmayan yaş çay yaprağı için, Uygun Olmayan Yaş Çay İçin Yapılacak İşlemler Talimatı (TAL.8-46)' na göre işlem yapar.
- 4) Yapılan analizlerin sonuçlarını fabrika müdürüne veya fabrika yetkilisine rapor eder.
- 5) İmalata verilecek olan yaş çayların imalata uygunluğunu kontrol eder.
- 6) Yaş çay çekiminin, Satın Alınan Ürünün Alım Yerlerinden Fabrikaya ve Fabrikalar Arası Gönderilmesi Talimatı (TAL.8-06)' na göre yapıp yapılmadığını kontrol eder. Herhangi bir olumsuzluk ya da eksiklik görülmesi halinde durumu yazılı olarak fabrika yönetimine bildirir.
- 7) Yaş çayların analizleri ile imalata uygunluğunun kontrolünden Tesellüm Heyetinin doğal üyesi olan Büyük Baskül kantarcısı hariç, Tesellüm Heyetinin tamamı sorumludur.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
1/1

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TESELLÜM EDİLEN YAŞ ÇAYDAN SU FİRESİ KESİLMESİ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-08
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	27.08.2018 /01
		Baskı No	00

1. Fabrikalarda Tesellüm esnasında yaş çaydan su firesi kesilmesi çayların soldurmaya boşaltılırken tespiti sonucunda tartım işlemleri yapılırken kesilir. Fabrikada Su firesinin kesilmesi ile ilgili talimatın uygulanması Fabrika Müdürlüğünün sorumluluğundadır. Fabrika Müdürlüğü bu görevi Tesellüm Heyeti marifetiyle yürütür.
2. Fabrikada su firesi; Alım yerinden yüklenerek fabrikaya gönderilen yaş çayın, vasıttan boşaltılması sırasında, yaş çayın ıslak olması halinde kesilir. Boşaltma anında ıslak olmayan çaydan su firesi kesilmez.
3. Fabrikada su Firesi; yaş çay yaprağı yüklü aracın dolu-boş tartımı sonucunda ortaya çıkan ıslak haldeki çay miktarından kesilir.
4. Fabrikada kesilecek su firesi miktarı; vasıtanın dolu-boş tartımı sonucunda ortaya çıkan miktardan, % 8 oranında kesilir. Bunun dışında başka bir yüzde üzerinden su firesi kesilmez. Çaylar ıslak değilse su firesi kesilmez. Bu takdirde su firesi sıfır olur.

Örnek a) :

Vasitanın dolu	:15.000 kg
Vasitanın boş	:10.000 kg
Brüt Tesellüm	: 5.000 kg
Islaklık Durumu	: Islak
Su firesi % si	: % 8
Su firesi miktarı	: $5.000 \times 0.08 = 400$ kg
Net Tesellüm	: $5.000 - 400 = 4600$ kg

Örnek b) :

Vasitanın dolu	:15.000 kg
Vasitanın boş tartısı	:10.000 kg
Brüt Tesellüm	: 5.000 kg
Islaklık Durumu	: Islak değil
Su firesi % si	: 0
Su firesi miktarı	: 0
Net Tesellüm	: 5.000 kg

5. Kesilen su firesi miktarı ve su firesi miktarı kesildikten sonra geriye kalan Net miktar, FRM.8-06, FRM.8-08, FRM.8-09, FRM.8-10, FRM.8-11, formlarına işlenir. Net Miktar : Alım yerinden fabrikaya çekilen ve büyük baskülde tartılarak tesellüm edilen yaş çaydan; su miktarı düşüldükten sonra, geriye kalan miktardır. Bu amaçla Net Miktar Formların hepsine Net Tesellüm adı ile işlenir. Buna göre yaş çay alımı ve tesellümü boyunca Tesellümden anlaşılabilecek olan husus; varsa su firesi düşüldükten sonra geriye kalan Net miktardır. Bir başka deyişle Net Miktar = Net Tesellüm = Tesellüm' dür.
6. Tesellüm edilen yaş çayın ıslak olmaması halinde; su firesi kesilmeyeceğinden bu durumda Brüt Tesellüm=Net Miktar=Net Tesellüm=Tesellüm olur.
7. Alım yerlerinin gerek hafta tatillerinde gerekse diğer konularında yapılacak her türlü fire tespitlerinde Net Miktar esas alınır.
8. Yaş çay yükleme tahakkukları da, su firesi düşüldükten sonra geriye kalan Net Miktar üzerinden yapılır.
9. Aktarma gönderilen yaş çaylar için aktarma gönderen fabrika tarafından su firesi kesilmez. Aktarma gönderilen yaş çaydan su firesi, aktarma alan fabrika tarafından yukarıdaki esaslar dahilinde kesilir. Kesilen su firesi ve su firesi kesildikten sonra kalan Net Miktar yollamaya yazılarak aktarma gönderen fabrikaya gönderilir. Aktarma gönderen fabrika tarafından da bu miktar esas alınır ve bu miktar üzerinden aktarma mutabakatı sağlanır.
10. Fabrikada kesilen su firesi ile alım yerinde üreticilerden kesilen su firesi günlük olarak sürekli takip edilir ve bunların birbiri ile uyumluluğu incelenir. Keyfi uygulama yapılması önlenir. Talimat dışı uygulamalara izin verilmez. Talimat dışı uygulamalarda sorumlular hakkında Fabrika Yönetimi tarafından gerekli yasal işlem yapılır.

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ALIM VE TESELLÜM KAYITLARININ VE EVRAKLARININ KONTROLÜ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-09
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	27.08.2018 /03
		Baskı No	00

Alımyerlerinde satın alınan ve tesellümü yapılan yaş çayla ilgili her türlü tartı kayıtları ve evraklar Tarım Kısım Müdürlüğü tarafından kontrol edilerek değerlendirilir, gereği yapılır veya gereği yapılmak üzere Fabrika Müdürlüğüne teklifte bulunulur. Bu hususla ilgili olarak, Tarım Kısım Müdürlüğü bünyesinde çalışan memur personeller görevlendirilir. Bu personel öncelikli olarak ÇAYBİS ve ÇAYAL kapsamında görevlendirilen personeller arasından seçilir.

Yapılacak görevlendirmeler Fabrika Müdürünün onayından geçer. Fabrika Müdürlüğü tarafından görevlendirilen personelin çalışma saatleri bu talimatın uygulanmasında aksama olmayacak şekilde düzenlenir. Görevlendirilen personellere zorunlu haller dışında başka görevler verilmez. Görevlendirilen personel Yaş Çay Alım ve Tesellüm Kayıtlarını ve Evraklarının Kontrolünü aşağıdaki esaslar dahilinde yapar.

1. Alımyerlerinden gelen ÇAYAL kapsamında satın alınan çay miktarlarına ilişkin Gün Sonu Raporu ile varsa (FRM.8-04) ile satın alınan yaş çay miktarları önce fabrika büyük baskül çalışanlarına teslim edilir. Fabrika büyük baskül çalışanları tarafından, Günlük Yaş Çay Çekim ve Stok Takip Cetveli (FRM.8-10) hazırlanır.
2. Daha sonra fabrika büyük baskül çalışanları tarafından Nakliye, Mubayaa ve Tesellüm Kayıt Girişi ile Günlük İmalat Cetveline Esas Tesellüm Formu (FRM.8-09) düzenlenir. Düzenlenen bu form (FRM.8-09) ekleriyle birlikte (Yaş Çay Nakli İçin Taşıt Görev Emri, Yollama Kağıdı, Kantar Tartı Fişi, Alımyeri Açma Kapma Formu, Gün Sonu Raporu), Tarım Kısım Müdürlüğüne teslim edilir.
3. Tarım Kısım Müdürlüğünce görevlendirilen elemanlar bu evrakların talimatlara göre tanzim edilip edilmediğini, rakam ve imzaların doğruluğunu ve silinti, kazıntı gibi usul dışı işlemleri inceler. FRM.8-09' daki rakamların eklerindeki rakamlar ile doğruluğunu kontrol eder. Mubayası tamamlanan alımyerleri için Gün Sonu Raporu alınıp alınmadığı, Gün Sonu Raporundaki bilgiler ile ÇAYBİS ve ÇAYAL daki bilgilerin uyumlu olup olmadığı kontrol edilir.
4. Bu inceleme sonucunda, satın alma ve tesellüm evraklarının arkasına KONTROL EDİLMİŞTİR kaşesini ve kendi isim kaşesini vurarak incelendiğini belirtir. Varsa hataları Tarım Kısım Müdürünün bilgisi dahilinde düzeltir veya ilgililere bildirir. Gerekli hallerde Tarım Kısım Müdürü rapor tanzim ederek işlem yapılmak üzere Fabrika Müdürüne sunar.
5. İncelemenin tamamlanmasından sonra; Yollama kağıdındaki ve kantar tartı fişindeki günlük tesellüm ve su firesi rakamları ile varsa FRM.8-04 ile alınan çay miktarları ÇAYBİS' e kayıt edilir.
6. Yapılan kayıt sonucunda, günlük olarak Alımyerleri İtibariyle Mubayaa ve Tesellüm Cetveli Formu (FRM.8-05) hazırlanır. Hazırlanan bu çıktı yetkililerin imzalamasıyla birlikte her gün Fabrika Müdürünün onayına sunulur. Onaylandıktan sonra Fabrika Müdürünün onayı olmadan değişiklik yapılamaz.
7. Yapılan kayıtlar sonucunda yaş çay alımlarına ve tesellümlerine ilişkin ihtiyaç duyulan raporlar ÇAYBİS'den alınarak gerekli işlemler tamamlanır. Kontroller sonucunda oluşan rakamların gecikmeye meydan verilmeden en kısa sürede ÇAYBİS' e kayıt edilmesi esastır. Kayıtlar günlük olarak en geç aşağıdaki zamana kadar ÇAYBİS' e kayıt edilir.

- **FRM.8-04 ile alınan çay varsa; Günlük Alımyeri ve Üretici bazında Mübaya Miktarı**, En geç ait olduğu günde saat 22.00'ye kadar,

-**Günlük Tesellüm** : En geç ait olduğu günden sonraki günde saat 09.00'a kadar,

-**Günlük Harice Giden** : En geç ait olduğu günden sonraki günde saat 09.00'a kadar,

-**Günlük Hariçten Gelen** : En geç ait olduğu günden sonraki günde saat 09.00'a kadar,

-**Günlük Alımyeri Stok Miktarı (saat 24.00' deki tüm alımyerlerinin toplam stoku)** : En geç ait olduğu günden sonraki günde saat 09.00' a kadar.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
1/2

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ALIM VE TESELLÜM KAYITLARININ VE EVRAKLARININ KONTROLÜ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-09
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	27.08.2018 /03
		Baskı No	00

8. Tesellüm, Harice Giden ve Hariçten Gelen miktarlara ait rakamların ÇAYBİS' e kayıt edilmesinde bir gecikme yaşanmaması için bu miktarlar gün sonunda topluca kayıt edilmek yerine, vasıta boşalır boşanmaz anında kayıt edilir. Bunun için devamlı surette Fabrika Büyük Baskül çalışanları ile irtibatla olunur.
9. Gerekli kontrollerin tamamlanmasından sonra Tarım Kısım Müdürlüğü tarafından Bordro ve Hakediş Hazırlanması Talimatı (TAL.8-11) doğrultusunda gerekli işlemler yapılır.
10. Fabrikalar tarafından yapılan kayıtlar neticesinde de Çay Tarım Dairesi Başkanlığı tarafından uzaktan erişim yöntemi ile Ünite Bazında Günlük Yaş Çay Hareket Cetveli Formu (FRM.8-32), İşletmeler İtibarı İle Günlük Yaş Çay Alım Takip Cetveli Formu (FRM.8-33), Yıllık Yaş Çay Alım Miktarları Takip Formu (FRM.8-18) ve Net Mübaya Takip Cetveli Formu (FRM.8-19) ve ÇAYBİS' den hazırlanır. Hazırlanan cetveller ilgili birimlere gönderilir.
11. Uzaktan erişim yöntemi ile Genel Müdürlük tarafından hazırlanan, Ünite Bazında Günlük Yaş Çay Hareket Cetveli Formu (FRM.8-32) ile Merkez Telsiz tarafından hazırlanan İşletmeler İtibarı ile Günlük Yaş Çay Hareket Cetvelinin birbiri ile uyumlu olup olmadıkları Çay Tarım Dairesi tarafından kontrol edilir.

HAZIRLAYANLAR
ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN
GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
2/2

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇAYAL ENVANTER TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-10
		Yürürlük Tarihi	25/04/2017
		Revizyon Tarihi/No	30/05/2024 /03
		Baskı No	00

A- TELEFON KULLANIMINDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

- 1- Eksper tarafından telefonda yer alan uygulamaların (Çayal Programı ve diğer lisanslar) silinmemesi gerekmektedir.
- 2- Telefonda uygulama, katalog veya dosya silindiğinde alınan çayların Çaybis e aktarımında sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunların önlenmesi için telefonda yer alan programların silinmemesi ve fabrika yetkililerince veri aktarımının sürekli kontrol edilmesi gerekmektedir.
- 3- Telefonlarda kullanılan sim kartlar Çaykur lokal ağında çalıştığı için internetten izole edilmiştir. Telefon internete bağlandığında virüs bulaşma riski olduğu için, hiçbir şekilde internete bağlanılmayacaktır.
- 4- Telefonda herhangi bir sorun olduğunda, kesinlikle telefon fabrika ayarlarına döndürülmeyecektir. Fabrika ayarlarına geri dönülmesi halinde, uygulama lisansı, uygun olmayan şekilde silinmekte ve telefondaki geçmiş alım bilgilerinin tamamen silinmesine neden olmaktadır.
- 5- Telefonlara ÇAYAL programı dışında hiçbir güncelleme yapılmayacak ve başka bir program yüklenmeyecektir.
- 6- Katalog silme işlemi Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı, Çay Tarım Dairesi Başkanlığı ve ÇAYAL sorumluları tarafından Başkanlıkların bilgisi ve onayı dahilinde yapılacaktır.

B- EKSPERE ZİMMETLİ OLAN ENVANTERLERİN ZARAR GÖRMESİ HALİNDE YAPILMASI GEREKENLER

ÇAYAL Projesi kapsamında kullanılan bazı ürünlerde (cep telefonu, sim kart) kullanım veya diğer nedenlerden dolayı arızalar oluşmaktadır. Bu durumda aşağıdaki işlem sırası takip edilecektir.

- 1- Cep telefonunda meydana gelen arıza, bozulma, kırılma, vb. durumlarda cep telefonu geciktirilmeksizin Çay Tarım Dairesi Başkanlığına getirilir. Meydana gelen arızanın tamir ettirilip ettirilmeyeceği hususunda Çay Tarım Dairesi Başkanlığı yetkilidir.
- 2- Tamirat yaptırılmasına karar verilmesi halinde; ilgili fabrikasınca tamirat için fabrika demirbaş ödenek faslından ödeneği olduğu ve yapılan piyasa araştırması neticesinde tespit edilen tahmini bedeli gösteren "İhtiyaç Talep Formu" bir yazı ekinde Çay Tarım Dairesi Başkanlığına bildirilir. Çay Tarım Dairesi Başkanlığınca da tamirat için Makam Oluru alınır.
- 3- Makam Oluru ilgili fabrikaya gönderilir ve Makam Oluru doğrultusunda ilgili fabrika tarafından serbest piyasada mevzuat dahilinde, doğrudan temin yoluyla tamirat yaptırılır. Tamiraty yapan firma, tamir edilen cep telefonunu, kullanıcı hatası olup olmadığına ilişkin raporu ve cep telefonunun ait olduğu fabrikaya hitaben düzenlenmiş tamir faturasını Çay Tarım Dairesi Başkanlığına teslim eder.
- 4- Çay Tarım Dairesi Başkanlığınca teslim alınan tamiraty yapılan cep telefonu, Çay Tarım Dairesi Başkanlığı ve Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığınca gerekli yükleme ve donanımlar kurularak tekrar kullanıma hazır hale getirilir. Bu işlemten sonra Çay tarım Dairesi Başkanlığınca da cep telefonu, fatura ve ilgili rapor fabrikaya gönderilir. Fabrika tarafından da tamiraty yapan firmaya tamirat bedeli en geç bir ay içerisinde ödenir.
- 5- Arıza, kırılma, bozulma vb. durumların kullanıcı hatasından ya da kullanıcının ihmali veya kusuru yüzünden meydana geldiği belirlenmiş ise; firmaya ödenen tutar, kullanıcının işçi personel olması halinde Toplu İş Sözleşmesi hükümleri doğrultusunda işçiden tahsil edilecektir. Kullanıcının memur personel olması durumunda da mevzuatı dahilinde gerekli işlemler yapılacaktır.
- 6- Cep telefonunun çalınma ve kaybolması durumunda ise, adli mercilere bildirimde bulunulacak ve bu durum ayrıca da Çay Tarım Dairesi Başkanlığına bildirecektir.

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇAYAL ENVANTER TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-10
		Yürürlük Tarihi	25/04/2017
		Revizyon Tarihi/No	30/05/2024 /03
		Baskı No	00

7- Ürünün çalınması yada kaybolması halinde ürün bedeli, kullanıcının işçi personel olması halinde, Toplu İş Sözleşmesi hükümleri dahilinde, memur personel olması halinde ise mevzuatı dahilinde tahsil edilecektir.

8- Sim kartının bozulması, çalınması ya da kaybolması halinde bilgi için **Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığına**, gereği için **İdari ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığına** bildirilecek ve **İdari ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı** tarafından yeni sim kart verilecektir.

C- KAMPANYA SONUNDA ENVANTERLERİN TESLİM ALIMI VE MUHAFAZASI

1- Ekspere zimmetli olan envanterler (cep telefonu, sim kart, şarj aletleri vb. ürünler) kampanya sonunda çalışır durumda, fiziksel olarak kontrol edilip tutanakla beraber, Tarım Kısım Müdürü sorumluluğunda Çayal görevlileri tarafından, ekspere verilen çanta ile birlikte teslim alınır.

2- Teslim alınan envanterler hangi ekspere ait ise; bir sonraki yıl aynı ekspere teslim edileceğinden, her ekspere ait envanter isimlendirilerek çantanın üzerinde ekspere ait bilgiler yer alacaktır. Cihazlar ve aksesuarları birbirine karışmayacaktır.

3- Envanterlerin teslim alımında telefonlarda gerekli kontroller yapılarak, aktarılmayan verilerin olup olmadığı tespit edilip; aktarılmayan veriler varsa aktarımının yapılması sağlanacaktır.

4- Ekspere tarafından telefona ekran kilidi varsa kaldırılacaktır.

5- Teslim alınırken Çayal Programına fabrika kartı ile giriş yapılarak, çalışır durumda olup olmadığı kontrol edilecektir.

6- Cihazlar ekspere şarj edilmiş halde alınacaktır. (Saklama koşulları için en az %50 şarjının olması gerekir.)

7- Arızalı cihaz varsa (Çayal Programı silinmiş, ekranı kırık, çatlak vb. durumlarda) yukarıda belirtilen hususlar dahilinde yaptırılıp, çalışır vaziyette muhafaza edilecektir.

8- Cihazlar güvenilir, kilitli ortamlarda muhafaza edilecektir.

9- Cihazlar oksitlenmemesi için rutubetsiz serin ortamlarda muhafaza edilecektir.

10- Cihazların (cep telefonu) ayda bir kez düzenli olarak Tarım Kısım Müdürlüğü sorumluluğunda Çayal görevlileri ya da, görevlendirilen diğer personel tarafından şarj işlemi yapılacaktır.

11- Cihazların muhafazasından ve şarj işlemlerinden Tarım Kısım Müdürleri ve Çayal görevlileri sorumludur. Gerekirse fabrika yönetimi tarafından şarj işlemi için, Tarım Kısım Müdürlüğü bünyesindeki diğer personellerde görevlendirilir.

12- Yaşanacak teknik sorunlarda, Çay Tarım Dairesi Başkanlığı ve Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığına bilgi verilecektir.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
2/2

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ BORDRO VE HAKEDİŞ HAZIRLANMASI TALİMATI	Doküman Kodu Yürürlük Tarihi Revizyon Tarihi/No Baskı No	TAL.8-11 28.03.2018 27.08.2018 /01 00
---	--	---	--

Satın alma ve teslim evraklarının kontrol edilmesinden sonra Tarım Kısım Müdürlüğü tarafından ilgili bordro ve hak edişler hesaplanır. Bordrolar, haftalık, aylık ve yıllık olmak üzere üç farklı şekilde hesaplanır. Bordrolara ilişkin parametreler ve tanımlar Çay Tarım Dairesi Başkanlığı tarafından yapılır. Gerekli tanımlar yapılmadan bordrolar hazırlanmaz. Fabrikalar bordroları hazırlamadan önce ilgili bordronun tarihi, parametresi ve kayıtların doğruluğunu kendi kayıtları doğrultusunda kontrol eder, hatalı tanım ya da parametre varsa Çay Tarım Dairesi Başkanlığına bildirir.

A – HAKEDİŞ VE BORDROLARIN HAZIRLANMASI

1- Haftalık olarak hazırlanan bordrolar;

1.1. Binek Oto Bordrosu:

Binek oto bordrosu yapılırken ilgili bordro tarihine ait aracın, tüm yevmiyeleri Çaybis'e "Binek Oto Yevmiye Kayıt Girişi" ekranına aracın yapmış olduğu tüm (km)'ler kaydedilir. Bordro hesaplatıldıktan sonra binek oto araç sahibinin varsa Çaykur alacağı, telefon ve yemek gibi kesintileri yapılır. Binek oto bordrosu ve kesinti listeleri iki suret alınarak makama sunulur. Makam bir suretini Muhasebe Kısım Müdürlüğüne diğer suretini de Tarım Kısım Müdürlüğüne gönderir.

1.2. Nakliye ve Yükleme Bordrosu:

Nakliye ve yükleme bordroları hazırlanmadan önce; nakliye raporlarından ilgili dönemde cezaya düşen araç listeleri alınır. Alımyeri sıfırlama tutanağı tutularak istihap haddinin altında çay getiren araçlar tespit edilir. Ceza alacakların listesi, alımyeri sıfırlama tutanakları ve tüm cezaları gösteren listeler makama sunulur. Makam tarafından uygun görüş alınan cezalar Çaybis programından Nakliye Cezaları ---- Ceza Onay Ekranından müsebbibi hangisi ise nakliyecisi veya yüklemeci olduğu seçilerek cezalar onaylanır. Cezaların onaylanmasından sonra nakliye cezaları ekranında "İstihap Haddi Altında Taşıma Durumu" bölümünde ceza kesilenler, ceza kesilmeyenler ve hepsi aratılarak gerekli kontroller yapılır. Ceza kesilmeyen araçlar kaleme tıkatılarak neden ceza kesilmediğine dair ibare açıklama bölümüne yazılır.

Yükleme ve nakliye bordroları hazırlanırken ilgili dönemdeki bordro parametresi seçilerek o döneme ait bordro hesaplatılır. Hesaplatılan bordro üzerinden Çaykur alacağı varsa; ilgili kişinin hak edişinden nakliyecisi kesintisi, yüklemeci kesintisi, yemek, telefon vs. (Nakliyecisi ve yüklemeci kesintileri "İstihap Haddi Altında" kesilen cezalar olmayıp Çaykur'a verilen zarar veya şahsi kesintilerdir.) kesintileri yapılır. Bordrolar ve yapılan tüm kesintiler iki suret alınarak Makama sunulur. Makam tarafından onaylanan bordroların ve kesintileri bir sureti Muhasebe Kısım Müdürlüğüne diğer sureti Tarım Kısım Müdürlüğüne gönderilir. İlgili bordro dönemine ait bordroya Muhasebe Kısım Müdürlüğü tarafından **kesinleşme tarihi** konulur.

2 – Aylık Olarak Hazırlanan Bordrolar;

2.1. Yaş Çay Bordrosu (Konvansiyonel, Organik, Yaş Çay Tomurcuk):

Aylık yapılan yaş çay bordrosunda gerekli kontroller yapıldıktan sonra ilgili ayın parametresi seçilerek yaş çay bordrosu hesaplatılır. Ziraat odası, icra, bağkur kesintileri ve diğer yasal kesintiler bordro hazırlatılırken sistem tarafından otomatik olarak kesilir. Kalan hak ediş üzerinden kooperatif, kuru çay ve diğer kesintiler yapılır. Yaş çay bordrosu ve yapılan tüm kesintiler iki suret alınarak yine makama sunulur ve makam bir suretini Muhasebe Kısım Müdürlüğüne diğer suretini de Tarım Kısım Müdürlüğüne gönderir.

Bağkur kesintileri SGK'ya gönderilmeden önce Muhasebe Kısım Müdürlüğü tarafından ilgili aya ait tüm bordrolara (konvansiyonel, organik, yaş çay tomurcuk) kesinleşme tarihi konulur.

Bağkur kesintileri bordro ayını takip eden ayın sonuna kadar Sosyal Sigortalar Kurumuna online olarak XML dosyası şeklinde gönderilir.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
1/2

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ BORDRO VE HAKEDİŞ HAZIRLANMASI TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-11
		Yürürlük Tarihi	28.03.2018
		Revizyon Tarihi/No	27.08.2018 /01
		Baskı No	00

Bağkur Tevkifat Kesintisi Tahakkuk Fişi ve üretici listeleri iki nüsha halinde alınarak bir sureti Muhasebe Kısım Müdürlüğüne verilir. Diğer sureti Tarım Kısım Müdürlüğünde kalır.

Bağkur tevkifat kesintisi tahakkuk fişindeki kesinti miktarı ile muhasebeye verilen bağkur kesinti miktarlarının aynı olduğunun kontrol edilmesi gerekmektedir.

3- Yıllık Olarak Hazırlanan Bordrolar;

3.1. Destekleme Hakediş Bordrosu:

Bakanlar Kurulu Kararıyla üreticilere fark ödemesi desteği yapılması halinde Çay Tarım Dairesi Başkanlığı tarafından yapılan tanıtım ve talimatlar doğrultusunda hazırlanır.

3.2. Budama Hakediş Bordrosu:

Çay Tarım Dairesi Başkanlığı tarafından yapılan tanıtım ve talimatlar doğrultusunda hazırlanır.

3.3. Alımyeri Kira Bordrosu:

Çay Tarım Dairesi Başkanlığı tarafından yapılan tanıtımlar sonrasında Alımyeri Kira Bordrosu ilgili yılın ilk günü ve ilgili yılın son gününü kapsayacak şekilde hazırlanır.

3.4. Organik Çay Alan Bazlı Destekleme Hakediş Bordroları:

Yönetim Kurulu Kararıyla Geçiş 1; Geçiş 2 ve Geçiş 3 dönemlerinde olan üreticilere verilen alan bazlı desteklemedir. Çay Tarım Dairesi Başkanlığı tarafından yapılan tanıtımlar sonrasında hazırlanır.

B - TARIM KISIM MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN TAHAKKUKU YAPILARAK MUHASEBEYE VERİLEN ANCAK ÜRETİCİNİN ÖLÜ OLMASI NEDENİYLE BANKA TARAFINDAN ÖDENMEYİP FABRİKAYA İADE EDİLEN HAKEDİŞLERLE (YAŞ ÇAY, BUDAMA, DESTEKLEME VB.) İLGİLİ OLARAK;

1- İade edilen tutarlar Muhasebe Kısım Müdürlüğü tarafından Makam aracılığı ile Tarım Kısım Müdürlüğüne iletilecektir.

2- Ölen üreticinin varislerine ulaşılması ve gerekli olan veraset ilamının (veraset ilamı devir yapma amacı ile istenmeyecektir.) temini edilmesi fabrikalarda Tarım Kısım Müdürlüklerince takip edilecektir.

3- Tarım Kısım Müdürlükleri bu veraset ilamı doğrultusunda ölen üretici adına yatan hak edişi, veraset ilamındaki oran doğrultusunda varislere taksimatını yapacaktır.

4- Tarım Kısım Müdürlüğü tarafından Müdüriyet Makamına veraset ilamı ekiyle yazı yazılacak ve bu yazı Makam tarafından Muhasebe Kısım Müdürlüğüne havale edilecektir.

5- Muhasebe Kısım Müdürlüğü istihkak sahiplerine ödeme yapabilmesi için, istihkak sahiplerinden öncelikle verginin (veraset ve intikal vergisi) ödenmiş olduğuna dair vergi dairelerinden alınan belgeyi talep edeceklerdir. Bu belgeyi ibraz etmeyen hak sahiplerinin istihkaklarından ise; kanunda belirlenen oranlarda vergi karşılığı olarak tevkifat yapıldıktan sonra bakiyesinin ölen üreticilerin varislerine hakları doğrultusunda ödeme yapılacaktır.

6- Muhasebe Kısım Müdürlüğünce tevkif edilen vergi tevkif tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde bulundukları yerin mal sandığına yatırılarak durumu bağlı bulundukları vergi dairesine yazı ile bildireceklerdir.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
2/2

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ BORDRO VE HAKEDİŞ HAZIRLANMASI TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-11
		Yürürlük Tarihi	28.03.2018
		Revizyon Tarihi/No	27.08.2018 /01
		Baskı No	00

BİLGİ GİÇİNDİR

HAZIRLAYANLAR
ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN
GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
3/2

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UYGUN OLMAYAN YAŞ ÇAY İÇİN YAPILACAK İŞLEMLER TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-46
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	26.04.2024 /05
		Baskı No	00

Fabrikada Tesellüm Edilen Yaş Çayla İlgili Olarak;

1. Satın alınan yaş çayın yapılan analizi sonucunda; üründen sayılmayacak kısımların oranı, Yaş Çay Ürünü Alım Talimatı'nda (TAL.8-02) belirtilenden yüksek olması durumunda, Tesellüm Heyeti analiz sonucunu Fabrika Müdürüne rapor eder. Söz konusu çaydan numune alınır, alınan bu numune eksperin ve tesellüm heyetinin imzasını taşıyan belge ile çift torba içerisinde saklanır. Eksperin itirazı halinde numune istenilen yerlere analize gönderilir. Ürün prosese verilir.
2. Fabrika Müdürü raporu değerlendirir. Değerlendirme sonucunda; ivedilikle eksper yazılı veya sözlü olarak uyarır. Tekrarı halinde eksper hakkında "görevini iyi yapmadığı ve işinde kusurlu görüldüğü için" Toplu İş Sözleşmesi Hükümleri gereğince işlem yapılması için ilgililere talimat verir. Aynı suşun tekrar edilmesi halinde, eksperlik görevini yapamaz kanaatine varırsa bir daha eksperlik görevi vermemek üzere eksperlik görevinden alır ve Toplu İş Sözleşmesi Hükümleri doğrultusunda gerekli işlemleri yapar.
- 3.Genel Müdürlük kontrol ekipleri tarafından yapılan analiz sonucunda, üründen sayılmayacak kısımların oranının, Yaş Çay Ürünü Alım Talimatı (TAL.8-02)' nda belirtilenden yüksek bulunması ile yaş çayda yanma, kararma veya çürüme tespit edilmesi halinde; sorumlular hakkında Fabrika Yönetimi tarafından bu talimat doğrultusunda gerekli işlemler yapılır. Yapılan işlemler Çay Tarım Dairesi Başkanlığına bildirilir.
4. Fabrikalar arası yaş çay aktarmalarında, aktarma gönderilen yaş çayın analizi aktarma alan fabrika tarafından yapılır. Yapılan analizin sonucu aktarma gönderen fabrikaya bildirilir. Bu analiz sonucu her aşamada geçerlidir. Aktarma alan fabrikanın yapmış olduğu analiz neticesinde Yaş Çay Ürünü Alım Talimatı (TAL.8-02)' na göre uygun olmayan yaş çay için, aktarma gönderen fabrika tarafından, yukarıda belirtilen kriterler doğrultusunda işlem yapılır.
- 5.Yaş çay ürünü analizi için numune alınması, vasıtanın boşaltılması esnasında yapıldığından yaş çaydaki yanma, kararma, çürüme durumu ve yabancı ot muhteviyatı gözle müşahade edilir, olumsuzluk görülmesi halinde boşaltma durdurulur. Vasıta kenara çekilerek analiz sonucu beklenir. Sonuca göre işlem yapılır.
6. Analiz sonucunda yanmış, kararmış, çürümüş ve yabancı ot bulunan yaş çaylar kesinlikle üretime verilmez. Yanmış, kararmış, çürümüş ve yabancı ot bulunan çaylar Tesellüm Esnasında İmha Edilen Yaş Çay Formu (FRM.8-21) düzenlenerek tutanak altına alınır ve imha edilir. Eğer analiz sonucuna itiraz varsa, müsebbiplerine yasal yollara başvurup bunu tespit ettirebileceği hatırlatılır. Bir gün daha bekletilen bu çay, İmha Edilen Ürün Formu (FRM.8-44) düzenlenerek imha edilir.
7. Analiz sonucunda satın alınan yaş çay ürününün, fabrikada tesellümü sırasında; herhangi bir nedenden dolayı tamamının veya bir kısmının yanmış, kararmış veya çürümüş olarak tespit edilmesi halinde; yanmış, kararmış veya çürümüş çayların nedeni, müsebbibi veya müsebbibi olup olmadığı Tesellüm Heyeti tarafından araştırılır. Araştırma neticesinde, Tesellüm Heyetince rapor düzenlenerek Makama sunulur. Raporda tüm unsurlar (çay yüklü vasıtanın; fazla bekleme yapıp yapmadığı, fabrikaya ne zaman geldiği ve ne zaman boşandığı, çekim hatası olup olmadığı, vasıtaya çok fazla çay yüklenip yüklenmediği, yüklenen çayın aşırı bastırılıp bastırılmadığı, müsebbibi olup olmadığı vb.) ayrı ayrı incelenerek değerlendirilir. Tesellüm Heyetince rapor düzenlenerek Makama sunulur. Düzenlenen rapor, rapor doğrultusunda mali, idari ve disiplin yönünden gerekli işlemler yapılmak üzere Makam aracılığı ile ilgili birimlere (Personel, Muhasebe, Tarım, İşletme, Bulum Onarım Kısım Müdürlüklerine) gönderilir.
8. Analiz sonucunda satın alınan yaş çay ürününün , fabrikada tesellümü sırasında yabancı ot ihtiva ettiği tespit edildiği takdirde ; Tesellüm Heyetince rapor düzenlenerek Makama sunulur. Yabancı ot ihtiva eden çayın satın alınmasından, Esper, Fabrika Kontrol Ekibi, Tarım Kısım Müdürü, Fabrika Müdür Yardımcısı ve Fabrika Müdürü sorumlu olup, imha nedeniyle oluşacak zarar ilgililerden müteselsilen tahsil edilir.
9. Yaş çayın yanma, kararma ve çürüme nedeniyle imha edilmesi durumunda oluşan zayıat nedeniyle doğan zararın tespiti ve yabancı ot nedeniyle oluşacak tesellüm kayıpları için İlgili Kurumlara (Vergi Daireleri-Defterdarlık-Mal Müdürlükleri) müracaat edilmez. Sorumlular hakkında Fabrika Müdürlüğü tarafından bu talimat doğrultusunda gerekli işlemler yapılır.
10. Aktarma gönderilen çayların aktarma alan fabrika tarafından tamamının veya bir kısmının yanmış, kararmış , çürümüş olarak tespit edilmesi veya yabancı ot nedeniyle oluşan tesellüm kaybı halinde bu çaylar/yabancı otlar aktarma alan fabrika tarafından İmha Edilen Ürün Formu (FRM.8-44) düzenlenerek imha edilir. Bu

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa

No

1/3

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UYGUN OLMAYAN YAŞ ÇAY İÇİN YAPILACAK İŞLEMLER TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-46
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	26.04.2024 /05
		Baskı No	00

konuda yapılan işlemler belgeleriyle (analiz sonucu, İmha Edilen Ürün Formu (FRM.8-44), diğer belgeler) birlikte bir yazı ekinde aktarma gönderen fabrikaya iletilir.

- Aktarma gönderilen yaş çayda aktarma alan fabrika tarafından olumsuzluk (yaş çayda yapılan analiz sonucunun yüksek olması, yaş çayda kararma, çürüme ve yanma tespiti veya yabancı ot vb.) tespit edilmesi halinde; aktarma gelen yaş çay, aktarma gönderen fabrikaya geri gönderilmez. Söz konusu yaş çay hakkında aktarma alan fabrika tarafından yukarıda belirtilen işlemler yapılır ve yapılan işlemler aktarma gönderen fabrikaya bir yazı ile iletilir. Aktarma gönderen fabrika tarafından da imha edilen çayla ilgili olarak bu talimat hükümleri doğrultusunda gerekli işlemler (mali, idari, disiplin) yapılır.
- Aktarma gönderilen yaş çay aktarma olarak gittiği fabrikada kararma, çürüme ve yanma tespiti ile imha edilmiş ise; Öncelikle imha edilen yaş çayın müsebbibinin hangi fabrika olduğu konusunda fabrikalar arasında yapılacak yazışmalar sonrasında mutabakat sağlanacaktır. Mutabakat sağlanamaz ise konu aktarma gönderen fabrika tarafından Çay Tarım Dairesi Başkanlığına iletilecektir. Çay Tarım Dairesi konuyu değerlendirerek, sonucu fabrikalara bildirecektir. Çay Tarım Dairesi Başkanlığının tespitine fabrikalar tarafından itiraz edilirse konu Çay Tarım Dairesi Başkanlığınca Teftiş Kurulu Başkanlığına iletilecektir. Teftiş Kurulu Başkanlığınca düzenlenecek rapor doğrultusunda da işlemler yapılacaktır. Ancak her halükarda öncelikle yapılan imha işlemi kayıt altına alınır, gerekli işlemler ise daha sonra yürütülür.
- Müsebbib fabrika belirlendikten sonra; bu defa müsebbip fabrika konunun nedenlerini araştırarak ve araştırma sonucunda düzenlenen rapor doğrultusunda imha edilen yaş çayın müsebbibi olup olmadığını tespit edecektir. Müsebbibin belirlenmesi halinde; imha edilen yaş çayın bedelini mevzuatları dahilinde müsebbibinden tahsil edecektir. Müsebbipler fabrikalarda çalışan personel olabileceği gibi, yüklenici (nakliyeciyüklemeci) veya gerçek ve tüzel kişilerde olabilecektir.
- Gerek aktarma çay için gerekse fabrikanın kendi çayı için Müsebbip personelden veya gerçek ve tüzel kişilerden imha edilen yaş çayın bedeli tahsil edilmiş ise; imha edilen yaş çayla ilgili olarak fabrikalar tarafından zarar kaydı için Çay Tarım Dairesi Başkanlığına bildirimde bulunulmayacaktır.
- Düzenlenen Raporda geçerli bir nedenden dolayı müsebbip belirlenememiş ise; bu defa imha edilen yaş çayın zarar kaydı için detaylı bir yazı ve ekinde araştırma tutanakları eklenerek fabrikalar tarafından yıl sonunda Çay Tarım Dairesi Başkanlığına bildirimde bulunulacaktır. Çay Tarım Dairesi Başkanlığına bildirimde bulunulur iken; imhaya konu olan her miktar çay için müsebbip bulunulamamasının nedenleri de mutlaka ayrı ayrı belirtilecektir. Çay Tarım Dairesi Başkanlığı da durumu değerlendirerek, uygun görmesi halinde zarar kaydedilmesi için Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığına konuyu ileticektir.
- İmha edilen yaş çayla veya yabancı ot nedeniyle ilgili olarak, yukarıda belirtilen mali yönden yapılacak işlemlere ilave olarak, ayrıca idari ve disiplin işlemleri de yapılabilecektir.
- İmha edilen yaş çay miktarı ve yabancı ot nedeniyle oluşan tesellüm kaybı öncelikle gecikmeksizin aynı gün içerisinde ya da takip eden günlerde ya da en geç gelecek ayın ilk haftası içerisinde Tarım Kısım Müdürlüğü tarafından Makam aracılığı ile Muhasebe Kısım Müdürlüğüne intikal ettirilir. Hiçbir zaman imha edilen miktarların Muhasebeye intikali için sürgün ya da yıl sonu beklenmez.
- Muhasebeye intikal ettirilen imha miktarları ile ilgili olarak Muhasebe Kısım Müdürlüğü tarafından öncelikle muhasebe işlemleri yapılır, daha sonra imha işleminin incelenmesi ve araştırılması sonucunda düzenlenen Rapor doğrultusunda gerekli işlemler yapılır.
- İmha edilen miktarın, gerek muhasebeleşmesi gerekse imalata verilen miktardan düşülmesi hususunda uygulamada birliktelik sağlanması açısından, imha edilen yaş çaylar/yabancı ot nedeniyle oluşan tesellüm kaybı ilgili olarak aşağıda belirtilen işlemler yapılacaktır.
 - Öncelikle imha edilen yaş çay/yabancı ot; fabrikanın kendi çayı ise mutlaka tesellüm miktarına, aktarma gelen çay ise Hariçten Gelen Miktarı dahil edilecektir. Yani araç dolu-boş tartılacak ve aradaki fark Tesellüm ya da Hariçten Gelen olarak mevcut uygulamada olduğu gibi kayıt altına alınacaktır.
 - Daha sonra imha işlemi yapılacak ve imha edilen miktar İmha Edilen Ürün Formu doğrultusunda kayıt altına alınacaktır. Hiçbir şekilde imha edilen miktar Tesellümden ya da Hariçten Gelen Miktardan düşülmek suretiyle eksik tesellüm yapılmayacaktır.
 - İmha işlemi yalnızca çayı işleyen fabrika tarafından yapılacak ve ÇAYBİS'e kayıt edilecektir.

HAZIRLAYANLAR		ONAYLAYAN	Sayfa
ÇAY TARIM	GENEL MÜDÜR	GENEL MÜDÜR	No
DAİRESİ BAŞKANI	YARDIMCISI		2/3

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UYGUN OLMAYAN YAŞ ÇAY İÇİN YAPILACAK İŞLEMLER TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-46
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi/No	26.04.2024 /05
		Baskı No	00

18.4 İmha edilen yaş çay /yabancı ot miktarı ; Tesellüm+Hariçten Gelen-Harice Giden formülü ile hesaplanan İmalata verilen Miktardan düşülerek gerçek İmalata Verilen Miktar belirlenecektir. Bunun için ÇAYBİS programına imha edilen miktarlar zamanında olmak üzere gecikmeksizin kayıt edilecektir. Kısım Müdürlükleri (Tarım, İşletme, Muhasebe) arasında yapılacak günlük, aylık, sürgün dönemi, yıllık imalat raporlarında imha edilen miktarlar belirtilecektir.

18.5 Buna göre Günlük ve Aylık İmalata verilen Miktar = Tesellüm+Hariçten Gelen - Harice Giden - İmha Edilen Miktar formülü üzerinden hesaplanacaktır.

Alımyerlerinde Satın Alınan Yaş Çaylarla İlgili Olarak Alımyerlerinde Yapılan Kontrollerde;

1. Doğal afet dışında satın alınan yaş çaylarla ilgili olarak yapılan kontroller esnasında;

1.1. Ekspert tarafından kontrol edilip satın alınarak alımyeri içerisine konulan ya da bekletilen veya vasıtaya yüklenerak fabrikaya gönderilmeden önce yaş çayda yapılacak kontroller esnasında herhangi bir nedenden dolayı tamamının veya bir kısmının yanmış, kararmış veya çürümüş olarak tespit edilmesi halinde, bu çaylar **terkin** edilir. Aynı şekilde kontrol sırasında satın alınan yaş çay içerisinde yabancı ot tespit edilmesi halinde, bu yabancı otlar çay içinden ayıklanır. Hiçbir şekilde yanmış, kararmış, çürümüş veya yabancı ot ihtiva eden yaş çaylar vasıtalarla yüklenerek fabrikaya gönderilmez. Terkin/Ayrırma işlemi için Alım Yerinde Terkin Edilen Yaş Çay/Ayrılan Yabancı Ot Formu (FRM.8-17) kullanılır. Terkin/ Ayrırma İşlemi Kontrol İşlemini yapan Alımyeri Kontrol Ekibi, Fabrika Kontrol Ekibi, Genel Müdürlük Kontrol Ekibi veya görevlendirilen kişiler tarafından yapılır.

1.2. Alım Yerinde Terkin Edilen Yaş Çay/Ayrılan Yabancı Ot Formu (FRM.8-17) geciktirilmeksizin Fabrika Yönetimine sunulur. Fabrika Yönetimi tarafından konu incelenmek üzere Tarım Kısım Müdürlüğüne iletilir. Tarım Kısım Müdürlüğü tarafından öncelikle terkin edilen/ayrılan miktar geciktirilmeksizin ÇAYBİS'e kayıt edilir ve Muhasebeye bildirilir.

1.3. Yaş çayın alımyerinde yanma, kararma ve çürümüş nedeniyle terkin edilmesi durumunda veya yabancı ottan kaynaklanan zayıt nedeniyle doğan zararın tespiti için İlgili Kurumlara (Vergi Daireleri-Defterdarlık-Mal Müdürlükleri) müracaat edilir. Terkin edilen çayla ilgili olarak gerekli incelemeler yapılır. İnceleme sonucunda mutlaka müsebbip belirlenir ve terkin edilen yaş çayın bedeli müsebbiplerinden tahsil edilir. Yabancı ottan kaynaklanan zayıtın sorumlusu ekspertdir. Müsebbip belirlenmeme durumu söz konusu değildir. Ayrıca, gerekirse müsebbipler hakkında idari ve disiplin işlemleri de yapılır.

1.4. Terkin edilen miktar ve müsebbiplerinden terkin edilen miktarın bedelinin tahsil edilip edilmediği Çay Tarım Dairesi Başkanlığına bildirilir. Aynı şekilde Yabancı ottan kaynaklanan zayıtın miktarı ve bedelinin tahsil edilip edilmediği de Çay Tarım Dairesi Başkanlığına bildirilir.

2. Satın alınan çayların Doğal Afet nedeniyle Terkin edilmesi halinde ise; Doğal Afetler Sonucunda Oluşan Uygunsuz Yaş Çay İçin Yapılacak İşler Talimatı (TAL.8-47) doğrultusunda işlemler yapılır.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
3/3

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DOĞAL AFETLER SONUCUNDA OLUŞAN UYGUNSUZ YAŞ ÇAY İÇİN YAPILACAK İŞLEMLER TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-47
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi / No	27.08.2018 /01
		Baskı No	00

1. İşletmelerimize ait alım yerlerinde, doğal afetlerden dolayı üretimde kullanılamayacak duruma gelen uygunsuz yaş çay için işletme müdürlüğü durumu yerinde inceleyerek Uygun Olmayan Ürün Formunu (FRM.8-43) düzenler. Oluşan durum vakit geçirilmeden bilgi için (yazılı / sözlü) Genel Müdürlük Çay Tarım Dairesi Başkanlığı'na bildirilir.
2. İşletme içerisinde, doğal afetlerden veya zorlayıcı sebeplerden, çok uzun süreli üretime ara verilmesinden dolayı, proses aşamalarında mevcut yaş çayın uygunsuzluğu söz konusu olduğunda; İşletme Müdürlüğü tarafından Uygun Olmayan Ürün Formu (FRM.8-43) düzenlenir. Oluşan durum vakit geçirilmeden bilgi için (yazılı / sözlü) Genel Müdürlük İşletme ve Üretim Dairesi Başkanlığı'na bildirilir.
3. Her iki durumda da ilgili daire başkanlıkları durumu inceler. Gerekirse Makam Oluru ile durumu incelenmek ve soruşturulmak üzere Teftiş Kurulu Başkanlığına iletir.
4. İlgili Daire Başkanlığı konunun Teftiş Kurulu Başkanlığına iletilmesine gerek görmemiş ise bu durumu derhal işletme müdürlüğüne bildirir. Bunun üzerine işletme müdürlüğü tarafından vakit geçirilmeden kendi düzenlediği rapor doğrultusunda ilgili mercilere müracaat edilir. Eğer konu Teftiş Kurulu Başkanlığınca incelenecek ise ; Teftiş Kurulu Başkanlığının düzenlemiş olduğu rapor doğrultusunda ilgili mercilere müracaat edilir.
5. Zarara sebebiyet veren olay yangın ise itfaiye müdürlüğüne, sel yada benzeri durum ise bayındırlık müdürlüklerine müracaat edilerek, ilgili mercilerin düzenleyeceği raporlar temin edilir.
6. Meydana gelen doğal afetler nedeniyle, imha olan veya imha edilmesine karar verilen yaş çayın emsal bedelinin tespiti için işletmelerin bulunduğu ilçelerde vergi dairelerine illerde defterdarlığa yazı ekinde düzenlenen rapor ile müracaat edilir.
7. İmha edilmesine karar verilen yaş çay vergi dairesi /defterdarlık taktir komisyonu tarafından yerinde incelenene kadar uygun bir bölümde bekletilir.
8. Vergi dairesi /defterdarlık takdir komisyonu gerek imha olan gerekse imha edilecek olan yaş çayı tutanakla kayıt altına alır. Kayıt altına alınan yaş çayın emsal bedeli Takdir Komisyonunun Kararı ile tespit olunur.
9. İmha edilmesine karar verilen yaş çay imha edilir.
10. Takdir Komisyonunun kararı ve konu ile ilgili bütün bilgi, belge, tutanak ve raporlar İlgili Daire Başkanlığına (Çay Tarım Dairesi Başkanlığı veya İşletme ve Üretim Dairesi Başkanlığı) bir yazı ekinde gönderilir.
11. İlgili Daire Başkanlığı gereği yapılmak üzere kendisine iletilen bütün bilgi, belge, tutanak ve raporları kendi görüşünü de ilave ederek gereği yapılmak üzere (zarar kayıt edilmek üzere) Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığına gönderir.
12. Muhasebe ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı tarafından oluşan durumun zarar olarak kayıt altına alınması için mevzuatlar çerçevesinde (V.U.K) gereği yapılır ve sonuç ilgili İşletmeye ve Daire Başkanlığına bildirilir.

HAZIRLAYANLAR		ONAYLAYAN		Sayfa No 1/1
ÇAY TARIM DAİRE BAŞKANI	İŞL. VE ÜRT. DAİRE BAŞKANI	GENEL MÜDÜR YARDIMCISI	GENEL MÜDÜR	

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YENİ ALIMYERİ AÇMA TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-66
		Yürürlük Tarihi	28.11.2019
		Revizyon Tarihi/No	../..
		Baskı No	00

Yeni alımyeri açılması için yapılacak işlemler aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir;

1. Yeni alımyerinin açılabilmesi için muhtarlık vasıtası ile Fabrika Müdürlüğüne müracaat edilecektir. Genel Müdürlüğe yapılacak müracaatlar hiçbir şekilde işleme sokulmayacaktır. Müracaatlar yıl içerisinde yapılsa bile değerlendirmeler 1 Kasım-28 Şubat tarihleri arasında olacaktır.

2.Yeni açılacak alımyerlerinin inşa edildiği arsanın sahibi veya sahipleri tarafından verilen muvafakatnamesi bulunacaktır.

3. Fabrika Müdürlüğüne, yeni inşa edilecek alımyeri için yapılacak müracaatlarda, Fabrika Müdürü başkanlığında, en az 3 teknik elemandan bir heyet oluşturulacaktır. Heyet yeni yapılacak alımyerinin bulunduğu mevkiye giderek incelemelerde bulunup bir rapor tanzim edecektir. Bu raporda;

- Yeni yapılacak alımyerinin, yerini belli edecek bir kroki hazırlanarak, bu kroki üzerinde, çevrede bulunan mevcut alımyerleri işaretlenecek ve mesafeleri yazılacak,
- Yeni yapılacak alımyerine çay satacak üreticilerin isimleri ve çaylık alan miktarları tespit edilerek liste halinde hazırlanacak,
- Yeni yapılacak alımyeri için hazırlanacak raporda; alımyerinin yol durumu, günlük mübaya miktarı v.b hususlar belirtilecek olup şayet alımyerinin yapılması uygun görülürse sebepleri ile birlikte onay için Genel Müdürlüğümüze bildirilecektir.

4. Fabrika Müdürlüğünce olumlu olmayan talepler Genel Müdürlüğe intikal ettirilmeden başvuru sahibine duyurulacaktır.

5. Fabrika Müdürlüğünce, Genel Müdürlüğümüzden onay alındıktan sonra ilgili muhtarlığa, alımyerinin inşaatına, proje kapsamında başlanması ile ilgili bilgi verilecektir. Zorunlu haller dışında, Genel Müdürlük Dİluru alınmaksızın inşa edilecek alımyeri hizmete açılmayacaktır.

6. Yeni inşa edilecek alımyeri; çaylık alan miktarına, mübaayasına ve arazinin topoğrafik yapısına bağlı olarak en az 100 m2 genişliğinde, yan duvar ve orta direkler 1 metre yüksekliğine kadar sıvalı, taban nem vermeyecek şekilde şaplı ve düzgün, hava sirkülasyonu sağlayacak şekilde pencere, pencereler demir veya beton kafesli, kapısı tek, sağlam ve alttan, üstten girilmeyecek şekilde kilitli olacaktır.

7. Yeni inşa edilecek alımyerinin iki katlı olması halinde üst kata dışardan merdivenle çıkış olmayacak, üst kata içerden yeterli genişlikte ve korkulukları olan bir çıkış merdiveni bulunacaktır. Alımyeri içerisinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden uygun olmayan teçhizatlar kullanılmayacaktır.

8. Alımyeri boşaltma yerlerinde iş sağlığı ve güvenliğine uygun korkuluklar yapılmış olacaktır.

9. Fabrika ile alımyeri arasındaki yol her türlü hava şartlarında ağır tonajlı vasıtaların gidiş gelişlerine uygun olacaktır.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
1/2

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YENİ ALIMYERİ AÇMA TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-66
		Yürürlük Tarihi	28.11.2019
		Revizyon Tarihi/No	../..
		Baskı No	00

10. Yeni yapılacak alımyerinde, kadın ve erkek tuvaleti ile lavabolar bulunacaktır. Tuvalet kapılarının girişi, alımyerinin dışından olup kilitli olacaktır. Anahtarları alım ekibinde olacak ve temizlikleri alım ekibi tarafından yapılacaktır

11. İnşaat esnasında her türlü tetkik ve kontroller projeyi çizen mühendis tarafından yapılacak, inşaatın tamamlanmasından sonra, inşaatın projeye uygun olarak yapıldığına dair mühendis raporu istenecektir. Mühendis raporunda, “Alımyerinin kullanılmasında can ve mal güvenliği açısından herhangi bir sakınca bulunmadığını” belirtir ibarenin yer alması gerekmektedir. Aynı raporda, mühendisin adı soyadı, diploma ve oda sicil no ibareleri bulunacaktır. Alınacak raporun bir sureti ile birlikte inşaat projesi de Çay Tarım Dairesi Başkanlığına gönderilecektir.

12. Yeni yapılan alımyerinin elektrik tesisatı, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına uygun yapılacaktır. Alımyerinin elektrik aboneliğinin yapılmış olması gerekmektedir. Aboneliği olmayan yada iptal ettirilen alımyeri yaş çay alımlarında kullanılamaz.

13. Alımyeri inşaatı tamamlandıktan sonra ilgili Fabrika tarafından, iş sağlığı ve güvenliği uzmanı ile birlikte son kontroller yapılarak, Tarım Dairesi Başkanlığına bir yazı ile alımyerinin açılmasının uygun olduğunu belirten bir rapor ile açılma onayı talep edilecektir.

14. Tarım Dairesi Başkanlığı ve ilgili Daire Başkanlığının görevlendireceği elemanlar, alımyerinin açılabilmesi için son kontrolleri yapmak üzere, Tarım Kısım Müdürü ile beraber alımyerini kontrol edeceklerdir. Yapılan kontrollerde, tutulan rapora göre Çay Tarım Dairesi Başkanlığı alımyerinin açılıp, açılmamasına karar verecektir.

15. Raporun olumlu olması durumunda, Tarım Dairesi Başkanlığının teklifi ve Makamın onayından sonra alımyeri kullanıma açılmış olacaktır.

16. Yanıltıcı bilgiler vererek alımyerinin açılması sağlanır ve bu durum tespit edilirse, standartlara uymayan bu alımyerleri derhal kapatılır ve sahipleri herhangi bir hak iddia edemez.

17. Açılan alımyerinin, demirbaş malzemeleri Teşekkülümüz imkanları dahilinde temin edilecektir.

18. Açılacak alımyeri için ayrı ekip oluşturulmadan, mevcut olan alımyerleri ile münavebeli olarak alım yapılmaya devam edilecektir.

19. Teşekkülümüze kiralaran alımyeri, bağlı bulunduğu fabrikanın izni olmadan bölünerek başka amaçlarla kullanılamaz, aksi durumda o alımyerinde yaş çay alımlarına kapatılacaktır.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
2/2

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇAY BAHÇESİ RUHSATLARININ DEVİR VE İNTİKALİ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-77
		Yürürlük Tarihi	25/10/2023
		Revizyon Tarihi/No	05.12.2023/01
		Baskı No	00

1- Tanımlar

Çay bahçesi ruhsatnamesi; ait olduğu arazinin mevzuata uygun olarak çay bahçesi olarak tesis edildiğini gösteren bir belgedir. Çay bahçesi ruhsatnamesine sahip olanlar ruhsatlı çay bahçesinin bulunduğu arazinin tamamının veya bir kısmının sahibi olabilecekleri gibi, işleticisi de olabilirler. Çay bahçesi ruhsatnamesine sahip olanlar, ruhsat verilen alanlarda çay tarımı yapanlardır, **Yaş Çay Üreticisi** olarak adlandırılırlar.

2- Çay Bahçesi Ruhsatnamesi Edinme Yolları

- “Çay Bahçesi Kuracak Olanlara Ruhsatname Verilmesinde Uygulanacak Esaslara Dair Yönetmeliğe” göre ruhsatname alınması suretiyle,
- Ruhsatnamesi olmayan çay bahçelerine ruhsatname alınması suretiyle,
- Ruhsatname sahibi olanların isteği üzerine ruhsatnamenin devir alınması suretiyle,
- Ruhsatname sahibi olanların ölümü halinde miras yoluyla devir alınmak suretiyle,
- Ruhsatnamesi olan çay bahçesinin satın alınarak mülkiyetinin değişmesi suretiyle,
- Ruhsatname sahibi kişilerden çay bahçesinin kullanım hakkını kiralama suretiyle ruhsatname sahibi olunur.

3- Çay Bahçesi Ruhsatnamelerinin Devir Ve İntikali İle İlgili Genel Esaslar

Ruhsatname sahibi çay üreticisi ruhsatnamesini; çay bahçesinin mülkiyetine kısmen veya tamamen sahip ise, isteği halinde; anne, baba, kardeş, eş ve reşit çocuklarına FRM.8-85 Çay Bahçesi Ruhsatnamesi Devir Senedi Formu veya noter senedi ile, üçüncü şahıslara ise **noterlikçe düzenlenen belge** veya kendi aralarında yapacakları **kiralama sözleşmesindeki** şartlar dikkate alınmak suretiyle devir senedi düzenlenerek bizzat ilgili Çaykur Çay Fabrikası Müdürlüğüne FRM.8-84 Çay Bahçesi Ruhsatnamesi Devir Dilekçesi Formu ile başvurması ve devir alacak kişinin reşit olması halinde devredebilir.

4- Çay Bahçesi Ruhsatnamelerinin Devir İşlemleri

Ruhsatnamesinin tamamını veya bir kısmını devreden kişi; devir alanın ölümü, devir edenin araziyi satması ve devir alanın devir edene süre dolmadan muvafakat vermesi haricinde **devir senedinde, noterlik belgesinde** veya **kiralama sözleşmesinde** belirtilen süre dolmadan mülkiyet sahibi de olsa çay bahçesinin işletim hakkını geri alamaz.

Çay bahçesinin ruhsatnamesinin devrini sağlayan belgede belirtilen süre bittikten sonra arazi sahibi veya devir eden ilgili Çaykur Çay Fabrikası Müdürlüğüne müracaat edip ruhsatnameyi geri alana kadar devir alanın ruhsatnamesi devam eder. Ruhsatnamesini geri alan üretici, isterse ruhsatnamesini devir şartlarına uygun olarak bir başkasına devredebilir.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
1/4

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇAY BAHÇESİ RUHSATLARININ DEVİR VE İNTİKALİ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-77
		Yürürlük Tarihi	25/10/2023
		Revizyon Tarihi/No	05.12.2023/01
		Baskı No	00

Çay bahçesinin ruhsatnamesini bir başkasına devrettikten sonra, devreden kişinin ölmesi veya çay bahçesini satması durumunda; işletim hakkını devir alan üreticinin çay bahçesi üzerindeki hakları sona erer. Ruhsatname devrini sağlayan belgedeki süre gözetilmeden yeni maliklerin talebi üzerine ruhsatname kendilerine devredilir.

Tapu sahibi olmayan ancak çay bahçesi ruhsatnamesini devir alan kişi, **devir eden kişinin rızası dışında hiçbir şekilde ruhsatnamesini bir başkasına devredemez.** Ancak devir aldığı kişiye, devri sağlayan belgedeki süre dolmadan devredebilir.

Tapulu arazi sahibinin ruhsatnamesini devir alan (anne, baba, eş, kardeş ve reşit çocuklar) üreticinin **ölümü halinde** ruhsatnameyi devralan üreticinin çay bahçesi üzerindeki tüm hakları sona erer. Bu durumda çay bahçesinin ruhsatı yeniden çay bahçesini devir edene geçer.

Tapulu çay bahçesi arazi sahibi arazisini bir başkasına satması veya mülkiyetin devrini sağlayan herhangi bir yolla devretmesi ve bu işlemleri **tapuya tescil** ettirmesi halinde **ruhsatname**; mülkiyeti alan kişiye devredilir ve mülkiyeti devreden kişinin de ruhsatnamesi iptal edilir.

Tapusuz (zilyet) arazilerdeki çay bahçelerinin ruhsatnamelerinin devirleriyle ilgili işlemler, aynen tapulu arazilerdeki uygulamalar esas alınarak, ilgili muhtarlıktan alınacak **zilyet belgesi** tapu yerine kullanılarak yapılır.

Ruhsatnamelerin devri ile ilgili bilgiler devir işlemini yapan çalışan tarafından tarım programına ve üretici dosyalarına işlenecektir.

4-1- Üçüncü Şahıslarla Düzenlenen Belge İçeriği

Çay bahçesinin işletim hakkının **üçüncü şahıslara** devredilmesinde **noterlikçe düzenlenen ruhsatnamenin devir senedi** veya kendi aralarında yapacakları **kiralama sözleşmesi** düzenlenmesi esastır. Bu şekilde düzenlenecek belgede çay bahçesinin kullanımı ile ilgili tüm hususlar; kullanım süresi, arazinin satışı nedeniyle olabilecek durum, işletim hakkını alanın başka şahıslara devretmesi, arazi sahibinin ölümü vb. hususlar belirtilmelidir. Bu hususlar belirtilmediği takdirde Teşekkürümüzün, TAL.8-77 Çay Bahçesi Ruhsatlandırma, Devir Ve İntikali Talimatı'na göre işlem yapılır.

4-2- Çay Bahçesi Ruhsatnamelerinin Devir İşlem Zamanları

Satış ve ölüm nedeni ile mülkiyet veya zilyetliğin değişmesi, devir eden veya devir alanın; emeklilik, bağkur primi vb. durumlarda **maddi kaybı ve mağduriyeti söz konusu ise** ruhsatname devirleri yıl boyunca yapılır.

İsteğe bağlı ruhsatname devir işlemleri yaş çay kampanya süresi dışında yapılır.

İsteğe bağlı ruhsatname devirlerinde, devir alanın rızası olmadan devir tarihinden itibaren en az 3 yıl içerisinde tekrar devir yapılamaz.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
2/4

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇAY BAHÇESİ RUHSATLARININ DEVİR VE İNTİKALİ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-77
		Yürürlük Tarihi	25/10/2023
		Revizyon Tarihi/No	05.12.2023/01
		Baskı No	00

4-3- Çay Bahçesi Ruhsatnamelerinin Devir Edilemeyeceği Durumlar

Ruhsatname sahibinin bağlı bulunduğu Tarımsal Kalkınma Kooperatifi tarafından fabrikaya bildirilmiş gübre borcu olan üreticinin ruhsat devri, bu borç ödenmedikçe yapılamaz.

İsteğe bağlı olarak yapılacak ruhsatname devirlerinde devreden hak ve alacakları üzerinde haciz bulunması (Maliye, SGK, Belediye, İcra vb.) halinde devir yapılamaz. Ruhsatname devrinin yapılabilmesi için, ilgili kurumun haczin kaldırıldığıyla ilgili yazısının ilgili Çaykur Çay Fabrikası Müdürlüğüne ulaşması gerekmektedir.

5- Çay Bahçesi Ruhsatnamelerinin İntikal İşlemleri

Tapulu arazinin ruhsat sahibi çay üreticisinin **ölümü halinde**, ölen kişinin adına kayıtlı çay bahçesi ruhsatnamesi **veraset ilamındaki belirtilen oranlar nispetinde** varislere devredilir. Ölüm tarihinden itibaren 4 ay içerisinde varislerin veraset ilamı ve bir dilekçe ile ilgili Çaykur Çay Fabrikası Müdürlüğüne müracaat etmeleri gerekir.

Varislerden birinin Fabrika Müdürlüğüne veraset ilamını vermesi neticesinde diğer varislere de veraset ilamında belirtilen oranlar nispetinde ruhsatname devri yapılır. Hak sahiplerinin başvurusu halinde ruhsatname kendilerine verilir. Eğer hak sahipleri 4 ay süreyle Fabrika Müdürlüğüne müracaat etmez ise bu varislerin üreticiliği müracaatlarına kadar askıya alınır.

Veraseten hak sahibi fakat reşit olmayan kişilerin çay bahçesi ruhsatları; geçici olarak aile yakınlarına veya mahkemece vasi tayin edilmiş ise mahkeme kararında belirtilen hususlar çerçevesinde vasisine verilir.

Birden fazla hisseli arazilerde hissedarlar çay bahçesi üzerindeki yerlerini fiili olarak belirlemişler ise bu kişilere hisseleri oranında ruhsatname düzenlenir. Bu konuda hissedarlar arasında anlaşmazlık varsa bu anlaşmazlığı **hukuki yönden çözümledikten** sonra ruhsatname verilir.

6- Çay Bahçesi Ruhsatlarının Devriyle İlgili Diğer Hususlar

- Ruhsatname devretmek isteyen kişi noterden vekalet vererek bir başkasına da devir işlemlerini yürütmeyebilir.
- Ruhsatname devirini alan kişi; nüfus cüzdan suretini/vatandaşlık numarasını gösteren belgeyi vermek zorundadır.
- Gerek tapulu, gerekse tapusuz arazilerle ilgili ruhsatname devirlerinde arazi büyüklüğü en az 1000 m² olmalıdır. Mülkiyetin nakli sebebiyle yapılan ruhsatname devirlerinde (ölüm ve satış vb.) bu şart aranmaz. Bu şarta uymayıp daha önceden verilmiş ruhsatların geçerliliği devam eder.
- Herhangi bir nedenle icra takibinde olan ve bu takip hali Teşekkülümüze bildirilmiş ruhsatname sahibinin kullanımındaki çay bahçesinin satış nedeniyle veya ruhsatname sahibinin

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇAY BAHÇESİ RUHSATLARININ DEVİR VE İNTİKALİ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.8-77
		Yürürlük Tarihi	25/10/2023
		Revizyon Tarihi/No	05.12.2023/01
		Baskı No	00

ölümü halinde el değiştirmesi durumunda ruhsatname yeni sahibi veya sahipleri adına düzenlenir. Bu durum haciz koyan ilgili İcra Dairesine, Sosyal Güvenlik kurumuna veya Maliyeye bildirilir.

• FRM.8-85 Çay Bahçesi Ruhsatnamesinin Devir Senedi Formu ve FRM.8-84 Çay Bahçesi Ruhsatnamesi Devir Dilekçesi Formu doldurulurken imza atmayı bilmeyenin sol el baş parmağı ıstampaya bastırılarak imza yerine bastırılmalıdır.

• Ölü olduğu bilinen üreticilerin devri yapılamıyorsa bu üreticinin ruhsatı askıya alınır.

• Çay bahçesi ruhsatı sahibi olan çay üreticisine, vasi veya kayyım tayin edilmiş ise mahkeme kararındaki yükümlülükleri kapsamında işlem yapılır.

• Bu talimatta belirtilen hususların dışındaki devir talepleri ancak mahkeme kararları ile gerçekleştirilebilir.

• Bu talimatta yer almayan hususlarda, ilgili Kanunlardaki hükümler uygulanır.

• Bu talimatın uygulanmasında tereddütte kalınması halinde Çay Tarım Dairesi Başkanlığından bilgi alınacaktır.

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR

Sayfa
No
4/4

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ANALİZ TALİMATI	Doküman Kodu	TAL.9-01
		Yürürlük Tarihi	30.04.2003
		Revizyon Tarihi /No	27.08.2018 /02
		Baskı No	00

- 1- Analizci; Yaş çay yüklü vasıtalardan boşaltılırken, bütün ürünü temsil edecek şekilde boşaltılma süresince numune alarak, aldığı numuneyi bu işi için özel olarak hazırlanmış sergi bezi üzerine döker. Vasıtanın boşaltılması bitmek üzere iken taşıma bezi üzerindeki çayları karıştırarak bir miktar çayı, numune olarak alır ve standart analiz torbasında (35x50) muhafaza eder.
- 2- Analizci; analiz torbasındaki ürünü analiz etmek üzere Yaş Çay Kalite Kontrol Laboratuvarına getirir. Burada analiz torbasını boşaltır ve iyice karıştırdıktan sonra torbadaki ürünü temsil edecek, en az 100 gramlık numune ürün olarak tartar. Ürünü tarttıktan sonra bir masaya boşaltır ve analize tabi tutar.
- 3- Analiz esnasında ürün, Yaş Çay Ürünü Muayene ve Deney Kontrol Planı'na (PLN.9-02) göre değerlendirilir. Analiz sonucunda ayrılan uygun olmayan ürün tartılır ve bulunan uygunsuzluk %'si Fiziki Analiz Formu (FRM.9-02)' na ve Fiziki Analiz Listesi Formu (FRM.9-03)' na işlenir. Ancak Fiziki Analiz Formu (FRM.9-02) yalnızca uygunsuzluk %'si, Yaş Çay Ürünü Muayene ve Deney Kontrol Planında (PLN.9-02) belirtilen Tolerans sınırları içerisinde olmayan ürünler için düzenlenir. Uygunsuzluk %'si, Yaş Çay Ürünü Muayene ve Deney Kontrol Planında (PLN.9-02) belirtilen Tolerans sınırları içerisinde olan ürünler için; Fiziki Analiz Formu (FRM.9-02) düzenlenmez, yalnızca uygunsuzluk %'si Fiziki Analiz Listesi Formu (FRM.9-03)' na işlenir.
- 4- Analiz sonucu Yaş Çay Ürünü Muayene ve Deney Kontrol Planında (PLN.9-02) belirtilen Tolerans sınırlarının üzerinde çıkan yaş çay ürününün numunesi çift torbaya konulur. Bu numunenin hangi vasıta ile geldiği, miktarı, geliş saati ve numuneyi alanın adı, soyadı bir fişe yazılır ve bu fiş torbanın içine konulur. Numune alınan ürün aktarma ise numunenin ait olduğu vasıtanın şoförünün de imzası alınır.
- 5- Analiz sonucunda normlara uygun bulunan ürün bekletilmeden üretime verilir. Norm dışı miktarı oranının Yaş Çay Ürünü Muayene ve Deney Kontrol Planındaki (PLN.9-02) toleranstan yüksek olması durumunda Uygun Olmayan Yaş Çay İçin Yapılacak İşlemler Talimatı (TAL.8-46)' na göre işlem yapılır.
- 6- Fabrika Müdürlüğü tarafından satın alınan ve analizi yapılan yaş çayın analizinin kontrolü, Genel Müdürlük Kontrol Ekiplerinin (TAN.8-04) fabrikaları kontrol ve denetimleri esnasında kontrol edilir.

	ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAŞ ÇAY ÜRÜNÜ MUAYENE VE DENEY KONTROL PLANI						Doküman Kodu	PLN.9-02
							Yürürlük Tarihi	20.07.2010
							Revizyon Tarihi/No	04.02.2020 /03
							Sayfa No	1/1
Ürün Adı	Kontrol Edilen Özellik	Deney ve Analiz Talimatı	Tolerans	Ölçüm Cihazı	Numune Alım Talimatı	Kalite Kaydı	Sorumlular	
Yaş Çay Ürünü (Alımyeri)	TAL.8-01	TAL.8-02' ye göre elle ve gözle	Max. % 5	Göz ve elle muayene	---	FRM.8-04	Çay Eksperi (TAN.8-01)	
Yaş Çay Ürünü (Fabrika)	TAL.8-01 TAL.8-02	TAL.9-01	Max. % 5	Terazi	TAL.9-01	FRM.9-02 FRM.9-03	Tesellüm Heyeti	
	TAL.8-08 TAL.8-07	TAL.8-08	% 8	Gözle muayene	TAL.8-08	FRM.8-06 FRM.8-08 FRM.8-09 FRM.8-10 FRM.8-11		
Yaş Çay Ürünü (Genel Müdürlük Kontrol Ekibi)	TAL.8-01 TAL.8-02 TAL.8-07 TAL.8-08	TAL.9-01 TAL.8-08	Max. % 5 Max. % 8	Terazi Gözle muayene	TAL.9-01 TAL.8-08	FRM.9-39	Genel Müdürlük Kontrolörü	

HAZIRLAYANLAR

ÇAY TARIM
DAİRESİ BAŞKANI

GENEL MÜDÜR
YARDIMCISI

ONAYLAYAN

GENEL MÜDÜR